

МІНІСТЕРСТВО ОБОРОНИ УКРАЇНИ
ГЕНЕРАЛЬНИЙ ШТАБ ЗБРОЙНИХ СИЛ УКРАЇНИ

ВОЄННО-ІСТОРИЧНИЙ ОПИС
РОСІЙСЬКО-УКРАЇНСЬКОЇ ВІЙНИ
(липень 2022 року)

КИЇВ • 2022

Воєнно-історичний опис російсько-української війни (липень 2022 року) підготовлений робочою групою фахівців Міністерства оборони України, Апарату Головнокомандувача Збройних Сил України та Генерального штабу Збройних Сил України.

Голова робочої групи:
генерал Валерій ЗАЛУЖНИЙ

Робоча група:

генерал-лейтенант Євген МОЙСЮК, генерал-лейтенант Сергій ШАПТАЛА, віце-адмірал Андрій ТАРАСОВ, полковник Віталій БІДНИЙ, капітан 1 рангу Євгеній ВДОВИЦЬКИЙ, полковник Данило КОМАРОВ, полковник Ігор КОСЯК, полковник Віталій КУРАВСЬКИЙ, полковник Андрій НАУМЕНКО, полковник Леся СКУРІНЕВСЬКА, полковник Андрій СЛЮСАРЕНКО, полковник Сергій ХЛОНЬ, полковник Сергій ТАРАНЕЦЬ, полковник Сергій УШАКОВ, капітан 1 рангу Сергій ФРОЛОВ, капітан 1 рангу Степан ЯКИМ'ЯК, підполковник Андрій ЩЕГЛОВ, капітан 2 рангу Михайло ТРЕТЯК, підполковник Олеся КУЦЬКА, майор Микола КРЕТ, капітан Олександр ГАПОНЕНКО, старший лейтенант Іван ПАТРИЛЯК, лейтенант Михайло КОВАЛЬЧУК, лейтенант Андрій КОВАЛЬ, лейтенант Сергій СІВКОВ, лейтенант Максим ЛЮБАШЕНКО, працівники Збройних Сил України Валерій ГРИЦЮК, Леонід КРИВІЗЮК.

Рецензенти:

радник Головнокомандувача Збройних Сил України
генерал-майор запасу Віктор НАЗАРОВ;

заступник начальника Генерального штабу Збройних Сил України
бригадний генерал Володимир КОВАЛЬ.

Воєнно-історичний опис російсько-української війни:

Вип. 05: липень 2022 року / Міністерство оборони України, Апарат
В 63 Головнокомандувача Збройних Сил України, Генеральний штаб
Збройних Сил України та Центр досліджень воєнної історії Збройних
Сил України. – Київ, 2022 – 163 с.

У черговому випуску "Воєнно-історичного опису російсько-української війни" проаналізовано воєнно-політичну, воєнно-економічну, воєнно-стратегічну обстановку та хід бойових дій упродовж липня 2022 року.

Матеріали опису призначені для військових і цивільних фахівців у галузі воєнної історії, національної безпеки і оборони, журналістів.

ЗМІСТ

ПЕРЕЛІК УМОВНИХ СКОРОЧЕНЬ	5
ПЕРЕДМОВА	8
Розділ 1. ВОЄННО-ПОЛІТИЧНА, ВОЄННО-ЕКОНОМІЧНА ТА ВОЄННО-СТРАТЕГІЧНА ОБСТАНОВКА У ЛИПНІ 2022 РОКУ	10
1.1 ВОЄННО-ПОЛІТИЧНА ОБСТАНОВКА	10
<i>Суб'єкти воєнно-політичних відносин в російсько-українській війні.</i>	
<i>Воєнно-політичні цілі протиборчих сторін.</i>	
<i>Ключові воєнно-політичні події, процеси, їх сутність.</i>	
<i>Воєнно-політичні рішення щодо забезпечення національної безпеки України.</i>	
<i>Висновки.</i>	
1.2 ВОЄННО-ЕКОНОМІЧНА ОБСТАНОВКА	37
<i>Економічна обстановка у світі.</i>	
<i>Економічна обстановка в росії.</i>	
<i>Економічна обстановка в Україні.</i>	
<i>Висновки.</i>	
1.3 ВОЄННО-СТРАТЕГІЧНА ОБСТАНОВКА	56
<i>Загальна обстановка.</i>	
<i>Часткова обстановка</i>	
<i>(положення, завдання, угруповання військ (сил) сторін на напрямках, напрями зосередження головних зусиль, способи ведення та результати воєнних дій):</i>	
<i>у Східній операційній зоні;</i>	
<i>у Південно-Західній операційній зоні;</i>	
<i>у Північно-Західній операційній зоні.</i>	
<i>Висновки.</i>	
Розділ 2. ХІД БОЙОВИХ ДІЙ У ЛИПНІ 2022 РОКУ	73
2.1 ПІВНІЧНО-ЗАХІДНА ОПЕРАЦІЙНА ЗОНА	73
<i>Загальна характеристика оперативної обстановки.</i>	
<i>Завдання сторін. Склад угруповань військ сторін.</i>	
<i>Характер воєнних дій на операційних напрямках</i>	
<i>Результати.</i>	
<i>Висновки.</i>	

2.2	СХІДНА ОПЕРАЦІЙНА ЗОНА	78
	<i>Загальна характеристика оперативної обстановки.</i>	
	<i>Завдання сторін. Склад угруповань військ сторін.</i>	
	<i>Характер воєнних дій на операційних напрямках</i>	
	<i>Результати.</i>	
	<i>Висновки.</i>	
2.3	ПІВДЕННО-ЗАХІДНА ОПЕРАЦІЙНА ЗОНА	96
	<i>Загальна характеристика оперативної обстановки.</i>	
	<i>Завдання сторін. Склад угруповань військ сторін.</i>	
	<i>Характер воєнних дій на операційних напрямках</i>	
	<i>Результати.</i>	
	<i>Висновки.</i>	
2.4	ДІЇ ВІЙСЬКОВО-МОРСЬКИХ СИЛ У ЧОРНОМОРСЬКІЙ ОПЕРАЦІЙНІЙ ЗОНІ	108
	<i>Характеристика морської обстановки.</i>	
	<i>Завдання ВМС сторін. Склад угруповань ВМС.</i>	
	<i>Особливості виконання завдань ВМС у Чорноморській операційній зоні.</i>	
	<i>Результати.</i>	
	<i>Висновки.</i>	
2.5	ДІЇ АВІАЦІЇ ТА СИЛ ПРОТИПОВІТРЯНОЇ ОБОРОНИ	120
	<i>Характеристика повітряної обстановки.</i>	
	<i>Завдання авіації та сил ППО сторін.</i>	
	<i>Склад угруповань авіації та ППО. Особливості виконання завдань авіації та протиповітряної оборони.</i>	
	<i>Результати.</i>	
	<i>Висновки.</i>	
	ЗАГАЛЬНІ ВИСНОВКИ	133
	ДОДАТКИ:	
	ВТРАТИ ЗБРОЙНИХ СИЛ РФ У ЛИПНІ 2022 РОКУ	136
	ХРОНОЛОГІЯ БОРОТЬБИ ЗА ОСТРІВ ЗМІЇНИЙ (24 ЛЮТОГО – 4 ЛИПНЯ 2022 РОКУ)	142
	ОСОБЛИВОСТІ ЗАСТОСУВАННЯ ТА ПОРІВНЯЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РАКЕТНИХ І АРТИЛЕРІЙСЬКИХ СИСТЕМ, ЯКІ ПЕРЕБУВАЮТЬ НА ОЗБРОЄННІ ЗС УКРАЇНИ ТА РФ	152

ПЕРЕЛІК УМОВНИХ СКОРОЧЕНЬ

А	армія (загальновійськова армія)
АА	армійська авіація
АЗК	автоматизований звукометричний комплекс
АР	активно-реактивний
АРК	артилерійський радіолокаційний комплекс
ае.	аеродром
ББМ	бойова броньована машина
БМП	бойова машина піхоти
БпАК	безпілотний авіаційний комплекс
БпЛА	безпілотний літальний апарат
БРК	береговий ракетний комплекс
БТГр	батальйонна тактична група
БТР	бронетранспортер
ВВП	внутрішній валовий продукт
ВЕО	воєнно-економічна обстановка
ВМС	Військово-Морські Сили
ВМФ	військово-морський флот
ВО	військовий округ
ДАК	далекомір артилерійський квантовий
“днр”	“донецька народна республіка”
дка	десантний катер
ДКУ	державний кордон України
ДПС	Державна прикордонна служба
ДРГ	диверсійно-розвідувальна група
ЄС	Європейський Союз
ЗМІ	засоби масової інформації
ЗРВ	зенітно-ракетні війська
ЗРГК	зенітний гарматно-ракетний комплекс
ЗРК	зенітно-ракетний комплекс
зс рф	збройні сили російської федерації
ЗСУ	Збройні Сили України
КНР	Китайська Народна Республіка
КШМ	командно-штабна машина
“лнр”	“луганська народна республіка”
ЛПР	лазерний прилад розвідки
мб	морський буксир
МВС	Міністерство внутрішніх справ

МЗС	Міністерство закордонних справ
МО	Міністерство оборони
МТЗ	матеріально-технічне забезпечення (засоби)
НАТО	Організація Північноатлантичного договору (англ. North Atlantic Treaty Organization — NATO, фр. L'Organisation du Traité de l'Atlantique Nord — OTAN)
НБУ	Національний банк України
НГ	Національна гвардія
ОБСЄ	Організація з безпеки і співробітництва в Європі
ОВТ	озброєння та військова техніка
ОГРВП	оперативна група російських військ у Придністров'ї
ОДКБ	Організація договору колективної безпеки
ОЗ	операційна зона
омбр	окрема механізована бригада
ООН	Організація Об'єднаних Націй
ОПК	оборонно-промисловий комплекс
ОР	операційний район
ОСУВ	оперативно-стратегічне угруповання військ
отр	оперативно-тактичний рівень
ОТРК	оперативно-тактичний ракетний комплекс
ОТУ	оперативно-тактичне угруповання
ОУВ	оперативне угруповання військ
ОФМ	осколково-фугасна міна
ОФС	осколково-фугасний заряд
ПАБ	періскопична артилерійська бусоль (індекс: М – модернізована; А – з азимутальною насадкою)
ПвК	повітряне командування
ПДВ	повітряно-десантні війська
Пдрка	протидиверсійний катер
ПЗРК	переносний зенітно-ракетний комплекс
ПКС	повітряно-космічні сили
пка	патрульний катер
ПКР	протикорабельна ракета
ПМР	придністровська молдовська республіка
ППО	протиповітряна оборона
ПрО	правоохоронні органи
ПРП	рухомий (подвижный – рос.) розвідувальний пункт
ПС	повітряні сили
ПСНР	переносна станція наземної розвідки

ПТКР	протитанкова керована ракета
ПТРК	протитанковий ракетний комплекс
ПУ	пускова установка
пч	підводний човен
рб	республіка білорусь
рбс	рятувальне буксирне судно
РВіА	ракетні війська і артилерія
РЛС	радіолокаційна станція
РЕБ	радіоелектронна боротьба
РЕР	радіоелектронна розвідка
РОВ(с)	російські окупаційні війська (сили)
РСЗВ	реактивна система залпового вогню
РТВ	радіотехнічні війська
РТГр	ротна тактична група
рф	російська федерація
СВ	Сухопутні війська
СНАР	станція наземної артилерійської розвідки
спк	середній плавучий кран
СПП	спеціальне призначення
США	Сполучені Штати Америки
ТА	танкова армія
ТЗМ	транспортно-заряджальна машина
ТОТ	тимчасово окуповані території
ТПК	транспортно-пусковий контейнер
ТРК	тактичний ракетний комплекс
УВ	угруповання військ
фсб	федеральна служба безпеки
фр	фрегат
чф	чорноморський флот

ПЕРЕДМОВА

Це видання є продовженням щомісячних воєнно-історичних описів російсько-української війни 2022 року (від повномасштабного вторгнення російських окупаційних військ на територію України з 24 лютого 2022 року).

Центром досліджень воєнної історії Збройних Сил України зібрано та узагальнено матеріали, проаналізовано події війни упродовж липня 2022 року, та на їх основі підготовлено черговий щомісячний “Воєнно-історичний опис російсько-української війни”.

У розділі 1 розкрито воєнно-політичну, воєнно-економічну та воєнно-стратегічну обстановку, описано ключові процеси, явища у політичній, економічній, воєнній сферах, що відбулись у липні 2022 року, а також тенденції їх розвитку.

Підрозділ 1.1 містить аналіз дій суб’єктів воєнно-політичних відносин, розкриває воєнно-політичні інтереси і цілі сторін, ключові воєнно-політичні події, процеси, явища у політичній, економічній, воєнній сферах та тенденції їх розвитку. Розглянуто воєнно-політичні рішення в інтересах захисту фундаментальних національних інтересів, міжнародні чинники прийняття та корегування воєнно-політичних рішень, зроблено висновки з оцінки воєнно-політичної обстановки.

В підрозділі 1.2 проведено оцінку економічної обстановки:

у світі: досліджено темпи зростання/падіння ВВП, ріст інфляції та її вплив на валютні котирування. Розглянуто ситуацію з експортом/імпортом в цілому та енергоносіїв зокрема. Оборонні витрати Нарощування санкційних обмежень.

російської федерації: фінансово-економічний стан підприємств ОПК через міжнародні санкції, відмову у постачанні комплектуючих, закупівлі продукції подвійного призначення тощо, стан ринків збуту продукції;

України: зроблено загальну оцінку фінансово-економічного стану в державі та підприємств ОПК, знищення та руйнування підприємств ОПК, вплив на економіку міжнародної фінансово-економічної допомоги.

Оцінено можливість відновлення воєнно-економічного потенціалу, зокрема шляхом надання Україні міжнародної військової, фінансової та гуманітарної допомоги.

Проаналізовано ефективність впливу міжнародних санкцій проти росії як країни-терориста зі сторони країн-партнерів та ЄС.

Наведено висновки з оцінки воєнно-економічної обстановки.

Підрозділ 1.3 розкриває загальну воєнно-стратегічну обстановку.

Здійснено кількісну та якісну оцінку зс рф, визначено особливості положення сторін, склад угруповань військ (сил) на напрямках, завдання протиборчих сторін, напрями зосередження головних зусиль проблемні питання, притаманні збройним силам рф.

Зроблено висновки з оцінки воєнно-стратегічної обстановки.

Розділ 2 описує характер бойових дій на всіх операційних напрямках у Північно-Західній, Східній та Південно-Західній операційних зонах. Розглянуто дії Військово-Морських Сил у чорноморській операційній зоні, проаналізовано дії авіації та сил протиповітряної оборони ворогуючих сторін.

У підрозділах 2.1, 2.2, 2.3 надано загальну характеристику оперативної обстановки, завдання сторін, склад угруповань, характер бойових дій у операційних зонах та на операційних напрямках. Оцінено результати збройної боротьби, сформульовано висновки.

Підрозділ 2.4 висвітлює дії Військово-Морських Сил у Чорноморській операційній зоні, характеристику морської обстановки, завдання ВМС сторін, склад угруповань ВМС, визначені особливості виконання завдань ВМС у Чорноморській операційній зоні, результати та висновки.

У підрозділі 2.5 розглядаються причини змін у тактиці ведення бойових дій в повітряному просторі. Дається характеристика повітряної обстановки, визначені завдання авіації та сил ППО протиборчих сторін, наведено склад угруповань авіації та ППО, проаналізовано особливості виконання завдань авіацією та силами протиповітряної оборони.

Сформульовані загальні висновки щодо перебігу російсько-української війни в липні 2022 р., публікуються Додатки.

Матеріали опису призначені для військових і цивільних фахівців у військовій галузі, оборонній та безпековій політиці, журналістів.

РОЗДІЛ 1

ВОЄННО-ПОЛІТИЧНА, ВОЄННО-ЕКОНОМІЧНА ТА ВОЄННО-СТРАТЕГІЧНА ОБСТАНОВКА У ЛИПНІ 2022 РОКУ

1.1. ВОЄННО-ПОЛІТИЧНА ОБСТАНОВКА

Міжнародні події, які відбулися на початку липня 2022 року, засвідчили, що російсько-українська війна продовжує перебувати у центрі світової уваги, ставши першою за останні два десятиліття і наймасштабнішою після Другої світової війною у Європі. Вона не тільки поставила під питання безпеку окремих держав, в першу чергу, України, але і змусила світових лідерів по-новому, більш глибоко, замислитися над питаннями колективної безпеки. Світова демократична спільнота має переглянути роль міжнародних безпекових союзів, зокрема НАТО, та їхнє ставлення до відносин із партнерами, прийняття до своїх лав нових членів, допомоги державам, що виборюють свою незалежність.

Стан воєнно-політичних відносин в липні залишався таким, що характеризувався як стан війни, оскільки російська федерація продовжувала повномасштабне застосування проти України більшої частини своїх збройних сил, окупацію значних територій, бомбардування та обстріли українських міст і цивільної інфраструктури, блокаду портів та українського узбережжя силами свого чорноморського флоту.

Методи гібридної війни з використанням інформаційного впливу, шантажу світової спільноти, у першу чергу країн Європи, енергетичною та продовольчою кризами залишалися головними елементами стратегії росії на міжнародній арені.

За цих умов значна кількість цивілізованих держав об'єднали зусилля для надання Україні всебічної допомоги, об'єми та характер якої залежав як, насамперед, від ресурсів цих країн, так і спроможностей Збройних Сил України ефективно використовувати отриману допомогу у протистоянні російській збройній агресії. Успішне ведення бойових дій ЗС України на фронті, їх масштаби та результати, масовий героїзм українських бійців і командирів, консолідація українського суспільства навколо військово-політичного керівництва країни стали головним мотиваційним фактором не тільки продовження, але і збільшення обсягів цієї допомоги.

Вирішальне значення у нівелюванні переваги росії в артилерії мало масштабне забезпечення військ (сил) сучасними зразками високотехнологічного західного озброєння, в першу чергу ракетно-артилерійського. Саме у першій декаді липня ЗС України продемонстрували вагомі результати в ураженні та знищенні артилерійських складів, логістичних центрів та командних пунктів на оперативну глибину вздовж всієї лінії фронту.

Важливим фактором відновлення спроможностей ЗС України у нанесенні вогневого ураження на оперативну глибину російських угруповань стало постачання західними партнерами РСЗВ “HIMARS”, “MLRS”. Загальна кількість обіцяних та вже переданих систем становить 25 одиниць (ця цифра включає 16 систем M142 HIMARS, 6 систем M270 MLRS та 3 системи MARS-II).

Проте, перемога над російським агресором стане можливою лише за наявності в Україні достатньої кількості озброєння. Реалізувати це дозволить політика США щодо надання військово-технічної допомоги або ленд-ліз.

Відповідний закон підписав президент Сполучених Штатів Амеики Джо Байден у травні 2022 року¹.

Суб’єкти воєнно-політичних відносин в російсько-українській війні та їхні цілі

Україна та її партнери

З початком повномасштабного вторгнення російських військ Україна отримала справжнє міжнародне визнання: завдяки винятковій майстерності ведення стратегічної оборонної операції Силами оборони України, героїзму особового складу, а також активній дипломатії вона стала впливовим суб’єктом міжнародної політики.

Національний інтерес і головна стратегічна ціль України полягає у безумовній перемозі у російсько-українській війні та у відновленні територіальної цілісності країни у кордонах 1991 року. Згуртоване навколо цих стратегічних цілей українське суспільство повністю підтримує вище воєнно-політичне керівництво держави та відмовляється від будь-яких територіальних поступок задля досягнення миру.

Так, за даними Київського міжнародного інституту соціології, 84% громадян України вважають територіальні поступки росії неприпустимими. Порівняно з червнем цей відсоток зріс на 2%, що свідчить про стабільну підтримку населенням зовнішньополітичного курсу України².

¹ “Дуже важливо не входити в зиму”. Керівник ОП пояснив головне очікування України від ленд-лізу // Новое время. – 2022, 20 липня. – URL: <https://tinyurl.com/9jc7u8dh>

² Рощина О. Для 84% українців територіальні поступки неприпустимі – КМІС // Українська правда. – 2022, 27 липня. – URL: <https://tinyurl.com/32re76zr>

Цілями України в повоєнний час є відновлення економіки та інфраструктури, забезпечення життєдіяльності держави в умовах постійної російської військової загрози, розбудова таких Зборойних Сил України, які були б здатні саможібно, без союзників протистояти російській армії та створення реальної, дієвої та ефективної системи гарантій безпеки нашої держави. Нова система гарантій безпеки мала б у разі нової агресії росії забезпечити нам всебічну політичну підтримку, негайне надання військової та військово-технічної допомоги.

Відповідальність за війну цілком покладається на росію та її диктатора. Лідери цих країн неодноразово закликали його до припинення своєї “спеціальної військової операції”, а фактично – повномасштабної війни, яка несе руйнівні наслідки не тільки для України, але і для росії, проте політичні амбіції путіна продовжують брати верх, без урахування реальних воєнно-політичних обставин.

Відтак, Президент України Володимир Зеленський озвучив основний меседж, який він хотів би донести російському диктатору володиміру путіну. Він полягає у тому, що саме глава рф – відповідальний за криваву війну в Україні і єдиний, хто може її закінчити. “Він має зрозуміти, що він конкретно це зробив.

Щоб він усвідомлював, що сьогодні він конкретно може це завершити. Ось і все послання. А вибір – вже за ним: продовжувати чи завершити”³.

Так була оголошена незмінна і тверда позиція Президента України. З цього короткого висловлювання випливає також і те, що Україна від своїх планів не відмовляється і до кінця продовжує збройну боротьбу за збереження своєї державності та повернення усіх раніше втрачених та анексованих територій.

У липні почали проглядатися перші елементи нового безпекового ландшафту у рамках нового військово-політичного союзу, контури якого окреслилися, – Україна, Велика Британія, Польща, та, ймовірно, країни Балтії. Про можливість створення такого союзу ще у травні заявив британський прем’єр-міністр Борис Джонсон. Союз із Великою Британією та Польщею є частиною ширшої стратегії України зі створення малих альянсів: “Люблінський трикутник” (Україна–Польща–Литва), “Асоційоване тріо” (Україна – Грузія – Молдова), “Квадрига” (Україна – Туреччина). Однак згаданий союз у жодному разі не може компенсувати потенційний вступ України до ЄС.

³ Погорілко М. “Хочу, щоб він усвідомив”: Зеленський озвучив свій головний меседж Путіну // Обозреватель. – 2022, 8 липня. – URL: <https://tinyurl.com/yckh5s2m>

НАТО. Події липня показали, що процес розширення НАТО продовжується, незважаючи на намагання росії зашкодити йому. 5 липня, у штаб-квартирі НАТО посли Альянсу підписали протоколи про вступ **Фінляндії та Швеції** у військовий союз у присутності міністра закордонних справ Фінляндії Пекки Хаавісто та міністра закордонних справ Швеції Анн Лінде. Після підписання документа генеральний секретар НАТО Єнс Столтенберг оголосив про запуск процесу ратифікації членства обох країн, додавши, що цей “історичний крок” став відповіддю на російську агресію.

Таким чином, країна-агресор переграла сама себе. Війну путін розпочав проти України, щоб нібито “не допустити до кордонів НАТО”. Однак після позитивного рішення Туреччини щодо зняття вето на вступ Фінляндії та Швеції росія наблизилася ці кордони сама, збільшивши їх на понад 1300 км.

Для самого ж блоку це стало суттєвим посиленням, зважаючи на те, що два нових учасники мають досить розвинену і потужну економіку та добре підготовлені збройні сили.

Підходи НАТО до війн у Європі, передусім російсько-української війни регулярно трансформуються. Від пасивного спостереження за ходом подій та висловлювання “глибокої стурбованості” ці підходи все більше еволюціонують у бік усвідомлення воєнної небезпеки європейських масштабів та необхідності надання якнайскорішої та потужної підтримки Україні.

Так, під час слухань 13 липня у Комітеті Європейського парламенту із закордонних справ генеральний секретар НАТО Єнс Столтенберг заявив, що ціна для НАТО і ЄС за підтримку України вимірюється грошми, натомість українці платять за європейську безпеку життям, тож

Заходу слід наростити допомогу Україні, аби у майбутньому не довелося платити набагато вищу ціну. Генеральний секретар НАТО вказує на тісний взаємозв'язок безпеки окремої держави у Європі та її вплив на європейську безпеку в цілому.

“Навіть якщо комусь байдуже до морального боку у питанні підтримки народу України, ви маєте дбати про інтереси власної безпеки. Тож ви мусите платити. Платити за підтримку, за гуманітарну допомогу, за наслідки економічних санкцій. Тому що альтернативою є плата набагато вищої ціни пізніше”, – сказав Столтенберг. “Тож ви маєте припинити скаржитися і натомість нарощувати свою допомогу. Крапка!” При цьому генсек НАТО зауважив, що Захід має бути готовим підтримувати Україну впродовж тривалого часу.

Він наголосив: якщо не діяти та дозволити росії продовжувати цю жорстокість, дозволити, щоб вона ще й отримувала винагороду за таку жорстокість – у цьому випадку ціна для Європи буде набагато вищою. Саме у цих словах Столтенберга простежується усвідомлення тієї великої небезпеки, що вибухнула у Європі 24 лютого 2022 р.

Генеральний секретар НАТО вважає, що в інтересах Заходу – допомогти Україні, оскільки якщо Україна програє війну, це створить небезпеку для Заходу. Уроки з подій у Грузії 2008 року, анексії Криму у 2014 році, підбивних дій на Донбасі у 2014 році, зрештою, повномасштабне жорстоке вторгнення в Україну путіна у лютому – все це говорить про те, що рф просто використовує силу. Росіяни повернулися до ідеї сфер впливу, коли великі сили можуть вирішувати, що мають робити менші сусіди. Це робить уразливішим весь демократичний світ⁴.

Таким, чином європейські політики у своїй переважній більшості чітко зрозуміли, що у цій війні Україна та її Збройні Сили виступають фактично щитом Європейського континенту проти глобальної російської загрози. Основний же інтерес Європейської спільноти має полягати у наданні всебічної підтримки нашій державі для досягненні остаточної перемоги над агресором та забезпечення стабільного миру у Європі.

Стратегічною метою залишається також вступ України у *Європейський Союз*. Робота в цьому напрямку продовжується. Зокрема Голова Верховної Ради України Руслан Стефанчук щодо політичного значення статусу кандидата до ЄС наголосив, що зазначений

Статус – “це визнання наших досягнень у становленні зрілого демократичного європейського суспільства, міцності наших інституцій, які продовжують ефективно працювати навіть у часи повномасштабної війни. Це потужний політичний меседж. Його почують і солдати в окопах, і кожна сім’я, яка була змушена тікати від війни за кордон, і кожен, хто допомагає наближати нашу перемогу. Але почують його і в бункері”, – наголосив Руслан Стефанчук.

⁴ Столтенберг – євродепутатам: Треба не скаржитися, а нарощувати допомогу Україні // Укрінформ. – 2022, 13 липня. – URL: <https://tinyurl.com/bdz5jw8z>

В свою чергу, Прем'єр-міністр України Денис Шмигаль зробив акцент на економічному значенні вступу України до ЄС. “Статус кандидата – це висока оцінка

ринкових перетворень, завдяки яким ми інтегрувалися до економіки ЄС в енергетиці, цифровій сфері, митниці, транспортних перевезеннях та інших ключових галузях. Це нові перспективи та нові можливості для України. Доступ до нових програм фінансової підтримки ЄС.

Це – нові інвестиції, нові проєкти, нові робочі місця, а також підтримка повоєнного відновлення. Відтепер наша держава буде не лише переймати європейський досвід, а й зможе впливати на формування галузевих політик Євросоюзу. Віднині процес інтеграції України до ЄС став незворотним. Відтепер за Україною юридично закріплено місце в європейській родині. А відносини між нами та ЄС переходять від політики сусідства до політики розширення”⁵.

Отже, у заявах українського військово-політичного керівництва чітко сформульовано воєнно-політичний курс Української держави та українського суспільства щодо майбутнього України у Європейській спільноті з урахуванням, однак, небезпечного сусідства з росією.

США пройшли довгий шлях від недопущення поразки України до необхідності забезпечення поразки росії. Водночас політична еліта США категорично не зацікавлена в територіальній дезінтеграції росії та розповзанні ядерного зброї по різних регіонах. Міністр оборони США Лойд Остін чітко означив ціль війни – завдати такої поразки росії, щоб вона протягом 10 років після неї не могла загрожувати Україні та країнам Заходу.

У США склалася двопартійна політична та громадська підтримка українського опору російській агресії. За різними опитуваннями, приблизно 70% американців підтримують надання зброї та іншої допомоги Україні⁶. Для цього військова допомога була збільшена до 40 млрд доларів, був прийнятий закон про ленд-ліз, проведені координаційні зустрічі у форматі Рамштайн.

⁵ Офіційно визнано: Україна – це майбутній рівний партнер для 27 країн ЄС // Укрінформ. – 2022, 26 липня. – URL: <https://tinyurl.com/yannw6zx>

⁶ Понад 70% американців підтримують надання зброї Україні, – Мирослава Гонгадзе // Еспресо. – 2022, 19 травня. – URL: <https://tinyurl.com/2p9hbcw>

Водночас українське питання активно використовується у міжпартійній боротьбі між демократами та республіканцями, особливо зараз, під час проведення праймеріз на виборах до Конгресу США, які відбудуться у листопаді цього року. Будь-який негативний вплив російсько-української війни на економіку США, зростання інфляції та цін на паливо можуть зколихнути суспільно-політичний маятник у бік традиційного американського ізоляціонізму, який зараз представлений прихильниками Дональда Трампа.

В адміністрації Джо Байдена також є різні групи впливу, які намагаються обмежити військову допомогу Україні. Наголошуючи на недопущенні ескалації конфлікту та застосування тактичної ядерної зброї росією, представники цієї частини американської політичної еліти наполягають на обмеженні постачання озброєння до України. Яскравий приклад наслідків такої політики – затримка із постачанням далекобійних ракет, танків і авіації.

У липні 2022 року **Велика Британія** продовжувала відігравати важливу роль у активному провадженні політики всебічної підтримки України у відбитті російської збройної агресії.

Британський прем'єр Борис Джонсон перетворився на свого роду ідеолога надання військово-технічної допомоги та палкого захисника України, адже саме Сполучене Королівство виступало з пропозицією створення нового союзу разом з Україною та Польщею, як було зазначено вище. Саме на пропозицію британського лідера влітку 2022 року на території Сполученого Королівства на базі одного із військових тренувальних центрів було розпочато підготовку понад 10 тис. українських військовослужбовців, що має суттєво посилити спроможності наших військ у веденні наступальних операцій.

Британія взяла на себе провідну роль у координації наданні військової допомоги Україні. На відміну від багатьох країн світу і навіть деяких країн-членів НАТО, Сполучене Королівство не має ілюзій з приводу того, чим є сучасна путінська росія. У відповідь на російську агресію нове командування британської армії оголосило, що остання повинна бути готова зіткнутися з росією на полі бою. Відтак, на тлі зростаючої російської загрози проти НАТО Україна займає центральне місце у зовнішньополітичних концепціях Великої Британії.

Після виходу із ЄС у 2020 році (Brexit) Лондон шукає для себе нову міжнародну роль, зосередившись, поміж іншим, на розбудові нових альянсів на сході Європейського континенту для протидії агресії рф.

Франція, Німеччина та ін. Після неспровокованої агресії росії проти України, європейська еліта усвідомила – світ у будь-якому випадку вже не буде таким, яким він був до 24 лютого. А ось яким він має бути, хоча б у його приблизних контурах – ні в Німеччині, ні у Франції, ні у більшості європейських країн ще не уявляють.

“Стара Європа” ще чітко не визначила свої інтереси, не окреслила своєї політики у російсько-українській війні, та демонструє постійні коливання своєї “генеральної лінії”. Особливо хитка ситуація в Німеччині, де діє коаліційний уряд, у політичну культуру традиційно інтегровані групи проросійських “інтелектуалів”, псевдоекспертів, задіяна велика кількість російської агентури. Тому і виникає така ситуація, коли за особистим розпорядженням німецького канцлера Олафа Шольца зі списку військово-технічної допомоги для передачі Україні викреслюються дуже потрібне важке озброєння.

Зрозуміло, що беззастережно підтримувати агресора ці країни не будуть. Такої політики не розуміють їхні виборці, адже це є загрозою для їхнього політичного існування. Разом з тим сьогодні робити заяви про негайне надання озброєння та техніки Україні, кваліфікувати різню у Бучі як геноцид українського народу, а завтра закликати “не заганяти путіна у глухий кут”, “надати можливість зберегти йому обличчя”, пропонувати Україні мирну угоду із територіальними поступками, – такий карколомний перебіг подій абсолютно притаманний політичній стилістиці “старої доброї Європи”.

В той же час, саме ЄС як політико-економічний союз зумів у своїх діях бути згуртованим та зайняв жорстку антиросійську позицію. Чи не єдине виключення з цього правила – це питання, яке пов’язане із запровадженням нафтогазового ембарго.

Польща, Чехія, Словаччина, Литва, Латвія, Естонія безумовно розуміють, що в разі поразки України, наступною ціллю російського агресора будуть вони, тому їх геополітичні інтереси на сучасному етапі повністю співпадають із нашими національними інтересами.

Позиція **Угорщини** подекуди виходить поза межі політичного курсу ЄС та західного цивілізованого світу загалом. Так, виступ прем’єр-міністра Угорщини Віктора Орбана 26 липня в Румунії, обузив не лише Україну, а й вразив європейську громадськість та політикум. Крім неприйнятних для цивілізованого світу закликів щодо миру з росією на умовах останньої, угорський прем’єр цілком виступив ще й проти “змішування рас”. Орбан говорив, що санкції проти росії не діють, що в боротьбі за Україну згуртувати світ не вдалося, що Україна не йде на переговори, але не вона повинна бути їхнім суб’єктом і не ЄС, а – США.

Дивує коротка пам'ять угорського прем'єра, зважаючи на давню історичну претензію Угорщини до росії, коли російська імперія у 1848 р. придушила визвольне повстання в Угорщині проти Австрійської імперії, або вже у радянський час – угорську революцію 1956 р. Проте, історично непрості угорсько-російські відносини не заважають політичній еліті Угорщини чітко триматися російської орієнтації, отримані історичні уроки з перервою дещо більше століття нічому їх не вчать. Тим більше, що весь світ добре бачить, що імперська політика росії майже не змінилася за сотні років.

Немає сумнівів, що країни-члени Європейського Союзу та НАТО адекватно відреагують на заяви Орбана⁷.

росія та білорусь

Протягом липня у воєнно-політичній обстановці навколо України продовжувала розвиватися тенденція, що росія системно програє в протистоянні з колективним Заходом, який і насправді виявився колективним несподівано для агресора. Самолюбство та непомірні імперські амбіції московського правлячого режиму та його очільника не дозволяють їм зрозуміти, що вислів “Про Україну – тільки за участі України” для Заходу не є набором порожніх декларацій, а наповнена конкретним змістом формула. У москві досі немає розуміння того, що слова західних лідерів про те, що вони підтримуватимуть Україну стільки, скільки потрібно і що Україна вирішуватиме, чи слід їй вступати в переговорний процес з росією – цілком сформована і консолідована позиція. Поки правлячий режим росії не зрозуміє остаточно, що Україна є самостійним суб'єктом міжнародних відносин і з нею варто вже давно говорити на рівних, а не зверхньо, жодних домовленостей досягти не вдасться. Правляча кремлівська верхівка, традиційно для себе вважає, що цілком можливо говорити одне, а чинити навіть не інакше, а взагалі як завгодно.

Ціль росії не лише зберегти статус наддержави, а й значно розширити свій геополітичний вплив у світі та Європі, зменшити роль США та НАТО. Підкорення України, включення її до російської сфери геополітичного впливу – це лише її перше завдання на шляху до більш глобальної мети. Росія прагне будь-яким способом знищити Україну як суб'єкт міжнародної політики і окрему суверенну державу. При цьому не важливо яким способом це буде зроблено – шляхом створення лояльного до росії протекторату, розчленування нашої держави на окремі частини, чи приєднання її до росії.

⁷ Промова та післямова, або що буде Орбану за те, що він сказав у Румунії // Укрінформ. – 2022, 26 липня. – URL: <https://tinyurl.com/55ehh2en>

На сьогодні жодної зі стратегічних цілей росія так і не досягла. Навпаки завдяки провальній путінській політиці рф зазнала стратегічного краху і своїми діями добилася абсолютно протилежних цілей:

Україна після окупації Криму, російської агресії, різанини у Бучі, сотень і тисяч загиблих мирних жителів та військовослужбовців із нейтральної до росії країни абсолютно природно перетворилися на відверто ворожу державу;

роль росії як наддержави істотно зменшується, і завдяки санкціям вона опинилася в політичній та економічній ізоляції;

НАТО не послабило, а навпаки зміцнило свої позиції, з початком російської агресії блок набув нового сенсу свого існування. Сьогодні союз розширюється за рахунок нових членів, і до НАТО приєдналися Фінляндія та Швеція. Причина такого рішення – російська агресія проти України. Кордон росії з НАТО збільшиться на декілька тисяч кілометрів.

Російський політичний клас і більшість російського суспільства відмовляє українцям у національній ідентичності та в існуванні окремої суверенної держави. Тому, навіть зазнавши поразки на сучасному історичному етапі, росія буде готуватися до війни наступної аби остаточно знищити Україну⁸.

Головний військовий союзник російської федерації – республіка білорусь на чолі з самопроголошеним президентом лукашенком продовжує надавати підтримку путіну у його агресії проти України. Проте ця підтримка характеризується як обмежена, адже білоруські збройні сили до бойових дій в Україні не залучаються.

Олександр лукашенко регулярно підкреслював, що його країна виступає надійним військовим союзником рф. Понад те, 3 липня він назвав білорусь навіть “єдиним союзником росії у війні з Україною”. Також білоруський очільник відзначив, що у рб і рф спільне угруповання збройних сил: “Фактично єдина армія”. При цьому завдання білоруського угруповання він визначив так – не дати вдарити “в спину руській людині”: “І ми зайняли оборону від Брестської фортеці по південному кордону для того, щоб не допустити цього удару в спину росіянам з боку натівських військ”.

З боку мінська протягом місяця лунали відверті військові погрози на адресу України та НАТО. При цьому білорусь, а разом з нею росія, виставлялися жертвами, які змушені захищатися.

Виступаючи 2 липня з нагоди дня незалежності республіки, лукашенко заявив, що білорусь провокують і пригрозив “миттєвою відповіддю” у випадку

⁸ Жданов І. Велика геополітична шахівниця: як не програти Україні у Четвертій світовій війні // Interfax. – 2022, 30 травня. – URL: <https://tinyurl.com/2c5nx5wn>

нападу. За його словами, за декілька днів тому начебто з території України намагалися нанести удар по білоруським військовим об'єктам, але ракети вдалося перехопити засобами ППО. Він зазначив, що білорусь вступить у війну з Україною лише тоді, якщо хтось вторгнеться на її територію.

Разом з тим особливе побоювання у білоруської влади викликають білоруські громадяни, які у лавах ЗС України воюють проти рф. У білоруських ЗМІ також були публікації про арешти осіб, які хотіли приєднатися до полку ім. К. Калиновського⁹.

Відтак, стає зрозумілим, що та відносна стабільність у білорусі, яку начебто протягом довгих років забезпечував режим лукашенка, виявилася примарною, настрої значної частини населення не сприяють його зміцненню. Водночас переважна більшість громадян білорусі та білоруських військовослужбовців добре розуміють шкідливість для їх держави військового протистояння з Україною.

Щодо України, то олександр лукашенко продовжував цинічну риторику щодо “братського народу”. 14 липня він заявив, що “єдиний слов’янський світ, потужний своєю тисячолітньою історією ...поставлений в умови політичного та культурного виживання”, НАТО “розкидало слов’ян по різні боки барикад”, а головний удар “у серце слов’янського світу – в білорусько-російсько-українське братство” був нанесений вісім років тому, коли українські політики “відмовилися від слов’янської ідентичності”.

Щодо української позиції на білоруському напрямі, то відзначимо заяву від 4 липня міністра іноземних справ України Дмитра Кулеби, що Київ підтримує комунікацію з мінськом, однак вона ведеться “сухо-офіційно”, а контакти залишаються дуже обмеженими: “В нас є посол в білорусі, у нас є посольство в білорусі, у них є посольство в Києві. Це єдині канали спілкування”. Він допустив, що Мінськ може розширити свою участь у війні у випадку військових успіхів рф. Проте, на думку міністра, “до тих пір, поки білоруська армія буде чітко розуміти, що Збройні Сили України в силі їм серйозно навалити, вони будуть усіляко відтерміновувати свій захід на нашу територію”¹⁰.

Отже, лукашенко продовжує балансувати між загрозою остаточного поглинання білорусі путінською росією, повною міжнародною ізоляцією з боку провідних демократичних країн та страхом повторити долю диктатора Чаушеску в випадку участі білоруської армії в агресії проти України.

⁹ На границе задержали мужчину, который якобы хотел вступить в полк Калиновского // Reform.by. – 2022, 18 липня. – URL: <https://tinyurl.com/f737ywpk>

¹⁰ Кулеба Д. “Якщо всі знали, що Київ будуть бомбити ракетами, то можна було продати нам кілька додаткових систем ППО?” // LB.UA. – 2022, 4 липня. – URL: <https://tinyurl.com/tum7an88>

Це пояснює відсутність чітко визначеної цілі білорусі у російсько-українській війні, адже вагомих воєнно-політичних інтересів, зокрема територіальних, в Україні у неї раніше не було і на даний час немає. Білоруському народу війна на боці росії проти України не потрібна. Фактично білорусь з подачі лукашенка стала додатковим і досить зручним майданчиком для розміщення там російських військ, а для її самопроголошеного диктатора – це можливість зберегти владу, діючи на догоду кремлівському диктаторові.

Китай

Суттєвий, але разом з тим дипломатично-завуальований вплив на воєнно-політичну обстановку в Україні серед Азійських країн здійснює Китай. Ця держава має власний підхід до російсько-української війни. Китайці, в першу чергу, звинувачують США у розпалюванні цього конфлікту, підігруючи, на перший погляд, путіну. Міністр закордонних справ Китаю Ван Ї 9 липня заявив, що Сполучені Штати винні у розв'язанні кризи навколо України, яка завершилась військовим конфліктом. За його словами, США повинні сприяти належному врегулюванню кризи відповідальним чином та створювати середовище та умови, необхідні для мирних переговорів між зацікавленими сторонами.

Посол Китаю в США Цінь Ган підтримав проведення мирних перемовин щодо врегулювання війни в Україні. Він наголосив, що Китай закликає до негайного припинення вогню, відновлення мирних переговорів. У них мають брати участь усі зацікавлені сторони, в тому числі переговори мають проводитися між росією та США та їхніми союзниками у НАТО. За його словами, лише так можна відновити мир та безпеку в Європі. Він також зауважив, що Китай дотримується принципів поваги до суверенітету та територіальної цілісності всіх країн, посилаючись на документи ООН. Статут ООН має дотримуватися. До законних інтересів у сфері безпеки всіх країн слід ставитися серйозно.

Отже, Китай давно вже визначився зі своєю позицією щодо війни росії проти України. Її відображено в усіх офіційних заявах, починаючи з кінця лютого. Їхня позиція – це прагматичний нейтралітет із антиамериканським порядком денним. В його основу покладено декілька інтересів:

по-перше, незначне послаблення росії – це добре, оскільки дозволить розширити Китаю ринок збуту, посилити свій вплив на москву, збільшити залежність рф від Азії в умовах західної ізоляції. Іншими словами “молодше партнерство” рф в парі з КНР набуває реальних рис в умовах авантюри, розв'язаної путіним;

по-друге, “Союз” Китаю та РФ з самого початку був в основному глобальним, а не регіональним, навіть на ідеологічному рівні. Фундамент їх зближення – спільне неприйняття зовнішньої політики США, бажання розмити їх монополію у світових процесах. Решта китайців мало цікавить, в тому числі фантоми путіна по відношенню до України. Пекін їх не розуміє або йому це байдуже;

по-третє, очевидно, що Китай всіляко уникає приєднання до західних санкцій проти РФ з причини небажання йти в фарватері Сполучених Штатів. Приєднання до санкцій, на думку Пекіна, знижує їх автономну роль в світових справах на користь Заходу, та блокує можливість прийняття участі в майбутньому поділі ринку за рахунок Росії;

по-четверте, затягування війни для Китаю також не найкращий варіант, оскільки чим більше виснажиться Росія, тим більша вірогідність колапсу путінської системи та зміни влади на більш лояльну/нейтральну для Заходу. Це досить суттєво погіршило б геополітичне положення КНР та не дозволило б у подальшому використовувати РФ як “таран” проти Заходу або, на крайній випадок, буферну зону, що генерує постійні проблеми для США.

по-п’яте, єдина частина російського дискурсу, яку підтримує КНР – це та, яка стосується глобальних змін світового порядку. Для Китаю війна в Україні – це частина довготривалого процесу перебудови глобального балансу сил. І РФ, і КНР виступають за перегляд результатів “холодної війни” та перехід до більш прагматичної багатополярної системи міжнародних відносин, в котрій обидві країни хочуть зайняти місце окремого центру сили зі своєю сферою впливу.

Отже, протягом липня, як і протягом всієї війни, суттєвої військової допомоги Китай Росії так і не надав, зваживши на ризики, з якими могло бути пов’язане подібне рішення, адже основою зовнішньої торгівлі КНР є експорт товарів на західні ринки. Приносити їх в жертву заради інтересів путіна для КНР було неприйнятним¹¹.

Таким чином, у російсько-українській війні Китай провадить винятково свою політику, не надто сильно зважаючи на інтереси Росії, і на перше місце ставить задоволення винятково своїх економічних інтересів.

Ключові воєнно-політичні події, процеси, їх сутність

Київський безпековий форум. 30 червня директор Євразійського центру Атлантичної ради (США), посол США в Україні в 2003-2006 рр. Джон Гербст під час онлайн-дискусії Київського безпекового форуму сказав, що Україна

¹¹ Згурець С. Посол Китаю США виступив за участь Америки у перемовинах щодо України // УНІАН. – 2022, 6 липня. – URL: <https://tinyurl.com/2p9dw5be>

повинна отримати всі необхідні види озброєння, щоб відкинути російські війська на сході і на півдні. Зокрема політик вважає, що Україна має шанс повернути більшість, якщо не всю територію, яка була захоплена росією до 24 лютого. Якщо буде повна підтримка з боку США і НАТО, чого ще не було на сьогодні. Проте, він також наголосив, що західні союзники України мають бути готовими до того, що це буде досить довга боротьба. І треба, щоб українці отримали не лише “МіГи”, але й F-14, F-15¹².

Інші європейські політики зайняли не менш конкретизовану позицію. Так, 1 липня прем'єр-міністр Норвегії Йонас Гар Стьоре на спільному з Президентом В. Зеленським брифінгу у Києві наголосив “Я приїхав, щоб висловити солідарність Норвегії з Україною та її народом у боротьбі за незалежність і можливість жити, за власну честь. Україна веде боротьбу не лише за себе – це боротьба за засадничі принципи, на яких побудований весь світ, за безпеку Європи, безпеку сусідів. Усе це ми відчуваємо своїми серцями”. За його словами, після повернення з саміту НАТО в Мадриді він хоче передати сильний меседж світові про те, що не можна забувати про війну¹³. І хоча Норвегія не завжди визначає вектор сучасної європейської політики, вона послідовно підтримує Україну як фінансово так і високотехнологічним озброєнням.

В нинішніх умовах українці особливо вдячні польському народу за всебічну допомогу та політичну підтримку в боротьбі з російським агресором. Підтвердженням непохитної позиції Польщі щодо України є зустріч Президента України Володимира Зеленського з віце-прем'єр-міністром, міністром національної оборони Республіки Польща Маріушем Блащак, яка відбулася у Києві 12 липня.

За підсумками цієї зустрічі В. Зеленський сказав, що Міністерство оборони Польщі підтримує українську армію, міцність ЗС України і висловив упевненість у посиленні оборонної співпраці двох держав. Він також виразив переконання, що в майбутньому, вже в мирний час, відносини між Україною та Польщею розвиватимуться, і країни ще більше зближуватимуться¹⁴.

¹² Гербс Д. Україна має шанс повернути захоплені території, якщо буде повна підтримка США і НАТО // Укрінформ. – 2022, 30 червня. – URL: <https://tinyurl.com/yud7afm>

¹³ Прем'єр-міністр Норвегії Йонас Гар Стєре закликав світ тримати війну в Україні у фокусі уваги // Укрінформ. – 2022, 1 липня. – URL: <https://tinyurl.com/2p8wmp5e>

¹⁴ Володимир Зеленський зустрівся з Міністром оборони Польщі // Укрінформ. – 2022, 12 липня. – URL: <https://tinyurl.com/4sc98n6v>

Візит Першої Леді України до США. 18-19 липня Олена Зеленська здійснила візит до США. Зокрема, вона зустрілася з держсекретарем США Ентоні Блінкеном, відвідала меморіал жертвам Голодомору у центрі Вашингтона та зустрілася з представниками української діаспори. Вона також отримала присуджену українському народу нагороду Dissident Human Rights Award у Меморіалі жертвам комунізму у Вашингтоні, провела зустрічі з головою Агентства США з міжнародного розвитку (USAID) Самантою Пауер.

Це був перший виїзд дружини Президента України за кордон із початку повномасштабної війни росії проти України. 19 липня перша леді України зустрілася у Білому домі з американською колегою Джилл Байден та президентом США Джо Байденом.

Олена Зеленська виступила в Конгресі США. Вона звернулася до конгресменів із проханням продовжити постачання зброї та систем ППО для ЗС України, щоб захистити Україну. “Допоможіть нам зупинити російський терор проти українського народу”, – сказала вона. “Я зараз прошу про річ, якої б ніколи не хотіла просити. Я прошу у вас зброї! Зброї не для того, щоби нести війну на чужу землю, а щоби захистити свій дім і право прокидатися у ньому живим!” – сказала Зеленська. На її переконання, можливість її як першої леді України говорити з Конгресом США саме про зброю є проявом “найбільшої рівності”. “Це рівність вільних людей. Людей, які знають, що вони захищають, знають, заради чого живуть. Я маю надію, що ви мене сьогодні почули. І сподіваюся, що ваші рішення будуть швидкими”, – наголосила перша леді України.

Першим реальним результатом візиту Олени Зеленської до США став проєкт резолюції, представлений двопартійною групою впливових сенаторів США про визнання дій росії геноцидом. Про це Президент Володимир Зеленський заявив у вечірньому відеозверненні 21 липня. “Декілька місяців тому наша експертна група під головуванням Єрмака і Макфола запропонувала визнати дії росії проти України геноцидом. І ось перший реальний результат візиту першої леді України в Сполучені Штати – сенатори Ріш, Кардін, Вікер, Блюменталь, Портман, Шахін та Грем представили проєкт резолюції про визнання дій росії в Україні геноцидом,” – сказав В. Зеленський¹⁵.

¹⁵ Збільшення підтримки України. Зеленський розповів про завдання візиту першої леді до США // Новое время. – 2022, 20 липня. – URL: <https://tinyurl.com/yc7jw6su>

Зустрічі, проведені першою леді України в США, отримали свої вагомі результати, які значною мірою сприяють зростанню воєнно-політичної підтримки з боку, без перебільшення, найпотужнішого союзника України та всього світового співтовариства. Наголосимо також на безпрецедентній підтримці з боку сенаторів США. Обсяг проведених заходів був величезним, незважаючи на досить щільний графік візиту, а сам візит мав далекосяжні позитивні наслідки для розвитку воєнно-політичної ситуації на користь України.

Вагому підтримку Україні надають і держави Балтії. Найбільш активною на цьому напрямку є Литва. 28 липня, у День Української державності, Київ відвідав Президент Литовської Республіки Гітанас Науседа. Виступаючи у Верховній Раді України він підкреслив, що від початку

повномасштабного вторгнення росії усю Литву об'єднало велике бажання допомогти Україні. При цьому, спільні

зусилля докладають не лише органи влади, а й прості литовці, представники бізнесу та неурядових організацій. Науседа запевнив, що Литва продовжить працювати з партнерами та союзниками, щоб зберегти західну зосередженість, забезпечити довгострокову підтримку України та обмежити можливість росії продовжувати війну.

Загрозою негативного впливу на воєнно-політичну обстановку в Україні та навколо неї стала несподівано реанімована “гаряча точка” на півдні Європи. Це – загострення *відносин між Сербією і Косово*, яке жодного разу не відбувалося без участі росії.

Як оголосила влада частково визнаного Косово, від 1 серпня на підконтрольній їм території перестануть діяти сербські документи, а їхнім власникам на в'їзді видаватимуть тимчасову довідку. Тоді ж розпочнеться і обов'язкова перереєстрація автомобілів із сербськими номерами на номери RKS (“Республіка Косово”). Таке рішення викликало обурення населення Північного Косова, більшість якого складають етнічні серби¹⁶.

¹⁶ Нова війна на Балканах? Що відбувається на межі Сербії з частково визнаним Косовом, всі деталі // Ексклюзив ТСН. – 2022, 31 липня. – URL: <https://tinyurl.com/393x95bp>

В цілому загострення ситуації на Балканах значною мірою привертає посилену увагу з боку Європейського співтовариства, оскільки перспектива нового конфлікту у Європі стає цілком реальною. Відтак, провідні країни світу вживатимуть заходів задля його запобігання. Це, певною мірою, частково відвертає їх увагу від війни в Україні, проте не повинно послабити фінансову та військову допомогу нашій державі з їхнього боку.

Воєнно-політичні рішення щодо забезпечення національної безпеки України.

Конференція в Лугано. 4-5 липня у швейцарському Лугано відбулася конференція з відновлення України (Ukraine Recovery Conference). Під час її проведення свої заяви зробили 35 країн і понад 10 організацій, які оголосили конкретні плани щодо допомоги у повоєнній відбудові України. У підсумковій Декларації країни-учасниці конференції підтверджують повну відданість підтримці України на її шляху відновлення на початковій стадії і в довгостроковій перспективі та пов'язують це з європейською перспективою України та статусом країни-кандидата в ЄС.

У заключному слові під час Конференції з відновлення України у Лугано президент Швейцарії Ігнаціо Кассіс заявив, що в основі допомоги міжнародної спільноти щодо відновлення України лежатимуть принципи підзвітності та проведення Україною внутрішніх реформ, так звані сім “Принципів Лугано”: патнєрство – Україна буде очолювати процес відновлення та втілювати його разом з міжнародними партнерами; спрямованість на реформи; прозорість, підзвітність, верховенство права; демократична участь; залучення багатьох стейкхолдерів; гендерна рівність та інклюзія; сталий розвиток.

Учасники конференції підкреслили, що визнають суверенітет України в міжнародно визнаних кордонах, засудили російську агресію та закликали росію негайно вивести свої війська з території незалежної України. Вони

визнали той факт, що військова агресія РФ проти України, включаючи цілеспрямовані напади на цивільне населення, призвела до значних втрат людських життів і катастрофічних руйнувань інфраструктури, шкіл, лікарень, житлових будинків і об'єктів культурної спадщини,

що має наслідком гостру гуманітарну кризу¹⁷, суттєву економічну шкоду, а також призвело до порушення глобальних ланцюгів постачання і створило загрозу глобальній продовольчій безпеці¹⁸.

Конференція у Лугано стала важливим заходом у масштабах європейської політики, яка підтвердила не тільки солідарність західних держав з Україною на етапі її збройної боротьби проти російської агресії, а й їхню готовність надати всебічну підтримку нашій державі після війни у відновленні зруйнованої економіки, інфраструктури, культурних та інших об'єктів. Відтак, слід вважати, що сучасні західні політики та суспільство починають чітко усвідомлювати воєнно-політичне значення нашої держави для Європи в цілому, і для європейської безпеки та зміцнення світового порядку зокрема.

“Рамштайн-4”. 20 липня відбулася четверта зустріч Ukraine Defense Contact Group. Цей майданчик на підтримку України, відомий як формат “Рамштайн”, створений завдяки лідерству США та об'єднує сьогодні вже 50 країн з усіх континентів, крім Антарктиди. Україну на зустрічі представляли міністр оборони Олексій Резніков разом із заступником головнокомандувача ЗС України генерал-лейтенантом Євгеном Мойсюком та заступником начальника Головного управління розвідки Міноборони генерал-майором Вадимом Скібіцьким. Вони поінформували партнерів про ситуацію на фронті та ознайомили з актуальними потребами Сил оборони України.

Позитивним сигналом зустрічі стали нові зобов'язання партнерів. Низка країн прямим текстом заявила, що жодної “втоми” від війни в Україні немає і не буде. Є розуміння, що на кону перебуває не Україна, а безпека всієї Європи. Весь світ бачить, як українські захисники і захисниці тримають лінію фронту завдовжки понад 2500 км, що дорівнює відстані від Варшави до Барселони. Усвідомлення України як щита Європи на сході зростає. Загалом спільна позиція учасників “Рамштайну” – підтримувати Україну до перемоги. Багато партнерів готові тренувати наших воїнів. Це можливість отримати якісний резерв, який опанує західні озброєння та військову техніку і створить умови для збільшення обсягу підтримки.

¹⁷ Сім принципів відновлення України, які затвердили в Лугано // Укрінформ. – 2022, 31 липня. – URL: <https://tinyurl.com/2херсmxф>

¹⁸ Відбудова України: учасники конференції у Лугано ухвалили декларацію // Укрінформ. – 2022, 5 липня. – URL: <https://tinyurl.com/45cnp6e7>

Черговий пакет допомоги від США, який був оголошений після зустрічі, серед іншого, містив ще 4 системи M142 HIMARS.

У своєму виступі Міністр оборони України наголосив на трьох пріоритетах України. По-перше, це зміцнення mission oriented approach, а саме прохання сконцентрувати зусилля на збільшенні спроможностей ЗС України виконати конкретні завдання. Одна з них – розблокування українських портів та забезпечення безпеки у західній частині Чорного моря. По-друге, систематизація роботи з обслуговування та ремонту іноземної техніки, яку отримує Україна. По-третє, пришвидшення процесу впровадження “натівської” програми LOGFAS щодо активізації зусиль із забезпечення прозорості обліку та використання міжнародної військової допомоги¹⁹.

Отже, результати четвертої зустрічі Ukraine Defense Contact Group у форматі “Рамштайн” підтвердили, що військова підтримка України з боку західних держав та США надалі продовжуватиметься і вже набула системного характеру.

Президент США Джо Байден 16 липня здійснив робочий візит до Саудівської Аравії.

Країни Азії також здійснюють воєнно-політичний вплив на Україну, оскільки ідеться про суттєве зменшення надходжень коштів до бюджету країни-агресора від експорту енергоносіїв, і, як наслідок,

зменшення спроможностей РФ щодо закупівлі та виготовлення товарів військового призначення, скорочення видатків бюджету на соціальну сферу. І це добре розуміють не тільки у Києві, а й у Вашингтоні.

Першим пунктом порядку денного під час візиту Байдена було питання енергетики, а саме постачання нафти та кроки для стабілізації ринку. Перед поїздкою президент США пояснив, навіщо потрібна поїздка на Близьких Схід. “Ми маємо протистояти агресії росії, поставити себе в найкращу можливу позицію, щоб випередити Китай, і працювати для більшої стабільності в цьому регіоні світу, який має велике значення. Щоб зробити це, ми повинні безпосередньо співпрацювати з країнами, які можуть вплинути на ці результати. Саудівська Аравія є однією з них”, – писав Байден.

¹⁹ Україна отримає від США ще чотири HIMARS. Загалом дадуть більше двадцяти // BBC news Україна . – 2022, 20 липня. – URL: <https://tinyurl.com/23k8nnp3>

За підсумками робочого візиту президента США Джо Байдена до Ер-Ріяду Саудівська Аравія зобов'язалася підтримувати баланс світового нафтового ринку, також країна має намір суттєво збільшити обсяги видобутку нафти в порівнянні із запланованим показником на липень та серпень цього року. Сполучені Штати привітали збільшення рівня виробництва на 50% вище запланованого на липень і серпень. Очікується, що цей крок допоможе значно стабілізувати світові ринки²⁰.

На саміті арабських лідерів президент Джо Байден заявив, що США “не підуть” із Близького Сходу, оскільки намагаються забезпечити стабільність у цій частині світу та збільшити глобальний потік нафти для стримування стрімкого зростання цін на енергоресурси. “Ми не підемо й не залишимо вакуум, який заповнять Китай, росія чи Іран. Ми намагатимемося розвивати цей момент за допомогою активного, принципового американського лідерства”, – сказав він. Його слова прозвучали на тлі занепокоєння щодо ядерних амбіцій Ірану та підтримки бойовиків у регіоні. США також оголосили про виділення \$1 млрд допомоги для подолання голоду в регіоні.

Перед тим 14 липня Байден побував в Ізраїлі, де домовлявся про військову допомогу Україні та блокування ядерної програми Ірану. Президент США Джо Байден і прем'єр-міністр Ізраїлю Яір Лапід підписали спільне зобов'язання виступити проти ядерної зброї Ірану, демонструючи єдність союзників. Слід зазначити, що постачання зброї в Україну є останнім пунктом суперечок між урядом США і урядом Ізраїлю щодо російського вторгнення в Україну. Досі Ізраїль не погоджувався постачати Україні сучасне озброєння²¹.

Промовистим прикладом колективної підтримки України з боку Західних демократій є заява від імені 46 країн-учасниць ОБСЄ, виголошена 15 липня під час засідання Постійної ради ОБСЄ у Відні на тлі публікації другого звіту так званого московського механізму Організації, у якому задокументовано вчинені під час агресії РФ порушення, які можуть бути кваліфіковані як воєнні злочини та злочини проти людяності. У заяві йдеться про те, що цей звіт потребуватиме ретельного розгляду та вивчення в регіоні ОБСЄ та за його межами. Однак його загальні висновки представлені в чіткій і переконливій формі. Висловлюється підтримка Україні та її громадянам. Тепер держави-учасниці та міжнародне співтовариство мають забезпечити, щоб були вжиті необхідні дії – це передбачає повне використання ОБСЄ та її інструментів у людському вимірі.

²⁰ Саудівська Аравія зобов'язалася збільшити видобуток нафти на 50% // Еспресо TV. – 2022, 16 липня. – URL: <https://tinyurl.com/4ttp6jd4>

²¹ Байден прибув у Саудівську Аравію домовлятися про нафту і енергетичну безпеку на тлі санкцій проти Росії // Еспресо TV. – 2022, 16 липня. – URL: <https://tinyurl.com/5cy9xyen>

Документ відзначає, що масштаб і частота невибіркових атак проти цивільного населення та цивільних об'єктів, зокрема в місцях, де відсутні військові об'єкти, є достовірним доказом того, що російські збройні сили вели бойові дії, нехтуючи своїм основним зобов'язанням дотримуватися основоположних принципів розрізнення, пропорційності і запобіжних заходів, які становлять фундаментальну основу міжнародного гуманітарного права.

Місія також підтвердила використання російськими військами запальних і касетних боєприпасів, фосфорних бомб та термобаричної зброї. Експерти встановили, що російські збройні сили застосували щонайменше шість видів касетних боєприпасів у атаках, які призвели до сотень жертв серед цивільного населення та пошкодження цивільних об'єктів, включаючи будинки, лікарні та школи після вторгнення росії в Україну 24 лютого 2022 року²².

Окрім того, що заява 46 країн-учасниць ОБСЄ носить передусім суто політичний характер, і як вище зазначалося, є свідченням колективної підтримки України з боку європейських держав, сам документ містить важливі факти і висновки щодо використаних росіянами різних видів зброї, у тому числі і забороненої, що підтверджує масові звірства російських військ в Україні, а відтак – дає цінний матеріал для майбутніх кримінальних проваджень.

Зернова угода. На воєнно-політичну обстановку навколо України вплинула так звана “зернова угода”. 22 липня у Стамбулі чотири сторони – ООН, Україна, росія, та Туреччина – підписали угоду про забезпечення так званого зернового коридору. Це має розблокувати експорт продовольчих товарів та зерна з трьох чорноморських портів України.

Український представник – міністр інфраструктури Олександр Кубраков – підписував документ з представниками Туреччини та ООН. Аналогічний документ підписав російський представник – міністр оборони рф сергій шойгу.

А вже 23 липня росіяни атакували Одеський морський торговий порт крилатими ракетами типу “Калибр”. У ньому зберігалось зерно, яке мали відправити на експорт. Обстріл “Калібрами” Одеського порту на наступний день після підписання зернової угоди у Стамбулі може свідчити як мінімум про дві цілі росії. Перша – створити розуміння, що експорт українського зерна

²² ОБСЄ 46 країн висловили свою підтримку Україні після звіту “московського механізму” // Укрінформ. – 2022, 15 липня. – URL: <https://tinyurl.com/2nnjdtpd>

з трьох українських портів можливий лише на папері. Тобто, посіяти страх у перевізників перед відправкою своїх кораблів до українських портів. Друга – примусити Україну до певного перемир'я та режиму тиші. Справа в тому, що росія розглядала й продовжує розглядати цю угоду по зерну, як пілотну спробу домовитися з Заходом про мирне врегулювання з метою просування діалогу та зупинення потоку зброї в Україну.

За словами Володимира Зеленського, ракетний удар по Одесі – це удар по політичних позиціях самої росії. Ще не встигли висохти чорнила, якими міністр оборони рф сергій шойгу підписував свою частину угоди з Туреччиною і ООН, як на наступний день кремль її прямо порушив. При чому спочатку москва збрехала Анкарі, що, зі слів міноборони Туреччини, це не вони обстріляли порт “Калібрами”, а вже в неділю, 24 липня, речниця російського МЗС Марія Захарова підтвердила, що росія била по якимось військовим цілям в Одесі.

При цьому про вихід України з угоди мова не йде. Ми зацікавлені в експорті нашої агропродукції на світові ринки, продемонструвавши нашим міжнародним партнерам, що готові, як і вони нам, допомагати, коли путін шантажує весь світ голодом, що спричинить потік мігрантів з Африки передовсім до країн ЄС²³.

Візит путіна в Іран. 19 липня на передній план світової політичної арени вийшов ще один суб'єкт воєнно-політичних відносин – Іран.

Саме цього дня путін здійснив свій перший візит до далекого зарубіжжя від початку повномасштабного вторгнення рф в Україну. Він відвідав Іран, де зустрівся з президентом країни Ібрагімом Раїсі,

верховним лідером Алі Хаменеї і президентом Туреччини Реджепом Таїпом Ердоганом та провів двосторонні переговори з кожним зі згаданих лідерів. Просити про військово-технічну допомогу та поїхати на уклін до Ірану, путіна змусила ціла низка проблем у забезпеченні російської армії, яка зав'язла в Україні. Виявилося, що озброєнь, які потрібні для ведення сучасної війни, у росіян дуже мало. Зокрема це стосується ударних безпілотників.

²³ Зернова угода та обстріл Одеси: Росія тестує Захід щодо можливого перемир'я у війні // ТСН. – 2022, 25 липня. – URL: <https://tinyurl.com/vhkxy24y>

За підсумками зустрічі іранський президент Ібрахім Раїсі заявив, що “росія, Туреччина та Іран погодилися, що сили США мають залишити територію Сирії”. Крім того, путін отримав на словах підтримку своїх дій в Україні від аятоли Хаменеї. Також російський “Газпром” і національна іранська нафтова компанія NIOC уклали угоду на 40 млрд. доларів, що передбачає, серед іншого, розробку двох газових і шести нафтових родовищ.

Коментуючи візит кремлівського диктатора до Ірану, координатор з комунікацій у Раді національної безпеки США Джон Кірбі зазначив, що він показав, наскільки ізольованою є росія після вторгнення в Україну.

Зважаючи на високий представницький рівень цього візиту, існує велика вірогідність того, що путіну вдалося досягти певних домовленостей щодо військово-технічної співпраці з Іраном, зокрема – щодо постачання БпЛА іранського виробництва. В подальшому Збройні Сили України відчували результати цієї співпраці на лінії фронту.

Турне лаврова африканськими країнами. У цих умовах росія починає шукати нових союзників на Африканському континенті. На початку третьої декади липня міністр закордонних справ росії сергій лавров розпочав турне африканськими країнами для того, щоб заручитися підтримкою у війні в Україні. Єгипет – перша країна цієї короткої дипломатичної подорожі. Далі сергій лавров відвідав Ефіопію, Уганду та Республіку Конго. Напередодні цього турне, лавров заявив, що росія завжди “щиро підтримувала африканців у боротьбі за свободу від колоніального ярма”. Він також додав, що москва цінує “збалансовану позицію” африканців щодо України. Під час голосування в Генеральній Асамблеї ООН 2 березня лише 28 з 54 африканських держав підтримали резолюцію із засудженням вторгнення росії в Україну. Інші або утрималися, або не були присутніми на засіданні. Втім, лише Еритрея голосувала проти резолюції.

У Каїрі лавров провів переговори зі своїм єгипетським колегою Самехом Шукрі. На спільній пресконференції після закінчення переговорів Шукрі заявив, що Єгипет наголошує на необхідності якнайшвидшого вирішення “української кризи”, яка сильно вплинула на всесвітню продовольчу безпеку та ціни на енергоносії та порушила налагоджені ланцюжки поставок. Однак головною турботою Єгипту та інших африканських країн є нестача зерна. За даними Африканського банку розвитку, Україна та росія зазвичай постачають на континент понад 40% пшениці. При цьому Єгипет є найбільшим у світі покупцем української пшениці: у 2019 році він імпортував 3,62 мільйона тонн – більше за будь-яку іншу країну.

Міністр закордонних справ росії вказав на намір своєї країни виконати угоду про експорт зерна з українських портів, підписану в Стамбулі, і заявив, що Захід повинен зняти санкції з компаній, які експортують продовольство з росії, і розблокувати експорт російської пшениці.

Цю заяву варто сприймати з певним скепсисом з огляду на те, що росія визнала факт обстрілу одеського порту, в якому накопичилися великі запаси експортної пшениці, вже після підписання стамбульської угоди. До того ж Мінфін США заперечує існування санкцій проти російської аграрної продукції, не лише щодо зерна, але й добрив і сільгосптехніки.

Небажанням африканських країн підтримувати якусь сторону пояснюється намагання лаврова переконати африканські країни, що їм краще стати на бік росії, ніж Заходу, використовуючи фрази на кшталт “ми допоможемо завершити процес деколонізації”. Але більшість африканських країн, як і раніше, не хоче приймати чийсь бік у війні росії проти України, тому що вони побоюються повторення ситуації, яка виникла під час “холодної війни”, яка справила руйнівний вплив на весь континент, розпалюючи конфлікти та гальмуючи економічний розвиток.

21 липня путін підписав указ про проведення саміту “росія-Африка” у 2023 році. Україна закликатиме країни Африки уникати участі у даному саміті та співпраці з росіянами загалом. Про це напередодні турне лаврова повідомив нещодавно призначений Володимиром Зеленським спецпредставник України на Близькому Сході та в Африці Максим Субх.

“Нам відомо про наміри росії провести другий саміт “росія-Африка” в Санкт-Петербурзі. Ми на постійній основі закликаємо наших міжнародних партнерів, у тому числі в Африці утриматись від участі у заходах, які проводить держава-агресор, тому саміт не стане виключенням”, – повідомив він. За словами Субха, Україна буде пояснювати африканським державам колоніальний характер політики сучасної росії. Змінити ставлення африканських країн, які мають десятиріччя дружби з москвою, складно, але аргументів вистачає. “На нашій стороні міжнародне право та міжнародна спільнота. Ми працюємо над поступовою зміною позиції цих країн на проукраїнську, що відповідатиме принципам зовнішньої політики самих цих країн: повага до суверенітету, незалежності та територіальної цілісності країн, непорушність кордонів, не застосування сили для вирішення конфліктів, невтручання у внутрішні справи,” – пояснює Субх. За його прогнозом, посилення міжнародних санкцій послабить співпрацю росії з Африкою.

Дипломатичні зусилля України щодо врегулювання конфлікту. Одним з напрямків дипломатичних зусиль України, реалізація якого може позитивно вплинути на воєнно-політичну обстановку та нарешті дійти до довгоочікуваного миру, є переговори з головним військовим противником – росією. Проте розпочати їх так і не вдалося, зважаючи, насамперед, на позицію самої росії. 13 липня міністр закордонних справ України Дмитро Кулеба заявив, що “наразі немає переговорів між росією та Україною через позицію росії та продовження її агресії проти нашої країни. Тож обговорювати немає чого,” – сказав глава української дипломатії.

Кулеба нагадав, що метою України у війні, яку розпочала проти нас росія, є звільнення наших територій та відновлення нашої територіальної цілісності та повного суверенітету на сході та півдні України. Також член української переговорної делегації Михайло Подоляк заявляв, що переговори України з російською федерацією зупинені доти, доки рф не зможе об’єктивно дивитися на ситуацію²⁴.

Разом з тим, президент рф володимир путін намагається таємними шляхами домогтися перемовин зі США та Європою, оскільки розуміє, що шлях росії – це бути остаточно викинутою з “вищої ліги” геополітики. путін розуміє шанси відрізаної від технологій росії у світі, який швидко розвивається, тому дуже прагне цих переговорів. Представники путіна по різних напівтаємних і таємних каналах намагаються виходити на США і Європу і казати: “Давайте домовимося якимось чином. Це буде вигідно і для вас і для нас”. Москва залякує енергетичною кризою, продовольчою і ще багато чим.

Очільник мзс росії, після свого поспішного залишення міністерського саміту G20 у Балі (Індонезія) 8-9 липня, звернувся до колег з європейських країн. Лавров зауважив, що почув у бік своєї країни багато “обвинувачень” і хотів, аби західні колеги “визначилися, чого вони хочуть”. Також лавров заявив, що процес мирних переговорів відсутній через позицію Києва.

Українські ж політики цілком усвідомлюють сумнівну результативність від переговорного процесу з рф. Рф постійно надсилає сигнали про готовність знову відновити переговори, висуваючи свої ультиматуми. Це лунає в російських медіа постійно: що ми готові, це українці не хочуть перемовлятися. Насправді росіяни готові підписати договір на тих умовах, які їм вигідні і які вкрай схожі на капітуляцію України. Тому це не готовність до перемовин – це бажання нав’язати свої умови, щоб Україна здалася.

²⁴ Переговорів України з рф щодо завершення війни наразі немає війни // Укрінформ. – 2022, 13 липня. – URL: <https://tinyurl.com/y7b2xnhe>

Разом з тим міністр юстиції України Денис Малюська наголосив, коли буде реальна готовність до реальних перемовин – безумовно, такі перемовини відновляться²⁵.

В свою чергу, 26 липня глава російського мзс лавров скаржився, що “москва ніколи не відмовлялася від переговорів з Україною: бойові дії завершуються за переговорним столом, але відповіді від Києва не має”. Російський міністр знову повторив кремлівські наративи, що “питання про те, чому Київ не йде на переговори, можна адресувати до США”.

Не дотримуючись жодних домовленостей (чого лише вартий удар по українських портах відразу після угоди щодо експорту зерна), росія постійно звинувачує Захід і США у відсутності переговорів. Хоча насправді саме російські загарбники обстрілюють мирне населення України, стирають з лиця землі цілі населені пункти, і при цьому готуються анексувати східні та південні області України. Спікери країни-агресора продовжують виправдовувати свої загарбницькі дії нібито загрозою для росії з боку України і Заходу.

Висновки

Загалом, воєнно-політична обстановка в Україні та навколо неї у липні 2022 року розвивалася досить динамічно, але в цілому передбачувано. Несподіваних змін політичного вектору з боку основних її суб’єктів не спостерігалось.

Вона характеризувалася розширенням підтримки України з боку провідних країн Заходу, що виражалося в обсягах як фінансової, так і військово-технічної допомоги. Визначальним фактором, що сприяв цьому, стали стійка загальнонаціональна підтримка воєнно-політичного курсу країни українським народом та ефективне ведення стратегічної оборонної операції Силами оборони України.

Водночас українське воєнно-політичне керівництво у своїй зовнішній політиці вчасно сконцентрувало свою увагу на ряді азійських та африканських країн, де у свою чергу намагалася бути активною росія, поширюючи тези про доцільність економічної співпраці саме з нею, а не з Україною та країнами Заходу. Україна зацікавлена в розширенні кола союзників, в тому числі і з числа африканських країн, під час голосування в ООН, а також в збереженні африканських ринків збуту своєї сільськогосподарської продукції.

Дії військових противників України залишалися активно наступальними, але не завжди успішними. Зокрема і у сфері зовнішньої політики.

²⁵ Малюська про перемовини з РФ: Вони готові підписати договір з Україною на умовах, які їм подобаються і які надто схожі на капітуляцію // Цензор.нет. – 2022, 26 липня. – URL: <https://tinyurl.com/2p8arjxd>

москва, все більше вичерпуючи свій військово-економічний потенціал, не рахуючись як з несприятливими для неї політичними обставинами, так і з досить скромними успіхами на фронті на фоні дуже відчутних військових втрат, вустах своїх контрагентів у Європі, Америці та Азії продовжувала озвучувати нові “пропозиції миру”, що більше нагадували пропаганду мирних ініціатив, аніж конкретних кроків у даному напрямку.

Проте російське керівництво не бажало усвідомлювати, що у світі вже нікого не цікавить “збереження обличчя путіна”. Захід вимагає від росії змінити підходи у зовнішній політиці на користь дипломатії, а не грубої військової сили. Проте з боку росії відповідних кроків назустріч не спостерігалось. А це змушує у свою чергу Захід, НАТО та ЄС поступово здійснювати жорсткі кроки у відповідь. При цьому росія не полишає спроб у різний спосіб приєднати окуповані українські території, не зустрічаючи, однак суттєвої підтримки з боку місцевого населення.

Республіка білорусь силами самопроголошеної влади продовжувала надавати всебічну підтримку росії у її агресії проти України. Мінський режим не припиняв загострювати відносин із сусідніми державами та не звертав уваги на погіршення соціально-економічного та суспільно-політичного становища у країні. Для зміцнення свого становища лукашенко декларативно проголошував збереження суверенітету білорусі, а фактично рухався у фарватері агресивної російської політики.

Липневі події на фронті та у зовнішній політиці у черговий раз довели, що Україна з території між Заходом та Сходом, ціною крові її воїнів і страждань мирного населення, перетворилася на повноцінну державу, з якою необхідно рахуватися.

Цей постулат впевнено утверджується рішучими та результативними діями Сил оборони України на фронті, жертовністю та самопожертвою всього українського народу заради збереження фундаментальних принципів цивілізованого світу, а саме: взаємної поваги територіальної цілісності та суверенітету, взаємного ненападу; невтручання у внутрішні справи один одного; рівності та взаємної вигоди; мирного співіснування країн і націй.

1.2. ВОЄННО-ЕКОНОМІЧНА ОБСТАНОВКА

Економічна обстановка у світі

Станом на липень 2022 року російсько-українська війна через вплив внутрішніх і зовнішніх факторів поступово набуває ознак затяжного конфлікту. Вторгнення росії в Україну наражає світову економіку на цілий комплекс проблем, а саме:

- зростання рівня інфляції;
- нестабільність фінансових ринків;
- зростання цін на сировину та, як наслідок, зростання споживчих цін;
- міграційну кризу;
- розрив логістичних ланцюжків;
- підвищення рівня бідності та ймовірного голоду.

Війна звела нанівець позитивні прогнози відновлення світової економіки післяковідного періоду. За розрахунками експертів, щонайменше до 2025 року, темпи виробництва не вийдуть на рівень до початку пандемії. Під впливом цих факторів світові рейтингові агентства та міжнародні організації переглянули свої прогнози щодо розвитку глобальної економіки на найближчі роки.

Темпи зростання/падіння ВВП. Широкомасштабне вторгнення росії в Україну вже спричинило глобальні наслідки на товарних ринках, торгівлі та фінансовій сфері, особливо в Європі, яка, зазнає більшого негативного впливу, ніж інші регіони світу.

Якщо у минулому році глобальний ВВП зріс на 6,1%, то у 2022 році буде майже удвічі менше – лише 3,2%. Наступного року падіння продовжиться і економічне зростання світу загальмується до 2,9%²⁶.

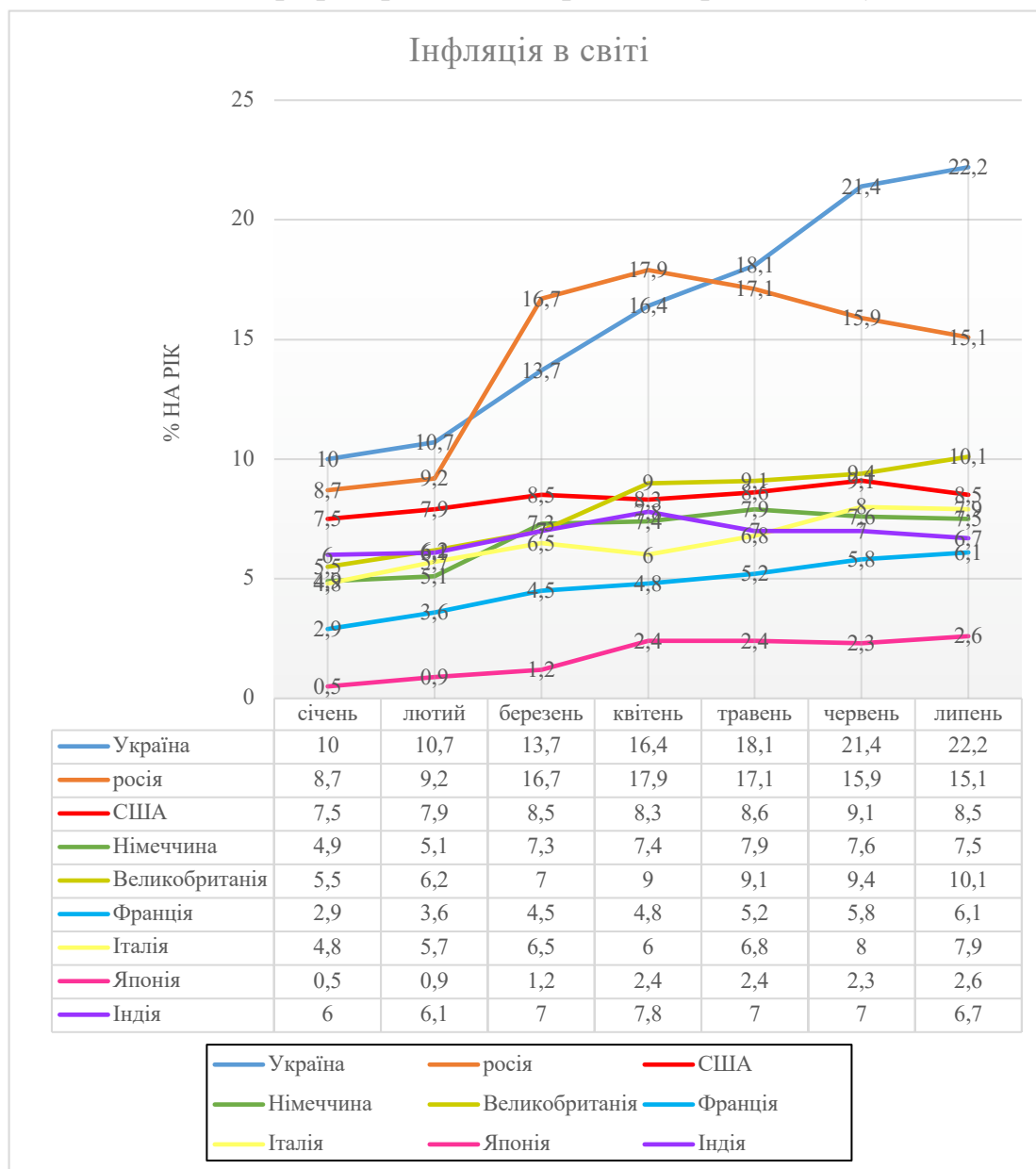
Найбільше скорочення номінального зростання ВВП у липні 2022 року припадає на Чехію, Італію та Польщу. Це викликано зниженням доданої вартості, яку забезпечують будівельний та виробничий сектори. Річне зниження ВВП у цих країнах очікується на рівні 4%. На противагу, покращення у сільському господарстві та гірничодобувній промисловості свідчать про те, що Туреччина, за прогнозами, зазнає менш серйозного економічного спаду, а щорічне зростання номінального ВВП буде переглянуто в бік збільшення з –16,8% до –13,1%²⁷.

²⁶ Зануда А. "Морок і непевність". У прогнозах МВФ немає нічого позитивного для України. // BBC News Україна. – 2022, 27 липня. – URL: <https://bbc.in/3QyuDtP>

²⁷ Lechler M. Subnational economic spill over effects after Russia's invasion in Ukraine // S&P Global. – 2022, 16 may. – URL: <https://bit.ly/3QI0ID4>

Інфляція та її вплив на валютні котирування. Однією з головних економічних загроз залишається інфляція, яка істотно перевищила цільові значення. Так у розвинених країнах середній показник інфляції складає 5,7%, а у країнах, що розвиваються – 8,7%, що перевищує середньорічні показники за період з 2012 по 2020 рік у 3,5 та 2,4 рази відповідно²⁸.

Графік зростання інфляції в країнах світу

Економічна турбулентність вплинула на стабільність політичного життя у багатьох європейських країнах. Незадоволення населення погіршенням економічної ситуації і власного достатку призводить до падіння деяких урядів та збільшення ризиків приходу до влади популістських правих або лівих сил, які, як правило, підтримуються і фінансуються росією.

²⁸ War slows recovery // International monetary fund. – 2022, july. – URL: <https://bit.ly/3qDWnIW>

Довідково: Через масове звільнення посадовців та протиріччя в середині консервативної партії 7 липня 2022 року про відставку змушений був заявити прем'єр-міністр Великої Британії Борис Джонсон.

Законопроект італійського уряду, очолюваного прем'єром Маріо Драгі, про допомогу населенню у зв'язку з інфляцією та підвищенням цін на енергоносії, викликав суперечки у провладній коаліції італійського парламенту та її розвал, через що італійський прем'єр-міністр подав у відставку 14 липня 2022 року.

Ситуація з експортом/імпортом в цілому та енергоносіїв зокрема.

Для забезпечення стійкості власних економік та дотримання колективних зобов'язань щодо забезпечення дієвості антиросійських санкцій економіки, в першу чергу країни Європи, стали активно шукати шляхи зменшення залежності від російських енергоносіїв за рахунок диверсифікація джерел постачання та інвестицій у розвиток альтернативних джерел енергії.

Продовольча криза, поряд з енергетичною, є ще одним інструментом шантажу світової спільноти з боку російської федерації. Швидке зменшення запасів продовольчого зерна через блокування українських морських портів та недостатні спроможності для транспортування зерна сухопутними шляхами створило загрозу голоду для більшості країн Африки, частини Близького Сходу і Південної Америки. За даними ООН на кінець травня 2022 року у цих країнах залишився запас зерна усього на 10 тижнів.

Для росії виявилось несподіваною консолідація країн світу та міжнародних організацій світового рівня для пошуку шляхів вирішення продовольчої кризи.

Завдяки проведеній роботі за сприяння ООН 22 липня 2022 року Україна, Туреччина, Росія та ООН підписали Стамбульську угоду, яка регламентує умови експорту зерна з українських портів. Україна підписала окремий договір з Туреччиною та ООН і взяла на себе зобов'язання перед ними.

Дзеркальний договір з Туреччиною та ООН підписала росія.

Під час прес-конференції генеральний секретар ООН Антоніу Гутерріш повідомив про розблокування трьох українських портів: “Одеса”, “Чорноморськ” та “Південний”, а також назвав підписання відповідних угод “маяком надії”.

Основні умови зернової угоди:

контроль за портами “Одеса”, “Чорноморськ” і “Південий” повністю залишається за українською стороною;

послаблення санкцій по відношенню до РФ документом не передбачається;

не повинно бути жодного транспортного супроводу російськими військовими кораблями українських суден із зерном;

у Стамбулі буде створено Спільний координаційний центр, до якого увійдуть представники України, Росії, Туреччини і ООН. Він здійснюватиме загальний нагляд за дотриманням Ініціативи;

будуть створені інспекційні групи. Усі торговельні судна, які беруть участь в експорті зерна, будуть підлягати інспекції, яку проводить інспекційна група в гаванях, визначених Туреччиною, на вході/виході до/з Турецької протоки;

уся діяльність в українських територіальних водах здійснюватиметься під владою та відповідальністю України.

Також повідомлялося, що угода про розблокування експорту українського зерна попередньо діятиме 120 днів і не передбачатиме подальшого розмінування портів або прилеглих вод з боку України²⁹.

Війна в Україні змусила інвесторів остерігатися енергозалежних економік Євросоюзу, Великобританії та Японії, і переводити з них капітали в американську валюту та цінні папери США, які вважаються тихими гаванями³⁰.

Через це європейці та японці несуть подвійний тягар високих цін на енергоресурси, для купівлі яких їм потрібно переводити свої валюти в долари. Тим часом США збільшують доходи, нарощуючи постачання скрапленого газу до країн, які через війну відмовилися купувати енергоресурси в Росії³¹.

13-16 липня відбувся візит американського Президента Джо Байдена на Близький Схід. Американський президент відвідав Ізраїль, Західний берег річки Йордан, Саудівську Аравію та взяв участь у роботі саміту Ради співробітництва країн Перської затоки + 3, де провів кілька двосторонніх зустрічей з лідерами Іраку, Єгипту та Об'єднаних Арабських Еміратів.

²⁹ В ООН розкрили умови "зернової угоди": попередньо діє 120 днів, Україна не розмінуватиме порти // Європейська правда. Міжнародна безпека та євроінтеграція України. – 2022, 22 липня. – URL: <https://bit.ly/3xiR9A7>

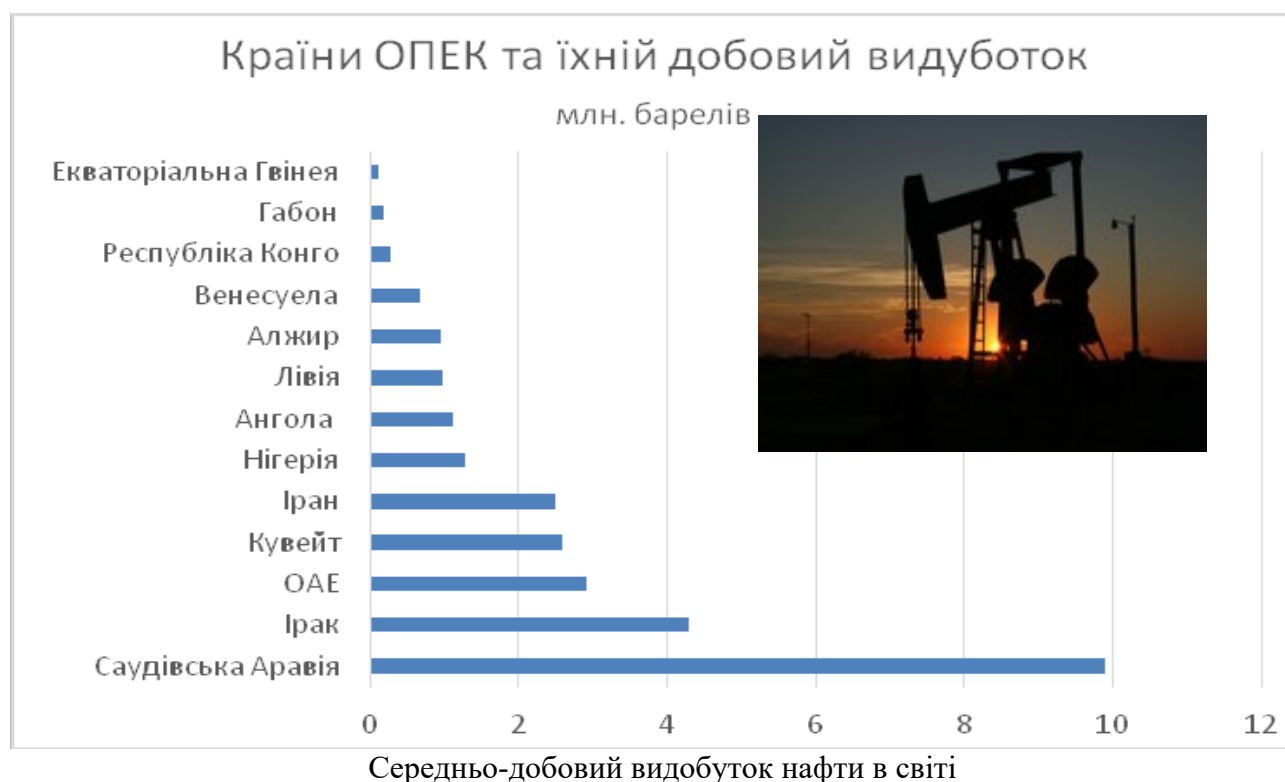
³⁰ Klein M. The Strong Dollar and the War in Ukraine // Econofact. – 2022, 1 June. – URL: <https://bit.ly/3QEZ2GA>

³¹ U.S. liquefied natural gas exports to Europe increased during the first 4 months of 2022 // Independent Statistics&Analysis. U.S. Energy Information Administration. – 2022, 7 June. – URL: <https://bit.ly/3Dk9INr>

Першим пунктом порядку денного під час візиту Д. Байдена було питання енергетики, а саме постачання нафти та кроки для стабілізації ринку.

Головною метою було переконати країни Перської затоки підвищити видобуток нафти, щоб зупинити зростання цін, викликане російським вторгненням в Україну.

Результатом перемовин стала домовленість з Саудівською Аравією збільшити видобуток нафти на 30% до 13 млн. барелів на день. Ця домовленість повинна стримати подальше зростання вартості пального у Європі, забезпечити стабільність його постачання і замінити російську нафту на європейському ринку.

Іншим питанням візиту президента США було забезпечення умов для можливого розблокування ядерної угоди з Іраном, та подальша військово-політична та економічна підтримка Ізраїлю, як одного з найпотужніших союзників США на Близькому Сході у нейтралізації іранського впливу та впливового гравця у цьому регіоні.

14 липня Джо Байден і прем'єр-міністр Ізраїлю Яір Лапід підписали день "Єрусалимську декларацію" спрямовану на те, щоб не допустити появи ядерної зброї у Тегерана та використати всі наявні можливості для стримування іранської агресії.

Слід зазначити, що за підсумками візиту Джо Байдена до Ізраїлю обережна позиція останнього щодо підтримки України не змінилася. Ізраїль неодноразово декларував підтримку України, надав гуманітарну допомогу,

обіцяв надіслати засоби захисту, створити польовий госпіталь на заході України та проголосувати за виключення росії з Ради ООН з прав людини. Проте він досі відмовляється від постачання зброї Україні і заборонив іншим країнам, експлуатантам озброєння ізраїльського виробництва, реекспорт чи передачу його Україні.

Так, якщо до початку війни Ізраїль погоджувався продавати Україні системи для ураження безпілотників, то від початку російського вторгнення експортна ліцензія була заморожена. Також, не дивлячись на прохання США, Ізраїль відмовився надати дозвіл Німеччині на постачання в Україну протитанкових ракет, вироблених за ізраїльськими технологіями та ліцензією.

Третім пунктом порядку денного візиту Президента США був пошук додаткових джерел озброєнь для України, в основному пострадянських зразків³².

З огляду на перспективу затягування воєнних дій, у Вашингтоні почали обмірковувати довгострокову стратегію військової допомоги Україні. За деякими оцінками очікується що військова допомога, ухвалена Конгресом, продовжиться до другого кварталу наступного року. Проте питання полягає у тому, як довго поставки зброї та боєприпасів у їх нинішньому обсязі, можуть тривати без послаблення обороноздатності США.

Американські офіційні особи заохочують інші країни надати Україні залишки своїх запасів озброєнь радянського виробництва, які перебувають на озброєнні ЗС України.

Оборонні витрати. Війна в Україні стимулює керівництво європейських країн та США збільшувати видатки на ОПК та інвестувати у розвиток і виробництво новітніх видів зброї. За даними Міжнародного інституту стратегічних досліджень, з початку російського вторгнення в Україну щонайменше 15 європейських країн анонсували плани зі збільшення витрат на оборону більш ніж на 200 млрд. євро. У тому числі 100 млрд. євро найближчими роками пообіцяла додатково витратити на військові потреби Німеччина.

Воєнний конфлікт змінив геополітичну структуру оборонних домовленостей та збільшив військові зобов'язання деяких країн-учасників НАТО так його партнерів.

У зв'язку з повномасштабною війною в Україні країни Європейського Союзу починають опікуватись своєю безпекою. Рух в напрямку збільшення оборонних бюджетів здійснюється, як на національному рівні, блоці НАТО так і на загальноєвропейському, в рамках діяльності Європейської Комісії.

³² Alex Gangitano, Morgan Chalfant and Brett Samuels. Five takeaways from Biden's Middle East trip // The Hill. – 2022, 16 July. – URL: <https://bit.ly/3L8Hamm>

На саміті в 2014 році члени НАТО погодилися щорічно витрачати квоту у 2% від валового внутрішнього продукту (ВВП) на свої військові бюджети, проте ці витрати не завжди фінансувались у запланованому обсязі, лише Великобританія та Греція дотримувалися вказаних домовленостей.

До 2018 року було п'ять держав, а до 2020 року дев'ять із 28 європейських членів НАТО, які витрачали узгоджений відсоток, згідно зі статистикою оборонного альянсу. В останні роки спостерігається тенденція до збільшення видатків на оборону, каталізатором чого стала війна в Україні³³.

Аналізуючи стан воєнно-технологічної готовності ЄС у світлі останніх викликів, що постають у світі та в ракурсі війни, яка впритул підійшла до кордонів ЄС, Єврокомісія визнала, що існує дефіцит інвестицій в оборону.

Зокрема, Європейська Комісія визначила три основні проблемні питання:

По-перше, недостатній рівень витрат на оборону. Як прямий результат російського вторгнення в Україну, країни-члени вже оголосили про збільшення своїх оборонних бюджетів приблизно на 200 млрд. євро в найближчі роки. Хоча ці збільшення є важливими, вони відбуваються після багатьох років значних скорочень і серйозного недоінвестування. З 1999 по 2021 рік сукупні витрати ЄС на оборону зросли на 20% проти 66% у США, 292% у росії та 592% у Китаї. Збільшення витрат без узгодженого підходу може призвести до подальшої фрагментації та звести нанівець прогрес, досягнутий досі.

По-друге, труднощі в оборонній промисловості ЄС. ОПК ЄС є диверсифікованим. Кожна з країн ЄС виробляє певні види оборонної продукції. Найбільш тісна та плідна співпраця ОПК ЄС існує в авіаційному та ракетному секторах. Проте, деякі ключові види оборонної продукції не виробляються на території ЄС.

По-третє, в контексті оборонних спроможностей виділено три нагальних пріоритети: поповнення запасів, заміна застарілих систем радянського зразка, посилення протиповітряної та протиракетної оборони.

Крім вказаних проблемних питань, ЄС планує працювати над нарощуванням специфічних стратегічних середньо- та довгострокових можливостей у повітряному, сухопутному, морському, космічному та цифровому секторах оборони³⁴.

³³ Hutt D. How European countries stand on 2% of GDP defence spending // Euronews. – 2022, 22 July. – URL: <https://bit.ly/3L93RXD>

³⁴ EU steps up action to strengthen EU defence capabilities, industrial and technological base: towards an EU framework for Joint defence procurement // European Commission. – 2022/ – URL: <https://bit.ly/3U7VbEY>

На основі вищезазначених висновків Європейська Комісія оголосила про прийняття другої річної робочої програми Європейського фонду оборони (EDF) на 2022 рік, в рамках якої буде виділено до 924 млн. євро на потреби оборони. Паралельно запускається програма оборонних інновацій ЄС вартістю 2 млрд. євро.

У комюніке Єврокомісії йдеться, що в рамках однієї програми EU Defence Innovation Scheme (EUDIS) на 2022 рік представлено “низку нових інструментів для просування оборонних інновацій”. Фінансування EUDIS передбачає наступний розподіл джерел фінансування: Європейський фонд оборони (EDF) – 74%, спільне фінансування країн-членів – 4,5%, інші державні чи публічні інвестори 21,5%³⁵.

EUDIS працюватиме у тісній співпраці з інноваційним центром Європейського оборонного агентства (EDA), зазначається у повідомленні³⁶.

Виходячи з EDF, Європейська Комісія визначила пріоритети розвитку оборони на 2022 р. за основними 16-ма категоріями (таблиця)³⁷.

Таблиця. Пріоритети розвитку оборони на 2022 рік.

№	Категорія	Бюджет (млн. євро)
1.	Медичний захист від: хімічних, біологічних, радіологічних, ядерних загроз (CBRN).	25
2.	Інформаційна перевага	70
3.	Сенсори, датчики, радары	40
4.	Кібер технології	70
5.	Космічні технології	150
6.	Цифрова трансформація	50
7.	Матеріали та компоненти	45
8.	Енергія та навколишнє середовище	20
9.	Бойові дії в повітрі	40
10.	Бойові дії на землі	50
11.	Захист військ (сил) та мобільність	30
12.	Бойові дії на воді	130
13.	Бойові дії під водою	55
14.	Тренажери та підготовка	30
15.	Проривні оборонні технології	40
16.	Спеціальний зв'язок (SME)	54,1
17.	Інші напрямки	25
Всього:		924,1

³⁵ Factsheet on the EU Defence Innovation Scheme (EUDIS) // European Commission. – 2022/ – URL: <https://bit.ly/3U7VjUY>

³⁶ ЕК сообщает о выделении еще EUR3 млрд на нужды обороны и военные инновации // Interfax – Україна. Інформаційне агенство. – 2022/ – URL: <https://bit.ly/3BeXMEq>

³⁷ Factsheet on EDF calls 2022 // European Commission. – 2022/ – URL: <https://bit.ly/3L6P2VL>

Виходячи з вищенаведеного, можемо констатувати, що європейські країни в рамках різних міжнародних союзів, інституцій та на національному рівні, активізували свої зусилля для підвищення рівня фінансування оборони та безпеки своїх країн.

Нарощування санкційних обмежень. Санкційна політика США та ЄС має значні наслідки у руйнуванні економіки та ВПК росії. Продовження війни та її терористичної діяльності стимулює європейські країни далі підвищувати санкційний тиск.

21 липня Рада ЄС затвердила 7-й пакет санкцій проти росії. Нові санкції запроваджують заборону на купівлю, імпорту чи передачу, прямо чи опосередковано, російського золота, це стосується й ювелірних виробів. Пакет також розширює перелік товарів подвійного призначення, які можуть використовуватись для військово-промислового комплексу та на які поширюються експортні обмеження. Крім того, нові заходи розширюють уже існуючу заборону на доступ до портів на шлюзи, щоб унеможливити обхід санкцій. Новий пакет пояснює існуючі заходи та накладає санкції ще на 54 фізичних та 10 юридичних осіб, включаючи мера москви та сбербанк. Нові заходи, як і попередні санкції не спрямовані на російський експорт продовольства, зерна чи добрив³⁸.

Таким чином, вторгнення росії в Україну викликало кілька побічних ефектів, як на рівні окремих країн, так і на субнаціональному рівні. Ключовими побічними ефектами є стрибок цін на нафту, газ та електроенергію; подальше зростання інфляції споживчих цін; підвищена невизначеність та фінансовий стрес, що перешкоджає інвестиціям у бізнес, а також поступове припинення стимулювання монетарної політики Європейським центральним банком (ЄЦБ). Важливо зазначити, що ці побічні ефекти матимуть різні наслідки для темпів зростання секторів економіки, залежно від регіонального розподілу.

Як підсумок, можемо спостерігати поглиблення світової економічної кризи на фоні інфляційних процесів та зміни структури виробництва через зруйновані логістичні ланцюги. Критично постало питання продовольчого забезпечення країн Африки та частково Європи. Однак, за підтримки міжнародних організацій та фінансових інституцій вживаються заходи подолання даних явищ. Триває диверсифікація європейського енергетичного ринку, що дає поштовх подальшому розвитку та впровадженню альтернативних джерел енергії.

³⁸ Russia's aggression against Ukraine: EU adopts "maintenance and alignment" package // Council of the EU. – 2022, 21 July. – URL: <https://bit.ly/3APP7Z2>

Економічна ситуація в росії

Зважаючи на зниження ВВП і скорочення виробництва, а також високий рівень інфляції росія шукає нові шляхи для обходу запроваджених проти неї санкцій та можливостей, хоча б часткового виходу з ізоляції.

Вплив санкцій на економіку. Під впливом міжнародних санкцій економіка ворога продовжує стабільно руйнуватися та відчутно деградувати. Особливо страждають галузі залежні від технологій та комплектуючих іноземного виробництва, – повідомляє ГУР МО України. За найоптимістичнішими для країни-загарбника сценаріями, видобуток нафти знизиться на 9,3%, газу – на 5,5%, також на 20% скоротиться експорт нафтопродуктів і на 10% – експорт газу³⁹.

Росія нарощує експорт нафти зі свого головного східного порту Козьміно щоб задовольнити зростаючий попит з боку азійських покупців і компенсувати вплив санкцій ЄС. Відкрите акціонерне товариство “Газпром” використовує своє становище як важіль енергетичного шантажу Європи.⁴⁰

В Європі продовжується пошук нових шляхів відмови від російських енергоносіїв. Російський газ складає велику частину в структурі споживання газу у країнах ЄС. Для останніх питання постачання газу є більш важливим, ніж для росії. На відміну від нафти, щодо газу наслідки для сторін протилежні. В енергетичних війнах для Європи має сенс спочатку використовувати нафту як важіль впливу, а для росії – спершу газ.

Справа не лише в залежності від російського газу, а й у відсутності фізичної інфраструктури щоб мати можливість не тільки використовувати термінали (в терміналах достатньо потужностей, щоб отримати газ), але й розподіляти його по країнах ЄС. Термінали розташовані навколо берегової лінії, і у багатьох країн може не бути газу лише через недостатню інфраструктуру.

Центральний банк рф (цб рф) подвоїв ставку з 9,5% до 19%, та ввів жорсткий контроль над капіталом. Ідеться про вимогу здачі 80% надходжень від експорту протягом трьох днів також були заморожені валютні депозити.

В перші дні після оголошення санкцій цб рф був змушений припинити інтервенцію на ринку, частково через санкції, частково через втрату половини резервів. На російському банківському ринку спостерігалась кризова ситуація.

³⁹ Економіка рф під впливом санкцій продовжує стабільно руйнуватися // Укрінформ. – 2022. – URL: <https://bit.ly/3Ror8PE>

⁴⁰ Павлиш О. росія нарощує експорт нафти в Азію //2022, URL: <https://bit.ly/3TPg87Q>

Якби відповідь цб рф була менш підготовленою, міг би статися розпад фінансової системи, адже навіть у найбільших банків, таких як сбербанк, не вистачало готівки в банкоматах і відділеннях. Але банківська система рф витримала.

Свою роль в стабілізації банківської системи рф відіграв профіцит платіжного балансу експорту-імпорту, який становив з січня по липень 1,57 млрд. доларів. В свою чергу на платіжний баланс експорту-імпорту впливало постійне зростання до історичних максимумів цін на нафту та газ, а також скорочення імпорту.

Внаслідок цих економічних процесів цб рф повернув ставку до 11% і почав пом'якшувати вимоги щодо відтоку капіталу. В результаті влада росії отримала можливість готуватись до енергетичної війни, як складової гібридної війни.

Росія вжила заходів, що в короткостроковому періоді призвели до дефляції. Так станом на 31 липня зафіксовано дефляцію у розмірі 0,17%, а у річному вираженні інфляцію на рівні 15,39%⁴¹.

Вплив санкцій на промисловість та ОПК. Санкційна політика продовжує наносити серйозну шкоду економіці рф, адже близько 80% усіх підприємств промисловості рф залежать від імпортних технологій і компонентів. Упродовж липня 51% підприємств заявили про нестачу імпоротної сировини.

За оцінками європейських експертів, економіка росії вкрай залежить від імпорту високих технологій. За даними глави європейської дипломатії Жозепа Борреля, 45% російського імпорту високотехнологічних товарів походять із Євросоюзу, із Сполучених Штатів – 21%, в той час як з Китаю – лише 11%. “Зрозуміло, що росія може спробувати обмежити ефект санкцій шляхом заміщення імпорту на продукти власного виробництва. Це було зроблено у сільськогосподарському секторі після санкцій 2014 року. Однак для високотехнологічних продуктів імпортозаміщення набагато складніше”, – зазначив Боррель. Як приклад він навів напівпровідникову галузь, автомобілебудування, видобуток нафти та газу. Санкції на експорт напівпровідників до росії вплинули на російські компанії, які виробляють споживчу електроніку, комп’ютери, літаки, автомобілі чи військове обладнання, написав Боррель. Згодом російська нафтова індустрія постраждає не тільки від відходу іноземних операторів, а й від складності, що зростає, у придбанні новітніх технологій, наприклад, для горизонтального буріння, стверджує глава європейської дипломатії.

⁴¹ Дефляція в России усилилась до 0,17%, годовая инфляция замедлилась до 15,4-15,5% // Interfax.ru. – URL: <https://bit.ly/3BBDPta>

Найгірша ситуація в харчовій промисловості: з нестачею імпортової сировини та матеріалів зіткнулися 79% підприємств. У легкій промисловості 70% учасників галузі наголосили на недостатній забезпеченості імпортом, в машинобудуванні – 67% підприємств. Найменше від імпорту залежить лісова, паперова, меблева та деревообробна промисловості.

Згідно з аналізом європейського аналітичного центру Bruegel, росія імпортує високотехнологічні товари на 19 млрд. доларів на рік. Ввезення високотехнологічної продукції з країн ЄС становить 9 млрд. доларів. Переважно це літальні апарати та їх компоненти, біотехнології, інформаційно-комунікаційні технології. Китай є основним постачальником оптоелектронних технологій у рф⁴².

Росія спрямовує всі сили на пошук рішень у питанні доступу до технологій та імпортозаміщення запчастин і комплектуючих. Так, указом путіна посада міністра промисловості, деніса мантурова, отримала приставку віце-прем'єр-міністра, відповідального за політику імпортозаміщення.

З метою імпортозаміщення рф розпочала виробництво комплектуючих частин до російської продукції військового та подвійного призначення, передусім тієї, яка потребує використання комплектуючих іноземного виробництва у країнах ОДКБ.

Одним з таких прикладів є АТ “Ульяновський механічний завод”, що залучив Казахстан для отримання комплектуючих німецького виробництва (до вторгнення росія закуповувала німецьку продукцію, яка необхідна для виробництва/модернізації ЗРК типу “Бук” та зенітних гарматно-ракетних комплексів типу “Тунгуска”, а постачання цієї продукції в умовах посилення санкцій стало неможливим)⁴³.

Разом з тим, незважаючи на оприлюднені дані щодо дефляційних процесів, економіка ворога руйнується. Процес імпортозаміщення та спроби налагодження виробництва продукції подвійного призначення, в обхід санкцій, не дають ворогу бажаного результату. Через зниження рівня життя населення збільшується приховане невдоволення діючим режимом та посилюється рух спротиву. Бажаний результат дають запроваджені санкції та процес енергетичної диверсифікації Європою.

⁴² В Эвросоюзе оценили зависимость России от импорта высоких технологий. // РБК. – 2022, 21 июля – URL: <https://bit.ly/3da6EDm>

⁴³ Під впливом міжнародних економічних санкцій, економіка росії вже відчутно деградує // АрміяInform. – 2022. – URL: <https://bit.ly/3ekxmcJ>

Економічна ситуація в Україні

Керівництвом держави приділяється особлива увага підтримці економіки України. Як зазначив Президент України у своєму зверненні від 9 червня 2022 року: “Зараз в Україні багато дискусій про те, якою має бути економічна політика держави і в час війни, і тоді, коли повернемо мир. Хочу підкреслити одну деталь. Фундаментальну. Ми вже маємо звикати до того, що в суспільстві можуть бути тільки дві частини: ті, хто захищає нашу незалежність, і ті, хто працює так, щоб забезпечити цей захист. І це не питання тієї чи іншої економічної доктрини, це не питання тієї чи іншої політичної позиції. Ми просто не можемо собі дозволити, щоб у країні залишалася тіньова частина економічного життя. Якщо ми говоримо про нормальне, стабільне й міцне життя суспільства, роботу держави, про нашу оборону, то маємо розуміти: є ті, хто служить, і є ті, хто забезпечує своєю роботою тих, хто служить. Отже, це офіційна зайнятість. Це сплата податків...”⁴⁴.

Загальна економічна ситуація. Унаслідок повномасштабної війни, розв’язаної РФ, економіка України зазнала змін. Сукупно майже половина підприємств зупинені (18,7%) або майже зупинені (28,1%), загальні прямі втрати економіки оцінюються у 83 млрд. доларів США, бізнес-активність скорочується, а експортери стикаються з обмеженими можливостями через блокаду портів – поточні логістичні маршрути покривають менше 20% експорту. Понад 10 млн. українців (~25% населення) покинули свої домівки, у тому числі 7,5 млн. виїхали за кордон. У результаті щонайменше 3 млн. українців уже втратили роботу, а 53% населення ризикують її втратити⁴⁵. Зростання рівня безробіття, за приблизними оцінками, перевищило 30%. Рівень заробітної плати, за експертними оцінками, знизився з 9 до 58% у різних сферах економічної діяльності, а заборгованість із заробітної плати перевищила 3 млрд. грн. Видатки бюджету зросли майже вдвічі через збільшення витрат на оборону, підтримку бізнесу та гуманітарну допомогу. У липні видатки загального фонду державного бюджету становили 174,9 млрд. грн., з них на грошове утримання військовослужбовців спрямували 62 млрд. грн.⁴⁶.

У липні доходи зведеного бюджету становили 213,3 млрд. грн, що в 1,8 рази більше порівняно з липнем 2021 року. Найбільше джерело доходів у цьому місяці – гранти від інших держав обсягом 80 млрд. грн.

⁴⁴ В українському суспільстві можуть бути тільки ті, хто захищає нашу незалежність, і ті, хто працює, щоб забезпечити цей захист // Звернення Президента. – 2022, 9 червня. – URL: <https://bit.ly/3qyrK1t>

⁴⁵ Border crossings from Ukraine since war began passes 10 mln mark – UN agency. // Reuters. – 2022, 2 August. – URL: <https://reut.rs/3eqSMFg>

⁴⁶ Мінфін: Видатки загального фонду держбюджету у липні становили майже 175 млрд гривень // Міністерство фінансів України. – 2022, серпень – URL: <https://bit.ly/3qfcF4U>

Видатки зведеного бюджету в липні 2022 становили 208,7 млрд. грн, що в 1,7 рази більше ніж рік тому. Вже традиційно для цього року видатки на оборону зросли в 9,9 раза до 82,8 млрд. грн. За всіма функціями зведеного бюджету найбільше коштів було спрямовано на заробітні плати (101,9 млрд. грн або +64 млрд. грн у порівнянні з липнем 2021), використання товарів і послуг (52,3 млрд. грн або ж +19,5 млрд. грн рік до року), соціальне забезпечення (39,9 млрд. грн або ж на 14,7 млрд. грн більше ніж рік тому). З усім тим Національний Банк України (НБУ) все одно продовжив фінансувати бюджет, здійснивши емісію на суму 30 млрд. грн.

Найбільших втрат зазнають:

енергетика, житлово-комунальна сфера, транспорт, металургія, нафтопереробна промисловість, підприємства ОПК – через руйнування виробничих потужностей;

будівництво, машинобудування – унаслідок фактичного зупинення інвестиційних проектів через надвисокі інвестиційні ризики;

готельно-ресторанний бізнес, а також сфери економіки, які належать до креативних індустрій, зокрема, виробництво та розповсюдження кіно- та відеофільмів, література й видавнича діяльність, мистецтво, архітектура та дизайн, рекламні агентства, функціонування театральних і концертних залів, музеїв, легка промисловість – через скорочення попиту населення, яке опиняється в окупації, в зоні активних воєнних дій або вимушено покидає Україну;

частина продукції агропромислового комплексу в експорті України – внаслідок зруйнованої транспортної інфраструктури та заблокованих портів;

імпорт енергоресурсів – через тиск на інфляцію і валютний курс⁴⁷.

Для виходу з кризової ситуації уряд і керівництво держави запроваджує нові та розширює існуючі інструменти макроекономічного регулювання.

Значну роль у підтримці економіки України відіграє міжнародна фінансова допомога. За повідомленням Міністра фінансів України Сергія Марченко, Україна з початку війни отримала близько 13 млрд. доларів зовнішнього фінансування, зокрема у червні – 4,4 млрд. доларів.

“На цей місяць отримаємо або очікуємо понад \$3 млрд. До кінця року йдеться про від 16 млрд. доларів до 17 млрд. доларів із урахуванням вже отриманого”, – сказав він. Очільник Міністерства фінансів наголосив, що уряд намагається утримувати щомісячний дефіцит бюджету в межах 5 млрд. доларів і навіть ухвалювати необхідні рішення, щоб ця рамка звужувалась. За його словами, йдеться не про підвищення податків, а про розширення податкової бази.

⁴⁷ Матеріали робочої групи “Відновлення та розвиток економіки”// Кабінет міністрів України. – 2022, липень. – URL: <https://bit.ly/3qTTf5T>

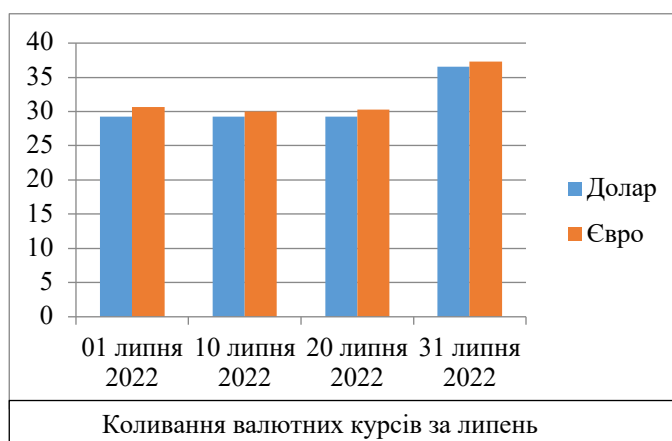
Водночас Марченко зазначив, що поки що країна не може обійтися без часткового фінансування держбюджету НБУ за рахунок викупу військових облігацій.

“Ці умови створені тим, що у нас війна. Ми не можемо фінансувати нашу армію за рахунок зовнішніх джерел: грантів та кредитів. Наші партнери не дають нам на військову кампанію коштів. Тому військову кампанію ми можемо фінансувати або за рахунок податків, або за рахунок, зокрема, викупу облігацій НБУ. Це тимчасово вимушений крок в умовах, коли ми воюємо”, – пояснив голова Мінфіну⁴⁸.

НБУ продовжує вживати заходів для підтримання стабільності банківської системи шляхом мінімізації негативного впливу наслідків російської військової агресії проти України. Так, розширено перелік тимчасових особливостей застосування окремих нормативно-правових актів НБУ, що регулюють діяльність банків.

У місячному вимірі ціни зросли на 3,1%. Про це свідчать дані, опубліковані Державною службою статистики України. Прискорення інфляції передусім зумовлене шоками пропозиції, спричиненими повномасштабною війною. Йдеться, зокрема, про порушення ланцюгів постачання, скорочення пропозиції окремих товарів, збільшення витрат бізнесу, фізичне руйнування потужностей та інфраструктури внаслідок терористичних дій росії та окупації окремих територій.

Інфляційні очікування більшості економічних агентів погіршуються, що створює додатковий ціновий тиск. Фіксація офіційного курсу гривні до долара США до 21 липня 2022 року та тарифів на газ і тепло, а також часткове налагодження поставок продукції стримували зростання цін.

Базова інфляція в річному вимірі пришвидшилася до 21,5% із 13,8% у червні. Темпи зростання цін на оброблені продовольчі товари зросли до 21,5% р/р унаслідок збільшення виробничих витрат бізнесу, зокрема на енергоносії та логістику. Так, пришвидшилося подорожчання м'ясних та рибних продуктів, масла, маргарину, борошняних виробів та безалкогольних напоїв. Натомість сповільнилося зростання цін на соняшникову олію через ефекти бази порівняння та більшу пропозицію з огляду на обмежені можливості експорту продукції.

⁴⁸ Глава Мінфіну України очікує у липні понад \$3 млрд зовнішнього фінансування та \$16-17 млрд до кінця року// Інтерфакс Україна. – 2022, 21 липня. – URL: <https://bit.ly/3S0xXig>

Подорожчання непродовольчих товарів пришвидшилося до 9,2% р/р. Це пояснюється зростанням витрат на логістику та підвищеним попитом на ці товари, у тому числі з огляду на поступове повернення громадян до своїх місць проживання. Так, пришвидшилося подорожчання товарів для дому, зокрема посуду, меблів та побутової техніки, а також електроніки, автомобілів, фармацевтичних товарів та товарів для особистого догляду. Повільніше знижувалися ціни на одяг та взуття.

Швидшими темпами зростала й вартість послуг (на 14,3% р/р). Під впливом підвищеного попиту у відносно безпечних регіонах надалі збільшувалася вартість оренди житла. Дорожчали також послуги, пов'язані з ремонтом житла, через дефіцит деяких витратних матеріалів та робочої сили. Унаслідок збільшення цін на паливо зросла вартість послуг таксі. Швидше дорожчали й медичні послуги, а також послуги салонів краси, кінотеатрів, спортивних установ та закладів громадського харчування. Натомість нижчими темпами зростала вартість послуг готелів та пансіонатів через відсутність туристичного сезону цього року.

НБУ оцінює падіння економіки в другому кварталі цього року в 40%, але загалом за підсумками 2022 року очікує її падіння на третину та відновлення на 5-6% у 2023-2024 роках за умови завершення активної фази війни та розблокування чорноморських портів.

“Економіка України скоротиться на третину у 2022 році, але за умови розблокування чорноморських портів повернеться до зростання у 2023-2024 роках”, – зазначається у прес-релізі НБУ⁴⁹.

Згідно з ним, значний внесок у падіння ВВП матимуть зниження активності в сільському господарстві через тимчасову окупацію та мінування земель, втрати техніки та елеваторів, а також несвоєчасну і недостатню обробку земель добривами і засобами захисту рослин.

Крім того, бойові дії на сході та півдні, руйнування інфраструктури в інших регіонах, блокада морських портів та низький попит у більшості секторів стримуватимуть відновлення економіки й у наступні місяці.

Згідно з прогнозом, із завершенням активної фази війни очікується помірне посилення споживчого попиту, налагодження технологічних та логістичних процесів, пожвавлення інвестиційної діяльності, у тому числі завдяки перспективам євроінтеграції України.

“Утім, враховуючи значні втрати виробничого та людського потенціалу, а також усе ще високі безпекові ризики, темпи відновлення економіки України у 2023–2024 роках становитимуть близько 5–6% на рік”, – йдеться в повідомленні.

⁴⁹ Інфляційний звіт, липень 2022. // Національний Банк України. – 2022, 28 липня. – URL: <https://bit.ly/3DBGxAn>

Стан вітчизняного ОПК. В липні 2022 р. ДК “Укроборонпром” уклав контракти з міжнародними партнерами щодо переміщення наявних ліній виробництва важкого озброєння, а також розгортання нових на безпечній території. Наразі вже досягнуто домовленості щодо будівництва оборонного заводу. Зазначається, що Укроборонпром у тісній співпраці з Генеральним штабом ЗС України та МО України напрацював ракетну, бронетанкову та радарну державні програми.

Концерн продовжує укладати контракти на імпорт необхідної для ЗС України оборонної продукції, на сьогодні законтрактоване важке озброєння вартістю понад 10 млрд. грн. Підприємства Укроборонпрому плідно працюють над відновленням озброєння та військової техніки для ЗС України⁵⁰.

Для забезпечення потреб українського війська ТОВ “Укрспецсистемс” (вітчизняний виробник БпЛА) наважився на безпрецедентний крок і наразі переїжджає в новий офіс і налагоджує виробництво комплексів PD-2 у Польщі, спільно і за підтримки польських партнерів⁵¹.

В умовах ведення повномасштабної війни з росією Кабінет Міністрів України (КМУ) вимушений відповідати на виклики часу та впроваджувати заходи в сфері безпеки та оборони, розвитку та підтримки ОПК, забезпечення запасів і товарів першої необхідності та створювати умови для забезпечення нагальних потреб населення України та ЗСУ зокрема. В липні 2022 р. КМУ прийняв низку постанов та розпоряджень для врегулювання відносин у сферах, що потребують негайного втручання.

Серед найбільш вагомих для поліпшення стану українського ОПК можна зазначити наступні:

постанова КМУ від 22 липня 2022 р. № 822 “Про внесення змін до Порядку використання коштів, передбачених у державному бюджеті для виконання державних цільових програм реформування та розвитку оборонно-промислового комплексу, розроблення, освоєння і впровадження нових технологій, нарощування наявних виробничих потужностей для виготовлення продукції оборонного призначення”, якою запроваджується дозвіл на використання коштів, передбачених у державному бюджеті для виконання державних цільових програм реформування та розвитку оборонно-промислового комплексу, розроблення, освоєння і впровадження нових технологій, нарощування наявних виробничих потужностей для виготовлення продукції оборонного призначення та розвитку ракетного озброєння;

⁵⁰ Досягнуто домовленості про будівництво оборонного заводу. // АрміяInform. – 2022, 5 липня. – URL: <https://bit.ly/3d7hWbM>

⁵¹ Виробник дронів відкриває офіс у Варшаві. // Голос України. – 2022, 11 липня. – URL: <http://www.golos.com.ua/article/362160>

постанова КМУ від 7 липня 2022 р. № 776 “Деякі питання забезпечення підприємств ОПК майном на умовах фінансового лізингу” – забезпечення на умовах фінансового лізингу, підприємств оборонно-промислового комплексу спеціальними засобами технологічного оснащення, технічними засобами, обладнанням та іншим майном, необхідним для підготовки виробництва (проведення ремонту, модернізації) озброєння, військової або спеціальної техніки, спорядження чи боєприпасів;

постанова КМУ від 15 липня 2022 р. №802 “Про затвердження Порядку приймання Збройними Силами придатної для застосування бойової техніки держави-агресора”.

Ідеться також про низку заходів, здійснених для створення та підтримки роботи “зернового коридору“, спрощення умов по логістиці річковим та автомобільним транспортом, діяльність спрямована на відновлення зруйнованої інфраструктури.

Одним з напрямків розвитку національної економіки та протидії енергетичному шантажу росії, а також пришвидшенням євроінтеграційних процесів в Україні є експорт електроенергії до європейських країн. 30 червня 2022 року офіційно стартував комерційний експорт електроенергії з України до Європи. Результати роботи у цьому напрямку позитивно вплинуть на економічну ситуацію в Україні, енергетичну безпеку Європи та посилять євроінтеграційні процеси в Україні⁵².

Українська держава, в особі КМУ, намагається гнучко реагувати на виклики часу, спрощує процеси та вживає швидкі та ефективні заходи для нормалізації стану, відновлення та розвитку галузей, що потребують нагальних змін.

Міжнародна фінансово-економічна допомога. Спеціальна фінансова допомога буде потрібна для довготривалої підготовки і модернізації ЗС України з фактичним переведенням їх на стандарти НАТО. Це необхідно, тому що запаси радянського озброєння закінчуються, а доступність такої зброї поза межами України також обмежена. Народний збір коштів на військове обладнання для України демонструє, що загалом світова громадськість співчуває і хоче зробити свій внесок в цей процес. На допомогу Києву, у протидії російській агресії, члени Альянсу мають розглянути можливість збільшення допомоги для демонстрації готовності та сили НАТО. Креативні рішення також терміново необхідні для зриву російської блокади українських портів на Чорному морі і забезпечення експорту зерна⁵³.

⁵² Надходження від продажу перетину для експорту е/е до Європи за неповні два місяці досягли майже 2 млрд грн.// Енергореформа. – 2022, – URL: <https://bit.ly/3DgMC1g>

⁵³ Robert Pszczel, Наслідки російського вторгнення в Україну для міжнародної безпеки – НАТО і не тільки// Nato Review. – 2022, 07 липня. – URL: <https://bit.ly/3BgWMks>

Зазначено, що подальша військова та фінансова допомога країн – міжнародних партнерів дасть змогу підтримувати обороноздатність держави та закрити значну частку бюджетних потреб у 2022 році.

У 2023-2024 очікується подальша активна робота з міжнародними фінансовими організаціями, зокрема запуск нової програми МВФ для підтримки платіжного балансу та макроекономічної стабільності.

Вплив міграції на економіку країни. Війна в Україні спричинила серйозну ескалацію гуманітарних потреб та масове внутрішнє переміщення людей в Україні та міграцію в сусідні країни.

Станом на 31 липня 2022 року 6 136 847 біженців з України мігрували в країни Європи, з них 3 749 153 біженців зареєструвалось для отримання допомоги в європейських країнах. Більшість біженців з України – це жінки та діти (89%), з високим рівнем освіти (66% мають повну вищу освіту або технічну), 80% це розділені сім'ї. Станом на кінець липня 2022 р., в Україні було 6 645 000 внутрішньо-переміщених осіб. Майже кожне четверте домогосподарство в Україні має принаймні одну особу з певними потребами⁵⁴.

Характеризуючи міграційні процеси, необхідно зазначити, що найбільший вплив на повернення українців до місць постійного проживання, має безпекова складова в регіонах України де припинились активні бойові дії, спостерігається приплив населення до місць постійного проживання, налагодження економічного та соціального життя. В безпечні регіони повертаються як внутрішньо-переміщені особи (ВПО), так і українців з-за кордону.

Таким чином, виходячи з існуючої економічної ситуації в державі можемо констатувати наступні процеси:

продовжується падіння економіки, скорочення виробництва та підвищення цін на товари та послуги;

пришвидшуються інфляційні процеси та знецінення національної валюти; триває зміна географічної структури виробництва.

Керуючись національними інтересами та фаховою оцінкою ситуації, що склалася, керівництвом держави за підтримки міжнародних партнерів вживаються невідкладні заходи щодо подолання існуючої ситуації.

⁵⁴ Europe situations: data and trends – arrivals and displaced populations (July 2022)// United Nations High Commissioner for Refugees. – 2022, July. – URL : <https://bit.ly/3BvPFDZ>

Висновки

Наслідки війни в Україні відчуваються у всьому світі. Російська агресія спричинила підвищення світових цін на сировину і товари, сприяла зростанню інфляції у більшості країн світу та спричинила продовольчу кризу і загрозу голоду для країн Близького Сходу та Північної Африки

Вплив запроваджених санкцій та відмова від російського експорту дають бажаний результат по руйнуванню економіки ворога. Продовжуються процеси по зниженню бюджетних надходжень від продажу нафти й газу. Підвищується рівень споживчих цін та девальвація російської валюти. Світові виробники пішли з російського ринку, чим створили передумови його багаторічної стагнації. Знизилися можливості по виробництву високотехнологічного озброєння. Через неможливість завезення комплектуючих багато галузей виробництва суттєво скоротили обсяг виготовленої продукції чи взагалі зупинили виробництво. Тривають масові звільнення працівників.

Можливості для фіскального маневру обмежені історично безпрецедентним рівнем державних витрат, що спричинила неспровокована війна РФ проти України.

Колосальні фінансові витрати, яких зазнали держава Україна, кожний громадянин і кожний підприємниць, додатково скоротили обмежені внутрішні фінансові можливості як державного бюджету так і банківської системи та фондового ринку, що існували до війни. Вплив цього фактору триватиме до повного економічного відновлення. Україна має потенціал дати гідну відповідь на всі ці виклики – і нові, і успадковані, і виклики на шляху інтеграції до ЄС. Весь період нашої боротьби за незалежність із втратами, яких ми зазнали: людськими, виробничими, втратами ринків та традиційних партнерів, – не зруйнував економіку України.

1.3. ВОЄННО-СТРАТЕГІЧНА ОБСТАНОВКА

Загальна обстановка

Военно-стратегічна обстановка протягом липня 2022 року характеризувалась як стабільно складна. Російські війська продовжували ведення стратегічної наступальної операції з метою “демілітаризації та денацифікації України”⁵⁵, а воєнно-політичне керівництво росії постійно погрожувало втягнути в конфлікт інші країни регіону.

⁵⁵ Звернення президента Російської Федерації, 24 лютого 2022 р. / Рупор Москви // Youtube. – 2022, 24 лютого. – URL: <https://tinyurl.com/mm8abrm4>

Адекватно реагуючи на потенційні загрози з боку рф, держави Північноатлантичного Альянсу продовжували нарощування воєнно-стратегічного потенціалу поблизу своїх східних кордонів.

Зокрема, в **Польщі** впродовж липня віце-прем'єр-міністр, міністр національної оборони Маріуш Блащак затвердив контракти на поставку до складу Війська Польського багатоцільових гелікоптерів типу AW149, баштових модулів для БТР ZSSW-30, Південнокорейських танків K2 “Чорна пантера”, винищувачів FA-50 та гаубиць K9⁵⁶.

Крім того, до Польщі почала прибувати військова техніка, замовлена раніше, а саме:

британська система ППО Sky Sabre (7 липня);

перша партія з 5 літаків C-130H Hercules⁵⁷ (7 липня)⁵⁸;

28 танків Abrams, які прибули до Навчального центру Сухопутних військ для тренувань особового складу Залізної дивізії (18 липня).

Невдовзі очікується отримання бронетехніки з Великої Британії (танки типу Challenger).

Країни Балтії продовжували активну дипломатичну діяльність, спрямовану на посилення воєнної присутності НАТО у Східній Європі.

Згідно з рішенням Північноатлантичної ради, повітряні сили країн-членів Альянсу на ротаційній основі

здійснювали охорону повітряного простору Естонії, Латвії та Литви. У липні 2022 р. до цієї місії залучалися винищувачі JAS 39 Gripen зі складу Військово-повітряних сил Чехії та Військово-повітряних сил Угорщини. Крім того, в рамках місії Air Shielding NATO зі Сполучених Штатів до **Естонії** прибула ланка

⁵⁶ Huta Stalowa Wola забезпечить військових сучасними баштовими системами, інтегрованими з транспортерами Rosomak / Ministerstwo Obrony Narodowej – Офіційна Фейсбук-сторінка МО Польщі // Facebook. – 2022, 5 липня. – URL: <https://bit.ly/3reAo5L>

⁵⁷ Hercules C-130 – всепогодний турбогвинтовий літак. Злітна маса більше 70 т. Маса вантажу – до 20 т, дальність польоту – до 4 тис. км. Випускається в США з 1956 року. Літак використовують армії більше 50 країн.

⁵⁸ Контракт на придбання 5 Hercules C-130H МНО підписано навесні 2021 року. Польська армія отримає літаки з надлишку армії США за програмою Excess Defense Articles безкоштовно, залишилося лише покрити вартість їхнього ремонту. Відновлення машин коштувало трохи більше 14 млн доларів.

бойових літаків F-35 з метою посилення оборони території Альянсу між Балтійським та Чорним морями. Окрім літаків США, до цієї місії залучаються французькі винищувачі Mirage-2000 та бельгійські F-16. Упродовж наступних чотирьох місяців літаки здійснюватимуть охорону повітряного простору країн Балтії⁵⁹. Вони базуються на аеродромах Емарі в Естонії та Шауляй у Литві.

Наприкінці липня до естонських портів з плановим візитом прибув зведений підрозділ бойових кораблів союзників у складі голландського логістичного корабля HNLMS Karel Do; португальського фрегату NRP Corte-Real та британського танкеру RFA Tidesurge. Він мав продемонструвати рівень готовності Альянсу до реагування на виникаючі кризові ситуації⁶⁰.

В липні **Латвія** розпочала запровадження системи обов'язкової військової служби. Призов 2023 року буде добровільним, але упродовж п'яти років усі громадяни віком від 18 до 27 років мають обрати один із чотирьох видів служби: загальна військова служба, курси командира підрозділу в закладах вищої освіти, служба у Національній гвардії тощо⁶¹.

Уряд **Литви** також поглиблює роботу з залучення населення до оборони країни. Міністерство національної оборони вдвічі збільшило фінансування Спілки стрільців та виділило кошти на закупівлю військового майна для цієї парамілітарної організації. За словами керівника військового відомства Арвидаса Анушаускаса, вжиті заходи не лише забезпечують інтеграцію членів Спілки в загальнодержавну систему оборони, але й розширюють повноваження організації щодо виховання патріотизму в суспільстві й підготовки громадян до несення військової служби⁶².

З метою забезпечення взаємосумісності з збройними силами держав НАТО, урядом **Румунії** упродовж місяця було проведено комплекс тренувань з підрозділами ЗС США в Європі та бойовими групами НАТО (Battle Group Forward Presence – BGFP). Військово-морські сили Румунії взяли участь у багатонаціональних навчаннях “Бриз 22” в акваторії Чорного моря.

⁵⁹ Сьогодні з плановим візитом до естонських портів прибули бойові кораблі союзників НАТО / Lietuvos Respublikos Krašto apsaugos ministerija – Офіційна Фейсбук-сторінка МО Литви // Facebook. – 2022, 30 липня. – URL: <https://bit.ly/3dwFPJT>

⁶⁰ Сьогодні з плановим візитом до естонських портів прибули бойові кораблі союзників НАТО / Sõdurileht – Офіційна Фейсбук-сторінка МО Естонії // Facebook. – 2022, 25 липня. – URL: <https://bit.ly/3RY1U2W>

⁶¹ У Латвії мають намір запровадити обов'язкову військову службу // Слово і діло. – 2022, 5 липня. – URL: <https://tinyurl.com/2etysw8a>

⁶² Сьогодні з плановим візитом до естонських портів прибули бойові кораблі союзників НАТО / Lietuvos Respublikos Krašto apsaugos ministerija – Офіційна Фейсбук-сторінка МО Литви // Facebook. – 2022, 30 липня. – URL: <https://bit.ly/3dwFPJT>

Румунія відігравала важливу роль у посиленні системи ППО на східному фланзі НАТО. Зокрема, Національний навчальний центр ППО (мис Мідія) став базою для зенітної ракетної системи середньої дальності (МАМБА), зі складу ЗС Франції. Входячи до бойової групи колективної оборони НАТО (CDBG) в Румунії, Франція таким чином робить свій внесок у зміцнення східного флангу Альянсу⁶³.

Туреччина провела тренування авіаційних підрозділів NEXUS ACE (8 і 25 липня) з метою підвищення рівня злагодженості дій із країнами-сусідами та взяла участь у навчаннях НАТО у Східному Середземномор'ї з метою нарощування спроможностей морського угруповання.

В другій половині липня міністр національної оборони Туреччини Хулусі Акар провів низку зустрічей з міністрами оборони Ірану (Мухаммед Реза Герайі Астіані), США (Ллойд Джеймс Остін), Латвії (Артіс Пабрікс). В ході яких були обговорені питання військової співпраці, взаємодії у сфері оборони та безпеки, протидії тероризму та постачання зразків озброєння.

Протягом липня 2022 року, незважаючи на зусилля країн НАТО, ЄС та інших країн щодо підтримки України та проведення санкційної політики по відношенню до росії, **російські війська** продовжували проведення наступальної операції, в ході якої, намагалися досягнути наступних стратегічних цілей:

оточення й розгром угруповання ЗС України в Донецькому операційному районі з виходом на адміністративні кордони Донецької та Луганської областей;

утримання ТОТ Запорізької області та збереження сухопутного коридору між рф і ТОТ АР Криму;

утримання захоплених районів Херсонської області й створення умов для проведення наступу в напрямку м. Миколаїв з метою його оточення і захоплення.

На початок липня угруповання агресора, що діяло проти Сил оборони України, налічувало до 105 БТГр (Сіверський ОР – 3, Слобожанський – 25, Донецький ОР – 58, Південнобузький ОР – 19). На україно-білоруському кордоні знаходилось до 7 батальйонів зс рб. На відновленні боєздатності перебувало 14 БТГр, в резерві I черги – 22, резерв II черги – 14 БТГр. Загалом без врахування резерву угруповання нараховувало: особового складу – до 154,9 тис. осіб; танків – до 1020 од.; ББМ – до 2670 од.; артилерійських систем – до 1340 од.; РСЗВ – понад 610 од.; ОТРК – 70 од техніки.

⁶³ Перша партія систем NASAMS буде пробною, щоб перевірити ефективність їх застосування, – експерт Defense Express Рябих // Espresso – 2022, July 5. – URL: <https://tinyurl.com/2bmwu4da>

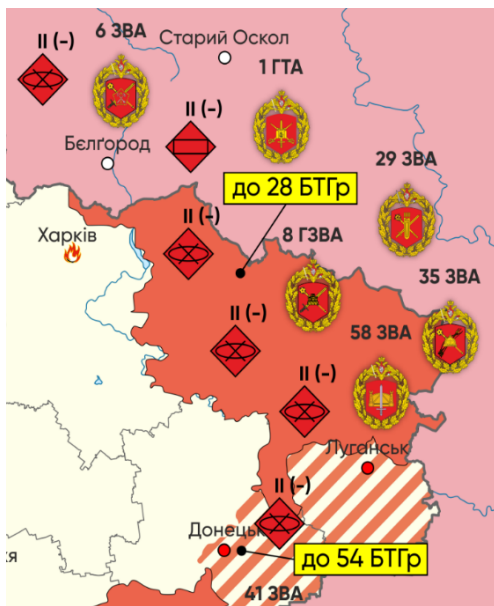
Угрупування Сил оборони України з метою відбиття збройної агресії противника, позбавлення його наступального потенціалу та відновлення контролю над тимчасово окупованими територіями України продовжувало ведення:

оборонної операції в межах Східної та Південно-Західної операційних зон, для цього задіяло для виконання оперативно-стратегічних завдань у Східній операційній зоні – ОСУВ “Хортиця”, у Південно-Західній та південній частині Східної операційних зон – ОСУВ “Олександрія”;

стабілізаційної операції в межах Північно-Західної операційної зони силами ОСУВ “Північ”.

Часткова обстановка

(положення сторін, угруповання військ (сил) на напрямках, завдання кожної із сторін, виконання завдань, напрями зосередження зусиль)

у Східній операційній зоні

В липні найбільш інтенсивні бойові дії відбувалися у Східній операційній зоні.

Противник силами до 83 БТГр зі складу 6, 20 А, 1 ТА, 11 АК берегових військ бф західного во, 5. 29, 35, 36 А, 68 АК, тоф східного во, 2, 41 А, 90 тд центрального во, 8, 58 А, чф, кфл, з'єднань та частин 1, 2 АК південного во, пф, бф, пдв вів бойові дії по рубежу: Василівка, Щербакі, Новопокровка, Мирне, Марфопіль, Рівнопіль, Велика Новосілка, Новодонецьке, Новомайорське, Єгорівка, Володимирівка,

Степне, Олександрівка, Старомихайлівка, Спартак, Василівка, Новобахмутівка, Широка Балка, Зайцеве, Світлодарськ, Миронівка, Відродження, Мідна Руда, Володимирівка, Нагірне, Миколаївка, Вовчоярівка, Мирна Долина, Устинівка, вздовж лівого берега р. Сіверський Донець, Богородичне, Довгеньке, Бражківка, Велика Комишуваха, Заводи, вздовж р. Сіверський Донець, Щурівка, Балаклія, Гракове, Василенкове, Приморське, вздовж Печенізького водосховища, Стариця, Тернова, Великі Проходи, Цупівка, Соснівка, Ветеринарне, вздовж державного кордону України.

Прагнучи вийти на адміністративні кордони Донецької та Луганської областей, ворог намагався виконати наступні завдання:

оточити та захопити м. Лисичанськ і в подальшому вийти на адміністративний кордон Луганської області;

розгромити угруповання ЗС України та продовжити наступ в напрямках Донецьк – Покровськ, Бахмут – Краматорськ, Волноваха – Костянтинівка;
утримувати оборонні рубежі та недопустити прориву українських військ в глибину російської оборони у Слобожанському ОР.

За результатами чотирьох місяців війни, на початок липня ворогу вдалося встановити контроль над 65% території Донецької та близько 98% території Луганської областей.

У липні противник продовжував зосереджувати основні зусилля на Донецькому напрямку, на який приходилася найбільша кількість ракетно-авіаційних ударів, які завдавалися силами та засобами 4 армії ВПС та ППО ЗС РФ, по важливих об'єктах воєнної та цивільної інфраструктури.

На початку липня противник зосередив зусилля на захопленні міста Лисичанськ, яким повністю оволодів 2 липня. Після важких боїв за місто підрозділи Сил оборони України були змушені відійти із займаних позицій. Водночас, просування противника супроводжувалось значними втратами особового складу і техніки.

Отже, після взяття Лисичанська ворог уповільнив темпи наступу майже на всіх напрямках. Значні втрати в боях за Северодонецьк та Лисичанськ змусили російське керівництво офіційно оголосити оперативну паузу з 7 по 16 липня⁶⁴.

Здійснивши ротацію своїх підрозділів та підтягнувши резерви, ворог з 16 липня продовжив ведення тактичних наступальних дій на території Донецької області. Слід підкреслити, що навіть публічно оголошена міністром закордонних справ РФ Сергієм Лавровим теза про “розширення цілей спецоперації” та наказ міністра оборони РФ Сергія Шойгу щодо одночасного відновлення наступу на кількох напрямках, не прискорили темпів просування російських військ, ЗС РФ повільно просувалися в напрямку Сіверська та Бахмута. Противник утримував оборонні позиції на північ від Харкова й продовжував створювати умови для відновлення наступу на Слов'янськ⁶⁵.

Попри гучні заяви Путіна про те, що російська армія “ще навіть не починала воювати”, реальні досягнення окупантів після 16 липня виявилися незначними. Російські війська продовжували проводити тактичні атаки на схід від Сіверська, а також на схід і південь від Бахмута, але, станом на кінець липня, не досягли значних успіхів у цих районах.

⁶⁴ Stepanenko K., Kagan F. W., Barros G. Russian Offensive Campaign Assessment, July 8 // Institute for the study of war. – 2022, July 8. – URL: <https://tinyurl.com/bdhta7y7>

⁶⁵ Stepanenko K., Philipson L., Lawlor K., Hird K., Kagan F. W. Russian Offensive Campaign Assessment, July 8 // Institute for the study of war. – 2022, July 8. – URL: <https://tinyurl.com/554hbifs>

З метою підвищення ефективності застосування угруповання на зазначеному напрямку міністр оборони РФ Сергій Шойгу 18 липня здійснив польову інспекційну поїдку до Східного угруповання військ. В ході інспекції

угруповання він доручив його командувачу генерал-лейтенанту Рустаму Мурадову зосередити першочергові зусилля на знищенні українських ракетно-артилерійських систем великої дальності, як важливого засобу стримування наступальних дій, що свідчить про підвищення уваги до Ізюмсько-Слов'янського напрямку в майбутніх наступальних планах росіян⁶⁶.

Експерти припускали, що Центральна і Південна групи військ противника внаслідок важких втрат не змогли відновити свою боєздатність. В такому разі, кремлівське керівництво змушене було покладатися насамперед на війська Східного угруповання, які отримали завдання просуватися з Ізюму в напрямку на Слов'янськ. Але незважаючи на накази командування про перехід до загального наступу, російські війська спроможні вести лише окремі тактичні наступальні операції в районі Слов'янська, Сіверська та Бахмута⁶⁷.

В ході наступальних дій у Східній операційній зоні противник вдавався до хитрощів. Прикриваючи свої дії інтенсивним нанесенням авіаційних ударів, здійснював облаштування рубежів оборони в глибині ТОТ, зокрема, на Авдіївському напрямку розвідкою ЗС України виявлено облаштування чотирьох таких рубежів в тактичній глибині побудови оборони.

На Слобожанському напрямку противник не зміг зосередити сили, здатні забезпечити ведення наступальної операції та намагався стримувати активні дії Сил оборони України. Здійснював постійний вогневий вплив на позиції українських підрозділів, методично обстрілював передмістя та околиці Харкова та проводив розвідку (в тому числі за допомогою БПЛА).

Ворог утримував свої підрозділи, виведені з Ізюмського напрямку та лінії фронту вздовж Сіверського Донця, на відновленні боєздатності в районі Белгорода.

⁶⁶ Міністр оборони Росії Сергій Шойгу наказав своїм генералам зробити пріоритетним завданням знищення ракет далекого радіусу дії та артилерійського озброєння // The Epoch Times. – 2022, 19 липня. – URL: <https://tinyurl.com/kh58sbcs>

⁶⁷ Сергій Шойгу наказав наростити дії російської армії на всіх напрямках в Україні // Zaxid.net. – 2022, 16 липня. – URL: <https://tinyurl.com/bdeucn6w>

З метою забезпечення ефективної логістичної підтримки російських підрозділів вздовж лінії фронту розташував у безпосередній близькості до транспортних вузлів бригади залізничних військ окружного підпорядкування. Зокрема, 38-ма окрема залізнична бригада у Куп'янську зосереджувала основні зусилля на відновленні та покращенні залізничних шляхів на півночі Харківської області для підвищення ефективності логістичного забезпечення військ (сил) в районі Ізюма-Сєвєродонецька⁶⁸.

Підсумовуючи зазначене можна стверджувати що протягом місяця ворог продемонстрував фактичну нездатність до проведення успішних наступальних операцій оперативного рівня на Донецькому напрямку, всі спроби російських військ поновити наступальні дії були успішно зупинені підрозділами Сил оборони України. Відчувши свої прорахунки противник зосередив основні зусилля на перегрупованні військ та нарощуванні зусиль всебічного забезпечення.

Сили оборони України силами ОСУВ “Хортиця” (ОУВ “Харків”, ОУВ “Лиман”, ОУВ “Соледар”, ОУВ “Донецьк”, ОУВ “Дніпро”) продовжувало ведення оборонної операції у визначеній операційній зоні. З метою недопущення виходу противника на адміністративні кордони Донецької та Луганської областей виконували наступні завдання:

утримання і недопущення захоплення противником м. Лисичанськ;

недопущення прориву першого рубежу оборони та відновлення противником наступальних дій в напрямках Донецьк – Покровськ, Бахмут – Краматорськ, Волноваха – Костянтинівка;

недопущення відновлення противником наступальних дій в напрямку на Харків;

відбиття засобів повітряного нападу противника.

На початку липня найбільш інтенсивні бойові дії відбувалися в Донецькому ОР. Багатократна перевага противника в артилерії, авіації й реактивних системах залпового вогню, дозволила йому здійснювати інтенсивний вогневий вплив на українські війська. Задля збереження життя українських захисників, які несли значні втрати, командуванням було ухвалено рішення про відхід. 2 липня 2022 року українські війська залишили м. Лисичанськ й відійшли на завчасно підготовлені позиції.

При цьому можна вважати, що українські війська частково досягли мети проведення оборонної операції.

⁶⁸ Jomini of the West. Російсько-українська війна. Липень 2022 // Uastrat.com. – 2022, 23 липня. – URL: <https://tinyurl.com/2s4hmkwv>

Незважаючи на втрату Сєверодонецька та Лисичанська, противнику було завдано значних втрат, його війська не змогли розвинути успіх й просунутись вглиб Донецької області. Головне завдання, поставлене російським командуванням щодо оточення та розгрому угруповання Об'єднаних сил, окупаційними військами виконано не було.

Оцінюючи оборонну операцію українських військ в Донецькому ОР, Головнокомандувач ЗС України генерал Валерій Залужний наголосив: “Противника завжди більше, у нього завжди більше озброєння і техніки, він вибудовує стіни вогню... Але ми тримаємо позиції і рубежі. Пишемо новітню воєнну історію, за яку не буде соромно ні нам, ні нашим дітям та онукам!”⁶⁹.

На Бахмутському та Слобожанському напрямках угруповання ЗС України продовжувало ведення активних бойових дій, здійснювало ведення наступальних (пошуково-ударних) дій з метою деблокування Харкова, здійснювало відбиття наступальних спроб противника та зриву просування його в напрямку Бахмута, на напрямках штурмових дій противника вело маневрену оборону з метою недопущення просування у глибину території України.

У Південно-Західній операційній зоні:

Противник силами до 19 БТГр зі складу 8, 49 А, бв чф, з'єднань та частин 1 АК південного во, пдв утримував рубіж: Олександрівка, Правдине, Благодатне (Петровське), Тернові Поди, Любомирівка, Вавилове, Максимівка, Новопетрівка, Снігурівка, вздовж р. Інгулець, Андріївка, Лозове, Білогірка, Давидів Брід, вздовж р. Інгулець, Мала Олександрівка, Велика Олександрівка, Миколаївка, Високопілля, Потьомкине, Нововознесенське, Мироліувка, Любимівка, Хрещенівка, Золота Балка.

З метою утримання захоплених районів Херсонської області й створення сприятливих умов для проведення наступу в напрямку м. Миколаїв ворог виконував наступні завдання:

не допустити прориву рубежів оборони та ведення наступальних дій ЗС України в напрямку Херсона та Каховки;

відновити наступальні дії у напрямку Херсон – Миколаїв;

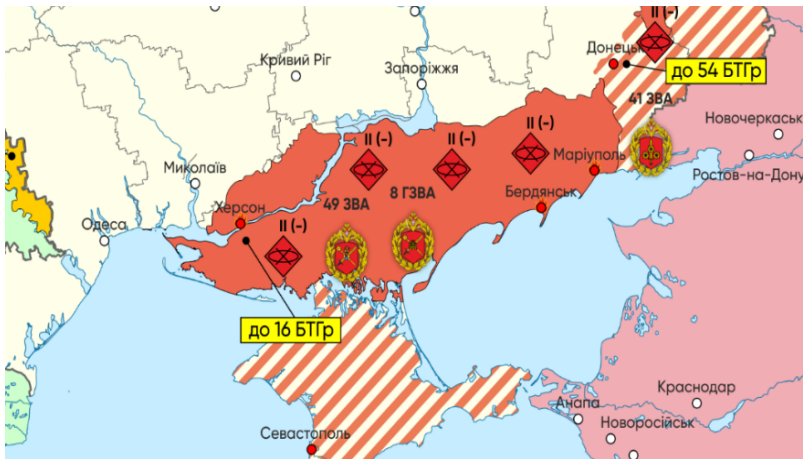
відновити втрачені логістичні шляхи для всебічного забезпечення угруповання на правому березі р. Дніпро;

утримати повний контроль за акваторією Чорного моря.

⁶⁹ Залужний В. За новітню воєнну історію не буде соромно ні нам, ні нашим дітям // Армія-inform. – 2022, 13 липня. – URL: <https://tinyurl.com/23kd4927>

Починаючи з середини липня, ворог розпочав перекидання військ на правий берег Дніпра для посилення свого оборонного угруповання на ТОТ Херсонської області, що призвело до ще більшого послаблення угруповання військ, що діяло в напрямку на Слов'янськ у Донецькій області⁷⁰.

Уздовж лінії фронту окупаційні війська продовжували щоденне нанесення ракетних та артилерійських ударів по розташуванням підрозділів Сил оборони України. Крім того, ворог продовжував практику знищення об'єктів цивільної інфраструктури та сільськогосподарських угідь.

Упродовж липня спостерігалось зниження активності в/ф росії у північній частині Чорного моря. Російські надводні військово-морські судна здебільшого трималися поблизу кримського узбережжя або залишалися в акваторії Азовського моря.

Очевидно, командування ч/ф рф врахувало можливість ураження кораблів береговими ракетними комплексами. Перебування російських кораблів на максимально безпечній дистанції від українського узбережжя свідчило про нездатність ч/ф рф протидіяти береговим ракетним комплексам та далекобійній артилерії ЗС України.

За даними відкритих джерел, на всій лінії фронту у ворога в липні 2022 р. відчувався брак живої сили. Зокрема, представництво президента України на ТОТ АР Крим повідомило про намагання окупантів провести мобілізаційні заходи на півострові⁷¹.

Сили оборони України силами ОСУВ “Олександрія” (ОУВ “Примор’я”; ОУВ “Каховка”) продовжували ведення оборонної операції у визначеній операційній зоні. З метою відновлення контролю над тимчасово окупованими територіями Миколаївської та Херсонської областей та акваторією Чорного моря виконували наступні завдання:

- проведення контрнаступальних дій в напрямках Херсону та Каховки;
- недопущення відновлення наступальних дій противника в напрямках Миколаїв та Кривий Ріг;

⁷⁰ Stepanenko K., Philipson L., Lawlor K., Hird K., Kagan F. W. Russian Offensive Campaign Assessment, July 8 // Institute for the study of war. – 2022, July 8. – URL: <https://tinyurl.com/bdhta7y7>

⁷¹ В окупованому Криму готують «мобілізацію» // Cursor-info. – 2022, 4 июля. – URL: <https://tinyurl.com/56pw45v6>

встановлення контролю над північно-західною частиною акваторії Чорного моря;
відбиття засобів повітряного нападу противника.

Обстановка в операційній зоні сприяла виконанню завдань підрозділами ЗС України.

На Миколаївському напрямку угрупованню ЗС України вдалося прорвати частину першої та другої ліній оборонних укріплень росіян та на окремих ділянках просунутись на 5 км в напрямку міста Херсон. На північ від Херсона, підрозділи ЗС України продовжували утримувати плацдарм на правому березі річки Інгулець.

Однією з ключових подій липня стало повернення острова Зміїний під контроль України.

Завдяки згуртованим діям підрозділів різних видів (родів) військ ЗС України, 4 липня військова операція з деокупації була завершена і територія знову повернена під юрисдикцію України. 7 липня 2022 року в різних частинах острову було встановлено українські прапори⁷².

Звільнення острова Зміїний від російських військ відкрило гирло Бистре для проходу суден до дунайських портів. Відновлення цього маршруту розширило можливості морських перевізників щодо транспортування аграрної продукції з України. За даними адміністрації морських портів, уже невдовзі після деокупації острова, два барже-буксирні склади компанії “Краншип” вже перейшли з рейду Суліни до порту Кілія через гирло Бистре⁷³.

Визначальним фактором у зміні ситуації на фронті стала поява в середині липня на лінії зіткнення перших американських систем залпового вогню M-142 HIMARS, за допомогою яких ЗС України зуміли знищити низку командних пунктів і складів боєприпасів противника.

Слід зауважити, що перекидання противником військ та боєприпасів на правобережжя Дніпра у Херсонській області було можливе лише трьома

⁷² Якимюк І. На острові Зміїний встановили державний прапор // Суспільне. Новини. – 2022, 7 липня. – URL: <https://tinyurl.com/2ten6xd6>

⁷³ Освобождение Змеиноного “открыло” усть Быстрое в дельте Дуная для судов с зерном // Ліга.Бізнес. – 2022, 10 липня. – URL: <https://tinyurl.com/2nne4vhp>

мостовими переправами, що перебувають у зоні досяжності українських вогневих засобів (передусім, РСЗВ М-142 HIMARS). Тому, стратегічного значення для ослаблення боєздатності окупантів мали ракетні удари по Антонівському та Дар'ївському мостах, які з'єднують правобережну частину Херсонської області з лівобережжям. Крім того, вогневого ураження від української артилерії зазнали польові склади, місця скупчення ворожої техніки та командні пункти противника. Упродовж липня українські артилеристи за допомогою систем РСЗВ HIMARS знищили понад 30 важливих логістичних об'єктів та 5 пунктів управління військ рф.

Успішні дії ЗС України на Південнобузькому напрямку створили передумови для ізоляції ворожого угруповання на правобережжі Дніпра від свого тилу та основних сил окупаційних військ у Південно-Західній операційній зоні.

У Північно-Західній операційній зоні:

Противник утримуючи вздовж державного кордону з Україною у Брянській та Курській областях визначені підрозділи зі складу військ Західного ВО (20 А, 1 ТА) з метою забезпечення охорони державного кордону та скоювання дій ЗС України виконував наступні завдання:

недопущення перетину українськими військами російсько-українського кордону;

проведення демонстраційних дій поблизу російсько-українського кордону у Брянській і Курській областях.

Упродовж липня ворог не вів наступальних дій і не здійснював спроб перетнути державний кордон. Противник продовжував вести артилерійські обстріли населених пунктів та прикордонних районів Чернігівської й Сумської областей. Заходи охорони українсько-російського кордону в Брянській і Курській областях здійснювались у посиленому режимі.

На Волинському та Поліському напрямках збройні сили республіки білорусь забезпечували охорону зі свого боку українсько-білоруського кордону,

в межах Брестської й Гомельської областей. На півночі Волинської та Рівненської областей з'являлись ворожі ДРГ, які були нейтралізовані органами МВС України.

У Сіверському ОР противник своєю присутністю (демонстраційні дії) стримував розміщені в цьому регіоні Сили оборони України від передислокації на інші напрямки бойових дій.

Сили оборони України силами ОСУВ “Північ” (ОУВ “Волинь”, ОУВ “Чернігів”, ОТУ “Суми”, Угруповання сил та засобів оборони м. Київ) продовжує ведення оборонної операції у визначеній операційній зоні. З метою недопущення перетину противником державного кордону та відновлення наступальних дій виконували наступні завдання:

- охорона та оборона державного кордону України;
- виявлення та знищення ДРГ противника;
- відбиття засобів повітряного нападу противника.

У Сіверському ОР українські війська продовжували удосконалення оборонних рубежів та позицій, здійснювали мінування на загрозливих напрямках в безпосередній близькості до державного кордону.

На Волинському та Поліському напрямках угруповання ЗС України продовжували виконання завдань з прикриття українсько-білоруського кордону в Волинській, Рівненській, Житомирській і Київській областях.

Також слід зазначити, що в результаті провалу весняної наступальної кампанії російське військове керівництво було змушене розпочати мобілізаційні заходи на території рф та на ТОТ України. Зусилля окупантів щодо розширення резерву військовослужбовців, які можуть воювати в Україні, мали на меті розширення бойових спроможностей російської армії з одночасним уникненням заходів загальної мобілізації.

Так, на початку липня з'явилася інформація про відкриття “пунктів комплектування мобілізаційного резерву” в пунктах постійної дислокації російських підрозділів на території рф, залучення владою окупаційних адміністрацій недавніх випускників академій мвс “ДНР” та “ЛНР” без їх належного оформлення та використання іноземних бойових резервів⁷⁴.

⁷⁴ Stepanenko K., Hird K., Kagan F. W., Barros G. Russian Offensive Campaign Assessment, July 1 // Institute for the study of war. – 2022, July 1. – URL: <https://tinyurl.com/mvz9rw6v>

Крім цього, 3 липня представник президента України на ТОТ АР Крим заявив, що російська адміністрація в Криму видала указ про створення “призовної комісії з мобілізації громадян в Республіці Крим”, яка дозволить російській владі примусово мобілізувати жителів Криму на військову службу. Однозначно, цей указ створював прецедент для того, щоб російська влада почала примусові мобілізаційні кампанії по всій окупованій частині України⁷⁵.

Також, 6 липня прокремлівські ЗМІ повідомили про перекидання на Донбас нового “добровольчого батальйону” з Республіки Башкортостан. Кремль наказав російським “суб’єктам федерації” формувати “добробати” для участі в російському вторгненні в Україну замість оголошення часткової або повної мобілізації в росії.

“Добровольча мобілізація” передбачала створення у кожному з 85 “суб’єктів федерації” (регіонах, включаючи окупований Крим) принаймні одного “добровольчого батальйону”. До того ж на місцеві влади було покладено завдання вербувати та фінансово стимулювати добровольців. На початку липня з російських ЗМІ стало відомо про розгортання “добровольчих батальйонів” у Приморському краї, республіках Башкортостан, Чувашія, Чечня, Татарстан, місті Москва, Курській, Пермській, Нижегородській та Оренбурзькій областях⁷⁶.

Упродовж липня противник продовжував наносити удари крилатими ракетами по об’єктах цивільної інфраструктури. Ворожі ракетні удари нерідко супроводжувалися людськими жертвами. Від вибухів ворожих ракет загинули 21 особа в

н.п. Сергіївка Білгород-Дністровського району Одеської області (1 липня), 48 осіб у н.п. Часовий Яр Бахмутського району Донецької області (9 липня), 27 осіб у Вінниці (14 липня), 5 осіб у Миколаєві та Миколаївській області (13 липня), 4 особи у Дніпрі та Дніпропетровській області (15 липня), 12 осіб у Одесі та Одеській області (18 липня), 6 осіб у Торецьку Донецької області (18 липня), 3 особи у Кропивницькому (23 липня). Очевидна мета цих терористичних дій полягала у залякуванні мирного населення.

⁷⁵ Hird K., Barros G., Mappes G., Kagan F. W. Russian Offensive Campaign Assessment, July 4 // Institute for the study of war. – 2022, July 4. – URL: <https://tinyurl.com/2sb6dn5u>

⁷⁶ Stepanenko K., Mappes G., Barros G., Kagan F. W. Russian Offensive Campaign Assessment, July 13 // Institute for the study of war. – 2022, July 13. – URL: <https://tinyurl.com/yw5dsed6>

Особливістю ракетних ударів по наземних об'єктах протягом липня стала велика кількість застосування ворогом зенітних керованих ракет зенітного ракетного комплексу С-300. Даний комплекс призначений для знищення повітряних цілей, а також використовувався противником для нанесення ударів по наземних (надводних) цілях. Щоправда ураження об'єктів не було таким руйнівним, як при роботі типових вогневих засобів (авіація, РВіА, крилаті ракети), оскільки бойова частина зазначених зенітних ракет призначена для ураження неброньованих цілей (фюзеляжів літаків). Але виявлення й ураження зенітною керованою ракетою залишається набагато складнішим завданням для сил ППО, аніж ураження ракети оперативно-тактичного ракетного комплексу.

Система ППО України продовжувала знищувати засоби повітряного нападу. Так, упродовж липня було знищено 137 засобів повітряного нападу з них: літаків/вертольотів – 6/5, БпЛА – 95, крилатих ракет – 31. Усе це свідчило, що російська армія не може ефективно проводити повітряні операції та не здатна завоювати ні панування, ні навіть перевагу у повітрі.

Для більш потужного захисту міст від російських ракет Україна потребує систем ППО типу NASAMS. Ця зенітна ракетна система норвезького виробництва перебуває на озброєнні провідних західних держав, зокрема, захищає Білий дім у США⁷⁷. Готовність США, які виробляють ракети для систем ППО NASAMS, а також норвезького виробника, передати ці комплекси Україні стала ще одним свідченням зростаючої підтримки нашої країни західними союзниками проти російської агресії⁷⁸.

Загроза подальшого нанесення ракетних ударів по території України постійно залишалася чинником впливу на оперативну обстановку й планування воєнних дій. Занепокоєння викликає факт зосередження 21 липня на аеродромі 929-го

державного льотно-випробувального центру міністерства оборони рф імені В.П. Чкалова (Актюбінськ) не менше 30 ракет Х-47М “Кинжал”. Оскільки на озброєнні зс рф знаходяться лише близько 40 ракет цього типу, такі дії були розцінені багатьма експертами як свідчення намірів росіян завдати нових ударів по території України. Починаючи з 24 лютого ворог лише один раз застосовував ракети Х-47М “Кинжал” для нанесення удару по території України⁷⁹.

⁷⁷ Система ПВО, которая защищает Белый дом закрывает небо над Киевом // Pravdatutnews. – 2022, 10 липня. – URL: <https://tinyurl.com/2nj27k26>

⁷⁸ Леськова Ю. Що потрібно Україні для потужного захисту від російських ракет пояснення Міноборони // Live. – 2022, 10 липня. – URL: <https://tinyurl.com/3282c9jd>

⁷⁹ Схоже у москалів геть важко з ресурсами / AFUStratCom // Telegram. – 2022, 21 липня. – <https://t.me/AFUStratCom/4509>

Висновки

У Східній операційній зоні противник впритул наблизився до виконання стратегічного завдання – виходу на адміністративний кордон Луганської області. Це було зроблено ціною значних втрат при дуже невеликих територіальних здобуттях, а разом із зазначеним, ворог втратив суттєву перевагу на південному стратегічному напрямку. Практично повна окупація Луганської області стала важливим операційним здобутком для російської армії – це перший реальний великий успіх росії від початку повномасштабного вторгнення.

Відвідування міністром оборони рф сергієм шойгу Східного угруповання військ рф продемонструвало занепокоєність військово-політичного керівництва агресора стосовно подій на зазначеному напрямку, та як наслідок, може привести до зміни деяких стратегічних планів застосування та завдань, які вони переслідують ще з квітня місяця.

Через зниження штурмових спроможностей та, як наслідок, неможливість проводити наступальні дії на ТОТ Харківської області росіяни зосередилися на посиленні оборони критичних об'єктів воєнної інфраструктури й налагодженні логістичного забезпечення.

У Південно-Західній операційній зоні підрозділам ЗС України вдалося стабілізувати обстановку та знищити низку ключових командних та логістичних об'єктів військ рф на окупованих територіях, зазначене вдалося виконати завдяки застосуванню РСЗВ HIMARS, отриманих від США упродовж липня.

Збільшення противником кількості застосувань зенітних керованих ракет комплексу С-300 для обстрілів наземних об'єктів свідчить про те, що загарбники все ж заощаджують сучасне технологічне озброєння, а зазначені ракети мають у надлишку та використовують їх у прифронтових зонах, зокрема на Миколаївському та Харківському напрямках, як засоби “поверхня-поверхня”.

Повернення під контроль України острову Зміїний зробило можливим відновлення цивільного судноплавства у західній частині Чорного моря. Вже в липні у цій акваторії почали курсувати перевізники аграрної продукції. Таким чином, можна зазначити, що виконане оперативне завдання у Чорноморській операційній зоні та продовжується виконання стратегічного завдання з повного очищення акваторії Чорного моря від ворога.

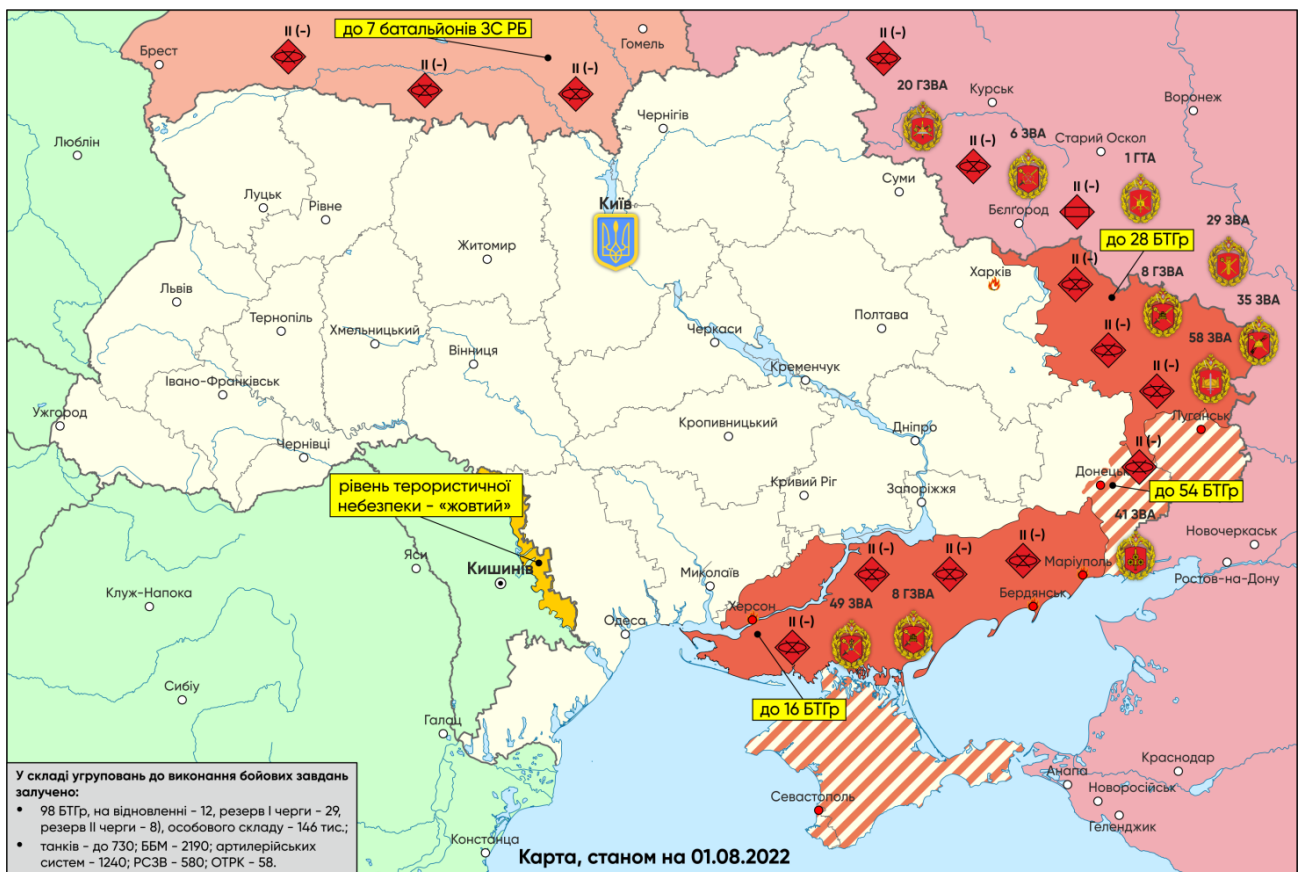
Також, за рахунок утримання вогневого контролю у західній частині Чорного моря, підрозділи ЗС України практично позбавили противника спроможностей щодо здійснення висадки морських десантів на морське узбережжя Одеської та Миколаївської областей.

У Північно-Західній операційній зоні суттєвих змін не відбулося, ознак формування противником наступальних угруповань не виявлено, зс рф та зс рб

продовжували утримувати підрозділи у прикордонних районах з метою демонстрації присутності та скоювання дій Сил оборони України із систематичними обстрілами прикордонних районів Чернігівської й Сумської областей.

В повітряному просторі України авіація противника протягом липня не змогла досягти переваги у повітрі й здійснювала лише поодинокі авіаційні удари. Втім, зосередження в 500 км від кордону України високоточних авіаційних засобів ураження (ракет Х-47М “Кинжал”) збільшило ймовірність нанесення противником високоточних ракетних ударів з далекої відстані по ключових об’єктах військової та цивільної інфраструктури.

Нарощування ударного потенціалу ЗС України щодо знищення об’єктів в оперативній глибині побудови бойових порядків противника, продовження надходження військово-технічної допомоги з Заходу та розповсюдження в засобах масової інформації відомостей про зростання бойових можливостей українського війська, викликали зростання паніки в підрозділах армії рф, збільшення дезертирства та випадків відмови виконувати бойові завдання. Неготовність російського керівництва вдаватися до загальної мобілізації стала ще одним свідченням суттєвого зниження боєздатності наступальних угруповань зс рф.

РОЗДІЛ 2

ХІД ВОЄННИХ ДІЙ У ЛИПНІ 2022 РОКУ

2.1. ПІВНІЧНО-ЗАХІДНА ОПЕРАЦІЙНА ЗОНА

Загальна характеристика оперативної обстановки у Північно-Західній операційній зоні

У липні 2022 року Північно-Західна операційна зона включала Волинську, Рівненську, Житомирську, Київську, Чернігівську, Сумську і більшу частину Полтавської областей. Для переважної частини Волинської, Рівненської, Житомирської, північних районів Київської, Чернігівської й Сумської областей характерний лісисто-болотистий тип місцевості, який надзвичайно ускладнює пересування та маневрування військ у цьому регіоні. Центральні й південні райони Київської, Чернігівської та Сумської області, а також Полтавська область, належать до лісостепової зони; цій місцевості притаманний горбисто-рівнинний характер.

Після відступу російських окупаційних військ навесні 2022 року, бойові дії на Волинському та Поліському напрямках припинилися, а на Сіверському напрямку ворог здійснював лише систематичні обстріли з артилерії. Крім того, з розташованих на території білорусі військових баз противник продовжував завдавати ракетних ударів по об'єктах військової й цивільної інфраструктури України.

Республіка білорусь перебувала в союзі з рф і зберігала лояльність до кремлівського керівництва, але самопроголошений президент рб не залучав свої збройні сили до війни проти України.

Сили оборони України в Північно-Західній операційній зоні продовжували виконувати стабілізаційні дії, спрямовані на охорону державного кордону, відновлення військового контролю над визволеними з-під окупації районами.

Завдання сторін у Північно-Західній операційній зоні

Війська противника залишили Північно-Західну операційну зону, але російське командування зберегло свої військові бази в білорусі, щоб і надалі використовувати білоруську територію як плацдарм для нових наступальних дій проти України.

Дислоковані в Брянській та Курській областях рф війська мали завдання не допустити проникнення українських військ на територію рф на цій ділянці державного кордону, а за необхідності – розгорнути наступальну операцію проти Сил оборони України на сіверському напрямку.

Розташування аеродромів у південних регіонах білорусі й потенційні напрямки ударів вздовж українсько-білоруського кордону⁸⁰

Завданням Сил оборони України у Північно-Західній операційній зоні залишалися недопущення повторного вторгнення вглиб України та зрив будь-яких наступальних дій противника. Крім того, українські війська у Сумській та Полтавській областях прикривали лівий фланг угруповання Сил оборони України у Східній операційній зоні.

⁸⁰ В Минобороны назвали численность войск Беларуси у границ Украины // Lenta.ua. – 2022, 21 червня. – URL: <https://tinyurl.com/yc63hww2>

Склад угруповань військ сторін у Північно-Західній операційній зоні

Російські війська на території білорусі склалися з частин військово-повітряних сил, військ протиповітряної та протиракетної оборони, підрозділів спеціального призначення і ракетних військ. За даними української розвідки, наприкінці червня 2022 р. ці сили налічували 1,5 тис. військовослужбовців⁸¹. У прикордонних з Україною районах Брянської та Курської областей рф зосереджувалось три БТГр зі складу військ Західного військового округу (20 А та 1 ТА)⁸².

Загальна чисельність білоруських збройних сил складала близько 60 тис. осіб⁸³. Уздовж державного кордону України розташовувалось шість батальйонів: по два зі складу 38 одшбр (Брест), 103 опдбр (Вітебськ) і 6 омбр (Гродно) та загін 5 обр СпП (Мар'їна Горка).

На території Північно-Західної операційної зони визначені завдання виконувало оперативно-стратегічне угруповання військ (ОСУВ) “Північ” у складі: оперативного угруповання військ “Волинь”, угруповання сил і засобів оборони м. Київ, оперативного угруповання військ “Чернігів” і оперативно-тактичного угруповання “Суми”.

Характер воєнних дій на операційних напрямках у Північно-Західній операційній зоні

В липні 2022 року оперативна обстановка на Волинському і Поліському напрямках у порівнянні з попереднім місяцем суттєвих змін не зазнала. Збільшення кількості особового складу та техніки зс рф і рб не зафіксовано. Противник утримувався від повторних спроб вторгнутися в Україну з території білорусі чи розпочати наступальну операцію з Курської або Брянської областей.

За результатами моніторингу військової активності на території білорусі, встановлено проведення упродовж липня низки військових навчань та тренувань збройних сил рф і рб. Так, в період 22 червня – 9 липня 2022 року в зс рб проведені мобілізаційні навчання. 11 – 14 липня було проведено тактико-спеціальне навчання зі спеціалістами військ зв'язку зс рб.

⁸¹ Бойко І. У розвідці назвали кількість російських військ у Білорусі // Уніан. – 2022, 25 червня. – URL: <https://tinyurl.com/5n8z3nca>

⁸² Ставська Я. Росіяни утримують до трьох БТГ в районах Курської та Брянської областей // Уніан. – 2022, 28 червня. – URL: <https://tinyurl.com/2s48kt77>

⁸³ В Минобороны назвали численность войск Беларуси у границ Украины // Lenta.ua. – 2022, 21 червня. – URL: <https://tinyurl.com/yc63hww2>.

На полігонах “Чепелевский” (Гродненська обл.) та “Лепельский” (Вітебська обл.) проведені заняття з подолання водних перешкод з підрозділами 11 омбр (Слонім) Західного військового округу та 19 омбр (Заслоново) Північно-Західного військового округу.

На полігоні “Гожский” (Гродненська область) танкові екіпажі 6 омбр (Гродно) Західного військового округу виконали вправи стрільб штатним пострілом. 13–14 липня 2022 року проведено командно-штабне навчання з органами управління та військовими частинами РЕБ під керівництвом начальника управління РЕБ ГШ зс рб полковника і. данильчика⁸⁴. На території Жлобинського району відбулись збори з військовозобов’язаними, якими комплектуватимуться підрозділи територіальної оборони.

Чергове продовження навчань на білоруських полігонах до 23.07.2022⁸⁵

застосуванням авіаційних засобів ураження по наземним цілям на 212 авіаційному полігоні (Гродненська область).

В липні 2022 року російські війська продовжували завдавати ракетних та авіаційних ударів з території і повітряного простору рб по об’єктах військової

Згідно з відомостями білоруських опозиційних груп, рівень мобілізаційної підготовки зс рб обмежений, особовий склад недостатньо мотивований, значна частина військової техніки несправна й регулярно ламалася під час переміщення⁸⁶.

Льотна активність авіації зс рб у липні 2022 року була пов’язана з плановою підготовкою екіпажів літаків-винищувачів на аеродромах “Барановичі” та “Неман”. Тактичною авіацією виконувались навчально-тренувальні польоти із

⁸⁴ Минобороны проводит штабное учение для воинских частей радиоэлектронной борьбы // Белта. – 2022, 13 июля. – URL: <https://tinyurl.com/2dbcvdep>

⁸⁵ Крижанівська Г. Військові навчання зс білорусі продовжено як мінімум до 14 травня // UNN. – 2022, 5 травня. – URL: <https://tinyurl.com/2vef69p5>

⁸⁶ Див. наприклад: Диктатор готовит страну к войне! Армия самозванца | Расследование BYPOL / BYPOL // YouTube. – 2022, 28 июля. – URL: <https://tinyurl.com/nadzvxj6>

та цивільної інфраструктури України. Неодноразово фіксувалося проведення з території білорусі повітряної розвідки БпЛА оперативно-тактичного рівня у напрямках на міста Луцьк та Ковель Волинської області.

Командування Сил оборони України враховувало потенційні можливості зміни обстановки в Північно-Західній операційній зоні й приділяло значну увагу районам скупчення ворожих сил на брестському полігоні, аеродромі Зябровка (Гомельський р-н), аеродромі Лунинець (Брестський р-н) та в польовому таборі неподалік населеного пункту Бовгорка (Мозирський р-н).

На Сіверському напрямку продовжувалися обстріли й збройні провокації з боку військ рф, зосереджених у прикордонних районах Брянської та Курської областей. Крім того, ворог періодично здійснював повітряну розвідку позицій українських військ. Упродовж липня 2022 року були обстріляні такі населені пункти: на Чернігівщині – Грем'яч, Михальчина Слобода, Колос, Сеньківка, Миколаївка, Карповичі, Кам'янська Слобода, Гай, Хрінівка, Залізний Міст; на Сумщині – Старикове, Атинське, Василівське, Білопілля, Бачівськ, Вовківка, Есмань, Шалигине, Вовківка, Миропілля, Кіндратівка, Вольфине, Дорошівка, Грабовське, Заруцьке, Журавка, Іскрисківщина, Яструбине, Павлівка, Гудове, Володимирівка, Товстодубове, Рясне, Журавка. Ворог завдавав вогневого ураження з мінометів, систем реактивної та ствольної артилерії. Для обстрілів української території використовувалися також військова авіація, бойові вертольоти Мі-24⁸⁷.

Результати воєнних дій у Північно-Західній операційній зоні

Оперативна обстановка, що склалася упродовж липня 2022 року на Волинському й Поліському напрямках, характеризувалась відсутністю бойових дій за участю сухопутних військ. На Сіверському напрямку противник здійснював систематичні обстріли населених пунктів уздовж російсько-українського державного кордону. При цьому, військова активність з'єднань зс рф, дислокованих у прикордонних районах Брянської та Курської областей, залишалася невисокою. Підрозділи Державної прикордонної служби України і ЗС України успішно контролювали і прикривали лінію ДКУ з рб і рф.

⁸⁷ Через обстріли Сумщини протягом дня постраждала жінка // Радіо Свобода. – 2022, 26 липня. – URL: <https://tinyurl.com/4hjrj26w>

Висновки по оперативній ситуації у Північно-Західній операційній зоні

В липні 2022 року ймовірність нападу на Україну з рб залишалася мінімальною через нечисленність розташованих російських військ. В прикордонних районах Брянської та Курської областей противник вів демонстраційні дії. ОСУВ “Північ” виконало поставлені завдання щодо стабілізації обстановки на Волинському, Поліському і Сіверському напрямках. Сили оборони України продовжували нарощувати оборонні спроможності на визначених напрямках.

2.2. СХІДНА ОПЕРАЦІЙНА ЗОНА

Загальна характеристика оперативної обстановки у Східній операційній зоні

У липні 2022 року Східна операційна зона продовжувала залишатись місцем основних зусиль сторін. Наявність на Донбасі великої кількості промислових об’єктів, перемежованих житловою забудовою, а також розвиненої мережі залізничних і автомобільних доріг суттєво полегшили російським окупаційним військам логістичне забезпечення, дозволили вирішити проблему розташування особового складу й складів з боєприпасами саме в цьому регіоні.

Оперативна обстановка в Східній операційній зоні характеризувалася інтенсивними спробами окупантів взяти під контроль територію Луганської області в її адміністративних межах, наступальними діями зс рф на Слов’янському, Сіверському та Бахмутському напрямках, поступовим вирівнюванням вогневої спроможності ЗС України за рахунок далекобійної, високоточної ствольної артилерії і РСЗВ західного виробництва, нарощуванням активності українських партизанських сил і диверсійних груп на тимчасово окупованих територіях (Мелітополь, Бердянськ, Маріуполь, Лисичанськ).

За даними Міністерства оборони України, наприкінці червня – на початку липня 2022 року тривала найактивніша фаза повномасштабної військової агресії росії. Після невдачі наступу на Україну з різних напрямків, командування російських окупаційних військ скорегувало свій оперативний план, з метою зосередження основних зусиль для окупації Луганської та Донецької областей. Основні фактори, які вплинули на тактичний успіх противника це: чисельна перевага у техніці, озброєнні, боєприпасах та особовому складі; здатність концентрувати ударні з’єднання на окремих ділянках фронту в той час, як ЗС України здійснювали оборону по всій лінії фронту; зміна тактики ведення бою, порівняно з початком широкомасштабного вторгнення⁸⁸.

⁸⁸ Братушак О. Битва за Донбас. Успіхи та невдачі армії окупантів // Громадське. – 2022, 3 червня. – URL: <https://tinyurl.com/2dm6nxxf>

Порівнюючи даний етап воєнних дій з початковою фазою війни, американський генерал Ф. Брідлав зауважив: “Поле бою різко змінилося, оскільки росія перемістила і реорганізувала свої сили для ведення бойових дій на Донбасі. На відміну від швидкоплинних перших тижнів вторгнення боротьба за Донбас перетворилася на війну за одну милю на день”⁸⁹. На думку американського генерала, війна стала дедалі більше нагадувати позиційне протистояння у стилі Першої світової.

Наприкінці червня експерти Інституту вивчення війни припускали, що під час боїв за Сєверодонецьк і Лисичанськ російська армія вичерпає рештки свого наступального потенціалу. Швидке захоплення Донецької області вважалося експертам малоімовірним. Американські аналітики передбачали, що упродовж останньої декади червня – перших днів липня російські військові намагатимуться взяти під контроль всю Луганську область, щоб якомога швидше відзвітувати про “перемогу”⁹⁰.

1 липня 2022 року стало 128-м днем масштабної агресії рф проти України. Оперативна обстановка упродовж першого тижня липня характеризувалась наполегливими наступальними діями противника насамперед на Харківському, Слов’янському, Лисичанському, Бахмутському, Донецькому напрямках. Західні аналітики, окреслюючи оперативну обстановку в Східній операційній зоні, виокремлювали “напрямок основних зусиль росіян” з оточення підрозділів Сил оборони України між Ізюмом – Донецьком та адміністративною межею Луганської області й “другорядний напрямок” на півночі Харківської області⁹¹.

На інших напрямках у межах Східної операційної зони, ворог здійснював масований вогневий вплив на позиції Сил оборони України, продовжував “ракетний терор”, систематично завдаючи ракетних ударів по цивільних і військових об’єктах вздовж лінії фронту та в глибокому тилу.

Характеризуючи ці дії російських окупантів, Президент України Володимир Зеленський у зверненні до громадян України 1 липня заявив: “Це свідомий, цілеспрямований російський терор, а не якісь там помилки чи випадкове влучання ракет”⁹².

На початку липня російські окупаційні війська зайняли м. Лисичанськ Луганської області. 2 липня ГШ ЗС України підтвердив відступ з Лисичанська

⁸⁹ “Ситуація серйозна. Ми маємо забезпечити Україну постійним потоком озброєння,” – генерал Брідлав // Радіо свобода. – 2022, 8 серпня. – URL: <https://tinyurl.com/bdexbwn6>

⁹⁰ Hird K., Stepanenko K., Clark M., Mappes G. Russian Offensive Campaign Assessment, June 23 // Institute for the study of war. – 2022, June 23. – URL: <https://tinyurl.com/4fcxubk7>

⁹¹ Hird K., Stepanenko K., Clark M., Mappes G. Russian Offensive Campaign Assessment, July 20 // Institute for the study of war. – 2022, July 20. – URL: <https://tinyurl.com/yxvm5k6d>

⁹² США оголосили новий пакет підтримки для України, що містить потужні системи NASAMS, які суттєво посилять нашу ППО – звернення Президента Володимира Зеленського // Президент України Володимир Зеленський. Офіційне інтернет-представництво. – 2022, 1 липня. – URL: <https://tinyurl.com/5a5s64ub>

останніх українських підрозділів, які організовано відійшли на нові позиції. Відтак, керівництво рф оголосило про “звільнення” всієї території т. зв. лнр.

Характеризуючи оперативну обстановку в Східній операційній зоні після боїв за Северодонецьк і Лисичанськ, колишній командувач Сухопутних військ, заступник міністра національної оборони Польщі генерал В. Скшипчак наголосив: “На так званий

Донбаській дузі українці готують росіянам стратегічну пастку. Вони добре підготувалися до оборони на донбаському напрямку і на ньому росіяни вже поламали собі зуби. А там зосереджено найбільше російських сил. Усе йде до поразки російських сил, їх зупинять. Українці їх виснажують на цьому напрямку, одночасно контратакуючи на харківському та миколаївському напрямках. Мені здається, що нові українські підрозділи зможуть розбити росіян на північ від Харкова і на південь від Кривого Рогу”⁹³. Він додав, що станом на середину липня армія рф не здатна до масштабного та потужного наступу на Сході України. “І ті втрати, яких росіяни зазнали під час форсування Сіверського Донця, під Ізюмом, під Северодонецьком, під Бахмутом свідчать про те, що російська армія не підготовлена, а зараз позбавлена бойової здатності українською армією, яка ідеально провела оборонну операцію”⁹⁴.

Після захоплення Лисичанська, командування зс рф, на думку аналітиків Інституту вивчення війни, головною метою своїх зусиль на Донбасі визначило зайняття Сіверська, Бахмута і Слов’янська⁹⁵. Але перед відновленням наступальних дій, росіяни потребували оперативної паузи, яка тривала до 16 липня. Саме в цей період Сили оборони України почали активно використовувати отримані від західних партнерів далекобійні артилерійські системи. Зокрема, РСЗВ HIMARS вражали командні пункти, великі склади з боєприпасами, найновіші комплекси ППО та РЕБ, стратегічно важливі логістичні вузли в оперативному тилу противника. Вісім пускових установок РСЗВ HIMARS суттєво послабили наступальні спроможності росіян⁹⁶.

⁹³ Вальдемар Скшипчак: “Треба впоратися з окупантами до того, як прибудуть нові мобілізовані” // Міст. Тижневик для українців і всього світу. – 2022, 17 липня. – URL: <https://tinyurl.com/2p82734z>

⁹⁴ Там само.

⁹⁵ Stepanenko K., Barros G., Mappes G., Kagan F. W. Russian Offensive Campaign Assessment, July 3 // Institute for the study of war. – 2022, July 3. – URL: <https://tinyurl.com/2nf72fc6>

⁹⁶ Дуже потужно запрацювала артилерія від наших західних партнерів, тож втрати окупантів тільки зростатимуть – звернення Президента Володимира Зеленського. 6 липня 2022 // Президент України Володимир Зеленський. Офіційне інтернет-представництво. – 2022, 6 липня. – URL: <https://tinyurl.com/y6t7cwjk>

Важливою рисою оперативної обстановки в районі Східної операційної зони в липні 2022 року стала активізація українських підпільно-партизанських структур і диверсійних груп у тилу ворога. Західні спостерігачі, починаючи з 4 липня, постійно відзначали “партизанську активність українців на російських залізничних лініях”⁹⁷.

Обмежені можливості в штурмових діях і використанні власної артилерії, змусили окупантів активізувати ракетні обстріли й удари штурмової авіації по українських позиціях на “Донбаській дузі”. 10 липня, лише протягом однієї доби, російська авіація здійснила 34 нальоти на укріплення сил оборони України в околицях Сіверська, Бахмута, Ізюма⁹⁸.

Друга декада липня позначена спробами росіян провести локальні наступальні операції на північ від Слов’янська та на захід від Донецька, регулярними ударами авіації по українських позиціях в околицях Сіверська та намаганнями здійснити наступальні операції на північ від Харкова⁹⁹. Слід відзначити, що міжнародні військові оглядачі характеризують практично всі російські наступальні потуги цього періоду як “обмежені та безуспішні”¹⁰⁰.

18 липня відбулася важлива зустріч міністра оборони рф сергея шойгу з командувачем Східного угруповання окупантів генерал-лейтенантом рустамом мурадовим, війська якого оперували на Слов’янському та Харківському напрямках. Аналізуючи поставлені міністром завдання, міжнародні військові оглядачі дійшли висновку, що вище російське військово-політичне керівництво усвідомило свою нездатність здійснити оперативне оточення українського угруповання на Донбасі, відтак віддало перевагу тактиці поступового захоплення Донеччини. Таким чином, окупанти продовжували локальні наступальні операції в напрямку Сіверська та Бахмута¹⁰¹.

Дослідники з американського Інституту вивчення війни дуже скептично оцінювали “успіхи” росіян на фронті упродовж 3 – 20 липня. Вони відзначали, що російський наступ, який розпочався після 16 липня, може принести лише “обмежені додаткові територіальні здобутки на Донбасі на північний схід від шосе Е40, але, ймовірно, вичерпається перед захопленням основних населених пунктів, таких як Слов’янськ або Бахмут”. Водночас, аналітики вказували, що

⁹⁷ Hird K., Barros G., Mappes G., Kagan F. W. Russian Offensive Campaign Assessment, July 4 // Institute for the study of war. – 2022, July 4. – URL: <https://tinyurl.com/2sb6dn5u>

⁹⁸ Втеча окупантів з української землі невідворотна, як і покарання для них, але для цього маємо битися разом – звернення Президента Володимира Зеленського. 10 липня 2022 // Президент України Володимир Зеленський. Офіційне інтернет-представництво. – 2022, 10 липня. – URL: <https://tinyurl.com/3u6nten5>

⁹⁹ Hird K., Stepanenko K., Mappes G., Kagan F. W. Russian Offensive Campaign Assessment, July 11 // Institute for the study of war. – 2022, July 11. – URL: <https://tinyurl.com/y3wewcdm>

¹⁰⁰ Hird K., Barros G., Philipson L., Kagan F. W. Russian Offensive Campaign Assessment, July 18 // Institute for the study of war. – 2022, July 18. – URL: <https://tinyurl.com/2p9fu7x5>

¹⁰¹ Hird K., Barros G., Lawlor K., Philipson L., Kagan F. W. Russian Offensive Campaign Assessment, July 19 // Institute for the study of war. – 2022, July 19. – URL: <https://tinyurl.com/2ujyu6ab>

російські окупанти впродовж декількох тижнів не змогли суттєво просунутися в напрямку Слов'янська та Сіверсько-Бахмутського виступу і наголошували, що “російські війська намагалися взяти Сіверськ з моменту захоплення Лисичанська та кордону Луганської області 3 липня і досі не дійшли до міста станом на 20 липня”¹⁰².

Фактично, активність російських військ на Донбасі упродовж першого тижня після 16 липня суттєво не відрізнялася від їхніх дій у період оперативної паузи, що могло пояснюватись суттєвими проблемами з логістикою, комплектацією частин і моральним станом особового складу. Відомий австрійський військовий аналітик Том Купер 24 липня наголошував, що протягом останнього часу на “полі бою не відбувалося “значних” подій...”¹⁰³ Десять діб впертих боїв знадобилося окупантам, щоб просунутись на кілька кілометрів вперед, захопити зруйновану Вуглегірську ТЕЦ і н.п. Новолуганське силами ПВК “Вагнер” (26 липня). Варто відзначити, що 29 липня британська військова розвідка звернула увагу на використання росіянами на Донбасі ПВК “Вагнер” в якості звичайної піхотної частини. На думку, британських розвідників, такий крок пояснюється проблемами з поповненням і комплектацією російських військ, а російському командуванню не вистало “бойової піхоти”¹⁰⁴.

До кінця липня оперативна обстановка у Східній операційній зоні характеризувалася як “стагнація” російського просування в Донецькій області й стабілізація лінії зіткнення на північ від Харкова. Західні військові аналітики дійшли висновку, що російські війська на сході України витратили значні зусилля для зайняття малозначних територій, які не мали стратегічного значення. Високий рівень втрат призвів до того, що армія РФ “вичерпалася” раніше, ніж змогла зайняти будь-яке велике місто Донецької області¹⁰⁵. Військові спостерігачі також відзначали, що після 16 липня окупаційні війська були здатні проводити наступальні операції лише на двох локальних напрямках – на Бахмут і Сіверськ¹⁰⁶. Деякі формально опозиційні до путіна, але шовіністично налаштовані російські військові спеціалісти (зокрема, відставні полковники Гру зс РФ Владімір Квачков та Ігор Гіркін) також

¹⁰² Hird K., Stepanenko K., Mappes G., Kagan F. W. Russian Offensive Campaign Assessment, July 20 // Institute for the study of war. – 2022, July 20. – URL: <https://tinyurl.com/4vuhujhb>

¹⁰³ Cooper T. Ukraine War: Q & A, 24 July 2022 // Medium.com. – 2022, July 24. – URL: <https://tinyurl.com/mrnccthf>

¹⁰⁴ Latest Defence Intelligence update on the situation in Ukraine – 29 July 2022 // Ministry of Defense. – 2022, July 29. – URL: <https://tinyurl.com/yx2p8ppc>

¹⁰⁵ Wtorek, 19 lipca, jest sto czterdziestym szóstym dniem inwazji Rosji na Ukrainę // Bankier.pl. – 2022, 20 lipca. – URL: <https://tinyurl.com/26dn5hbh>

¹⁰⁶ Stepanenko K., Mappes G., Lawlor K., Barros G., Kagan F. W. Russian Offensive Campaign Assessment, July 27 // Institute for the study of war. – 2022, July 27. – URL: <https://tinyurl.com/yzbxtrz9>

скептично оцінювали спроможності окупаційних військ проводити ефективні наступальні й навіть стійкі оборонні операції*.

Аналізуючи тактику російських військ у війні з Україною в липні 2022 року та подальші перспективи її розвитку, відставний генерал армії США М. Гертлінг 30 липня в інтерв'ю “Newsweek” констатував, що росія “прирікає” свою армію на поразку через непродуману

систему поповнення виснажених боями військ. Екс-командувач 7-ї армії США додав: “Як відомо, якщо відновлення підрозділів, що зазнали великих втрат, відбувається поспіхом або неправильно, це експоненціально шкодить моральному духу і бойовим можливостям. Це прирікає армію на провал значною більшою мірою, аніж неефективна логістика”¹⁰⁷.

Завдання сторін в Східній операційній зоні

Аналіз активності російських окупаційних військ у Східній операційній зоні в липні 2022 року засвідчив, що перед ними стояли такі оперативні завдання¹⁰⁸:

вийти і закріпитись на адміністративній межі Луганської області;

взяти під контроль ключові міста північної і західної частини Донецької області (Сіверськ, Бахмут, Слов'янськ, Краматорськ, Костянтинівка);

оточити і знищити частини та підрозділи Сил оборони України в районі населених пунктів Слов'янськ і Краматорськ;

здійснювати вогневий вплив на Сили оборони України уздовж всієї лінії зіткнення;

утримувати раніше окуповані частини Харківської та Запорізької областей.

* Відставний полковник гру в. квачков в інтерв'ю 24 липня 2022 р. зазначив: “наше угруповання з двома генерал-полковниками за тиждень просунулась на 3-5 км. Ви про що веде мову? При цьому в лобову уклали невідомо там скільки тисяч людей із Донецька. І це тільки «квіточки!»”. Того самого дня терорист і. гіркін пішов ще далі в своїх прогнозах: “Чи зможе російська армія на всіх наявних фронтах відбити майбутній наступ противника, ефективно відбити? Це ми, напевно, скоро побачимо. Противник, очевидно не квапиться. Квапиться йому нема куди. Перевага в живій силі і в техніці навіть у нього є, за винятком окремих позицій, ну, і як уже передбачалося, основні ударні угруповання противника зосереджуються під Херсоном, на Запорізькому напрямку і зараз ще маємо повідомлення, що вони і під Харків підтягнули війська. Також вони вибудовують свої позиції на ділянці кордону на північ від Харківської області, тобто там теж можливий якийсь рух з їхнього боку з вторгненням уже безпосередньо на російську територію”.

¹⁰⁷ Russia's Plan to Replenish Troops 'Damning' Its Army to 'Failure' // Newsweek. – 2022, July 28. – URL: <https://tinyurl.com/262bvjm4>

¹⁰⁸ Ukraine conflict updates // Institute for the study of war. – 2022, August 15. – URL: <https://tinyurl.com/572vrf83>

Як впливає з характеру воєнних дій, у липні 2022 року Сили оборони України виконували такі оперативні завдання у Східній операційній зоні:

шляхом стійкої оборони стабілізувати лінію фронту і не допустити оперативного оточення противником частин і підрозділів Сил оборони України на території Донецької області (Слов'янський, Краматорський, Бахмутський, Авдіївський, Курахівський операційні напрямки);

продовжувати оборонну операцію зі створенням сприятливих умов для контрнаступальних дій на території Харківської та Запорізької областей (Харківський і Новопавлівський операційні напрямки);

знищувати логістичні спроможності, склади та командні пункти противника вогнем далекобійних РСЗВ й високоточної ствольної артилерії західного виробництва.

Склад угруповань військ сторін у Східній операційній зоні збройні сили російської федерації.

У наступальній операції російських окупаційних військ у Східній операційній зоні в липні 2022 року брали участь 102 БТГр (близько 100 тис. о/с), 1 і 2 АК “днр/лнр” (34 тис. о/с), ПВК “Вагнер” та інші приватні військові компанії (близько 8 тис. о/с). Ще 23 БтГр (близько 20 тис. о/с) перебували на відновленні.

На Харківському напрямку бойові дії здійснювало угруповання військ Західного ВО (частини 6 ЗВА, 11 АК, за підтримки підрозділів 1 і 2 АК “днр/лнр”);

на Слов'янському напрямку бойові дії здійснювало угруповання військ Західного ВО (частини 20 ЗВА, 1 ГТА) і Східного ВО (частини 29, 35, 36 ЗВА, 68 АК за підтримки підрозділів 1 і 2 АК “днр/лнр”);

в Донецькому операційному районі противник здійснював бойові дії силами угруповань військ Центрального та Південного ВО (частини 90 гв. тд, 41 та 8 ЗВА, за підтримки підрозділів 1 АК “днр”).

Сили оборони України.

У Східній операційній зоні бойові дії вели з'єднання і частини оперативно-стратегічного угруповання військ “Хортиця”, до складу якого входили:

оперативне угруповання військ “Харків”;

оперативно-тактичне угруповання “Лиман”;

оперативно-тактичне угруповання “Соледар”;

оперативно-тактичне угруповання “Донецьк”;

оперативне угруповання військ “Дніпро”.

Характер воєнних дій на операційних напрямках Східної операційної зони

У липні воєнні дії на різних операційних напрямках Східної операційної зони характеризувалися диференційованим рівнем інтенсивності, яка обумовлювалася завданнями і спроможностями сторін.

У межах Східної операційної зони виділялося вісім операційних напрямків: Харківський, Слов'янський, Краматорський, Бахмутський, Авдіївський, Курахівський, Новопавлівський і Запорізький. На всіх зазначених

напрямах російські війська проводили наступальні дії різного ступеня інтенсивності, а ЗС України реалізовували заходи стратегічної оборони, застосовуючи в окремих випадках тактику локальних контрнаступальних дій.

На Харківському напрямку основні зусилля ворога зосереджувалися на посиленні ракетно-артилерійського ураження військової інфраструктури ЗС України другого та третього ешелонів оборони¹⁰⁹.

ЗС України вели стійку позиційну оборону, створюючи передумови для контрнаступальних дій з метою відтіснити противника від

Харкова, задля зменшення здатності ураження міста ворожою артилерією.

Наприкінці червня – на початку липня російські окупанти втратили позиції на північ від столиці Слобожанщини в околицях сіл Кочубіївка та Дементіївка¹¹⁰. Упродовж першої половини липня ворог безуспішно намагався повернути цей важливий для контролю над трасою М20 район, проводячи локальні штурмові дії. Однак зусилля окупантів не мали успіху. Так само марно противник намагався відновити контроль над селами Прудянка й Соснівка.

Відсутність успіхів на Харківському напрямку окупанти намагалися компенсувати систематичними масованими обстрілами зі ствольної артилерії,

¹⁰⁹ Інформаційно-аналітична довідка Групи моніторингу ситуацій та аналізу змін воєнно-політичної, воєнно-стратегічної обстановки за добу 20 – 21 липня 2022 року. – К.: Нац. університет оборони України ім. Івана Черняховського, 2022. – С. 6.

¹¹⁰ Росіяни втратили позиції на півночі Харківщини й намагаються відбити // Новинарня. – 2022, 2 липня. – URL: <https://tinyurl.com/yu8j79mn>

РСЗВ та авіації позицій українських захисників, об'єктів інфраструктури та житлових районів населених пунктів. Щоденно ворожих обстрілів зазнавали населені пункти: Золочів, Руська Лозова, Черкаська Лозова, Хрестище, Перемога, Дементіївка, Верхній Салтів, Молодова, Старий Салтів, Коробочкине, Замулівка, Велика Бабка, Волобуївка, Малинівка, Прудянка, Мосьпанове, Гракове, Чепіль, Норцівка, Новопокровка, Кутузівка, Мала Данилівка, Руські Тишки, Черкаські Тишки, Гусарівка, Циркуни, Пришиб, Базалівка, Протопопівка, Шевелівка, Веселе, Рубіжне, Петрівка, Байрак, Микільське, Леб'яже, Уди, Явірське, Стара Гнилиця, Українка, Базаліївка, П'ятигірське, Чорноглазівка. Ракетними й авіаційними ударами противник уражав цивільні житлові й інфраструктурні об'єкти в місті Харкові.

Завершення оперативної паузи на Донбасі 16 липня не позначилася на активності наземних операцій окупаційних військ на Харківському напрямку. ЗС РФ продовжували зосереджувати свої зусилля на недопущенні просування наших військ у напрямку державного кордону, намагаючись утримати раніше зайняті рубежі¹¹¹.

Станом на середину липня, набула поширення інформація про підготовку окупаційних військ до масштабної наступальної операції з метою оточення Харкова й подальшого взяття міста під контроль за “маріупольським сценарієм” (із застосуванням масованих артилерійських обстрілів та авіаційних ударів). У зв'язку з цим, голова Харківської ОВА О. Синегубов заявив, що ворогові не вдасться реалізувати свої плани¹¹². Зі свого боку, мер Харкова І. Терехов на засіданні виконкому міськради підкреслив: “Українські фахівці продовжують посилювати захист Харкова. Місто укріплюють кількома кільцями оборони. Харківські комунальники та будівельники допомагають військовим обладнати оборонні споруди для захисту міста”¹¹³.

Окремі спроби противника здійснити локальні наземні операції та покращити свої тактичні позиції супроводжувалися значними втратами. В офіційному повідомленні Генерального штабу ЗС України від 25 липня йшлося: “На Харківському напрямку противник здійснює вогневе ураження із танків, ствольної та реактивної артилерії неподалік Харкова, Удів, Верхнього Салтова, Малинівки, Борщової та багатьох інших населених пунктів. Завдав авіаударів біля Прудянки та Петрівки. В результаті ведення бойових дій на напрямку Цупівка – Дементіївка, українські воїни завдали окупантам значних

¹¹¹ Hird K., Mappes G., Barros G., Kagan F. W. Russian Offensive Campaign Assessment, July 23 // Institute for the study of war. – 2022, July 23. – URL: <https://tinyurl.com/2p877je9>

¹¹² На Ізюмському напрямку ворог зазнає великих втрат – Синегубов // Укрінформ. – 2022, 20 липня. – URL: <https://tinyurl.com/yde6hwmc>

¹¹³ Бойко І. “Місто обстрілюють щодня”: Харків зміцнюють кількома кільцями оборони // УНІАН – 2022, 29 червня. – URL: <https://tinyurl.com/5yevw7j5>

втрат”¹¹⁴. 28 липня міжнародні спостерігачі відзначили, що, попри вперті бої, в районі сіл Козача Лопань, Цупіївка, Дементіївка, Великі Проходи на північ від Харкова російські окупанти не досягли жодних територіальних здобутків¹¹⁵.

Не досягнувши успіху в наземних операціях, противник, як і в першій половині липня, компенсував свої оперативні невдачі нанесенням ракетних, авіаційних ударів та здійсненням артилерійських обстрілів уздовж всієї лінії зіткнення та в найближчому тилу ЗС України. Ворог здійснював вогневе ураження із застосуванням ствольної та реактивної артилерії, зокрема в районах населених пунктів Харків, Чугуїв, Шевелівка, Краснопілля тощо¹¹⁶.

Аналіз подій, які передували артилерійським обстрілам і ракетно-авіаційним ударам окупантів на Харківському напрямку в липні засвідчив, що

противник для уточнення положення наших військ і корегування вогню артилерії проводив постійну розвідку з БпЛА. Відтак, неодноразові удари окупантів по житлових районах різних населених пунктів пояснюються або технічною відсталістю російських систем

ведення вогню, не здатних забезпечити точність попадання по військових об'єктах навіть після отримання інформації від повітряної розвідки, або свідомою акцією терору, схваленою державним керівництвом рф в якості інструменту тиску на українську владу й деморалізації цивільного населення. Таким чином, 27-30 липня стало періодом особливо інтенсивних ракетних атак російських окупаційних військ по цивільному населенню Харківщини. В Чугуївському, Богодухівському, Ізюмському, Харківському районах області “горіли людські оселі, об'єкти інфраструктури, поля зі збіжжям”¹¹⁷. Значних руйнувань зазнав Слобідський район міста Харкова. 29 липня міський голова Харкова Ігор Терехов повідомив про приліт двох ворожих ракет у центральну частину міста. Було знищено житловий будинок та навчальний заклад¹¹⁸.

¹¹⁴ Окупанти отримали жорстку відсіч на Харківщині та Донеччині // Армія inform. – 2022, 25 липня. – URL: <https://tinyurl.com/2p9d5wbv>

¹¹⁵ Hird K., Mappes G., Phillipson L., Lawlor K., Barros G., Kagan F. W. Russian Offensive Campaign Assessment, July 28 // Institute for the study of war. – 2022, July 28. – URL: <https://tinyurl.com/2hd3b4xc>

¹¹⁶ Росармія продовжує обстріли населених пунктів України // Армія inform. – 2022, 27 липня. – URL: <https://tinyurl.com/yeysueyn>

¹¹⁷ Харківські рятувальники ліквідували сім пожеж через обстріли // Офіційний сайт Харківської міської ради, міського голови, виконавчого комітету. – 2022, 30 липня. – URL: <https://tinyurl.com/3hnrfk7k>

¹¹⁸ Там само.

Наприкінці липня, одночасно зі зростанням інтенсивності ракетних обстрілів з боку росіян, розвідувальні спільноти зафіксували потужне нарощування противником військової техніки на кордоні з Україною, поблизу окупованої частини Харківської області. На супутникових знімках Planet Labs, оприлюднених журналістами “Схем”, помітне зосередження ворожої техніки в селі Соболівка Валуйківського району Белгородської області росії¹¹⁹.

Військові експерти припускали, що передислокована техніка найближчим часом використовуватиметься для посилення наступальних дій окупантів на Харківському та Слов'янському напрямках. Прогнози виявились цілком вірними. Уже в останній день липня окупанти активізували свої дії в Харківській області. Зокрема, російські окупаційні війська провели локальні наземні наступальні операції на північний і південний захід від Ізюма й наростили власні спроможності для проведення наступальних дій на західну частину Харківської області або в напрямку обласного центру. 30–31 липня окупанти здійснили невдалі наступальні дії з метою розвідки українських позицій у напрямку населених пунктів Чепіль, Щурівка, Нова Гусарівка й Гусарівка (50 км на північний захід від Ізюму) та поновили локальний наступ на Дмитрівку і Бражківку (20 км на південний захід від Ізюма). Окупаційні сили могли використати утримувані ними позиції навколо Балаклії та Великої Комишувахи в якості плацдармів для наступальної операції в бік Харкова. Американські аналітики з Інституту вивчення війни припускали, що путін віддав своїм військам наказ оволодіти Харківською областю. Але, зважаючи на повільні темпи просування росіян на Донбасі, успіх противника на Харківському напрямку виглядав малоімовірним¹²⁰.

Інтенсивність бойових дій на Слов'янському напрямку упродовж липня була найвищою. Незважаючи на оперативні паузи, противник жодного дня не припиняв штурмових дій і намагався покращити своє тактичне становище на підступах до Слов'янська – важливого логістичного вузла й одного із найбільших міст північної частини Донецької області. Захоплення Слов'янська дозволило б окупантам вийти в тил ОТУ “Соледар” і взяти під вогневий контроль стратегічні траси – Слов'янськ – Краматорськ і Слов'янськ – Бахмут.

Основні наступальні дії противника зосереджувалися навколо населених пунктів: Бражківка, Довгеньке, Пасіка, Долина, Мазанівка, Курулька, Краснопілля, Гусарівка і Богородичне. Вогневе враження здійснювалося

¹¹⁹ Диняк А. Росія стягує техніку до кордону з Україною // Львівський портал. – 2022, 30 липня. – URL: <https://tinyurl.com/2v3dwejx>

¹²⁰ Stepanenko K., Philipson L., Hird K., Kagan F. W. Russian Offensive Campaign Assessment, July 31 // Institute for the study of war. – 2022, July 31. – URL: <https://tinyurl.com/2zpd35y4>

засобами танків, мінометної, ствольної та реактивної артилерії. Були обстріляні села й містечка Долина, Дібрівне, Курулька, Мазанівка, Богородичне, Краснопілля, Адамівка, Суха Кам'янка, Норцівка, Гусарівка, Криничне, Вірнопілля, Маяки, Первомайське, Нова Миколаївка, Чепіля, Верхопілля, Велика Комишуваха, Карнаухівка, Сулигівка, Кутузівка, Барвінкове та ін.

2-4 липня Генеральний штаб ЗС України повідомляв, що на Слов'янському напрямку противник здійснював перегрупування, намагався вдосконалити систему логістичного забезпечення, передислоковував БТГр з району міста Ізюм у напрямку населеного пункту Сніжківка, розгортав додаткові підрозділи ствольної артилерії та засоби радіоелектронної боротьби¹²¹. Зосередження резервів і активне застосування авіації, дозволили противнику 5 липня досягнути часткового успіху в штурмових діях в напрямку населеного пункту Мазанівка¹²². Але вже наступного дня підрозділи Сил оборони України зупинили штурмові дії противника в районі Мазанівки і Краснопілля¹²³. Чергові спроби противника наприкінці першої декади липня здійснити штурмові дії в напрямку Довгеньке – Мазанівка – Богородичне виявилися неефективними (навіть попри застосування ним штурмової та армійської авіації)¹²⁴.

Починаючи з 17 липня, на Слов'янському напрямку противник збільшив інтенсивність розвідки із застосуванням БпЛА. Вогневого враження від ворожої артилерії зазнали об'єкти цивільної та військової інфраструктури. Вже 17 липня у зведенні ГШ ЗС України відзначалось: “На Слов'янському напрямку із ствольної та реактивної артилерії ворог обстріляв цивільну та військову інфраструктуру поблизу Закітного, Григорівки, Тетянівки, Званівки, Мінківки, Райгородка та інших. Вів штурмові дії в районі населеного пункту Івано-Дар'ївка, успіху не мав. Намагався просунутись в напрямку Верхньокам'янки. Отримав рішучу відсіч, зазнав втрат та відійшов”¹²⁵.

До кінця липня, українські війська на Слов'янському напрямку стримували наступальні дії противника, який застосовував авіацію, артилерію й танки. Невдачею завершилися спроби окупантів використати ДРГ для проведення глибоких рейдів в напрямку Барвінкового¹²⁶.

¹²¹ Хроніка оборони України. День 131-й – 04.07.2022 // Новинарня. – 2022, 4 липня. – URL: <https://tinyurl.com/3xdp6szk>

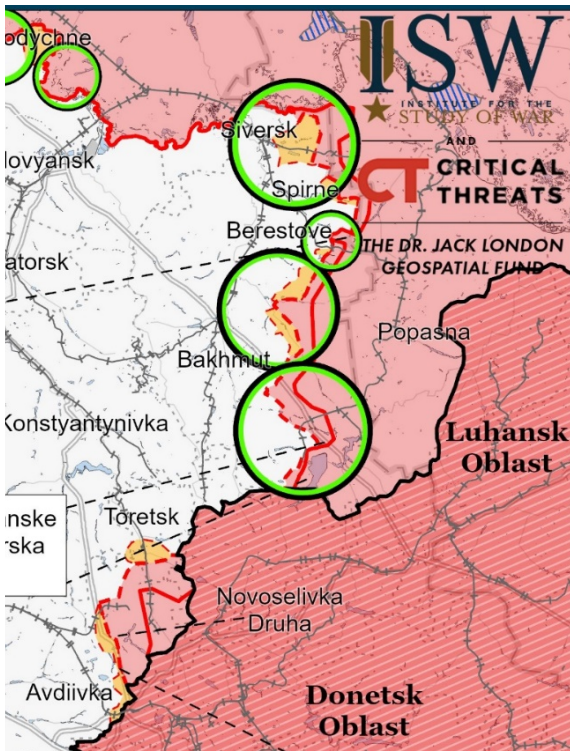
¹²² Актуальна карта бойових дій в Україні та небезпечні напрямки на 5 липня // Вікна.tv. – 2022, 5 липня. – URL: <https://tinyurl.com/59xxht7c>

¹²³ На Слов'янському напрямку ЗСУ відбили штурм біля Долини // Укрінформ. – 2022, 6 липня. – URL: <https://tinyurl.com/yusersvu>

¹²⁴ Актуальна карта бойових дій в Україні та небезпечні напрямки на 8 липня // Вікна.tv. – 2022, 8 липня. – URL: <https://tinyurl.com/4ket6sej>

¹²⁵ Оперативна інформація станом на 06.00 17.07.2022 щодо російського вторгнення / Генеральний штаб ЗСУ // Facebook. – 2022, 17 липня. – URL: <https://tinyurl.com/mwvzf6h>

¹²⁶ Hird K., Mappes G., Barros G., Kagan F. W.. Russian Offensive Campaign Assessment, July 23 // Institute for the study of war. – 2022, July 23. – URL: <https://tinyurl.com/2p877je9>

Наприкінці липня бойові дії на Слов'янському напрямку знову активізувалися. Зокрема, 31 липня російські війська здійснили обмежену наземну атаку на північний захід від Слов'янська й обстріляли населені пункти вздовж межі Харківської та Донецької областей. Окупанти спробували провести розвідку боєм неподалік населеного пункту Долина (приблизно 20 км на північний захід від Слов'янська, вздовж шосе Е40), але були розбиті українськими підрозділами й відійшли. Російські війська також завдали артилерійських ударів по позиціях Сил оборони України поблизу

населених пунктів Долини, Краснопілля, Мазанівки та Адамівки. У ГШ ЗС України зазначили, що російське командування перекидає окремі підрозділи зі Слов'янського напрямку на Запорізький¹²⁷. Експерти Інституту дослідження війни пов'язали вказану передислокацію зі зміною пріоритетів російського командування, для якого “Слов'янський напрямок став менш важливим, аніж просування на інших ділянках “Донецької дуги” й операції на півдні України”¹²⁸.

Упродовж липня Бахмутському напрямку відводилася ключова роль у наступальних планах російського командування в Східній операційній зоні. Місто Бахмут – один з основних логістичних вузлів Донецької області. Через цей населений пункт пролягають автомобільні траси й залізнична гілка, які з'єднують Горлівку, Костянтинівку, Сіверськ і Слов'янськ. Втрата Бахмута загрожувала ускладненням логістики українських військ й оперативним оточенням угруповання ЗС України в Сіверську, відкривала противнику шлях на Слов'янськ і Краматорськ (з виходом у тил українським угрупованням в околицях Торцяка та Слов'янська).

Виходячи з власних логістичних можливостей і тактичних задач, окупанти упродовж липня вели штурмові дії в районі населених пунктів, розташованих як на північ від Бахмута (Покровське, Берестове, Яковлівка, Спирне), так і на південь від цього міста (Новолуганське, Кодема і Вуглегірська ТЕЦ).

¹²⁷ Оперативна інформація станом 06.00 01.08.2022 щодо російського вторгнення / Генеральний штаб ЗСУ // Facebook. – 2022, 1 серпня. – URL: <https://tinyurl.com/3fnxt4tv>

¹²⁸ Stepanenko K., Philipson L., Hird K., Kagan F. W. Russian Offensive Campaign Assessment, July 31 // Institute for the study of war. – 2022, July 31. – URL: <https://tinyurl.com/2zpd35y4>

Початок липня на Бахмутському напрямку був позначений інтенсивним вогневим враженням українських позицій з мінометів, ствольної та реактивної артилерії, танків, літаків і вертольотів. Населені пункти Вершина, Бахмут, Спільне, Новолуганське, Травневе, Покровське, Кодема, Берестове, Клинове, Майорськ стали об'єктами потужних артилерійських обстрілів і ракетних ударів упродовж 1-5 липня. Але ворожі штурмові атаки в районі населених пунктів Спільне, Берестове, Новолуганське і Вуглегірської ТЕЦ були зупинені Силами оборони України, які змусили противника відійти на попередні позиції¹²⁹.

6 липня російські війська за підтримки артилерії й оперативно-тактичної авіації здійснювали штурмові дії в околицях сіл Спільне й Вершина, а також розгорнули наступ в околицях Луганського й Вугледарської ТЕЦ. Однак упродовж трьох днів противник не зумів просунутися вперед і покращити своє тактичне становище, і тому змушений був відступити, зазнавши значних втрат¹³⁰.

10-13 липня ворог нарощував інтенсивність вогневого враження позицій українських військ та об'єктів цивільної інфраструктури в околицях і населених пунктах Берестове, Соледар, Покровське, Зайцеве, Вершина, Новолуганськ, Кліщівка, Нью-Йорк, Стряпівка, Спільне і Вуглегірська ТЕЦ. Одночасно російські підрозділи здійснювали перегруповування й підтягували резерви, готуючись до наступальної операції¹³¹.

Починаючи з 14 липня, у зведеннях Генерального штабу ЗС України про становище на Бахмутському напрямку щораз частіше згадується про комбінування військами РФ штурмових дій піхоти з обстрілами із застосуванням танків, реактивної і ствольної артилерії та ударами авіації¹³². Противник штурмував населені пункти Вершина і Кодема, намагаючись замкнути кільце оточення довкола українських частин, дислокованих на Вуглегірській ТЕЦ та в населених пунктах Луганське, Новолуганське і Семигірь. Але цей план було зірвано внаслідок стійкого опору Сил оборони України. Зазнавши значних втрат, російські війська були змушені відступити.

Не спромігшись реалізувати план з оточення українських військ, російське командування повернулося до тактики покрокового штурму окремих об'єктів інфраструктури або населених пунктів. Здійснивши перегруповування, окупанти відновили наступ на Вуглегірську ТЕЦ¹³³. Залучивши найманців із

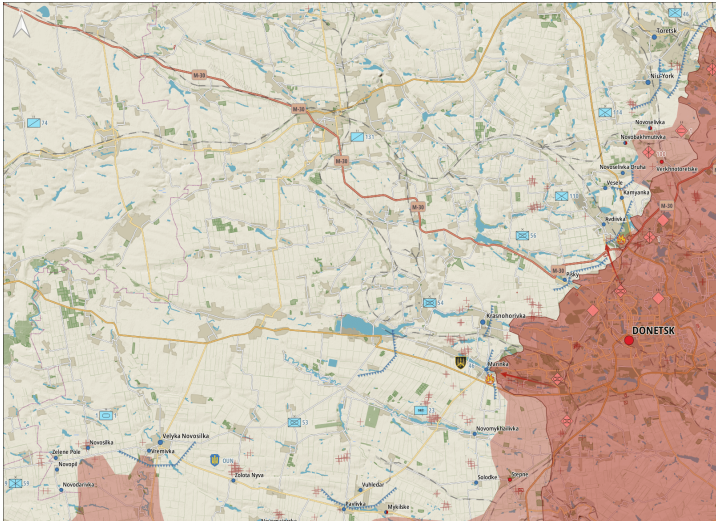
¹²⁹ Оперативна інформація станом на 18.00 07.07.2022 щодо російського вторгнення // Урядовий портал. – 2022, 7 липня. – URL: <https://tinyurl.com/zxc4fts9>

¹³⁰ Оперативна інформація станом на 06.00 09.07.2022 щодо російського вторгнення // Урядовий портал. – 2022, 9 липня. – URL: <https://tinyurl.com/mvy2b42d>

¹³¹ Оперативна інформація станом на 06.00 11.07.2022 щодо російського вторгнення / Генеральний штаб ЗСУ // Facebook. – 2022, 11 липня. – URL: <https://tinyurl.com/2fet4yb2>

¹³² Оперативна інформація станом на 06.00 15.07.2022 щодо російського вторгнення / Генеральний штаб ЗСУ // Facebook. – 2022, 15 липня. – URL: <https://tinyurl.com/uckjskhp>

¹³³ ЗСУ відбили ворожий штурм на Донецькому та Бахмутському напрямках // Еспресо. – 2022, 16 липня. – URL: <https://tinyurl.com/fspd6xzj>

ПВК “Вагнер”, значну кількість артилерії, танків та авіації, російські окупаційні війська до 27 липня заволоділи територією Вуглегірської ТЕЦ і населеними пунктами Луганське й Новолуганське, вийшовши до сіл Кодема та Семигир’я. При цьому, противнику вкотре не вдалося оточити українські підрозділи, які організовано відійшли на нові

позиції, розташовані на південний схід від Бахмута.

Просуваючись на Бахмут, ворог 28 липня зайняв околиці села Клинове й позиції на південний-схід від села Вершина. Підрозділи ЗС України закріпились на новій лінії оборони. Але спроба просунутися у напрямках Володимирівка – Соледар та Стряпівка – Соледар завершилась для окупантів невдачею¹³⁴.

Аналізуючи 30 липня ситуацію на Бахмутському напрямку, американські військові аналітики висловили побоювання, що тактичні успіхи росіян на південь від Бахмута спонукатимуть їх до продовження наступу в цьому районі. Експерти припускали, що російські окупанти посилять натиск на бахмутське угруповання українських військ з півночі, через сіверський “виступ” на лінії зіткнення. При цьому, заокеанські оглядачі вважали малоімовірним швидке захоплення росіянами Бахмута, укріпленого й підготовленого українськими військами до тривалої оборони¹³⁵.

Фактично ж, російському угрупованню на Бахмутському напрямку не вдалося оточити й знищити українське ОТУ “Соледар”. На думку представників британської розвідки, на Донбасі зс рф не змогли “здійснити рішучий оперативний прорив згідно з планом, якого вони дотримувалися з квітня”¹³⁶.

Лінія зіткнення на Авдіївському й Курахівському напрямках, на ділянці від м. Торецьк на півночі й до м. Мар’їнка на півдні (близько 60 км), залишалася незмінною з 2015 року. ОТУ “Донецьк”, яке здійснювало оборону в цьому регіоні, було частиною колишнього угруповання військ ООС. Оборона українських позицій в цьому регіоні спирається на заздалегідь підготовлену систему укріплень. Для росіян ця місцевість має важливе оперативне, логістичне й морально-психологічне значення. В межах цього регіону знаходяться

¹³⁴ Війська РФ намагаються покращити тактичне положення на Бахмутському напрямку – Генштаб // Радіо свобода. – 2022, 28 липня. – URL: <https://tinyurl.com/bddrw688>

¹³⁵ Hird K., Mappes G., Phillipson L., Lawlor K., Barros G., Kagan F. W.. Russian Offensive Campaign Assessment, July 20 // Institute for the study of war. – 2022, July 20. – URL: <https://tinyurl.com/4d2zbj69>

¹³⁶ British Defence Intelligence Ukraine // Kyivpost. – 2022, 1 серпня. – URL: <https://tinyurl.com/2zbwk4mv>

автомобільні шляхи, які сполучають районні центри Краматорськ, Павлоград і Покровське. Ці траси також є основними магістралями для просування в західні райони Донецької області, лівобережні райони Дніпропетровщини й Запоріжжя. До того ж, російське командування і військове керівництво “днр” прагнули відсунути лінію зіткнення якомога далі на захід від Донецька. Але нестача людських ресурсів, низький рівень мотивації особового складу, а також наявність добре обладнаних оборонних позицій українських військ спонукали російське командування утриматися від активних наступальних операцій.

Дії противника на Авдіївському й Курахівському напрямках звелися до систематичних обстрілів із залученням ствольної й реактивної артилерії, мінометів, танків, авіації та ракетних засобів ураження. Вогневого ураження неодноразово зазнали населені пункти: Авдіївка, Шуми, Нью-Йорк, Красногорівка, Мар’їнка, Опитне, Піски, Карлівка, Срібне, Веселе. Лише наприкінці липня окупанти здійснили ряд штурмових атак в околицях Авдіївки, Пісків і Кам’янки, завдяки чому покращили свої тактичні позиції поблизу Авдіївки¹³⁷.

Новопавлівський і Запорізький напрямки є складовими Запорізького операційного району. Природно-географічні умови й рівень підготовленості місцевості до ведення бойових дій в даному регіоні принципово відрізняються від становища на Донеччині.

Це степові території з набагато нижчим рівнем густоти населення та урбанізації, погано розвиненою мережею автомобільних і залізничних доріг. Даний регіон став зоною бойових дій лише з 24 лютого 2022 року, тому на його території були відсутні обладнані польові укріплення чи довготривалі оборонні вогневі точки. Позиції Сил оборони України на цих напрямках прикривали стратегічно важливу трасу Запоріжжя – Донецьк та угруповання ЗС України на Донбасі.

В липні противник нарощував свої бойові спроможності в Приазов’ї, перекидаючи до цього регіону війська з території тимчасово окупованого Криму та РФ. Ситуація впродовж місяця характеризувалася постійним зростанням вогневої активності окупантів із застосуванням ствольної та реактивної артилерії, а також штурмової авіації та ракетних систем.

¹³⁷ Stepanenko K., Philipson L., Hird K., Kagan F. W. Russian Offensive Campaign Assessment, July 31 // Institute for the study of war. – 2022, July 31. – URL: <https://tinyurl.com/mvsh89mk>

Характер ударів і перелік найбільш активно обстрілюваних місцевостей свідчили, що окупанти бажали тримати під вогневим контролем траси Оріхів – Запоріжжя й Гуляйполе – Оріхів з подальшим просуванням на північ Запорізької області. Щоденно у зведеннях Генерального штабу ЗС України фіксувалися обстріли ворожою артилерією та удари авіацією по населених пунктах Павлівка, Новоукраїнка, Времівка, Залізничне, Темирівка, Гуляйпільське, Гуляйполе, Малинівка, Кам'янське, Малі Щербаки, Пречистівка.

Зростання вогневої активності російських військ та зосередження їхніх сил у Приазов'ї в останні дні липня, на думку американських воєнних експертів, могли свідчити про підготовку противником наступу в північному напрямку з метою вийти в тил українських військ на Донбасі¹³⁸.

Результати воєнних дій у Східній операційній зоні

У результаті воєнних дій у Східній операційній зоні в липні 2022 року російські окупаційні війська:

- захопили м. Лисичанськ і встановили контроль над Луганською областю; просунулись на 20 – 25 км в напрямках до населених пунктів Сіверськ, Соледар і Бахмут;

- не мали успіху з оперативного оточення та знищення Сил оборони України в Донецькій області;

- утримали раніше окуповані території Запорізької і Харківської областей; здійснювали вогневе ураження Сил оборони України по всій лінії зіткнення в Східній операційній зоні.

Сили оборони України в ході ведення воєнних дій в Східній операційній зоні у липні 2022 року досягли таких результатів:

- в Донецькому операційному районі стабілізували фронт по лінії Сіверськ – Соледар – Бахмут – Авдіївка і не допустили оперативного оточення противником частин та підрозділів Сил оборони України на території Донецької області;

- не допустили подальшого просування противника на Харківському, Запорізькому та Новопавлівському операційних напрямках;

- з допомогою високоточних артилерійських систем та ударних БпЛА нанесли помітних втрат окупаційним військам (За офіційними даними Генерального штабу ЗС України, лише протягом липня окупаційні війська втратили 5230 осіб убитими, 210 танків, 126 ствольних артилерійських систем, 13 РСЗВ. 80-85% цих втрат припадало на ті частини і підрозділи окупантів, які вели бої в Східній операційній зоні).

¹³⁸ Stepanenko K., Philipson L., Hird K., Kagan F. W. Russian Offensive Campaign Assessment, July 31 // Institute for the study of war. – 2022, July 31. – URL: <https://tinyurl.com/2zpd35y4>

Висока ефективність ураження від західних систем артилерійського озброєння змусила окупантів відтягнути свої штаби й склади вглиб тилу районів. За оперативними даними Генерального штабу ЗС України, противник цілковито змінив порядок постачання боєприпасів і пального, відвівши склади боєприпасів бригадного рівня на 100 км від лінії зіткнення, а склади корпусного рівня – на понад 150 км від лінії зіткнення¹³⁹, що знизило інтенсивність російського артилерійського вогню в 2-3 рази¹⁴⁰.

Висновки з ведення воєнних дій у Східній операційній зоні

Воєнні дії у Східній операційній зоні в липні 2022 року продемонстрували неспроможність противника здійснити оперативне оточення Сил оборони України, розгромити їх і захопити ключові міста центральної та західної частини Донецької області. Не досягнувши помітних результатів на Донбасі, російське командування наприкінці липня змушене було послабити свої війська на сході України, поспіхом передислокувавши їх на Херсонщину й Запоріжжя з метою запобігти анонсованому в ЗМІ українському контрнаступу. Наприкінці липня – на початку серпня 2022 року зс рф скоротили свою присутність на Бахмутському напрямку з 30 до 12 БТГр, водночас наростивши свої сили на правобережній Херсонщині до 30 БТГр¹⁴¹.

Послаблення російського угруповання в Слобожанському й Донецькому операційних районах наприкінці місяця (за рахунок високого рівня втрат і передислокації частини військ на південь і південний захід) відкрило перед ЗС України можливість проведення контрнаступальних дій на одному або кількох операційних напрямках. Такої думки, зокрема, дотримувались американські військові аналітики, які вказували на сприятливі умови для нанесення удару по окупаційному угрупованні в районі міста Ізюм на Харківщині¹⁴². Контрнаступальні операції на Харківщині або Запоріжжі можуть не лише покращити тактичне становище сил оборони, але й, за словами радника Офісу Президента України Михайла Подоляка, “завдати істотних тактичних поразок російській армії”¹⁴³.

¹³⁹ Климовецький М. Через ефективність артилеристів ЗСУ росіяни переносять свої склади подалі від лінії фронту // Громадське. – 2022, 14 липня. – URL: <https://tinyurl.com/yc7fksfs>

¹⁴⁰ Гардінг Е. Як західна зброя допомогла зупинити просування росіян на Донбасі. // BBC Україна. – 2022, 28 липня. – URL: <https://tinyurl.com/vh2mnhbz>

¹⁴¹ Арестович: окупанти собрали на юге около 30 БТГ для наступления на Кривой Рог и Николаев / ТСН // YouTube. – 2022, 1 серпня. – URL: <https://tinyurl.com/46hc3me7>

¹⁴² Stepanenko K., Philipson L., Lawlor K., Kagan F. W. Russian Offensive Campaign Assessment, August 1 // Institute for the study of war. – 2022, August 1. – URL: <https://tinyurl.com/2x5uab72>

¹⁴³ Безпалько У., Кучерявець М. Наступ на півдні: яких перемог Україна може здобути у війні до зими // РБК-Україна. – 2022, 2 серпня. – URL: <https://tinyurl.com/4hpywh43>

2.3. ПІВДЕННО-ЗАХІДНА ОПЕРАЦІЙНА ЗОНА

Загальна характеристика оперативної обстановки у Південно-Західній операційній зоні

Станом на 1 липня 2022 року, у Південно-Західній операційній зоні (Таврійський, Південнобузький і Бессарабський операційні напрямки) угруповання військ противника зосереджували значні зусилля на утриманні раніше захоплених територій Запорізької, Херсонської та Миколаївської областей з одночасним нарощуванням свого наступального потенціалу. Російські атаки на плацдарм в районі н.п. Давидів Брід не призвели до провалу української оборони, навіть попри потужну підтримку артилерії. Підрозділи Сил оборони України досягли умовного паритету в бойових спроможностях з підрозділами зс рф уздовж лінії зіткнення. У зв'язку з цим, один з військових експертів відзначив, що “якщо зс рф не вдасться швидко адаптуватися до постійних влучань у їхні командні пункти, склади бк та ключові канали постачання, то – цілком ймовірно – українці зможуть знайти слабе місце у російських оборонних операціях і, таким чином, отримають вікно можливостей для координованих зусиль ЗС України та партизанських сил з метою прориву російської оборони у Херсоні та здобуття значної оперативної перемоги”¹⁴⁴.

Завдання сторін у Південно-Західній операційній зоні

В результаті проведеного аналізу дій протиборчих сторін у липні 2022 року, встановлено виконання ними таких завдань:

в зоні відповідальності Сил оборони України у Південно-Західній операційній зоні зс рф проводили розвідку з метою встановлення слабких місць в обороні українських військ, нарощували наступальний потенціал та утримували раніше захоплені території в межах Запорізької, Херсонської та Миколаївської областей;

Сили оборони України у Південно-Західній операційній зоні забезпечували охорону державного кордону України, стабілізували лінію зіткнення з російськими окупаційними військами, вели підготовку до проведення контрнаступальних дій, завдавали вогневого ураження комунікаціям та пунктам управління противника.

¹⁴⁴ Jomini of the West. Російсько-українська війна 2022 р.: 28 червня – 21 липня 2022 р. // Telegra.ph. – 2022, July 24. – URL: <https://tinyurl.com/6rtjbffu>

Склад угруповань військ сторін у Південно-Західній операційній зоні

На Таврійському напрямку російські окупаційні війська вели бойові дії силами окремих частин та підрозділів 58-ї ЗВА, а на Південнобузькому напрямку – силами частин і підрозділів 8-ї та 49-ї ЗВА, 22-го АК, берегових військ чорноморського флоту (чф) Південного ВО, а також 7-ї та 11-ї одшбр ПДВ (до 16 БТГр). Угруповання повітрянодесантних військ зс рф у Південнобузькому операційному районі налічувало близько 7900 військовослужбовців. Водночас, упродовж липня противником здійснювалася передислокація до Південно-Західної операційної зони додаткових підрозділів, у тому числі, зі складу Східного ВО. Зокрема, 26 липня зафіксовано прибуття ешелонів на такі залізничні станції: “Брилівка” – артилерійського підрозділу великої потужності (18 самохідних мінометів “Тюльпан”, 15 військових автомобілів, 5 паливозаправників, 4 вантажних і 5 пасажирських вагонів); “Якимівка” – до однієї БТГр (20 танків, 10 БТР, 20 од. автомобільної техніки, 4 вагони з боєприпасами); “Каланчак” – до 2-х РТГр (10 танків, 10 БМП, 6 вагонів з боєприпасами та 4 вагони з особовим складом); “Сокологірне” – до танкового батальйону та реактивної артилерійської батареї (до 25 танків Т-72 та 5 РСЗВ “Град”)¹⁴⁵.

В липні 2022 року Сили оборони України у Південно-Західній операційній зоні були об’єднані в ОСУВ “Олександрія”, яке включало ОУВ “Примор’я”, ОУВ “Каховка”, військові частини і підрозділи забезпечення та підтримки.

Характер воєнних дій у Південно-Західній операційній зоні

На Південнобузькому і Таврійському напрямках противник зосереджував основні зусилля на утриманні займаних рубежів, веденні розвідки, удосконаленні логістичного забезпечення військ та інженерного обладнання позицій. Крім того, підрозділи російських окупаційних військ вогнем артилерії намагалися не допустити створення сприятливих умов для ведення контрнаступу українськими військами у Херсонській та Миколаївській областях. За цей період противник значно посилив заходи зі зміцнення оборонних позицій у межах Херсонської області, що обумовлено намірами утримати вказаний регіон для подальшого його приєднання до складу росії, а також проведенням Силами оборони України контрнаступальних дій на окремих ділянках.

Противник продовжував комплектувати особовим складом, технікою і боєприпасами підрозділи, що зазнали втрат. Крім того, російські окупанти здійснювали перегруповання військ у Південнобузькому і Таврійському

¹⁴⁵ Інформаційно-аналітична довідка Групи моніторингу ситуації та аналізу змін воєнно-політичної, воєнно-стратегічної обстановки за добу 27-28 липня 2022 року. – К.: Національний університет оборони України ім. Івана Черняховського, 2022. – С. 10.

операційних районах. За наявними даними, 26 липня противник передислокував батальйонну-тактичну групу 237-го десантно-штурмового полку 76-ї десантно-штурмової дивізії повітрянодесантних військ зс рф із Запорізького на Криворізький напрям (із н.п. Зелений Гай до н.п. Іщенка). Зокрема, 25 липня відбулася передислокація: через м. Мелітополь в напрямку н.п. Дружбівка – понад 100 од. військової техніки (у т.ч. 54 БМД); через н.п. Молочанськ в напрямку н.п. Левадне – 40 од. військової техніки (у т.ч. 17 БМП-3, 14 МТ-ЛБ, 4 танки Т-80); через н.п. Львове у напрямку н.п. Дарівка – понад 100 од. військової техніки (танки та ББМ). Було переміщено понтонний підрозділ (45 од. військової техніки) через м. Мелітополь у напрямку м. Херсон¹⁴⁶.

Внаслідок дій Сил оборони України, противник 2 липня залишив н.п. Іванівка. Водночас ворог намагався перехопити ініціативу та 6 липня штурмував позиції українських військ у районі н.п. Добрянки, а 8 липня – намагався вести наступальні дії в районі н.п. Велике Артакове. Сили оборони України успішно відбили штурм, змусивши окупантів відійти¹⁴⁷.

Противник здійснював обстріли населених пунктів Трудолюбівка, Князівка, Веселий Кут, Червоний Яр, Кобзарці, Любомирівка, Посад-Покровське, Лупареве, Степова Долина, Таврійське, Прибузьке, Олександрівка, Мирне, Шевченкове, Новогригорівка, Широке, Партизанське, Благодатне, Первомайське, Кавказ, Степове, Калинівка, Велике Артакове, Добрянки, Потьомкіне, Лимани, Прибузьке, Котляреве, Благодатне та Миколаївка¹⁴⁸.

¹⁴⁶ Інформаційно-аналітична довідка Групи моніторингу ситуації та аналізу змін воєнно-політичної, воєнно-стратегічної обстановки за добу 26-27 липня 2022 року. – К.: Національний університет оборони України ім. Івана Черняховського, 2022. – С. 6 – 8.

¹⁴⁷ Інформаційно-аналітична довідка Групи моніторингу ситуації та аналізу змін воєнно-політичної, воєнно-стратегічної обстановки за добу 2-3 липня 2022 року. – К.: Національний університет оборони України ім. Івана Черняховського, 2022. – С. 5; Інформаційно-аналітична довідка Групи моніторингу ситуації та аналізу змін воєнно-політичної, воєнно-стратегічної обстановки за добу 6-7 липня 2022 року. – К.: Національний університет оборони України ім. Івана Черняховського, 2022. – С. 5; Інформаційно-аналітична довідка Групи моніторингу ситуації та аналізу змін воєнно-політичної, воєнно-стратегічної обстановки за добу 8-9 липня 2022 року. – К.: Національний університет оборони України ім. Івана Черняховського, 2022. – С. 5.

¹⁴⁸ Інформаційно-аналітична довідка Групи моніторингу ситуації та аналізу змін воєнно-політичної, воєнно-стратегічної обстановки за добу 30 червня-1 липня 2022 року. – К.: Національний університет оборони України ім. Івана Черняховського, 2022. – С. 7; Інформаційно-аналітична довідка Групи моніторингу ситуації та аналізу змін воєнно-політичної, воєнно-стратегічної обстановки за добу 1-2 липня 2022 року. – К.: Національний університет оборони України ім. Івана Черняховського, 2022. – С. 5; Інформаційно-аналітична довідка Групи моніторингу ситуації та аналізу змін воєнно-політичної, воєнно-стратегічної обстановки за добу 5-6 липня 2022 року. – К.: Національний університет оборони України ім. Івана Черняховського, 2022. – С. 4; Інформаційно-аналітична довідка Групи моніторингу ситуації та аналізу змін воєнно-політичної, воєнно-стратегічної обстановки за добу 6-7 липня 2022 року. – К.: Національний університет оборони України ім. Івана Черняховського, 2022. – С. 5; Інформаційно-аналітична довідка Групи моніторингу ситуації та аналізу змін воєнно-політичної, воєнно-стратегічної обстановки за добу 11-12 липня 2022 року. – К.: Національний університет оборони України ім. Івана Черняховського, 2022. – С. 5; Інформаційно-аналітична довідка Групи моніторингу ситуації та аналізу змін воєнно-політичної, воєнно-стратегічної обстановки за добу 13-14 липня 2022 року. – К.: Національний університет оборони України ім. Івана Черняховського, 2022. – С. 8; Інформаційно-аналітична довідка Групи моніторингу ситуації та аналізу змін воєнно-політичної, воєнно-стратегічної обстановки за добу 15-16 липня 2022 року. – К.: Національний університет оборони України ім. Івана Черняховського, 2022. – С. 4.

З метою недопущення просування Сил оборони України на Херсонському напрямку, противник продовжував нарощувати резерви на заході та північному заході від м. Херсон. Зокрема, 6 липня зі Скадовська по автодорозі Р57 у напрямку Херсону вирушила колона військової техніки у складі 2 од. самохідних пускових установок ЗРК С-300, 2 од. самохідних пускових установок ЗРК С-400 та 2 од. пересувних РЛС. Цього ж дня, з Криму в напрямку Херсону прослідував ешелон, на платформах якого перебували БМП, гаубиці та вантажні автомобілі “КрАЗ”, а також криті вагони з боєкомплектами.

Поряд із цим, противник продовжував використовувати інфраструктуру захоплених аеродромів (аеропортів) з метою базування там власної військової техніки. Станом на 1 липня, на території аеропорту “Херсон”, серед решти підрозділів противника, зафіксовано перебування підрозділів БпЛА.

З метою виявлення вогневих позицій української артилерії, а також коригування результатів вогневого ураження, противник розгорнув радіолокаційний комплекс розвідки “Зоопарк-1” у районі н.п. Молодецьке¹⁴⁹. Одночасно з метою протидії технічним засобам розвідки та порушення роботи системи управління підрозділів Сил оборони України, були розгорнуті на тимчасово окупованій території Запорізької області комплекси РЕБ у районах населених пунктів: Велика Олександрівка (комплекс РЕБ “Поле-21”); Киселівка та Щасливе (комплекс РЕБ “Красуха”)¹⁵⁰.

Противник продовжував використовувати інфраструктуру окупованих територій для логістичного забезпечення військ. Було зафіксовано розміщення складів/запасів боєприпасів у м. Мелітополь та у районах населених пунктів: Киселівка, Чорнобаївка, Велика Олександрівка, Білозерка, Завітне, Червоний Маяк, Приозерне, Нова Каховка, Олешки, Каланчак, Нова Маячка, Роздольне, Новокаїри, Рівне¹⁵¹.

Крім цього, російські окупанти продовжували вживати заходів щодо удосконалення та покращення логістичного забезпечення військ, зокрема у районах населених пунктів Любимівка, Веселе, Генічеськ та Цукури були створені запаси боєприпасів¹⁵². Нарощувалося постачання озброєння та військової техніки для комплектування і посилення підрозділів.

¹⁴⁹ Інформаційно-аналітична довідка Групи моніторингу ситуації та аналізу змін воєнно-політичної, воєнно-стратегічної обстановки за добу 16-17 липня 2022 року. – С.14.

¹⁵⁰ Інформаційно-аналітична довідка Групи моніторингу ситуації та аналізу змін воєнно-політичної, воєнно-стратегічної обстановки за добу 10-11 липня 2022 року. – С. 6.

¹⁵¹ Інформаційно-аналітична довідка Групи моніторингу ситуації та аналізу змін воєнно-політичної, воєнно-стратегічної обстановки за добу 15-16 липня 2022 року. – С.7-8; Інформаційно-аналітична довідка Групи моніторингу ситуації та аналізу змін воєнно-політичної, воєнно-стратегічної обстановки за добу 24-25 липня 2022 року. – К.: Національний університет оборони України ім. Івана Черняховського, 2022. – С. 8.

¹⁵² Інформаційно-аналітична довідка Групи моніторингу ситуації та аналізу змін воєнно-політичної, воєнно-стратегічної обстановки за добу 15-16 липня 2022 року. – С. 7-8.

12 липня спостерігалось переміщення у Херсонській області з н.п. Молодіжне у напрямку н.п. Висунці – до 120 одиниць військової техніки, у тому числі до танкової роти Т-62, ББМ, до 70 вантажних автомобілів з боєприпасами, до 10 паливозаправників; з н.п. Висунці у напрямку с. Чернобаївка – до двох танкових рот Т-72; з н.п. Козацьке у напрямку Шилова Балка – до 50 одиниць військової техніки, у тому числі 14 РСЗВ “Град”; з н.п. Раденськ у напрямку н.п. Олешки – 11 паливозаправників, 10 вантажівок з боєкомплектами¹⁵³.

Зосередження військової техніки противника зафіксовано у районах: н.п. Дар’ївка – близько 70 од. військової техніки (БТР, БМП, танки, РСЗВ); Берислав – понад 20 танків Т-62 (ВАТ “Бериславський сирзавод”); Борозенське – понад 50 од. військової техніки (БМП, БТР, танки); Рикове – до 50 од. військової техніки (16 БТР, 15 танків), Олешки – до 50 од. військової техніки (танки, БТР, військові автомобілі)¹⁵⁴. Крім цього, космічною розвідкою (станом на 15 липня) підтверджено розгортання у районах населених пунктів Херсонської області таких систем ров: Степове – 2 вогневі взводи РСЗВ “Ураган” (4 ПУ та 2 транспортно-заряджаючі машини); Камишани – взводу ЗРК “Бук-М2” (пускова установка та транспортно-заряджаюча машина); Скадовськ – ЗГРК “Панцирь” та не менше 100 транспортно-пускових контейнерів до ЗРК С-300/400; міжнародний аеропорт “Херсон” – 516 од. військової техніки (22 ББМ, 12 БТР, 36 БМД, 16 танків, одна САУ “Мста-С”, 8 гаубиць “Мста-Б”, 1 ЗГРК “Панцирь”, 2 пускові установки РСЗВ “Ураган”, 368 військових автомобілів, 8 інженерних машин, 42 од. військової техніки)¹⁵⁵.

У тилових районах зосереджувалися особовий склад та військова техніка, призначені для комплектування підрозділів, що зазнали втрат. Зокрема, у н.п. Новоолексіївка – до 100 військовослужбовців та 18 од. військової техніки (у т.ч. 10 танків); н.п. Мирне – до 40 од. військової техніки (11 ББМ, 6 танків, 3 САУ, 2 ЗРК “Тор-М2”); н.п. Нова Каховка – до 70 од. військової техніки (у т.ч. 18 БТР-80, 14 танків Т-72); н.п. Чкалове – до 400 військовослужбовців; Комишани – до 250 військовослужбовців та близько 70 од. військової техніки (у т.ч. 50 ББМ); м. Херсон – понад 100 од. військової техніки (до 30 танків, до 20 САУ, близько 50 вантажних автомобілів); м. Нова Каховка – до 100 од. військової техніки (у т.ч. до 15 танків, 4 РСЗВ, близько 70 вантажних автомобілів); н.п. Каїрка – до 80 од. військової техніки (РСЗВ, ББМ); м. Каховка – понад 200 військовослужбовців; н.п. Золота Балка – до 20 од. військової техніки;

¹⁵³ Інформаційно-аналітична довідка Групи моніторингу ситуації та аналізу змін воєнно-політичної, воєнно-стратегічної обстановки за добу 13-14 липня 2022 року. – С. 9.

¹⁵⁴ Інформаційно-аналітична довідка Групи моніторингу ситуації та аналізу змін воєнно-політичної, воєнно-стратегічної обстановки за добу 10-11 липня 2022 року. – С. 5.

¹⁵⁵ Інформаційно-аналітична довідка Групи моніторингу ситуації та аналізу змін воєнно-політичної, воєнно-стратегічної обстановки за добу 16-17 липня 2022 року. – С. 8.

м. Олешки – до 150 військовослужбовців; н.п. Рикове – до 250 військовослужбовців та до 30 од. військової техніки; м. Білозерка – до 200 військовослужбовців; н.п. Шляхове – до 150 військовослужбовців та понад 30 од. військової техніки¹⁵⁶.

Російські війська продовжували нарощувати систему ППО на тимчасово окупованій території Херсонської області. Так, у районі н.п. Козачі Лагері виявлено розгортання двох ЗРК С-300ВМ, а у районі н.п. Преображенка виявлено стартову позицію двох ПУ ЗРС С-300¹⁵⁷.

Для уточнення положення українських військ противник інтенсивно застосовував БпЛА “Орлан-10” у районах населених пунктів Херсонської та Миколаївської областей, зокрема: Високопілля, Князівка, Тополине, Потьомкине, Білогірка¹⁵⁸.

Одночасно противник продовжував здійснювати вогневе ураження підрозділів українських військ із застосуванням ствольної артилерії та РСЗВ у районах населених пунктів Червоний Яр, Калинівка, Тополине, Зелений Гай, Миколаївка, Осокорівка, Трудолюбівка, Добрянська, Ганнівка, Зоря, Благодатне і Луч. Також росіяни завдавали ракетних ударів по інфраструктурі м. Миколаїв. Інтенсивно здійснювалася повітряна розвідка із застосуванням БпЛА в районах населених пунктів Трудолюбівка та Велика Костромка¹⁵⁹. 21 липня з метою прикриття мосту через річку Дніпро у районі н.п. Нова Каховка, були переміщені з району н.п. Чаплинка чотири ПУ ЗРС “С-300”¹⁶⁰.

Разом з тим, з метою збереження логістичних можливостей забезпечення угруповання на правобережній частині Херсонської області, противник вживав заходів з наведення понтонних переправ через річки Дніпро та Інгулець¹⁶¹. 28 липня зафіксовано ознаки наведення понтонної переправи через р. Верхня Конка у районі залізничного мосту. В подальшому окупанти намагалися навести понтонну переправу паралельно залізничній гілці, у тому числі через р. Дніпро.

¹⁵⁶ Інформаційно-аналітична довідка Групи моніторингу ситуації та аналізу змін воєнно-політичної, воєнно-стратегічної обстановки за добу 15-16 липня 2022 року. – С. 10-11; Інформаційно-аналітична довідка Групи моніторингу ситуації та аналізу змін воєнно-політичної, воєнно-стратегічної обстановки за добу 17-18 липня 2022 року. – С. 14; Інформаційно-аналітична довідка Групи моніторингу ситуації та аналізу змін воєнно-політичної, воєнно-стратегічної обстановки за добу 15-16 липня 2022 року. – С. 10-11; Інформаційно-аналітична довідка Групи моніторингу ситуації та аналізу змін воєнно-політичної, воєнно-стратегічної обстановки за добу 22-23 липня 2022 року. – С. 15.

¹⁵⁷ Інформаційно-аналітична довідка Групи моніторингу ситуації та аналізу змін воєнно-політичної, воєнно-стратегічної обстановки за добу 30 червня-1 липня 2022 року – К.: Національний університет оборони України ім. Івана Черняховського, 2022. – С. 6; Інформаційно-аналітична довідка Групи моніторингу ситуації та аналізу змін воєнно-політичної, воєнно-стратегічної обстановки за добу 15-16 липня 2022 року. – С. 11.

¹⁵⁸ Інформаційно-аналітична довідка Групи моніторингу ситуації та аналізу змін воєнно-політичної, воєнно-стратегічної обстановки за добу 13-14 липня 2022 року. – С. 9.

¹⁵⁹ Інформаційно-аналітична довідка Групи моніторингу ситуації та аналізу змін воєнно-політичної, воєнно-стратегічної обстановки за добу 26-27 липня 2022 року. – С. 6.

¹⁶⁰ Інформаційно-аналітична довідка Групи моніторингу ситуації та аналізу змін воєнно-політичної, воєнно-стратегічної обстановки за добу 20-21 липня 2022 року. – С. 7.

¹⁶¹ Інформаційно-аналітична довідка Групи моніторингу ситуації та аналізу змін воєнно-політичної, воєнно-стратегічної обстановки за добу 26-27 липня 2022 року. – С. 6.

Цієї ж доби з району н.п. Нижні Сірогози у напрямку м. Херсон вирушила група автомашин з понтонними ланками¹⁶². Крім цього, 22 липня противник вживав заходів з підготовки до наведення переправи через р. Дніпро у зв'язку з руйнуванням Силами оборони України Антонівського мосту¹⁶³.

З метою дезорганізації постачання ворожих військ, українські артилерійські підрозділи 19 липня 2022 року випустили 12 ракет з M142 HIMARS. Вісім з них влучили по Антонівському мосту, а чотири були перехоплені ППО противника. Міст було пошкоджено, удару також зазнав російський блокпост.

На проїжджій частині утворилися вирви від вибухів, які ускладнили експлуатацію мосту. 27 липня українські війська вкотре завдали точкових ударів по Антонівському автомобільному мосту. 30 липня оперативне командування “Південь” повідомило, що Сили оборони України знову завдали удару по Антонівському залізничному мосту через р. Дніпро, заблокувавши його використання російськими військами. Українськими ракетно-артилерійськими підрозділами виконано понад 150 вогневих завдань, за результатами яких закріплено вогневий контроль над логістичними маршрутами на окупованих територіях Херсонської області¹⁶⁴. У напрямку н.п. Раденськ через н.п. Копані відмічався рух колони понтонно-мостової та інженерної техніки (до 20 од.)¹⁶⁵.

На Криворізькому напрямку російські окупаційні війська продовжували вживати заходів, спрямованих на стримування контрнаступальних дій Сил оборони України, а також покращення свого тактичного становища. Аналіз наявних оперативних даних засвідчив продовження переміщення

¹⁶² Інформаційно-аналітична довідка Групи моніторингу ситуації та аналізу змін воєнно-політичної, воєнно-стратегічної обстановки за добу 28-29 липня 2022 року. – С. 13.

¹⁶³ Інформаційно-аналітична довідка Групи моніторингу ситуації та аналізу змін воєнно-політичної, воєнно-стратегічної обстановки за добу 22-23 липня 2022 року. – С. 15.

¹⁶⁴ Снегирьов Д. Антонівський міст – лише початок: наступним кроком має стати знищення залізничної переправи // Армія Інформ. – 2022, 28 липня. – URL: <https://tinyurl.com/4uckh96x>

¹⁶⁵ Інформаційно-аналітична довідка Групи моніторингу ситуації та аналізу змін воєнно-політичної, воєнно-стратегічної обстановки за добу 22-23 липня 2022 року. – С. 15.

противником підрозділів повітрянодесантних військ зс рф з Донецького операційного району на південь України. Зокрема, упродовж 11-14 липня зафіксовано переміщення щонайменше трьох колон озброєння та військової техніки загальною кількістю 147 од. техніки та 192 військовослужбовців за маршрутом: Ювелійне Луганської області – Луганськ – Іванівка – Шахтарськ – Амвросіївка – Новоазовськ – Маріуполь – Бердянськ – Мелітополь – Нова Каховка – Чаплинка Херсонської обл. Також встановлено, що на Криворізькому напрямку частини 1-го і 2-го АК (ймовірно, стрілецькі полки мобілізаційного резерву) були посилені підрозділами 98-ї повітрянодесантної дивізії пдв зс рф, попри те, що десантники очікували ротації¹⁶⁶.

Для логістичного забезпечення військ противника на Криворізькому напрямку, через залізничну станцію Солокогірне Херсонської області у напрямку м. Мелітополь Запорізької області 4 липня зафіксовано слідування бронепоезду, який доставив п'ять критих вагонів з боєкомплектom і три пасажирських вагони з особовим складом. 6 липня в район н.п. Велика Олександрівка Херсонської області було доставлено близько 20 вантажних автомобілів з боєприпасами¹⁶⁷.

Основні зусилля противника на Криворізькому напрямку були зосереджені на посиленні угруповання своїх військ і недопущенні прориву лінії оборони. Починаючи з 4 липня 2022 року, окупанти щоденно засобами РСЗВ вели обстріли в напрямку н.п. Високопілля.

На Запорізькому напрямку противник продовжував переміщення військової техніки та особового складу до лінії зіткнення, здійснював інженерне обладнання своїх позицій, нарощував системи вогневого ураження та ППО. Така активність зс рф формувала спроможності для відновлення наступальної операції на Запорізькому напрямку. Противник продовжував здійснювати накопичення та розосередження своїх сил у найближчих до лінії зіткнення населених пунктах, зокрема у районі аеродрому в м. Мелітополь. 30 червня до м. Мелітополь прибула колона у складі 8 авто “КамАЗ”, 5 танків та 3 БМП¹⁶⁸.

Упродовж липня 2022 року противник посилював угруповання своїх військ довкола Запорізької АЕС. 2-3 липня у район на північ від села Велика Білозерка було переміщено понад 100 од. військової техніки (у тому числі 41 танк, 2 одиниці САУ “Мста-С”, до 40 БМП та БТР, до 8 одиниць РСЗВ “Град”, 13 одиниць автомобільної техніки.)¹⁶⁹.

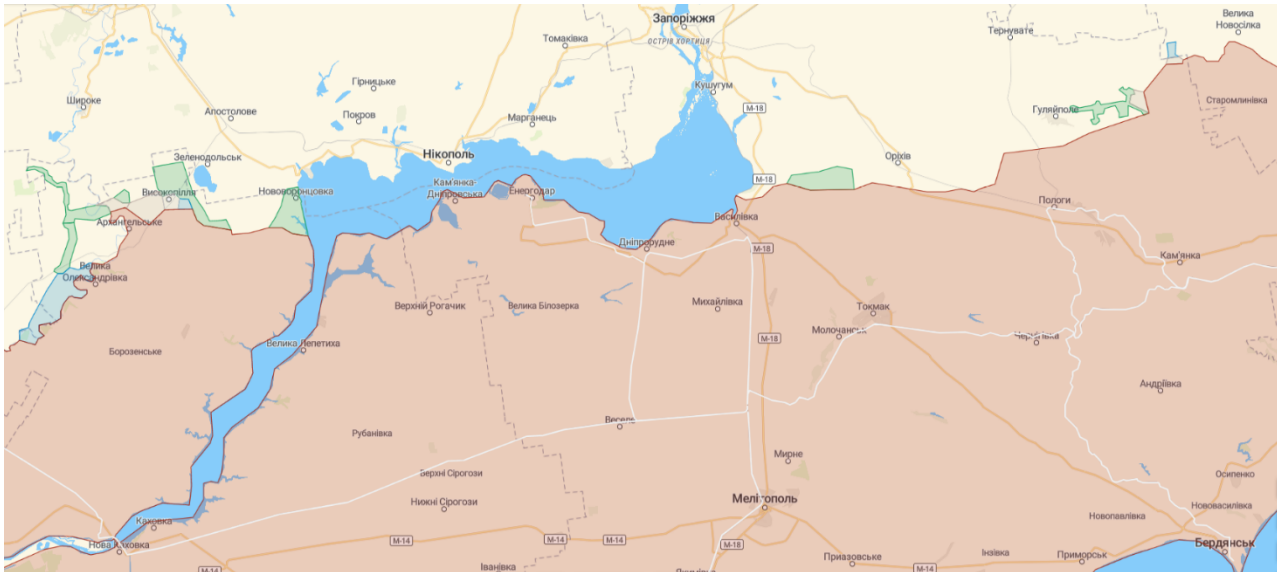
¹⁶⁶ Інформаційно-аналітична довідка Групи моніторингу ситуації та аналізу змін воєнно-політичної, воєнно-стратегічної обстановки за добу 09-10 липня червня 2022 року. – С. 6.

¹⁶⁷ Інформаційно-аналітична довідка Групи моніторингу ситуації та аналізу змін воєнно-політичної, воєнно-стратегічної обстановки за добу 07-08 липня 2022 року. – С. 7.

¹⁶⁸ Інформаційно-аналітична довідка Групи моніторингу ситуації та аналізу змін воєнно-політичної, воєнно-стратегічної обстановки за добу 1-2 липня 2022 року. – С. 6.

¹⁶⁹ Там саме.

11 липня також зафіксовано переміщення військової техніки противника до Херсонської області, а саме: з н.п. Чорноземне (Запорізька обл.) у напрямку Херсон – 20 од. РСЗВ “Град”; з н.п. Мелітополь (Запорізька обл.) у напрямку Каховка (Херсонська обл.) – 10 одиниць РСЗВ “Град”, ТОС-1А “Солнцепёк”, 3 гаубиці “Мста-Б”, 10 військових автомобілів¹⁷⁰.

Загальна обстановка на Запорізькому напрямку станом на 1 липня

Противник продовжував зосередження артилерійських та бронетанкових сил поблизу лінії бойового зіткнення. 3 липня до н.п. Василівка зі сторони м. Токмак переміщено 8 од. танків та 5 од. автомашин “КамАЗ” з особовим складом. Зафіксовано переміщення 25 од. танків до н.п. Велика Білозерка, а до н.п. Шевченківське через н.п. Комиш-Зоря – групи далекобійної артилерії (САУ 2С7 “Піон”). Цієї ж доби до бази відпочинку “ДЮУ Евріка”, розташованої на південній околиці н.п. Радивонівка Запорізької області, прибула колона у складі 50 од. паливозаправників та вантажних автомобілів. Прибуття колони забезпечення у вказаний район було викликано ураженням тилової інфраструктури на аеродромі у Мелітополі та розгортанням противником запасної бази постачання¹⁷¹.

З метою утримання рубежів оборони, російські окупанти продовжували руйнувати об’єкти транспортної інфраструктури на вірогідних напрямках просування Сил оборони України. Водночас, противник здійснював вогневий вплив на українські війська із мінометів і ствольної артилерії в районах населених пунктів Снігурівка, Високопілля і Золота Балка.

¹⁷⁰ Інформаційно-аналітична довідка Групи моніторингу ситуації та аналізу змін воєнно-політичної, воєнно-стратегічної обстановки за добу 11-12 липня 2022 року. – С. 5.

¹⁷¹ Інформаційно-аналітична довідка Групи моніторингу ситуації та аналізу змін воєнно-політичної, воєнно-стратегічної обстановки за добу 4-5 липня 2022 року. – С. 6.

Інженерні підрозділи зс рф здійснювали розширення мережі аеродромів на окупованих територіях, з метою використання їх як летовищ для штурмової та армійської авіації. За наявними даними, з 10 липня проводилися заходи з підготовки до використання колишнього польового аеродрому в районі н.п. Михайлівка (Запорізька обл.)¹⁷².

Противник посилював ППО у районі м. Бердянськ, де знаходилося командування угруповання зс рф та діяли командні пункти. Віддаленість Бердянської коси від лінії бойового зіткнення унеможливлювала ураження об'єктів за допомогою наявних у ЗС України ракет типу М30/М31 РСЗВ "HIMARS" та ускладнювала ураження за допомогою ТРК "Точка-У"¹⁷³.

Для протидії технічним засобам розвідки Сил оборони України, противник 11 липня розгорнув комплекс РЕБ "Леер-3" поблизу населеного пункту Цвіткове (Запорізька обл.)¹⁷⁴.

Противник посилював бойові спроможності угруповання військ на Запорізькому напрямку за рахунок перекидання тактичних ракетних комплексів. 15 липня до м. Енергодар (Запорізька обл.) переміщено дві ПУ ТРК "Точка-У"¹⁷⁵.

Одночасно російські окупанти проводили повітряну розвідку із застосуванням БпЛА в районах н.п. Високопілля, Потьомкіне, Лупареве, Олександрівка, Посад-Покровське, Лимани, Степова Долина, Галицинове.

8 липня противник спробував розгорнути локальні наступальні дії, у першу чергу в напрямку м. Гуляйполе, але успіху не мав¹⁷⁶.

Упродовж липня противник завдавав масованих ракетних і артилерійських ударів по об'єктах військової та цивільної інфраструктури. Для здійснення вогневого ураження позицій Сил оборони України були розгорнуті підрозділи реактивної та ствольної артилерії у таких районах: н.п. Томина Балка (Херсонська обл.) – гаубична самохідна артилерійська батарея САУ "Акація", н.п. Луч (Миколаївська обл.) – дві бойові машини РСЗВ "Смерч", н.п. Васильки (Миколаївська обл.) – реактивна артилерійська батарея РСЗВ "Град", н.п. Вавилове (Миколаївська обл.) – гаубична самохідна артилерійська батарея¹⁷⁷.

¹⁷² Інформаційно-аналітична довідка Групи моніторингу ситуації та аналізу змін воєнно-політичної, воєнно-стратегічної обстановки за добу 10-11 липня 2022 року. – С. 5.

¹⁷³ Інформаційно-аналітична довідка Групи моніторингу ситуації та аналізу змін воєнно-політичної, воєнно-стратегічної обстановки за добу 17-18 липня 2022 року. – С. 14.

¹⁷⁴ Інформаційно-аналітична довідка Групи моніторингу ситуації та аналізу змін воєнно-політичної, воєнно-стратегічної обстановки за добу 11-12 липня 2022 року. – С. 5.

¹⁷⁵ Інформаційно-аналітична довідка Групи моніторингу ситуації та аналізу змін воєнно-політичної, воєнно-стратегічної обстановки за добу 15-16 липня 2022 року. – С. 10-11.

¹⁷⁶ Інформаційно-аналітична довідка Групи моніторингу ситуації та аналізу змін воєнно-політичної, воєнно-стратегічної обстановки за добу 8-9 липня 2022 року. – С. 5.

¹⁷⁷ Інформаційно-аналітична довідка Групи моніторингу ситуації та аналізу змін воєнно-політичної, воєнно-стратегічної обстановки за добу 1-2 липня 2022 року. – С. 6.

Загалом, противник збільшив інтенсивність вогневого ураження позицій Сил оборони України, а також продовжував обстріли об'єктів цивільної інфраструктури та житлових кварталів, передусім м. Миколаїв.

Для комплектування підрозділів, що зазнали втрат, противник утримував у тилових районах військову техніку, зокрема, у таких населених пунктах: Микільське – до 60 од. (бойові броньовані машини, танки, самохідні артилерійські установки, вантажні автомобілі); Раківка – понад 60 од. (30 танків, 10 РСЗВ “Град”, вантажні автомобілі); Верхній Рогачик – близько 80 од. (БМП, танки, вантажні автомобілі)¹⁷⁸.

Також, у рамках посилення гуманітарного тиску на цивільне населення, противник 4 липня остаточно припинив роботу підрозділів Херсонського водоканалу в н.п. Микільське, призначених для водозабору дніпровської води для потреб Миколаєва¹⁷⁹.

На Миколаївському напрямку противник активно проводив повітряну розвідку позицій Сил оборони України із застосуванням БПЛА в районах населених пунктів: Велике Артакове, Біла Криниця, Високопілля, Князівка, Тополине, Потьомкине, Білогірка, Новопетрівка, Архангельське, Давидів Брід, Березнегувате, Кошари, Андріївка, Запоріжжя, Червоний Яр, Новоросійське, Новопавлівка, Іщенка, Миколаївка, Кам'яне, Степова Долина, Посад-Покровське, Українка, Олександрівка, Прибузьке, Лимани, Снігурівка, Пришиб, Зелений Гай, Павлівка, Квітневе, Лепетиха¹⁸⁰.

На Бессарабському напрямку суттєвих змін в обстановці не відбувалося, ознак формування наступальних угруповань виявлено не було. Обстановка в регіоні залишалася напруженою. На території Придністровського регіону Республіки Молдова продовжували діяти посилені режимні заходи.

З метою недопущення диверсійно-розвідувальних дій з української сторони, підрозділи оперативної групи російських військ у Придністров'ї (ОГРВП) перебували на казарменому положенні у повній бойовій готовності. Підрозділи МВС невизнаної Придністровської Молдавської Республіки (ПМР) працювали у посиленому режимі. Переміщень підрозділів з пунктів постійної дислокації зафіксовано не було.

¹⁷⁸ Там само.

¹⁷⁹ Інформаційно-аналітична довідка Групи моніторингу ситуації та аналізу змін воєнно-політичної, воєнно-стратегічної обстановки за добу 4-5 липня 2022 року. – С. 5.

¹⁸⁰ Інформаційно-аналітична довідка Групи моніторингу ситуації та аналізу змін воєнно-політичної, воєнно-стратегічної обстановки за добу 11-12 липня 2022 року. – С. 5; Інформаційно-аналітична довідка Групи моніторингу ситуації та аналізу змін воєнно-політичної, воєнно-стратегічної обстановки за добу 13-14 липня 2022 року. – С. 9; Інформаційно-аналітична довідка Групи моніторингу ситуації та аналізу змін воєнно-політичної, воєнно-стратегічної обстановки за добу 20-21 липня 2022 року. – С. 7; Інформаційно-аналітична довідка Групи моніторингу ситуації та аналізу змін воєнно-політичної, воєнно-стратегічної обстановки за добу 22-23 липня 2022 року. – С. 15.

З метою підготовки до оборони регіону, командування т.зв. ЗС ПМР 9 липня прийняло рішення про розміщення на північний схід від м. Тирасполь батареї РСЗВ зі складу окремого загону реактивної бригади т.зв. ЗС ПМР. Крім цього, було вирішено, що в разі розгортання бойових дій на придністровському напрямку, сили та засоби окремого загону реактивної бригади т.зв. ЗС ПМР (6 одиниць РСЗВ “Град-1” та 3 гармати Д-44) забезпечуватимуть прикриття діяльності підрозділів ОГРВП у ПМР¹⁸¹.

Вживалися заходи із посилення охорони та оборони складів боєприпасів у н.п. Колбасна, зокрема 10 липня було додатково обладнано три взводні опорні пункти, позиції чотирьох БТР-60, розгорнуто комплекс зв’язку, на дахах двох прилеглих житлових будинків обладнано спостережні пости та вогневі точки (ПТРК, АГС-17). Крім того, було розгорнуто польовий табір на 130 осіб (п’ять наметів)¹⁸². Станом на середину липня, на військових складах у цьому населеному пункті зберігалося близько 20 тис. т боєприпасів різних типів: артилерійські снаряди, авіаційні бомби, міни, гранати, набої до стрілецької зброї тощо (загальний обсяг – близько 2,5 тис. залізничних вагонів)¹⁸³.

Водночас, керівництво ОГРВ у ПМР продовжувало приділяти увагу питанням інженерного обладнання складів боєприпасів у н.п. Колбасна. Так, 14 липня групою військовослужбовців батальйону управління (м. Тирасполь) ОГРВП встановлено по периметру об’єкта 13 од. сигналізаційних датчиків руху¹⁸⁴. Крім того, у т.зв. ЗС ПМР тривав процес створення штатних підрозділів БпЛА. Водночас здійснювалася робота з підготовки методичних матеріалів та технічної бази для навчання операторів БпЛА¹⁸⁵.

У підрозділах ОГРВ спостерігалися прояви кадрової кризи, спричиненої насамперед відмовою частини особового складу від продовження контрактів, а також низькою результативністю набору нових військовослужбовців на військову службу. Серед особового складу т.зв. миротворчого контингенту відмічався низький морально-психологічний стан через незадоволення умовами проходження служби (збільшення службового навантаження, необґрунтоване введення казарменого положення, відсутність доплат за понаднормовий час перебування на службі).

¹⁸¹ Інформаційно-аналітична довідка Групи моніторингу ситуації та аналізу змін воєнно-політичної, воєнно-стратегічної обстановки за добу 09-10 липня 2022 року. – С. 6.

¹⁸² Інформаційно-аналітична довідка Групи моніторингу ситуації та аналізу змін воєнно-політичної, воєнно-стратегічної обстановки за добу 13-14 липня 2022 року. – С. 9.

¹⁸³ Там само.

¹⁸⁴ Інформаційно-аналітична довідка Групи моніторингу ситуації та аналізу змін воєнно-політичної, воєнно-стратегічної обстановки за добу 15-16 липня 2022 року. – С. 12.

¹⁸⁵ Там само.

Результати воєнних дій у Південно-Західній операційній зоні

Упродовж липня 2022 року обстановка у Південно-Західній операційній зоні суттєвих змін не зазнала. Противник перегруповував сили з метою покращення тактичного положення своїх військ, нарощував системи вогневого ураження, ППО та матеріально-технічного забезпечення. Російськими окупаційними військами вживалися заходи з посилення своїх оборонних позицій і передислокації резервів на тимчасово окуповану територію Запорізької, Херсонської та Миколаївської областей.

Висновки з ведення воєнних дій у Південно-Західній операційній зоні

Воєнні дії у Південно-Західній операційній зоні в липні 2022 року продемонстрували нездатність зс рф розвинути військові успіхи, досягнуті ними на попередніх етапах воєнних дій. Внаслідок стійкої оборони Сил оборони України й нестачі особового складу власних військових формувань, противник виявився неспроможним розгорнути наступальну операцію на Миколаїв. Ослаблення російського угруповання на правобережжі Дніпра відкрило перед Силами оборони України можливість підготовки контрнаступальної операції у Південно-Західній операційній зоні.

2.4. ДІЇ ВІЙСЬКОВО-МОРСЬКИХ СИЛ У ЧОРНОМОРСЬКІЙ ОПЕРАЦІЙНІЙ ЗОНІ

Характеристика морської обстановки

Після успішних бойових дій ВМС ЗС України спільно з іншими складовими Сил оборони України, знищення ракетного крейсера “Москва” у квітні 2022 року та відновлення контролю над о. Зміїний у квітні-червні, російські окупанти робили спроби відновити панування на морі у межах північно-західної частини Чорного моря. Для цього противник намагався посилити угруповання своїх сил на морі, збільшити інтенсивність та ефективність ведення ними воєнних дій з урахуванням набутого досвіду.

В Азовській операційній зоні у липні в умовах відсутності доступу України до моря внаслідок дій, що відбулись у ході повномасштабного вторгнення рф наприкінці лютого 2022 року, противник застосовував сили на морі з метою сприяння військам, що діяли у приморських районах та забезпечення важливих перевезень морем до захоплених українських портів.

Завдання ВМС сторін

Угрупування сил (військ) Сил оборони України, розгорнуті для боротьби з противником в Чорноморській операційній зоні, зосередили основні зусилля у липні на досягненні стратегічних цілей оборони України, зокрема щодо:

- недопущення заволодіння противником південними приморськими територіями України;

- перехоплення ініціативи та переходу до звільнення раніше окупованих противником приморських районів;

- захисту економічних інтересів України, передусім щодо відновлення портової діяльності та забезпечення безпеки стратегічних експортних перевезень морем зернових до іноземних портів.

Для досягнення стратегічних цілей щодо оборони України з морських напрямків та протидіючи противнику в діях на морі угруповання різномірних сил ВМС ЗС України та Морської охорони ДПС України, протягом липня виконувало такі завдання:

- ведення оборони власних морських комунікацій і, у першу чергу, портів;

- сприяння військам, що діяли на приморському напрямку та на узбережжі лиманів;

- участь у діях з відновлення контролю над островом Зміїний;

- оборона районів базування;

- забезпечення безпеки судноплавства у визначених районах, безпеки портової діяльності й важливих перевезень на морі та річках.

Також важливою складовою бойової діяльності угруповання різномірних сил було перебування у готовності до виконання таких завдань:

- нанесення ураження по ударних та інших силах противника в морі;

- участь у відбитті висадки морських десантів.

Водночас, угруповання сил противника, розгорнуті для дій в Чорному та Азовському морях, протягом липня 2022 року зосереджували основні зусилля на досягненні стратегічних цілей воєнно-політичного керівництва РФ у війні проти України з південно-західного, південного та південно-східного напрямків, зокрема щодо:

- захоплення південних областей та приморських територій України і заволодіння їх людськими та матеріальними ресурсами;

- зниження економічних спроможностей України із забезпечення обороноздатності з морських напрямків та зриву важливих економічних експортних перевезень морем і річками;

сковування військ, розгорнутих для оборони морського узбережжя, та недопущення їх перекидання на напрямки зосередження основних зусиль противника;

створення сприятливих умов та забезпечення безпосередньої участі надводних і підводних носіїв крилатих ракет дальньої дії у нанесенні ударів по важливих державних і військових об'єктах на усю глибину території України.

для досягнення таких оперативних цілей:

відновлення панування у межах визначеного району дій, блокування дій угруповання різнорідних сил ВМС ЗС України та заборони судноплавства;

завдання ураження інфраструктурі та економіці України шляхом участі у повітряно-наступальній операції із застосуванням крилатих ракет морського базування;

створення сприятливих умов для висадки морських десантів.

Для досягнення окреслених цілей на морі, противник зосереджував основні зусилля на виконанні наступних оперативних завдань:

здійснення евакуації особового складу та повернення контролю над островом Зміїний;

ведення ізоляції району бойових дій, блокування районів базування, портів, заборона морських перевезень;

забезпечення вивезення із портів України захоплених вантажів;

завдання ударів по силах у морі та в пунктах базування, об'єктах на узбережжі та в межах операційної зони;

завдання ударів по об'єктах на всю глибину території держави;

ведення демонстративних, провокативно-залякувальних дій;

сприяння військам, що ведуть дії на узбережжі Дніпро-Бузького лиману;

підтримання сприятливого оперативного режиму у визначених районах.

Склад угруповань ВМС

Головну роль у виконанні завдань оборони держави на морі та з морських напрямків у липні продовжувало відігравати угруповання різнорідних сил, що було утворене з військових частин (підрозділів) ВМС ЗС України, Морської охорони ДПС України та підпорядковане міжвидовому (міжвідомчому) угрупованню військ (сил), що діяло на півдні України.

У липні 2022 р. противник діяв у Чорноморській операційній зоні силами угруповання різнорідних ударних та морських десантних сил зс рф, створеного для дій на Чорному і Азовському морях зі складу сил Чорноморського, Балтійського і Північного флотів та Каспійської флотилії.

З початком липня з метою відновлення панування в районі бойових дій противник нарощував систему висвітлення обстановки та ведення розвідки, для чого розгорнув додаткові спостережні пости на узбережжі, а також здійснив посилення протиповітряної та протиракетної оборони у районі бойових дій¹⁸⁶.

Для нанесення ураження по силах угруповання різнорідних сил в районах базування, районах виконання бойових завдань та по важливих державних і військових об'єктах, розташованих у приморських районах, противник здійснював розгортання і застосування рухомих берегових ракетних комплексів з позиційних районів у північно-західній частині Криму та в окупованих районах Херсонської області.

Особливості виконання завдань ВМС у Чорноморській операційній зоні

У липні продовжилась боротьба за контроль над островом Зміїним. Незважаючи на спроби протягом травня-червня посилити гарнізон на острові Зміїний, за результатами успішних ракетних та артилерійських ударів підрозділів Сил оборони України по острову противник прийняв рішення про здійснення евакуації сил з острова, яка була завершена 30 червня під виглядом “жесту доброї волі”.

Намагаючись знищити залишену техніку, 1 липня спершу літаками Су-24М, а потім парою літаків Су-30 ПКС зс рф з аеродрому Бельбек було завдано авіаційні удари по острову фосфорними бомбами¹⁸⁷.

Також, 1 липня застосуванням БпЛА “Bayraktar TB2” морської авіації ВМС ЗС України було знищено декілька вантажівок противника та РСЗВ, імовірно 9К51М “Торнадо-Г”, з боєкомплектom, що знаходилися на причалі острова¹⁸⁸.

В розвиток успіху бойових дій із повернення контролю над островом 4 липня зведеною групою сил спеціального призначення та інших військ зі складу Сил оборони України було здійснено висадку на острів, проведено його зачищення та встановлено український прапор¹⁸⁹. Під час встановлення контролю над островом, військовослужбовці морського центру сил спеціальних операцій ім. кошового отамана Антіна Головатого підійшли на підводних носіях до узбережжя, за допомогою спеціального обладнання обстежили прибережні ділянки на наявність морських, інженерних та спеціальних мін для проходження малорозмірних швидкісних човнів. На березі сапери здійснили розмінування

¹⁸⁶ Росія посилює заходи безпеки в Криму // НВ.UA. – 2022, 20 липня. – URL: <https://tinyurl.com/rztn2nz2>

¹⁸⁷ Кравченко О. Росіяни скинули на острів Зміїний фосфорні бомби – Залужний // LB.ua. – 2022, 1 липня. – URL: <https://tinyurl.com/2n9krfxn>

¹⁸⁸ ВМС України “прибрали” за окупантами на Зміїному за допомогою Bayraktar TB2 // Defense Express. – 2022, 2 липня. – URL: <https://tinyurl.com/yckjj5pm>

¹⁸⁹ ЗСУ встановили прапор України на острові Зміїному – військова операція успішно завершена // Defense Express. – 2022, 4 липня. – URL: <https://tinyurl.com/53bpm5mt>

проходів та знешкодження мінних пасток. Після цього групою було виконано огляд місцевості, фіксацію та збір даних про озброєння та військову техніку противника, зокрема було підтверджено знищення близько 30 од. техніки противника.

Для завершення процесу знищення залишків своєї військової техніки противник намагався завдати авіаційні удари по Зміїному, зокрема 14 та 17 липня¹⁹⁰.

У подальшому, 19 липня було завершено інженерні роботи з розмінування території та підземних укріплень острова. Під час робіт було виявлено та вилучено значну кількість зразків ОВТ противника, зокрема елементи систем наведення та керування, БПЛА “Орлан-10”, ПЗРК, гранатомети, вогнемети, стрілецьке озброєння, а також важливі документи – журнали ведення бойових дій, особисті документи військових рф, електронні носії інформації.

Для забезпечення своєчасного і якісного виконання завдань в бойових діях на морі, підтримки власних надводних сил противник посилював наряд сил, що залучався до контролю надводної обстановки у північно-західній частині акваторії Чорного моря, у тому числі і в районі острова Зміїний. Так, протягом 20-21 липня до виконання завдань залучалося щонайменше 25 літаків винищувальної, бомбардувальної та протичовнової авіації.

Зі звільненням Силами оборони України острова Зміїний відкрилася можливість для судноплавства по гирлу Бистре річки Дунай для річкових суден, що експортують українське зерно у порти Румунії.

Також в липні противник продовжив виконання завдань щодо блокування районів базування, портів та заборони морських перевезень. Як відомо, ще до початку з початком повномасштабного воєнного вторгнення рф в українських портах було заблоковано 109 іноземних суден, з яких більшість складали балкери (42) та судна генеральних вантажів (38), а також нафтові

¹⁹⁰ В ЗСУ пояснили, навіщо росіяни продовжують бити по острову Зміїний // Espresso.tv. – 2022, 17 липня. – URL: <https://tinyurl.com/4pnhjyku>

та хімічні танкери, буксири, криголами та моторні бункери¹⁹¹. Крім інших вантажів, заблокованими у портах виявилися понад 4,5 млн. т зерна¹⁹².

З метою подальшого зриву важливих експортних морських перевезень України збройні сили країни-агресора продовжували завдавати ударів по цивільних суднах. Так, 7 липня у результаті авіаційного удару ракетою Х-31 літаком Су-30 ПКС рф було уражено танкер “Мілленіум Спїріт” (“Millennium Spirit” – під прапором Молдови), що дрейфував у територіальному морі України, без екіпажу, із залишками дизпалива на борту¹⁹³.

Крім зазначеного, в липні противник проводив також диверсійно-розвідувальні дії з метою недопущення перевезень цивільними суднами морським каналом гирла Бистре, яке було перевірено та відкрито для судноплавства 9 липня. Але 28 липня мале гідрографічне судно “Шляховик” державної установи “Держгідрографія”, підірвалося на невідомому вибуховому пристрої в гирлі Бистре. Після вибуху судно зупинилося на вході до гирла Бистре з боку Чорного моря. Силами екіпажу було проведено заходи боротьби за живучість судна. Також до нього оперативно прибули призначені сили для проведення рятувальної операції. Внаслідок підриву на невідомому вибуховому пристрої, людських втрат не було.

У подальшому, 31 липня внаслідок зіткнення з невідомим вибуховим пристроєм було пошкоджено лоцманський катер “Орлик” філії “Дельта-лоцман”. Внаслідок вибуху утворилась пробоїна в кормовій частині нижче ватерлінії, катер винесло поза межі морського каналу гирла Бистрого з боку Чорного моря, де він й зупинився. На допомогу екіпажу у боротьбі за живучість було негайно спрямовано катер Морської пошуково-рятувальної служби. У зв’язку із стрімким надходженням води у пошкоджений катер екіпаж було евакуйовано малим катером Морської охорони ДПС України¹⁹⁴.

¹⁹¹ Воєнно-історичний опис російсько-української війни (травень 2022 року). – К.: МОУ, ГШ ЗСУ, НУОУ, 2022. – С.101 – 102.

¹⁹² “Голод не повинен бути зброєю”: РФ заблокувала 4,5 млн тонн зерна в українських портах – ООН // Армія-inform. – 2022, 2 травня. – URL: <https://tinyurl.com/ye5etse5>

¹⁹³ РФ вирішила оригінально “помститися” за поразку на Зміїному, утилізувавши свої ракети Х-31 у підбитий танкер // Defense Express. – 2022, 7 липня. – URL: <https://tinyurl.com/mr49ry4n>

¹⁹⁴ В гирлі Дунаю підірвалося ще одне судно // Думська. – 2022, 31 липня. – URL: <https://tinyurl.com/2v6ex7r8>

Також, протягом липня противник продовжував виконувати завдання щодо забезпечення перевезень та захисту власних морських комунікацій, у тому числі вивезення викраденого ворогом зерна із захоплених ним українських портів. Так, у портах Маріуполь та Бердянськ противник здійснював незаконне привласнення вантажів та суден, які перебували в них. 6 липня за вказівками російського керівництва представники так званої “днр” захопили два іноземні судна у порту Маріуполя – балкер “Smarta” під прапором Ліберії та “Blue Star I” під прапором Панами¹⁹⁵. Таким чином, під прикриттям робіт з відновлення функціонування Маріупольського порту противник здійснював заходи з розкрадання української продукції та захоплював іноземні судна для подальшого їх використання для вивезення української продукції в іноземні порти.

Для здійснення охорони та забезпечення безпеки суден, що залучались до незаконного вивезення морем матеріальних засобів і сільськогосподарської продукції, захопленої у Донецькій та Запорізькій областях, застосовувалось угруповання сил противника у складі бойових кораблів Чорноморського флоту ПдВО та сил Берегової охорони фсб рф. Зокрема, для виконання завдань в Азовському морі застосовувались тактичні групи у складі малого протичовнового корабля пр. 1124М “Суздалец”; морських тральщиків пр. 02668 “Вице-адмірал Захарьїн”, пр. 266МЭ “Валентин Пікуль”, інших кораблів і катерів. Зазначені сили виконували заходи підтримання оперативного режиму та здійснювали контроль морських комунікацій в Азовському морі.

Окупанти використовували різноманітні способи для приховування походження зерна, яке було викрадене з портів України та вивезене на продаж до іноземних держав. Деякі з держав, незважаючи на незаконність діяльності рф, співпрацювали з цією державою. Так, на початку липня паралельно з ініціюванням переговорів з відкриття коридорів для вивезення зерна з України Чорним морем¹⁹⁶, турецька влада, ігноруючи звернення української сторони, 6 липня відпустила російський суховантаж “Zhibek Zholy”, який прибув до Стамбулу з вантажем зерна з окупованого Бердянська¹⁹⁷.

Для більш ефективного використання захоплених українських портів противник продовжив активне здійснення заходів з відновлення функціонування Маріупольського та Бердянського портів, розчищення їх акваторій від затоплених цивільних суден, військових кораблів та катерів. З цією метою 1 липня у порту Бердянськ силами пошуково-рятувального забезпечення чф рф

¹⁹⁵ Окупанти захопили два іноземні судна у Маріуполі // Букви. – 2022, 6 липня. – URL: <https://tinyurl.com/yrzjd6rx>

¹⁹⁶ Ердоган заявив, що досягти згоди щодо відкриття "зернових коридорів" вдасться через 7-10 днів // Delo.ua. – 2022, 6 липня. – URL: <https://tinyurl.com/52cyefus>

¹⁹⁷ У Туреччині відпустили російське судно з українським зерном. МЗС викликає посла // Радіо Свобода. – 2022, 7 липня. – URL: <https://tinyurl.com/mptjtxxr>

був піднятий великий десантний корабель пр. 1171 “Саратов”¹⁹⁸, який під час вивантаження бронетехніки, боєприпасів й особового складу 23 березня був уражений Силами оборони України та затонув біля причалу порту Бердянськ¹⁹⁹. Як стало відомо, керівництво ЧФ РФ планує здійснити ремонт корабля на тимчасово окупованій території Криму, а саме у м. Керч²⁰⁰.

Важливим завданням, яке виконувалось у липні угрупованням різнорядних ударних та морських десантних сил противника, розгорнутим у Чорноморській операційній зоні, було нанесення ударів крилатими ракетами морського базування з надводних і підводних носіїв з районів бойових дій, розташованих у прибережних водах навколо Криму. Так, упродовж липня кораблі противника виконували завдання щодо нанесення ударів по важливих державних і військових об’єктах на всю глибину території України. При цьому, ударне угруповання противника, остерігаючись ураження протикорабельними ракетами “Нептун” та “Гарпун”, діяло з районів поблизу узбережжя Криму, в яких забезпечується прикриття силами берегової системи ППО.

Склад ударних сил противника, який перебував в морі в готовності до нанесення ракетних ударів, періодично змінювався. Загалом, противник використовував до 7-ми надводних кораблів та до 4-ох підводних човнів – носіїв крилатих ракет “Калибр”²⁰¹ сумарним залпом до 72 ракет. Одночасно у цьому районі зазвичай перебували до трьох – чотирьох носіїв високоточної зброї (КРМБ “Калибр”): фрегати пр. 11356Р (“Макаров”, “Эссен”), малі ракетні кораблі пр. 21631 (“Вышний Волочёк”, “Грайворон”, “Ингушетия”) та підводні човни пр. 636.3 – до 2-ох од. Сумарний ракетний залп у середньому складав до 20–40 ракет. З урахуванням втрат, дефіциту ракет та усвідомлення нарощування спроможностей української сторони здійснити удари по морських цілях, противник завдавав ракетні удари із безпечної відстані.

5 липня близько 04:00 з акваторії Чорного моря було здійснено пуск 7 КРМБ “Калибр” по м. Дніпро, з яких 6 ракет було збито засобами ППО ОК “Схід”²⁰². 6 липня близько 03.20 з підводного човна пр. 636.3 здійснено пуск 2 КРМБ “Калибр” по об’єктах на території Миколаївської області, ракети збито засобами ППО ОК “Південь”²⁰³.

¹⁹⁸ Оперативна інформація станом на 24.00 24.03.2022 щодо російського вторгнення // Армія-inform. – 2022, 25 березня. – URL: <https://tinyurl.com/2s3j835r>

¹⁹⁹ Военно-исторический опис російсько-української війни (лютий–березень 2022 року). – К.: МОУ, ГШ, НУОУ, 2022. – С. 104.

²⁰⁰ Окупанти підняли знищений ЗСУ корабель “Саратов”, хочуть ремонтувати // Українська правда. – 2022, 2 липня. – URL: <https://tinyurl.com/4h2t8rks>

²⁰¹ Рашисти готують нові удари “Калибрами” із підводних човнів, ховаються під водою від “Нептуна” // Defense Express. – 2022, 30 квітня. – URL: <https://tinyurl.com/yc3v37ex>

²⁰² Повітряні Сили ЗСУ показали, як утилізували “Калібри” рашистів // Defense Express. – 2022, 5 липня. – URL: <https://tinyurl.com/5n6k2d72>.

²⁰³ ЗСУ збили дві ракети “Калібр”, які летіли на Миколаївську область // РБК Україна. – 2022, 6 липня. – URL: <https://tinyurl.com/4pmdhfw3>

Вранці 14 липня противник здійснив черговий терористичний акт на території України, завдавши з акваторії Чорного моря поблизу мису Фіолент із двох підводних човнів пр. 636.3 (за іншими даними – малого ракетного корабля пр. 21631) ракетного удару по об'єктах у центр м. Вінниця п'ятьма КРМБ “Калибр”, дві з яких було збито засобами ППО ПС ЗС України.

У ніч з 18 на 19 липня з носіїв в акваторії Чорного моря, фрегата пр. 11356Р “Эссен” та малого ракетного корабля пр. 21361, противник завдав ракетного удару сімома КРМБ “Калибр” по н.п. Дачне Одеської обл., при цьому одну ракету було збито засобами ППО ОК “Південь”²⁰⁴.

Близько 5 год. ранку 24 липня з носіїв в акваторії Чорного моря противник завдав ракетного удару шістьма крилатими ракетами “Калибр” по військовій частині в н.п. Лютіж Київської області. Одна ракета була збита засобами ППО²⁰⁵.

Того ж дня близько 09:00 противник завдав ракетного удару по об'єктах на території Хмельницької області чотирма КРМБ “Калибр” з носіїв в акваторії Чорного моря. Всі чотири ракети було збито засобами ППО ОК “Захід”²⁰⁶.

Виконуючи завдання забезпечення безпеки судноплавства у визначених районах, безпеки портової діяльності й важливих перевезень на морі та річках, командування ВМС ЗС України протягом липня вжило низку заходів щодо розблокування портів Одещини та створення і забезпечення безпеки “коридорів” у Чорному морі для вивезення українського зерна в іноземні порти.

На початку липня за сприяння ООН і Туреччини було інтенсифіковано переговорний процес щодо відкриття “коридорів” для вивезення зерна з України Чорним морем.

13 липня 2022 року на переговорах за участі представників України, ООН, Туреччини та рф було попередньо узгоджено заходи щодо відновлення експорту зернових із трьох українських портів у Чорному морі. Було передбачено, що рф гарантуватиме не завдавати ударів по суднах із зерном та не проводити перевірку суден, які поверталися б до українських портів, як цього вимагали її представники раніше. Зерно домовилися перевозити конvoями в супроводі українських кораблів і катерів з гарантуванням припинення вогню. На турецькі ВМС покладалася перевірка порожніх суден, що прибуватимуть в українські порти. Це мало гарантувати росії, що Силам оборони України не будуть постачати озброєння суднами – зерновозами²⁰⁷.

²⁰⁴ Опубліковано фото наслідків ракетного удару по Одещині. Постраждала дитина // Культурометр. – 2022, 19 липня. – URL: <https://tinyurl.com/upzp2uke>.

²⁰⁵ Романенко В. Удар по Київщині: росіяни поцілили у військову частину, є руйнування // Українська правда. – 2022, 28 липня. – URL: <https://www.pravda.com.ua/news/2022/07/28/7360634/>

²⁰⁶ Садловська Л. Над Хмельниччиною збито три ракети “Калібр” // Кореспондент. – 2022, 24 липня. – <https://tinyurl.com/2p846hm3>

²⁰⁷ Wall Street Journal: Україна і Росія домовились про розблокування трьох портів // LB.ua. – 2022, 14 липня. – URL: <https://tinyurl.com/2p89z2xj>

Проте, упродовж 14-21 липня тема “перемовин” про “розблокування” українських портів в Чорному морі через позицію рф була поставлена на паузу, що, на думку керівника Кримського департаменту “Майдану Закордонних справ” та головного редактора “Black Sea News” А. Клименка було лише фрагментом нового плану рф щодо досягнення в найближчі тижні тимчасового “зернового перемир’я”. Ним було зазначено, що про це свідчить аналіз результатів моніторингу, здійсненого “Інститутом Чорноморських стратегічних досліджень”²⁰⁸.

під приводом вивезення зерна рф бажає укласти перемир’я на декілька місяців, щоб посилити своє угруповання в Україні, надати йому відпочинок, підтягнути резерви;

“зернове перемир’я” потрібне рф для того, щоб мати час для фіксації нових “територіальних надбань” – тобто анексії окупованих територій Херсонської, Запорізької, Харківської областей та так званих “лднр”;

розкручуючи шантаж голодом, рф робить ставку на те, що відмова України від “зернового перемир’я” надасть змогу звинуватити саме її в провокуванні голоду в країнах Азії та Африки;

рф розраховує, що “зернове перемир’я” призведе до заспокоєності в ЄС та США та відповідно – до зменшення актуальності підтримки України з їхнього боку як у військово-технічній сфері, так і фінансової та санаційної;

росія намагається зволікати з вирішенням питань аж до початку нового опалювального сезону, який буде проблемним не тільки в Україні, але й у країнах ЄС, що посилить світову інфляцію.

Незважаючи на складнощі у переговорах з розблокування українських портів, у підсумку, 22 липня у Стамбулі було укладено два дзеркальні документи під назвою “Ініціатива щодо безпечного транспортування зерна та продуктів харчування з українських портів”, сторонами яких виступили Україна – ООН – Туреччина та рф – ООН – Туреччина. Угодою було передбачено, що²⁰⁹:

українське зерно відвантажуватиметься з трьох портів на Одещині: Південний, Чорноморськ та Одеса. Для цього рф зобов’язалася не нападати на цивільні судна, які йтимуть спеціальним коридором, а також на три визначені порти;

жодні військові кораблі, літаки чи БПЛА не можуть наближатися до цього коридору;

²⁰⁸ Клименко А. Насправді росіяни до нестями жадають перемир’я та переговорів”: морський експерт Клименко – про “зернові угоди” // Новинарня. – 2022, 22 липня. – URL: <https://tinyurl.com/57vr8xa7>

²⁰⁹ Клименко А. Про “розблокування” українських портів // Цензор.Нет. – 2022, 19 липня. – URL: <https://tinyurl.com/edn48tck>

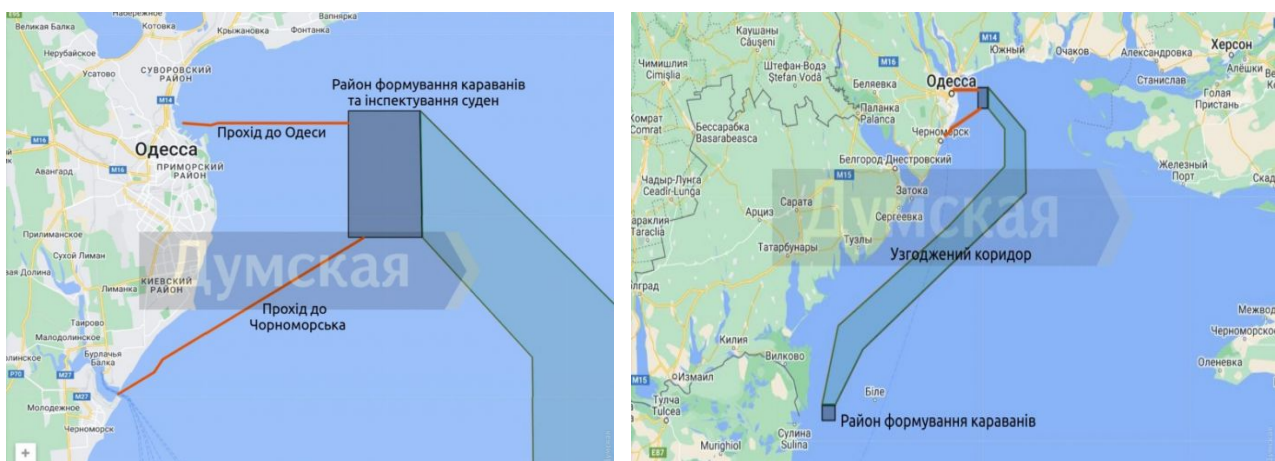
до портів суднам необхідно пройти заміновану акваторію Чорного моря, для чого Україна погодилася облаштувати безпечний прохід за маршрутами, розробленими спільно з українськими військовими та узгодженими з усіма сторонами перемовин;

розмінювати підходи до портів будуть ВМС ЗС України за можливої участі мінного тральщика іншої країни, а супроводжувати судна до портів у своєму територіальному морі буде українська сторона.

Уже на наступний день після підписання зернових угод, а саме 23 липня, РФ грубо порушила підписані нею документи та нанесла удар по порту Одеса, в якому здійснювалось завантаження суден зерном. Противник завдав ракетного удару по Одеському морському торговельному порту чотирма КРМБ “Калибр” з носіїв в акваторії Чорного моря. Дві ракети було збито засобами ППО ОК “Південь”²¹⁰.

Незважаючи на ракетні удари, Україна продовжила виконувати сплановані заходи щодо підготовки портів та коридорів для вивезення зерна. Свої зобов’язання також продовжувала виконувати й Туреччина. Так, 26 липня для забезпечення “зернового коридору” та супроводження суден із зерном у Чорне море увійшли фрегати “Явуз” (Yavuz F-240) та “Ілдирим” (Yıldırım F-243)²¹¹, а також підводний човен ВМС Туреччини²¹².

Виконуючи свої зобов’язання, Україна офіційно оголосила коридори для проходження суден із зерном Прибережним попередженням від 26.07.2022 №136/22²¹³.

²¹⁰ Чекарева М. Ракетний удар по одеському порту: в ОК "Південь" повідомили нові подробиці обстрілу // Vgorode. – 2022, 23 липня. – URL: <https://tinyurl.com/5d24fn8j>

²¹¹ Туреччина відправила у Чорне море військові кораблі // Укрінформ. – 2022, 26 липня. – URL: <https://tinyurl.com/67z36zs2>.

²¹² У Чорне море разом із двома турецькими фрегатами зайшов і підводний човен // Укрінформ. – 2022, 28 липня. – URL: <https://tinyurl.com/5dzt326y>

²¹² У зв’язку з підписанням "зернової угоди" у Чорному морі відновлено роботу трьох українських портів // Цензор-Нет. – 2022, 27 липня. – <https://tinyurl.com/2p8e3wue>

²¹³ Україна офіційно оголосила коридори для проходження суден із зерном у Чорному морі // Центр транспортних стратегій. – 2022, 28 липня. – URL: <https://tinyurl.com/2p95cw4p>

Того ж дня було відновлено роботу в портах Одеса, Чорноморськ і Південний, вихід і захід суден до яких передбачалося здійснювати шляхом формування каравану, який супроводжуватиме бойовий корабель.

27 липня у Стамбулі розпочав роботу створений під егідою ООН Спільний координаційний центр (СКЦ) з моніторингу ризиків, нагляду та координації виконання угоди, до якого увійшли по одному представнику від кожної зі сторін. Основним завданням СКЦ визначено контроль за проходженням суден-зерновозів у Чорне море та з нього, які прямуватимуть у визначені угодою українські порти.

29 липня у порту Чорноморськ українським зерном було завантажено турецьке судно “Поларнет” (Polarnet)²¹⁴. 31 липня балкер “Разоні” (“Razoni”) під прапором Сьєрра-Леоне завершило підготовку до перевезення зерна з порту Одеса до Лівану з вантажем 26 тис. т української кукурудзи на борту. Вихід у море було сплановано на 1 серпня. Для забезпечення переходу судна морем було передбачено залучення буксирів “Австралія” та “Дубаї” компанії BLAST, а лідирування перед судном було покладене на буксир “Булат”. Усього станом на кінець липня у порту Одеси очікували своєї черги на вихід у море ще 15 суден, які були заблоковані напочатку повномасштабного вторгнення росії в Україну²¹⁵.

У ході підготовки портів та акваторій для вивезення зерна морем з українських портів важливим завданням було проведення протимінних дій. Метою цих дій було зниження мінної небезпеки до мінімального рівня та уникнення підриву суден на мінах. До виконання вказаного завдання було залучено визначені сили і засоби ВМС, підрозділи ССО ЗС України та інших складових Сил оборони України. За підсумками проведених дій було забезпечено належний рівень безпеки суден під час виходу з українських портів (Одеса, Чорноморськ, Південний), їх руху створеними “коридорами” для транспортування зерна.

Результати

Таким чином, воєнні дії на морі упродовж липня 2022 року відігравали важливу роль у реалізації замислів дій сторін, особливо у боротьбі за економічні ресурси та перехопленні ініціативи у триваючій війні.

За відсутності в Україні засобів ураження дальньої дії противник продовжував нанесення ударів крилатими ракетами морського базування з надводних і підводних носіїв з морських районів поблизу узбережжя Криму по важливих державних і військових об’єктах на усю глибину території України,

²¹⁴ Завантажено перший корабель із українським збіжжям у морському порту “Чорноморськ” // Служба новин ІАС “Аграрії разом”. – 2022, 29 липня. – URL: <https://tinyurl.com/2p85dbrf>

²¹⁵ Перше судно з українським зерном залишило сьогодні вранці одеський порт і вирушило до Лівану // Думська. – 2022, 1 серпня. – URL: <https://tinyurl.com/2s79ez85>

намагаючись здійснювати при цьому вплив на морально-психологічний стан населення держави, знищувати об'єкти інфраструктури та збільшувати кількість жертв серед мирного населення;

Однак, незважаючи на значні спроможності щодо ведення бойових дій на морі, противник не зміг відновити контроль над островом Зміїний, провести бодай якісь успішні тактичні дії на морі та хоча б частково відновити власний престиж як “великої” морської держави у порівнянні з Україною;

Застосуванням сил і засобів ВМС ЗС України спільно з підрозділами ССО ЗС України було створено сприятливі умови та забезпечено безпеку портів і судноплавства у водах України для вивезення зерна та недопущення світової продовольчої кризи.

Висновки

Противнику не вдалось відновити панування на морі у межах північно-західної частини Чорноморської операційної зони й створити сприятливі умови для захоплення південних регіонів України. Завдяки обставині, яка була створена на морі у результаті успішних дій Військово-Морських Сил Збройних Сил України, було сформовано загалом сприятливі умови для політичного тиску на керівництво рф з метою розблокування портів та забезпечення виконання стратегічного завдання щодо експорту з них українського зерна до іноземних держав.

2.5. ДІЇ АВІАЦІЇ ТА СИЛ ПРОТИПОВІТРЯНОЇ ОБОРОНИ

Характеристика повітряної обстановки

Загальна характеристика повітряної обстановки. Противник у липні 2022 року продовжував повномасштабну збройну агресію проти України. Основні зусилля війська противника зосереджувались у Східній операційній зоні з метою встановлення повного контролю над територією Донецької області.

Авіація противника наносила поодинокі удари з метою ураження об'єктів у Східній, Північно-Західній та Південно-Західній операційних зонах, масовані удари – у Донецькому операційному районі. Крім того, продовжувалось нанесення ракетних ударів по об'єктах інфраструктури на території України крилатими і балістичними ракетами повітряного, наземного та морського базування.

Організаційна структура авіації та сил ППО противника. Повітряно-космічні сили російської федерації як один із трьох видів збройних сил російської федерації поділяються на Військово-повітряні сили (далі – ВПС),

Війська протиповітряної та протиракетної оборони (далі – ВППО та ПРО), космічні війська (далі – КВ). Армійська авіація (далі – АА ПКС рф) і ВППО та ПРО підпорядковуються ВПС ПКС рф. До складу Сухопутних військ рф також входять Війська протиповітряної оборони СВ рф (далі – ППО СВ рф).

Організаційно ВПС ПКС рф поділяються на чотири армії ВПС та ППО – по одній в складі кожного з військових округів²¹⁶:

	Військовий округ (ВО)	Армія ВПС та ППО
1	Західний ВО	6-а армія ВПС та ППО
2	Центральний ВО	14-а армія ВПС та ППО
3	Східний ВО	11-а армія ВПС та ППО
4	Південний ВО	4-а армія ВПС та ППО

Кожна армія ВПС та ППО включає в себе вертолітні полки, бригади армійської авіації, дивізії або полки штурмової, винищувальної, бомбардувальної авіації, дивізії ППО.

Окремо в підпорядкуванні головнокомандувача ПКС рф перебуває Командування Дальньої авіації ПКС рф, до складу якого входять дивізії і полки стратегічної авіації, що мають на озброєнні стратегічні бомбардувальники Ту-22МЗ, Ту-95МС, Ту-160.

Організаційна структура авіації та сил ППО сил оборони України. До складу Повітряних сил Збройних Сил України (далі – ПС ЗСУ) входить бомбардувальна, штурмова, розвідувальна, винищувальна, транспортна авіація, а також Зенітні ракетні війська (далі – ЗРВ ПС ЗСУ) і Радіотехнічні війська (далі – РТВ). До складу авіації та сил ППО сил оборони України входять також Армійська авіація Сухопутних військ ЗС України (далі – АА СВ ЗСУ) та Війська протиповітряної оборони Сухопутних військ ЗС України (далі – ППО СВ ЗСУ).

ПС ЗС України організаційно поділяються на Повітряні командування:

ПвК “Захід” – зона відповідальності: Івано-Франківська, Тернопільська, Волинська, Закарпатська, Чернівецька, Львівська, Рівненська, Хмельницька, обл;

ПвК “Центр” – зона відповідальності: Вінницька, Житомирська, Київська, Черкаська, Чернігівська обл., західні райони Кіровоградської, Сумської, Полтавської обл.;

ПвК “Схід” – зона відповідальності: Донецька, Дніпропетровська, Луганська, Харківська обл., східні райони Сумської, Полтавської та Кіровоградської обл., північна частина Запорізької обл.;

ПвК “Південь” – зона відповідальності: Миколаївська, Одеська, Херсонська обл., південна частина Запорізької обл., АР Крим.

²¹⁶ Myers, N. The Russian Aerospace Force // Security Forum. – 2018. – Vol. 2, No. 1. – P. 96. URL: https://doi.org/10.26410/SF_1/18/8

Сили і засоби ПвК діють в інтересах ОСУВ та ОТУ у відповідних ОЗ.

ППО СВ ЗСУ організаційно входять до складу загальновійськових з'єднань і частин Сухопутних військ ЗСУ та виконують завдання в єдиній системі протиповітряної оборони України.

Повітряна обстановка у Північно-Західній операційній зоні. Оперативна обстановка в Північно-Західній ОЗ у червні 2022 року характеризувалася відсутністю бойових дій із залученням сухопутних військ сторін.

Північна частина Північно-Західної операційної зони за фізико-географічним положенням входить у зону мішаних лісів – т.зв. Полісся (на північ від лінії Володимир-Волинський – Луцьк – Рівне – Житомир – Київ – Ніжин – Глухів), що ускладнює застосування авіації на гранично малих висотах. Рельєф у межах Північно-Західної операційної зони низовинний, пересічні висоти становлять 150-200 м, на північ і схід висоти зменшуються до 110-135 м, територія похила в бік річок. Найвищою частиною Полісся є Словечансько-Овруцький кряж на Житомирщині з максимальною відміткою 316 м.

Основні фактори, що впливали на повітряну обстановку у Північно-Західній операційній зоні в липні 2022 року:

наявність державного кордону з республікою білорусь загальною протяжністю 1084,2 км (Волинська обл., Рівненська обл., Житомирська обл., Київська обл., частина Чернігівської обл.);

наявність державного кордону з російською федерацією загальною протяжністю 788,89 км (частина Чернігівської обл., Сумська обл.);

використання аеродромів на території білорусі для доставки транспортною авіацією ПКС рф військової техніки – ае. Зябрівка²¹⁷, ае. Мачулищі²¹⁸;

розміщення противником на території білорусі ЗРК, ракетних комплексів тактичного та оперативно-тактичного рівня, засобів РЕБ та РЕР²¹⁹;

використання ПКС рф повітряного простору білорусі для завдання масових ракетних ударів по важливих об'єктах на території України²²⁰;

використання противником повітряного простору білорусі для ведення повітряної розвідки території України²²¹;

постійна загроза завдання масових ракетно-авіаційних ударів по м. Київ.

²¹⁷ Kuzynski, G. Is there Possibility of Belarus Entering Russia's War on Ukraine? // Warsaw Institute. – 2022, July 14. – URL: <https://bit.ly/3BgWzOf>

²¹⁸ At least 15 Russian transport planes arrived in Belarus in a week // Babel. – 2022, July 17. – URL: <https://bit.ly/3RiObnd>

²¹⁹ У білорусі зс рф облаштовують військову базу та вербують місцевих воювати з Україною – Генштаб ЗСУ // Фокус. – 2022, 7 липня. – URL: <https://bit.ly/3qf8gPq>

²²⁰ Enemy launched massive missile attack on Ukraine from Belarus – head of Chernihiv region // Ukrinform. – 2022, July 28. – URL: <https://bit.ly/3AUmqKn>

²²¹ Над територією білорусі працював російський літак дальнього радіолокаційного виявлення А-50 // Мілітарний. – 2022, 11 липня. – URL: <https://bit.ly/3cVpxK9>

Повітряна обстановка у Східній операційній зоні. Упродовж липня 2022 року основні зусилля противника у Східній операційній зоні зосереджувались на захопленні Донецької області в її адміністративних межах.

Східна операційна зона включає території України з різними фізико-географічними та рельєфними характеристиками. Полтавська, Харківська обл., лівобережна частина Дніпропетровської обл. розташовані у Придніпровській низовині, середня висота якої становить 50-160 м, найбільша – 236 м. Лісистість Харківської обл. становить 12%, Полтавської обл. – 8,6%, Дніпропетровської обл. – 5,6%²²².

Запорізька обл. та лівобережна частина Херсонської обл. розташовані у східній частині Причорноморської низовини. Регіон є пласкою, дещо нахиленою на південь рівниною, що прилягає до Чорного і Азовського морів. Середня висота регіону становить 90-150 м, найбільша – 179 м. Лісистість Херсонської обл. становить 4,1%, Запорізької – всього 3,7% (найменший показник в Україні).

Донецька та Луганська обл. розташовані на Донецькій височині, в межах якої виділяють також Донецький кряж та Бахмут-Торецьку височину. Середня висота Донецької височини становить 175-300 м, найбільша – 367 м. Характерна риса рельєфу – наявність форм антропогенного походження: териконів і кар'єрів. Регіон представляє собою урбанізовану місцевість з відсутністю чітких меж між міськими агломераціями. Лісистість Донецької обл. становить 6,9%, Луганської обл. – 11%.

На півдні Східна операційна зона включає Кримський півострів, північна частина якого є продовженням Причорноморської низовини. На півдні півострова розташовані Кримські гори, які простягаються вздовж чорноморського узбережжя на 180 км з південного заходу на північний схід, ширина гірської смуги становить 60 км. Переважні висоти – 700-1200 м, найвища вершина – гора Роман-Кош, 1545 м.

Значна частина територій, що входять до Східної операційної зони, у липні 2022 року продовжувала залишатися під тимчасовою окупацією противника:

Харківська обл. – окуповано близько 25%;

Луганська обл. – на початку липня окуповано 100% території;

Донецька обл. – станом на 01 липня 2022 року 55% території окуповано;

Запорізька обл. – на кінець червня окуповано понад 60%;

АР Крим – окуповано 100% території (з 2014 р.).

Дніпропетровська, Полтавська обл. – неокуповані.

²²² Тут і далі показники наведені за даними Державного агентства лісових ресурсів України, див.: Загальна характеристика лісів України // Державне агентство лісових ресурсів України. – [Б. д.] – URL: <https://bit.ly/3TicBLE>

Основні фактори, що впливали на повітряну обстановку у Східній операційній зоні в липні 2022 року:

використання противником аеродромів на території тимчасово окупованого Криму;

відсутність контролю сил оборони України над значною ділянкою державного кордону (понад 1300 км);

присутність чф рф в акваторіях Чорного та Азовського морів;

переважно рівнинний рельєф операційної зони з низькою густотою лісів, що дозволяє застосовувати штурмову авіацію на гранично малих висотах;

регулярне ведення загальновійськового бою на багатьох ділянках лінії зіткнення в операційній зоні;

проходження лінії зіткнення поблизу великих міст (Харків, Дніпро, Запоріжжя);

наявність Запорізької АЕС на окупованій противником території (м. Енергодар, Запорізька обл.).

Повітряна обстановка в Південно-Західній операційній зоні.
В липні 2022 року противник проводив у Південно-Західній операційній зоні наступальну операцію з метою виходу на адміністративні кордони Херсонської та Запорізької обл., нарощував спроможності з метою створення умов для наступу в напрямку м. Миколаїв.

Рельєф Південно-Західної операційної зони переважно рівнинний. Кіровоградська обл. та правобережна частина Дніпропетровської обл. розташовані на Придніпровській височині. Одеська, Миколаївська обл. та правобережна частина Херсонської обл. знаходяться на Причорноморській низовині. Лісистість місцевості Одеської обл. становить 6,1%, Миколаївської області – 4%, Кіровоградської – 6,7%. Особливістю рельєфу операційної зони є наявність довгих річок: Дніпро, Дунай, Південний Буг, Інгул, Інгулець, які виступають природними бар'єрами та вимагають зосередження зусиль військ (сил) для контролю мостів або спорудження переправ.

Основні фактори, що впливали на повітряну обстановку у Південно-Західній операційній зоні в липні 2022 року:

використання противником аеродромів на території тимчасово окупованого Криму;

присутність Чорноморського флоту рф в акваторії Чорного моря;

зосередження експортної торгівлі України в трьох морських портах, що не заблоковані противником: Ізмаїльський, Ренійський, Усть-Дунайський;

розташування позицій противника за 27-30 км від м. Миколаїв;

наявність мостів через річки та протоки, необхідні для пересування військ (сил).

Завдання авіації та сил ППО сторін

Виходячи із аналізу вжитих заходів та повітряної обстановки у липні 2022 року, можемо сформулювати завдання авіації та сил ППО сторін в кожній операційній зоні.

Завдання авіації та ППО противника у Північно-Західній операційній зоні:

прикриття державного кордону республіки білорусь та російської федерації силами ВППО та ПРО ПКС рф;

перекидання військової техніки на територію республіки білорусь силами Транспортної авіації ПКС рф;

ведення демонстраційних дій у прикордонних з Україною регіонах;

ведення розвідки з метою виявлення важливих об'єктів на території України з подальшим завданням ракетних ударів;

завдання ракетних ударів по важливих об'єктах на території України.

Завдання авіації та ППО Сил оборони України у Північно-Західній операційній зоні:

прикриття державного кордону України, столиці та важливих об'єктів у межах операційної зони силами авіації ПС ЗСУ, ЗРВ ПС ЗСУ, ППО СВ ЗСУ;

ведення розвідки повітряного противника;

протидія розвідці противником своїх військ (сил);

попередження своїх військ (сил), органів військово-цивільної адміністрації, цивільного населення про загрозу ракетних ударів.

Завдання авіації та сил ППО противника у Східній операційній зоні:

авіаційна підтримка наступальних дій сухопутних військ;

прикриття позицій своїх військ в межах операційної зони;

завдання ракетно-авіаційних ударів по командних пунктах, штабах, позиціях військ (сил) Сил оборони України вздовж лінії зіткнення;

завдання ракетних ударів по важливих об'єктах, об'єктах цивільної інфраструктури в населених пунктах в межах операційної зони;

ведення розвідки позицій військ (сил) Сил оборони України.

Завдання авіації та сил ППО Сил оборони України у Східній ОЗ:

авіаційна підтримка оборонних дій сухопутних військ сил оборони України;

розвідка повітряного противника та оповіщення про нього своїх військ;

прикриття важливих об'єктів, населених пунктів, позицій своїх військ в межах операційної зони;

знищення зенітними ракетами, вогнем зенітної артилерії авіації, крилатих ракет, БпЛА противника;

протидія розвідці противника.

Завдання авіації та сил ППО противника у Південно-Західній ОЗ:

авіаційна підтримка наступальних дій сухопутних військ;

завдання ракетно-авіаційних ударів по командних пунктах, штабах, позиціях військ (сил) Сил оборони України вздовж лінії зіткнення;

завдання ракетних ударів по важливих об'єктах, об'єктах цивільної інфраструктури в населених пунктах в межах операційної зони;

прикриття позицій своїх військ в межах операційної зони;

прикриття кораблів Чорноморського флоту РФ;

ведення розвідки позицій військ (сил) Сил оборони України.

Завдання авіації та сил ППО Сил оборони України у Південно-Західній операційній зоні:

авіаційна підтримка оборонних дій сухопутних військ сил оборони України;

розвідка повітряного противника та оповіщення про нього своїх військ;

прикриття важливих об'єктів, населених пунктів, позицій своїх військ в межах операційної зони;

знищення зенітними ракетами, вогнем зенітної артилерії авіації, крилатих ракет, БпЛА противника;

протидія розвідці противника.

Склад угруповань авіації та ППО

Угруповання авіації ПС ПКС РФ, які застосовуються для нанесення авіаційних ударів по території України, включають в себе такі підрозділи 4-ї, 6-ї, 11-ї, 14-ї армій ВПС та ППО ПКС РФ та Командування дальньої авіації ПКС РФ²²³ (*перелік не є вичерпним*):

121-й важкий бомбардувальний авіаційний полк (Енгельс, Саратовська обл. РФ) – Ту-160, Ту-95МСМ, Ту-95МС;

31-й винищувальний авіаційний полк (ае. Міллерово, Ростовська обл., РФ) – Су-30СМ, МіГ-29;

37-й авіаційний полк (ае. Гвардійське, тимчасово окупована АР Крим) – Су-25СМ, Су-24М, Су-24МР;

38-й винищувальний полк (ае. Бельбек, тимчасово окупована АР Крим) – Су-30М2 Су-27СМ;

39-й вертолітний полк (ае. Джанкой, тимчасово окупована АР Крим) – Мі-35 Мі-28Н, Ка-52, Мі-8АМТШ;

²²³ Складено на основі: 1) Russian Military Forces: Interactive Map // Georgian Foundation for Strategic and International Studies. – 2018, August 7. – URL: <https://tinyurl.com/mtc29k5e>; 2) Карта 40 аеродромів, з яких росія здійснює авіаудари по Україні // Армія Inform. – 2022, 21 березня. – URL: <https://bit.ly/3DoaC6n>

3-й винищувальний полк (ае. Кримськ, Краснодарський край, рф) – Су-30М2, Су-27СМ3;

43-й морський штурмовий авіаційний полк (ае. Саки, тимчасово окупована АР Крим) – Су-30СМ, Су-24МР, Су-24М;

52-й важкий бомбардувальний полк (ае. Шайковка, Калузька обл., рф) – Ту-22М3;

559-й бомбардувальний авіаційний полк (ае. Морозовск, Ростовська обл., рф) – Су-34;

55-й окремих вертолітний полк (ае. Кореновськ, Краснодарський край, рф) – Мі-28Н, Мі-35М, Ка-52, Мі-8АМТШ, Мі-8УБ;

96-й винищувально-бомбардувальний полк (ае. Приморсько-Ахтарськ, Краснодарський край, рф) – Су-25СМ, Су-25СМ3.

Особливості виконання завдань авіації та протиповітряної оборони

За повідомленням Командування ПС ЗС України російська федерація з початку широкомасштабної війни використала для завдання ударів по території України усі наявні у неї види ракетного озброєння²²⁴.

Упродовж липня 2022 р. було зафіксовано застосування агресором по території України наступних видів ракет: 3М-14 “Калибр”, 9М723 “Искандер-М”, Х-22 “Буря”, Х-101, Х-31, Х-47М2 “Кинжал”, С-300, “Точка-У”, П-800 “Онікс”.

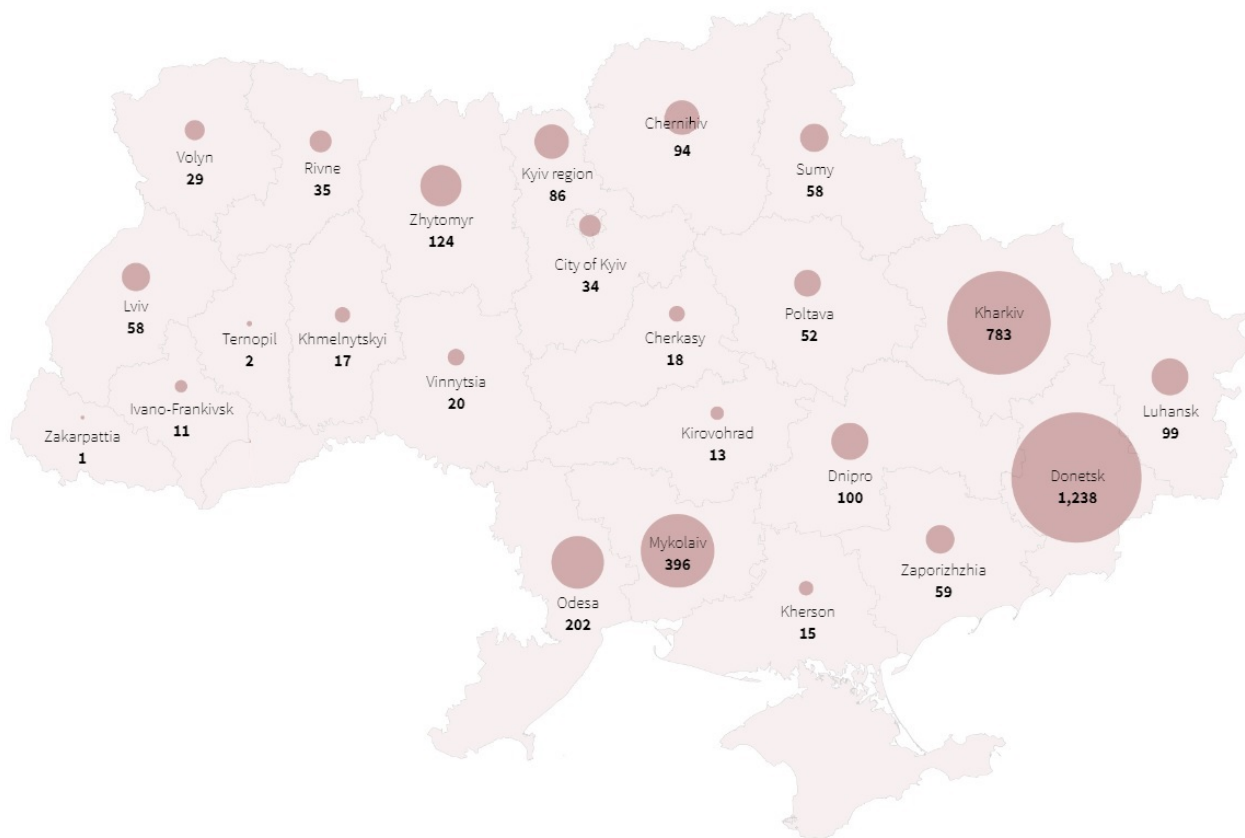
На думку аналітиків Управління стратегічних комунікацій ЗС України, переналаштування С-300 – засобу ППО – для нанесення ракетних ударів по наземних цілях свідчить про значний дефіцит у противника ракет тактичного і оперативно-тактичного рівня, як для ТРК “Точка-У” та ОТРК “Искандер”²²⁵. Раніше таку думку висловили аналітики Інституту вивчення війни (*Institute for the Study of War*), зауваживши, що такий хід малоефективний, оскільки боеголовки С-300 розраховані на ураження більш вразливих повітряних засобів, ніж наземних цілей. На їхню думку, використання С-300 в такий спосіб говорить про те, що у російської федерації як вичерпуються ракети класу земля-земля, так і відчувається брак деталей для виготовлення нових високоточних ракет²²⁶.

²²⁴ Гурковська Н. “У світі такого ще не було”. Рф застосувала в Україні всі види ракет, що є у наявності // РБК-Україна. – 2022, 13 липня. – URL: <https://bit.ly/3RGatyO>

²²⁵ Російські ЗРК С-300 стають основними ракетами тактичного і оперативно-тактичного типу у російських окупантів / Стратком ЗСУ – AFU StratCom // Telegram. – 2022, 4 серпня. – URL: <https://t.me/AFUStratCom/4899>

²²⁶ Hird, K. Russian Offensive Campaign Assessment, July 10 // Institute for the Study of War. – 2022, July 10. – URL: <https://bit.ly/3QvF2Gl>

За даними, представленими інформаційному агентству Reuters Радою національної безпеки і оборони України²²⁷, за п'ять місяців широкомасштабної війни (кінець лютого – липень 2022 року) російська федерація завдала більше ніж 3650 ракетних ударів по військових та цивільних цілях на території України. На основі цих даних складено карту ракетних ударів з 24 лютого по 21 липня, яка дозволяє сформулювати уявлення про області України, що найбільше постраждали.

Із загальної наведеної кількості ракетних ударів, 1403 було нанесено ракетами класу повітря-земля, 1486 – крилатими ракетами, 66 – запуски з ОТРК “Точка-У”, 105 – ракети П8 “Онiкс”, 124 – ОТРК “Искандер” тощо.

Російські крилаті ракети наближаються до цілей на гранично-малих висотах з врахуванням захисних властивостей та огинанням рельєфу місцевості й зон ураження ЗРК і мають малу ефективну поверхню розсіювання. Попри це, в липні 2022 року знищення крилатих ракет підрозділами ЗРВ ПС ЗС України та ППО СВ ЗС України відбувалося з регулярною періодичністю. Так, з початку повномасштабного російського вторгнення лише зенітний ракетний полк ім. Івана Виговського ПвК “Захід” ПС ЗС України знищив 32 крилаті ракети противника²²⁸.

²²⁷ Gauthier-Villars, D. et al. As Russian missiles struck Ukraine, Western tech still flowed // Reuters. – 2022, August 8. – URL: <https://reut.rs/3TRfCpL>

²²⁸ Львівські зенітники збили 32 крилаті ракети та «приземлили» 8 ворожих БПЛА // Армія Inform. – 2022, 26 липня. – URL: <https://bit.ly/3KXpcDt>

1 липня 2022 року противник завдав масового ракетного удару ракетами типу Х-22 по н.п. Сергіївка на Одещині, в результаті якого було повністю зруйновано дев'ятиповерховий житловий будинок та частково зруйнована інфраструктура бази відпочинку. Втрати цивільних від цього обстрілу становлять 22 загиблих, 39 поранених.

15 липня 2022 року противник завдав ракетних ударів по м. Дніпро. Пуски ракет Х-101 здійснювались з літаків стратегічної авіації Ту-95МС із північної частини

Каспійського моря. Чотири ракети були збиті засобами ППО ПвК “Схід”. 16 липня стратегічні бомбардувальники Ту-95МС російських окупаційних військ знову з району Каспійського моря завдали ракетного удару по Запоріжжю та Дніпропетровщині. Ворог випустив шість ракет типу Х-101 (Х-555). Чотири ракети було знищено підрозділами ППО ПвК “Схід”.

Станом на 28 липня, від початку місяця противником було завдано 93 ракетних та авіаційних удари, в результаті чого повністю зруйновано 28 об'єктів (з них – 4 школи та 9 житлових будинків), частково зруйновано 137 об'єктів (з них 7 – об'єкти транспортної інфраструктури, 11 – заклади освіти, 29 – житлові будинки)²²⁹.

Один із найбільш резонансних ракетних ударів був здійснений противником 14 липня 2022 року по Вінниці – ракетами “Калибр”, запущеними із акваторії Чорного моря,

було завдано руйнувань Будинку офіцерів, будівлі з офісними приміщеннями та житловим будинком. Жертвами удару стала велика кількість мирних жителів – 26 осіб загинуло (серед них троє дітей), понад 200 дістали поранення різних ступенів тяжкості.

²²⁹ У липні окупанти вже завдали близько сотні ракетних і авіаційних ударів по Україні // АрміяInform. – 2022, 28 липня. – URL: <https://bit.ly/3AWkP6T>

Наступного дня, 15 липня, щонайменше 10 російських ракет поцілили у заклади вищої освіти в Миколаєві. 28 липня, в День Української Державності, з території білорусі по Чернігівщині росіянами було випущено щонайменше 25 ракет. 23 липня 2022 року противник завдав ракетного удару по інфраструктурі Одеського порту – на наступний день після укладання у Стамбулі “зернової угоди”, яка мала розблокувати вивезення збіжжя з України та зупинити продовольчу кризу, якою російська федерація шантажувала світ.

Основним розвідувальним засобом противника залишаються БпЛА, які регулярно стають ціллю для знищення засобами ППО сил оборони України. БпЛА мають малу ефективну поверхню розсіювання й не велику швидкість, що суттєво ускладнює їх виявлення та селекцію на фоні пасивних перешкод природнього походження. Підрозділи ЗРВ Сил оборони України масово уражають БпЛА противника, хоча, за співвідношенням вартостей ЗКР та БпЛА, призначати ЗРК для знищення БпЛА тактичного рівня недоцільно.

Збиті БпЛА “Форпост” і “Орлан-10”

Результати дій авіації та сил протиповітряної оборони

Вжиті ПС ЗС України та ППО СВ ЗС України заходи створили такі умови застосування військ противником, що ПКС рф у липні 2022 року переважно уникали дій у непідконтрольному їм повітряному просторі України, діючи в межах повітряного простору рф, білорусі, тимчасово окупованих територій України, акваторії Чорного моря. В результаті, динаміка втрат ПКС рф продовжувала знижуватись.

Втрати противником засобів авіації, ППО та крилатих ракет станом на: ²³⁰					
	31 березня	28 квітня	31 травня	30 червня	31 липня
Літаки	135	190	208	217	223
Гелікоптери	131	155	174	185	190
Засоби ППО	54	77	93	104	117
БпЛА ОТР	83	232	515	641	735
Збиті крилаті ракети	n.d.	n.d.	120	143	174

²³⁰ Таблицю складено на основі даних Генерального штабу Збройних Сил України, оприлюднених у відкритому доступі

Противник продовжував використовувати повітряний простір республіки білорусь для ведення розвідки. Так, 11, 13 і 14 липня над територією республіки білорусь піднімався російський літак дальнього радіолокаційного виявлення та управління А-50 в супроводі російських і білоруських

винищувачів. А-50 призначений для виявлення і визначення повітряних, наземних та морських цілей, передачі інформації про них на командні пункти автоматизованих систем управління, наведення винищувачів на повітряні цілі.

Противник продовжував завдавати ракетних та авіаційних ударів по важливих об'єктах на території України. За інформацією бригадного генерала О. Громова, заступника начальника Головного оперативного управління Генерального штабу, станом на 28 липня, упродовж місяця по території України противником було завдано 49 ракетних ударів та 44 авіаційних удари, в результаті яких повністю зруйновано 28 об'єктів (з них – 4 школи, 28 житлових будинків), частково зруйновано 137 об'єктів (з них – 7 об'єктів транспортної інфраструктури, 11 закладів освіти, 29 житлових будинків)²³¹. Використовував усі наявні типи ракет. З метою зниження втрат тактичної авіації, противник здійснював пуски ракет повітряного базування з літаків стратегічної авіації, що діяли поза межами повітряного простору України.

Втрати серед цивільних громадян України від масованих ракетно-авіаційних обстрілів противника у липні становили 360 загиблих та 1099 поранених²³².

Противник застосовував штурмову та армійську авіацію для підтримки наступальних дій своїх військ. Найбільша інтенсивність авіаційних ударів у липні спостерігалася у Східній операційній зоні, оскільки саме там противник зосереджував основні зусилля з метою захоплення Донецької обл. в її адміністративних межах²³³.

Виконуючи завдання щодо відсічі збройної агресії російської федерації проти України, ПС ЗСУ та ППО СВ ЗСУ демонстрували здатність збивати до 70% керованих ракет, якими противник намагався завдати ударів

²³¹ Оперативна ситуація на фронті / Укрінформ // YouTube. – 2022, 28 липня. – URL: <https://bit.ly/3KWVv1Y>

²³² Війна в Україні забрала життя щонайменше 5 718 цивільних, ще 8 199 поранено // Interfax Ukraine. – 2022, 6 вересня. – URL: <https://ua.interfax.com.ua/news/general/856751.html>

²³³ Дроздова Є. Під ударом. Що й коли обстрілювала Росія // TEXTY. – 2022, 18 серпня. – URL: <https://bit.ly/3QvfpFM>

по важливих об'єктах, командних пунктах, позиціях військ Сил оборони України²³⁴. Всього за липень було збито 31 ракету противника.

За липень в результаті дій ПС ЗС України, ППО СВ ЗС України та інших видів (родів) військ Сил оборони України, противник втратив 6 літаків, 5 вертольотів, 13 засобів ППО, 94 БпЛА.

Висновки з дій авіації та сил протиповітряної оборони

Упродовж липня 2022 року противник використовував усі доступні сили і засоби для завдання ракетних ударів по об'єктах військової та цивільної інфраструктури на території України.

Основні зусилля штурмової авіації противника зосереджені на підтримці дій наземних військ, що виконують завдання у Східній операційній зоні.

Противник продовжував уражати об'єкти на території України з використанням стратегічних бомбардувальників, які здійснювали пуски ракет з повітряного простору російської федерації, акваторій Чорного та Каспійського морів. У липні 2022 року агресор неодноразово порушував міжнародне гуманітарне право, завдаючи втрат цивільному населенню України.

²³⁴ Понад 70% російських некерованих снарядів та керованих авіаракет не досягають цілей // Армія Inform. – 2022, 7 липня. – URL: <https://bit.ly/3emqiwc>

ЗАГАЛЬНІ ВИСНОВКИ

У липні 2022 року воєнно-політична обстановка в Україні та навколо неї розвивалася досить динамічно, але в цілому передбачувано. Несподіваних змін політичного вектору з боку основних її суб'єктів не відбулося.

Збільшувалась підтримка України з боку провідних країн Заходу, що виражалося в обсягах як фінансової, так і військово-технічної допомоги. Визначальним фактором, що сприяв цьому, стали стійка загальнонаціональна підтримка воєнно-політичного курсу країни українським народом та ефективне ведення стратегічної оборонної операції Силами оборони України.

Поведінка військових противників України залишалася активно наступальною, але не завжди успішною. Зокрема і у сфері зовнішньої політики. Москва, все більше вичерпуючи свій військово-економічний потенціал, не рахуючись як з несприятливими для неї політичними обставинами, так і з досить скромними успіхами на фронті на фоні дуже відчутних військових втрат, вустами своїх контрагентів у Європі, Америці та Азії продовжувала озвучувати нові “пропозиції миру”, що більше нагадували пропаганду мирних ініціатив, аніж конкретних кроків у даному напрямку.

Вплив запроваджених санкцій та відмова від російського експорту почали давати бажаний результат щодо руйнування економіки ворога. Через неможливість завезення комплектуючих багато галузей виробництва суттєво скоротили обсяг виготовленої продукції чи взагалі зупинили виробництво. Світові виробники пішли з російського ринку, чим створили передумови його багаторічної стагнації. Знизилися можливості по виробництву високотехнологічного озброєння. Продовжуються процеси по зниженню бюджетних надходжень від продажу нафти й газу. Підвищується рівень споживчих цін та девальвація російської валюти.

У липні 2022 року воєнно-стратегічна обстановка навколо України продовжувала залишатись стабільно складною, але контрольованою.

Воєнні дії у Східній операційній зоні в липні 2022 року продемонстрували неспроможність противника вийти на адміністративні межі Донецької та Луганської областей. Послаблення російського угруповання в Слобожанському й Донецькому операційних районах наприкінці місяця (за рахунок високого рівня втрат і передислокації частини військ на південь і південний захід) відкрило перед ЗС України можливість проведення контрнаступальної операції на одному або кількох операційних напрямках. Такої думки, зокрема, дотримувались американські військові аналітики, які вказують

на сприятливі умови для нанесення удару по окупаційному угрупованню в районі міста Ізюм на Харківщині²³⁵.

У Східній операційній зоні противник впритул наблизився до виконання стратегічного завдання виходу на географічний кордон Луганської області але це було зроблено ціною значних втрат при дуже невеликих територіальних здобутках, проте, разом з зазначеним, ворог втратив суттєву перевагу на південному стратегічному напрямку. Практично повна окупація Луганської області стала важливим операційним здобутком для російської армії. Це перший реальний великий успіх росії від початку повномасштабного вторгнення.

Відвідування міністром оборони рф сергієм шойгу Східного угруповання військ рф продемонструвало занепокоєність військово-політичного керівництва агресора до подій на зазначеному напрямку, та як наслідок може привести до зміни деяких стратегічних планів застосування та завдань, які вони переслідують ще з квітня місяця.

Попри те, що зс рф не облишили спроб розширення контролю територій в Харківському ОР, противнику бракувало живої сили. Внаслідок цього, росіяни зосередилися на посиленні оборони критичних об'єктів воєнної інфраструктури й налагодження логістичного забезпечення окупованої частини Харківської області.

У Південно-Західній операційній зоні успіхи ЗС України пов'язані з застосуванням РСЗВ HIMARS, отриманих від США упродовж липня. Саме за допомогою цих ракетних систем українським військам вдалося знищити низку ключових командних та логістичних об'єктів військ рф на окупованих територіях. В цілому українським Силам оборони вдалося стабілізувати обстановку, вона досягла такого стану, коли обидві сторони намагаються накопичити ресурси для досягнення рішучого успіху в одній з операційних зон.

Збільшення противником кількості застосувань зенітних керованих ракет комплексу С-300 для обстрілів наземних об'єктів свідчить про те, що загарбники заощаджували сучасне технологічне озброєння, а зазначені ракети мали у надлишку та використовували їх у прифронтових зонах, зокрема на Миколаївському та Харківському напрямках, як засоби "поверхня-поверхня".

Повернення під контроль України острова Зміїний зробила можливим відновлення цивільного судноплавства у західній частині Чорного моря. Вже в липні у цій акваторії почали курсувати перевізники аграрної продукції. Таким чином, можна зазначити, що виконано оперативне завдання

²³⁵ Stepanenko K., Philipson L., Lawlor K., Kagan F. W. Russian Offensive Campaign Assessment, August 1 // Institute for the study of war. – 2022, August 1. – URL: <https://tinyurl.com/2x5uab72>

у Чорноморській операційній зоні та продовжувалось виконання стратегічного завдання з повного очищення акваторії Чорного моря від ворога.

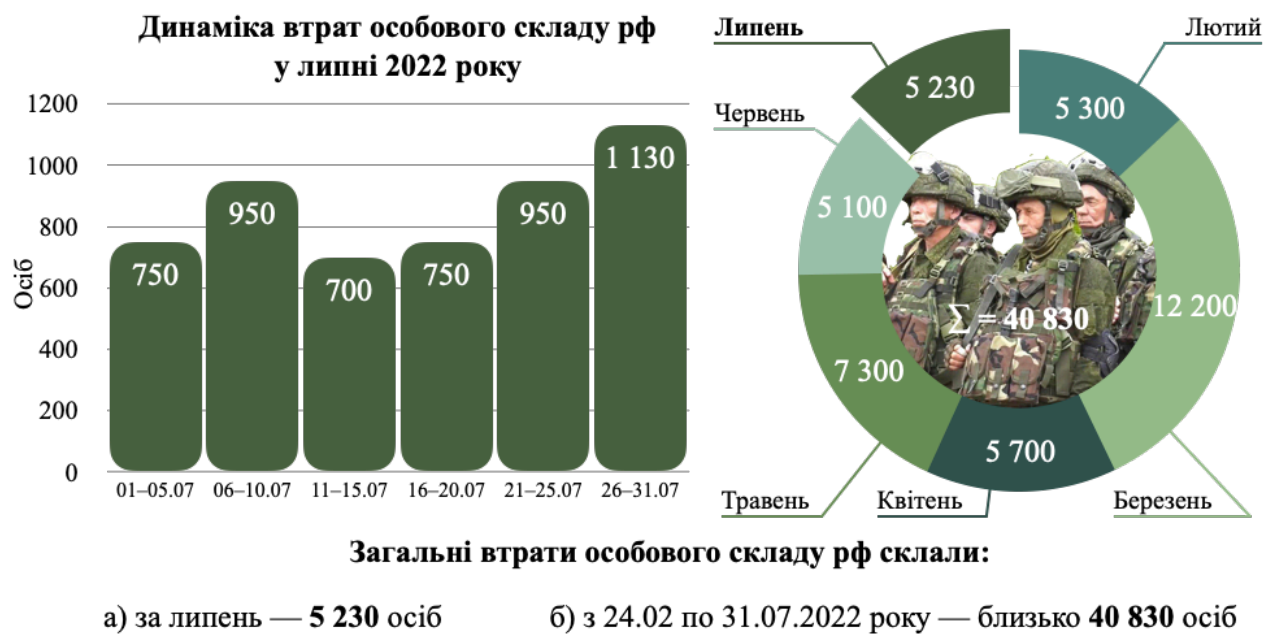
В повітряному просторі України авіація противника протягом липня не змогла досягти панування в повітрі й здійснювала лише поодинокі авіаційні удари. Втім, зосередження в 500 км. від кордону України високоточних авіаційних засобів ураження (ракет типу Х-47М “Кинжал”) збільшило ймовірність нанесення противником високоточних ракетних ударів з далекої відстані по ключових об’єктах воєнної та цивільної інфраструктури.

Нарощування ударного потенціалу ЗС України щодо знищення об’єктів в оперативній глибині побудови бойових порядків противника, продовження надходження військово-технічної допомоги з Заходу та розповсюдження в засобах масової інформації відомостей про зростання бойових можливостей українського війська викликали зростання паніки в підрозділах армії рф, збільшення дезертирства та випадків відмови виконувати бойові завдання. Неготовність російського керівництва вдаватися до загальної мобілізації стала ще одним свідченням військової слабкості рф.

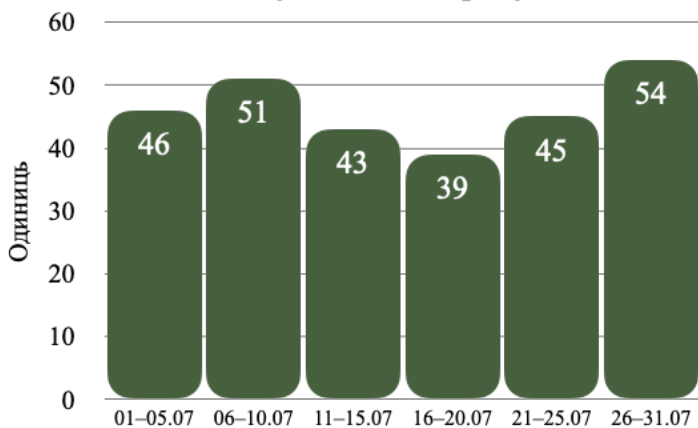
Липневі події на фронті та у зовнішній політиці у черговий раз довели, що Україна з території між Заходом та Сходом, ціною крові її воїнів і стійкості мирного населення, набула суб’єктності і стала впливовою державою на світовій політичній арені, з якою необхідно рахуватися.

Даний постулат впевнено утверджується рішучими та результативними діями Сил оборони України на фронті, жертовністю та стійкістю всього українського народу заради збереження фундаментальних принципів цивілізованого світу, а саме: взаємної поваги територіальної цілісності та суверенітету, взаємного ненападу; невтручання у внутрішні справи один одного; рівності та взаємної вигоди; мирного співіснування країн і націй.

ЗБРОЙНИХ СИЛ РФ У ЛИПНІ 2022 РОКУ

**Динаміка втрат
бойових броньованих машин рф
у липні 2022 року**

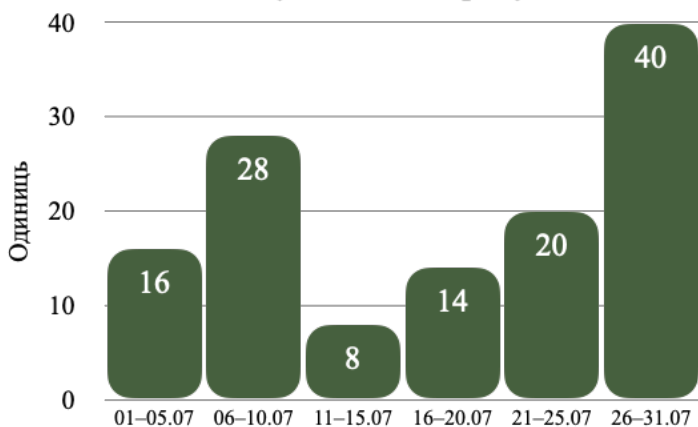

Загальні втрати ББМ рф склали:

а) за липень — **278** одиниць

б) з 24.02 по 31.07.2022 року — **4 004** одиниці

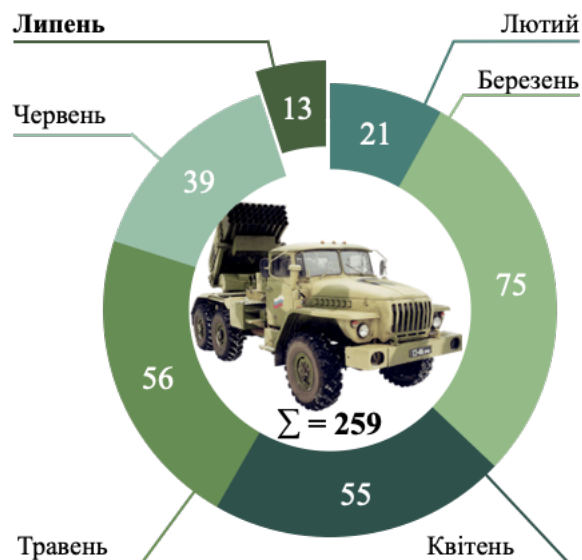
**Динаміка втрат
артилерійських систем рф
у липні 2022 року**

Загальні втрати артсистем рф склали:

а) за липень — **126** одиниць

б) з 24.02 по 31.07.2022 року — **916** одиниць

Загальні втрати РСЗВ рф склали:

а) за липень — **13** одиниць

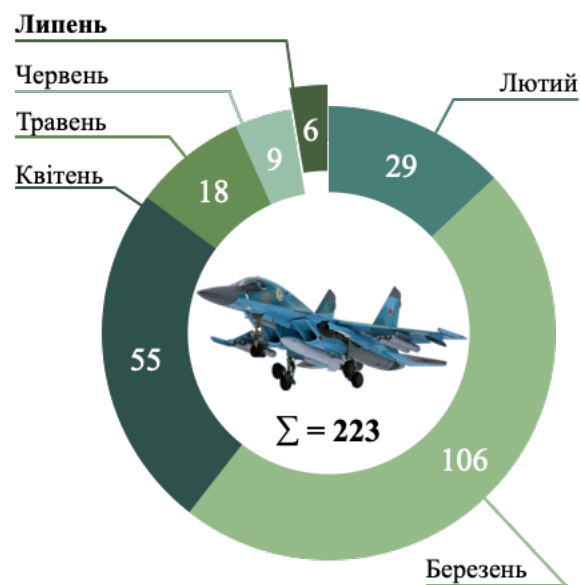
б) з 24.02 по 31.07.2022 року — **259** одиниць

Загальні втрати засобів ППО рф склали:

а) за липень — **13** одиниць

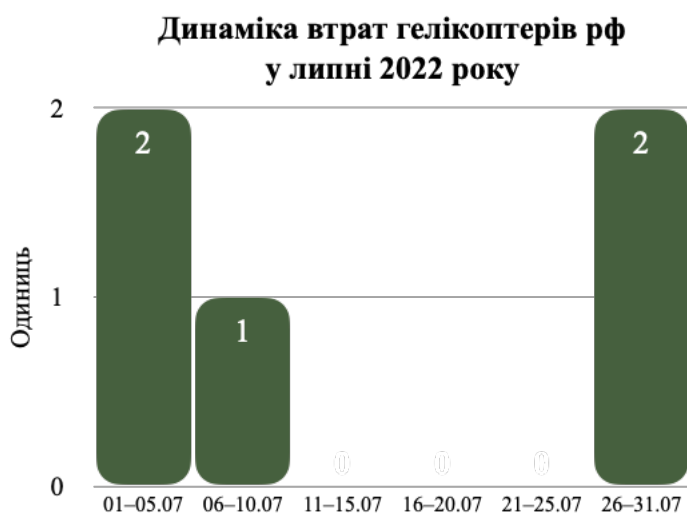
б) з 24.02 по 31.07.2022 року — **117** одиниць

Загальні втрати літаків рф склали:

а) за липень — 6 одиниць

б) з 24.02 по 31.07.2022 року — 223 одиниці

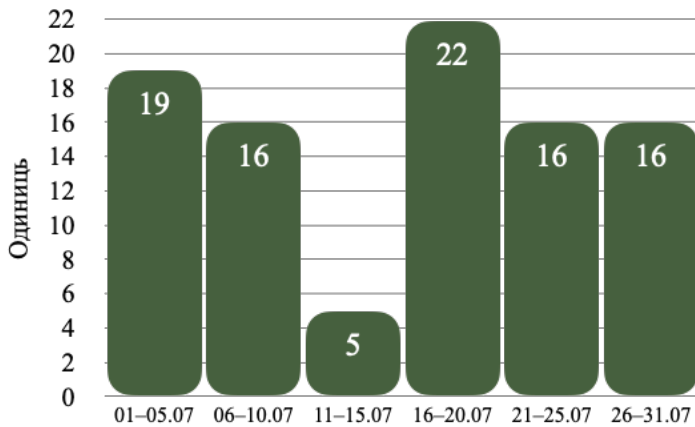

Загальні втрати гелікоптерів рф склали:

а) за липень — 5 одиниць

б) з 24.02 по 31.07.2022 року — 190 одиниць

**Динаміка втрат БПЛА
оперативно-тактичного рівня рф
у липні 2022 року**

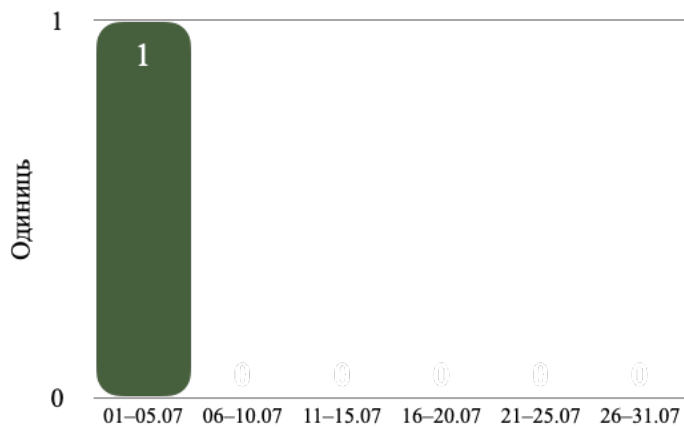

Загальні втрати БПЛА ОТР рф склали:

а) за липень — **94** одиниці

б) з 24.02 по 31.07.2022 року — **735** одиниць

**Динаміка втрат кораблів та катерів рф
у липні 2022 року**

Загальні втрати кораблів та катерів рф склали:

а) за липень — **1** одиницю

б) з 24.02 по 31.07.2022 року — **15** одиниць

Загальні втрати автомобільної техніки та автоцистерн рф склали:

а) за липень — **300** одиниць

б) з 24.02 по 31.07.2022 року — **2 902** одиниці

Загальні втрати спеціальної техніки рф склали:

а) за липень — **19** одиниць

б) з 24.02 по 31.07.2022 року — **80** одиниць

ХРОНОЛОГІЯ БОРОТЬБИ ЗА ОСТРІВ ЗМІЇНИЙ (24 ЛЮТОГО – 4 ЛИПНЯ 2022 РОКУ)

З початком повномасштабного воєнного вторгнення військ РФ в Україну одним з важливих завдань, які намагався виконати противник під час дій на морі, було захоплення острова Зміїний. З огляду на унікальне географічне положення, острів має важливе економічне, політичне, військове, природоохоронне значення.

*Острів Зміїний
(12 травня 2022 року,
зображення Maxar Technologies).*

Зміїний (Snake/Serpent Island – англ.) – невеликий острів довжиною 662 м, шириною 560 м, максимальною висотою над рівнем моря 41 м і площею 0,214 км², розташований в акваторії північно-західної частини Чорного моря, за 38 км від узбережжя на схід від дельти Дунаю та близько 120 км на південний захід від Одеси. На острові знаходиться селище Біле Ізмаїльського району Одеської обл.

Оскільки Зміїний є частиною нашої держави, зона довкола острова шириною 12 морських миль належить до територіальних вод України. Прилегла до них зона шириною до 200 морських миль є частиною виключної (морської) економічної зони України. Саме крізь цю зону пролягають морські транспортні шляхи, що з'єднують українські порти ЧОРНОМОРСЬК, ОДЕСА, ПІВДЕННИЙ, ХЕРСОН та ін. з портами Румунії, Болгарії, протоки Босфор та дельти р. Дунай.

Зміїний має важливе військово-стратегічне значення, оскільки розміщені на острові засоби спостереження забезпечують додаткові можливості контролю морського та повітряного простору у північно-західній частині Чорного моря та розширюють межі дальнього радіолокаційного виявлення.

Боротьба за острів почалася 24 лютого 2022 року, коли кораблі ЧФ РФ – ракетний крейсер (РКР) проєкту 1164 “Москва”, патрульний корабель (ПК) проєкту 22160 “Василий Быков” та фронтовий бомбардувальник Су-24М завдали авіаційних ударів та здійснили обстріли з корабельної артилерії по гарнізону о. Зміїний, у результаті чого було пошкоджена інфраструктура, а острів захоплений противником. Захисники острова – військовослужбовці морської піхоти ВМС ЗС України, ДПС України та підрозділів Сил спеціального призначення потрапили у полон.

На окупованому острові противник розмістив підрозділи РЕР, ППО, 810 обрмп та розвідувальний загін 388 мрп СпП (Севастополь) Чорноморського флоту. Росіяни також активно використовували острів у якості пункту маневреного базування для бойових катерів, що здійснювали диверсійно-розвідувальні дії у гирлі р. Дунай, на підходах до н.п. Затока, Кароліно-Бугаз, Чорноморськ. Зазвичай, швидкісні катери противника з настанням темного часу доби розгорталися на бойових економічних швидкостях з ПБ Севастополь, Новоозерне до газодобувних платформ Голіцинського, Одеського газових родовищ, а у подальшому – до о. Зміїний, з якого вони регулярно здійснювали виходи до українського узбережжя.

У цей період противником здійснювалися систематичні перевезення матеріальних засобів, у т.ч. боєприпасів, зброї, майна на острів із застосуванням великого десантного корабля (вдк) пр. 775 та суден забезпечення чф.

З метою ускладнення висвітлення повітряної та морської обстановки противником у визначеному районі моря, а також підготовки і здійснення диверсійно-розвідувальних дій з морського напрямку 27 квітня підрозділами БРАВ ВМС ЗС України було здійснено вогневе ураження позицій противника на о. Зміїний, у результаті чого був знищений один самохідний зенітно-ракетний комплекс, імовірно “Стрела-10”, та завдані втрати в живій силі²³⁶.

Після завдання удару по острову, в прилеглій акваторії була зафіксована активізація надводних сил чорноморського флоту. Так, патрульні катери проєкту 03160 типу “Раптор” здійснювали патрулювання, евакуацію вбитих і поранених та поповнювали втрати. Крім того, ними було доставлено засоби посилення – зенітні артилерійські установки, зенітно-ракетні комплекси ближньої дії, засоби радіоелектронної боротьби, радіоелектронної розвідки, зв’язку і підрозділ охорони. Прагнучи утримати контроль за морськими комунікаціями, які проходять повз о. Зміїний, противник намагався вести дії з відновлення панування у районі навколо острова.

30 квітня внаслідок удару БпЛА “Bayraktar TB2” ВМС ЗС України керованими високоточними бомбами²³⁷ було знищено російський ЗРК “Стрела-10”²³⁸, три зенітні артилерійські установки, командно-штабну машину зв’язку (серверну з телекомунікаційним обладнанням),

²³⁶ ЗСУ нанесли удар по позиціях російських окупантів на острові Зміїний // LB.UA. – 2022, 1 травня. – URL: <https://tinyurl.com/yck9xnv5>

²³⁷ Ще два катери "Раптор" відправлено на дно: Bayraktar TB2 рве рашистів // Defense Express. – 2022, 8 травня. – URL: <https://tinyurl.com/3pnx9s44>

²³⁸ ВМС показали, як Bayraktar знищив ЗРК «Стрела-10» на Зміїному // Мілітарний. – 2022, 3 травня. – URL: <https://tinyurl.com/2p9haf7u>.

станцію РЕБ “Репелент-1” та 42 військовослужбовця ЗС РФ²³⁹. 1 травня було знищено обладнання супутникового зв’язку та склад боєприпасів²⁴⁰.

У відповідь на успішні дії БпЛА ВМС ЗС України, противник посилив контроль за повітряним простором над о. Зміїний та прилеглою акваторією. До цілодобового чергування з ППО було залучено кілька винищувачів Су-30СМ з аеродрому Саки морської авіації чф. До Севастополя було здійснено евакуацію 8 поранених військовослужбовців зі складу сил противника²⁴¹.

У результаті чергового удару по силах і засобах противника на острові, завданого БпЛА “Bayraktar TB2” ВМС ЗС України 3 травня, було знищено антени РЛС, ЗРК “Тор М2” та знищено склад боєприпасів²⁴².

Для відновлення забезпечення своїх підрозділів на о. Зміїний, противник перебазував із ПБ Севастополь до ПБ Новоозерне три пка типу “Раптор” та один десантний катер (дка) типу “Серна”. 5 травня катери здійснили перехід із ПБ Новоозерне до району Одеського газового родовища, а згодом – до о. Зміїний.

Незважаючи на посилення ППО противника, 7 травня під час виконання завдань в районі острова із застосуванням БпЛА “Bayraktar TB2” було знищено три російські бойові одиниці – дка проєкту 11770 типу “Серна” та 2 патрульних катери (пка) проєкту 03160 типу “Раптор”, а ще один “Раптор” – пошкоджено²⁴³.

Затоплений десантний катер створив суттєву перешкоду для підходу до малого бетонного причалу скіпового типу. Утім, неушкодженим залишився великий причал, що дозволяло здійснювати вивантаження/завантаження (за допомогою плаваючого крану) суден середнього і великого розмірів, та залишилася можливість підходу малорозмірних плавзасобів (до катера типу “Раптор” включно) до узбережжя в районі пляжу.

У ніч із 7 на 8 травня уперше по о. Зміїний було застосовано авіацію ПС ЗС України – пару літаків Су-27, які завдали бомбового удару по об’єктах інфраструктури.

У підсумку, втрати противника в ОВТ склали: сім засобів ППО, п’ять катерів, один вертоліт та одну командно-штабну машину зв’язку. У грошовому еквіваленті, втрати противника на о. Зміїний та прилеглий акваторії орієнтовно склали понад 78 млн. доларів. До цієї умовної вартості слід додати

²³⁹ Сили оборони України знищили техніку та живу силу на острові Зміїний // Мілітарний. – 2022, 1 травня. – URL: <https://tinyurl.com/bdzhbf9k>

²⁴⁰ ЗСУ знову завдали удару по позиціях окупантів на окупованому острові Зміїний // Слово і діло. – 2022, 1 травня. – URL: <https://tinyurl.com/mru8bty2>.

²⁴¹ Воєнно-історичний опис російсько-української війни (травень 2022 року). – К.: МОУ, ГШ ЗСУ, НУОУ, 2022. – С. 96.

²⁴² Чергове “відвідування” ворожих позицій на острові Зміїному // Footboom. – 2022, 3 травня. – URL: <https://tinyurl.com/2yfm7bmk>

²⁴³ Відразу три російських катери потонули біля острова Зміїний після удару ЗСУ // Слово і діло. – 2022, 8 травня. – URL: <https://tinyurl.com/4fcjs653>

втрати в живій силі, іншому озброєнні та боєприпасах унаслідок бомбового удару літаків Су-27 8 травня.

8 травня противник здійснив спробу провести ротацію особового складу та поповнити запаси за допомогою вертольотів типу Мі-8/17. Спроба не мала успіху, оскільки під час посадки один з вертольотів був знищений ударом БПЛА “Bayraktar TB2” ВМС ЗС України²⁴⁴. Згодом, надвечір того ж дня, для евакуації поранених та загиблих військовослужбовців до острова було спрямовано два пка проєкту 03160 типу “Раптор” і рятувальне буксирне судно (рбс) “СБ-742”.

*Катер проєкту 11770 типу “Серна”
маневрує біля сліпового причалу о. Зміїний.*

З метою відновлення спроможностей гарнізону острова, командування противника за допомогою десантно-катерної групи (два пка типу “Раптор”, один дка проєкту 11770 типу “Серна” та рятувального буксирного судна “СБ-742”) передислокувало на острів сили підтримки. Повітряне прикриття операції здійснювала група винищувачів Су-30СМ та Су-35С (з аеродромів Саки, Бельбек), а також група вертольотів (з аеродромів Ахтубінськ і Джанкой). Невдовзі до острова були розгорнуті середній плавучий кран (спк) “СПК-54150” та морський буксир (мб) “МБ-304”. При цьому, усі судна забезпечення мали на борту або зенітно-ракетно-гарматний комплекс (ЗРГК) “Панцирь-1С”, або зенітно-ракетний комплекс (ЗРК) “Тор-М2”.

12 і 15 травня для очищення проходу до скіпового причалу противником були здійснені спроби підняти затонулий 7 травня десантний катер проєкту 11770 типу “Серна” за допомогою спк “СПК-54150” і водолазної групи. Утім, спроба успіху не мала.

З метою нарощування сил і засобів та проведення подальших робіт з підняття затонулого катера, до острова здійснили перехід дка пр. 21820 типу “Дюгонь” та два пка пр. 03160 типу “Раптор”. 28 травня за допомогою самохідного плавкрану “СПК-54150” та двох пка типу “Раптор” було здійснено підняття та подальше транспортування до району газодобувної платформи

²⁴⁴ Авіаційні баталії біля Зміїного. Росіяни знову зазнали втрат // BBC News – Україна. – 2022, 8 травня. – URL: <https://tinyurl.com/yc4e7d26>.

Голіцинського родовища затопленого дка типу “Серна”, що дало змогу противнику відтепер використовувати як основний, так і малий (сліповий) причали. Вивільнивши підхід до причалу та задіявши два пка типу “Раптор”, один дка типу “Серна”, один дка типу “Дюгонь”, спк “СПК-54150”, мб “МБ-304” та рбс “СБ-742”, противник вивантажив на берег два зенітно-ракетних гарматних комплекси (ЗРГК) “Панцирь-С1” і зенітно-ракетний комплекс (ЗРК) “Тор-М2”, наростивши таким чином свою систему ППО в районі острова.

Маючи перевагу в повітрі, авіація чф перешкодила спробі ЗС України висадити десант на о. Зміїний (8 травня). За даними противника, було знищено один катер та один вертоліт ВМС ЗС України. Тіла загиблих і поранених в цьому бою росіян було евакуйовано до Севастополя²⁴⁵.

Починаючи із 10 травня, противник відновив спроби посилити свій гарнізон на Зміїному, залучаючи для цього все більше сил і засобів. Так, для перевезень озброєння і військової техніки на острів противник використовував судно комплексного тилового забезпечення проєкту 23120 “Всеволод Бобров”, по якому у ніч на 12 травня було завдано удар береговим ракетним комплексом “Нептун” ВМС ЗС України²⁴⁶. Внаслідок удару, судно повернулося до свого пункту базування і більше до Зміїного не поверталось.

Використовуючи судна тилового забезпечення та десантні катери, противник розмістив на о. Зміїний три ЗРГК “Панцирь-С1”, два ЗРК “Тор-М2” та по одній транспортно-заряджаючій машині (ТЗМ) до ЗРГК та ЗРК, а також імовірно комплекс РЕБ Р-330 та близько 5 од. автомобільної техніки противника. Для здійснення контролю за повітряним простором довкола острова Зміїний, до чергування з ППО залучалися два винищувачі-бомбардувальники Су-30/35 43-го окремого морського штурмового авіаполку (САКИ) морської авіації ЧФ.

Станом на 26 травня 2022 р., у районі Зміїного перебували: рятувальне буксирне судно (рбс) “СБ-742” (із ЗРГК “Панцирь-С1” на борту), протидиверсійний катер (пдрка) пр. 21980 типу “Грачонок”, два дка пр.11770 типу “Серна”, спк “СПК-54150”.

28 травня, за допомогою супутникових знімків було виявлено розгортання на острові двох РСЗВ “Град”, а також трьох ЗРГК “Панцирь-С1” з ТЗМ, одного ЗРК “Тор-М2” з ТЗМ, одного МТ-ЛБ (ймовірно, станція РЕБ), однієї одиниці інженерної техніки та п’яти військових автомобілів. В акваторії поблизу острова було виявлено ще шість легкомоторних катерів. У східній та західній частині

²⁴⁵ У Севастополі помітили судно “Всеволод Бобров”, про удар по ньому заявляли в Одесі // Крим. Реалії . – 2022, 14 травня. – URL: <https://tinyurl.com/yc5sb3ds>

²⁴⁶ На судні спалахнула пожежа. Росія втратила ще один корабель у Чорному морі // НВ. – 2022, 12 травня. – URL: <https://tinyurl.com/2p8jy79a>

Зміїного були облаштовані укриття та вогневі позиції для особового складу та техніки, а боєзапас переміщено до центральної частини острова.

Якщо станом на 3 червня, на Зміїному перебувало 22 одиниці техніки й озброєння, то станом на 5 червня – уже 29 одиниць (більше на 7 од.). Зокрема, на острові знаходились 3 РСЗВ “Трад”, 2 ЗРК “Тор-М2” із транспортно-заряджальною машиною (ТЗМ), 4 комплекси ППО “Панцирь-С1”, також із ТЗМ.

Для підвозу та ротації особового складу на Зміїному, противник замість пка типу “Раптор” почав використовувати гумові човни типу БК-10.

Сили СпП противника на човнах типу БК-10²⁴⁷.

Станом на 10 червня противник за допомогою десантних катерів та суден забезпечення додатково перекинув на острів Зміїний кількадесят військовослужбовців, ОВТ та боєприпаси. Загальний склад зведеного підрозділу ворога, на який було покладено завдання оборони о. Зміїний, налічував 86 військовослужбовців, у т.ч. зі складу: Чорноморського флоту – 65 в/сл. (810 обрмп, 388 мрп СпП, 744 центр зв’язку, 369 центр забезпечення управління флоту, 145 загін рятувальних суден (Севастополь), 133 обр МТЗ (Бахчисарай); 481 зрп – три в/сл.; 1532 зрп – 18 в/сл. Основу зведеного підрозділу складав особовий склад 810 обрмп, 388 мрп та 1532 зрп.

Фотоколаж за результатами дій Сил оборони України в районі о.Зміїний у травні-червні 2022 р.²⁴⁸

²⁴⁷ Окупанти вирішили більше не використовувати "Раптори" для рейдів на Зміїний // Defense Express. – 2022, 6 червня. – URL: <https://tinyurl.com/2p8hbafw>

²⁴⁸ Воєнно-історичний опис російсько-української війни (травень 2022 року). – К.: МОУ, ГШ ЗСУ, НУОУ, 2022. – С. 98.

З метою забезпечення зведеного підрозділу зс рф, на який було покладено завдання оборони о. Зміїний, 21 червня було здійснено переліт з ТОТ АР Крим та у зворотному напрямку групи вертольотів Мі-8 (ймовірно зі складу 39 овп (Джанкой) 27 змад 4 А ВПС і ППО Південного ВО). З метою відновлення контролю над островом, Силами оборони України того ж дня було завдано ракетно-артилерійського удару по силах і засобах противника на о. Зміїний. Було знищено зенітно-артилерійський комплекс “Панцирь-С1”, радіолокаційну станцію та кілька одиниць автотехніки. Об’єкти військової інфраструктури противника також зазнали значних руйнувань. За російськими даними, було втрачено до 30% розміщених на острові військових сил і засобів. У результаті удару, система ППО противника на острові була виведена з ладу.

27, 28 та 29 червня угрупованням різнорідних сил ВМС спільно з військами ОК “Південь” та ПС ЗС України було завдано ракетно-артилерійських ударів по силах і засобах противника на о. Зміїний, у результаті яких знищено 4 зенітно-артилерійських комплекси “Панцирь-С1”, радіолокаційну станцію та укриття особового складу противника. Корегування ударів артилерії здійснювалося з використанням БпАК “Bayraktar TB2”.

Таким чином, втрати противника в озброєнні та військовій техніці склали: сім засобів ППО, п’ять бойових катерів (в тому числі один десантний катер), 3 пка типу “Раптор” (один з яких пошкоджено), один вертоліт та одну командно-штабну машину зв’язку. У грошовому еквіваленті, загальні втрати сил противника на о. Зміїний та в прилеглій акваторії склали близько 78 млн. доларів. До цієї умовної вартості слід додати втрати живої сили, озброєння, боєприпасів.

Внаслідок неспроможності посилити свій гарнізон, завдяки успішним ракетним та артилерійським ударам Сил оборони України по Зміїному, противник прийняв рішення про евакуацію сил з острова. 30 червня 2022 року евакуація була проведена двома швидкісними катерами типу “Раптор” під виглядом фейкового “жесту доброї волі”.

Намагаючись знищити залишену на острові техніку, противник 1 липня завдав по Зміїному авіаційні удари фосфорними бомбами. Бамбардування здійснила група літаків Су-24М і Су-30 (з аеродрому Бельбек)²⁴⁹. Того ж дня БпАК “Bayraktar TB2” морської авіації ВМС ЗС України керованими боєприпасами знищив декілька вантажівок противника та РСЗВ (імовірно 9К51М “Торнадо-Г”) з боєкомплектom, що знаходилися на причалі острова²⁵⁰.

²⁴⁹ Кравченко О. Росіяни скинули на острів Зміїний фосфорні бомби, – Залужний // LB.UA. – 2022, 1 липня. – URL: <https://tinyurl.com/2n9krfxn>; Російські військові завдали удар по острову Зміїний // Мілітарний. – 2022, 1 липня. – URL: <https://tinyurl.com/e654nwhh>; Російські Су-24М добили свою ж техніку, яку "забули" на Зміїному // Defense Express. – 2022, 1 липня. – URL: <https://tinyurl.com/ype4azzv>

²⁵⁰ ВМС України “прибрали” за окупантами на Зміїному за допомогою Bayraktar TB2 // Defense Express. – 2022, 2 липня. – URL: <https://tinyurl.com/yckjj5pm>

Момент завдання удару по складу боєприпасів противника на острові Зміїний²⁵¹.

обладнання було обстежено прибережну зону на наявність протичовнових та протидесантних мін для проходу швидкісних човнів основної групи висадки. На острові сапери здійснили розмінування проходів та знешкодження мінних пасток. Після виходу на острів, зведена група виконала огляд місцевості, фіксацію та збір даних щодо озброєння і військової техніки противника. Внаслідок цього, було підтверджено знищення в ході попередніх етапів бойових дій близько 30 одиниць ворожої техніки. Було встановлено українські прапори у різних частинах острова²⁵³

З метою знищення залишків своєї військової техніки, противник 14 та 17 липня завдав ще кілька авіаційних ударів по Зміїному²⁵⁵.

19 липня військовослужбовцями Сил оборони України було виконано інженерні роботи з розмінування території та підземних укріплень острова. Під час робіт було виявлено і вилучено зразки ОВТ ворога, зокрема систем наведення та керування, БпЛА “Орлан-10”, ПЗРК, гранатомети, вогнемети, інше стрілецьке озброєння,

Українські воїни встановлюють Державний прапор України на визволеному від окупантів о-ві Зміїний²⁵⁴.

²⁵¹ Окупанти вирішили більше не використовувати "Раптори" для рейдів на Зміїний // Defense Express. – 2022, 6 червня. – URL: <https://tinyurl.com/2p8hbafw>

²⁵² ЗСУ встановили прапор України на острові Зміїному – військова операція успішно завершена // Мілітарний. – 2022, 4 липня. – URL: <https://tinyurl.com/bdemsdre>

²⁵³ Там само.

²⁵⁴ У ЗСУ розповіли подробиці висадки на Зміїний // Мілітарний. – 2022, 8 липня. – URL: <https://tinyurl.com/5n6uffm2>

²⁵⁵ В ЗСУ пояснили, навіщо росіяни продовжують бити по острову Зміїний // Espresso.tv. – 2022, 17 липня. – URL: <https://tinyurl.com/4pnhjyku>

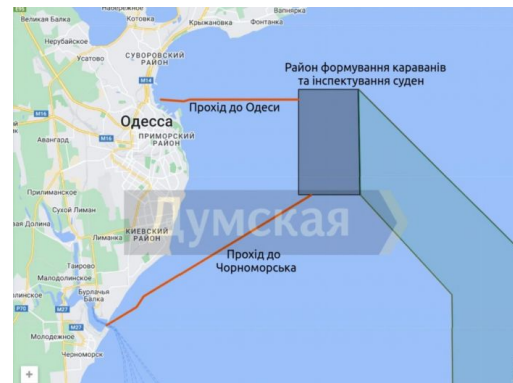
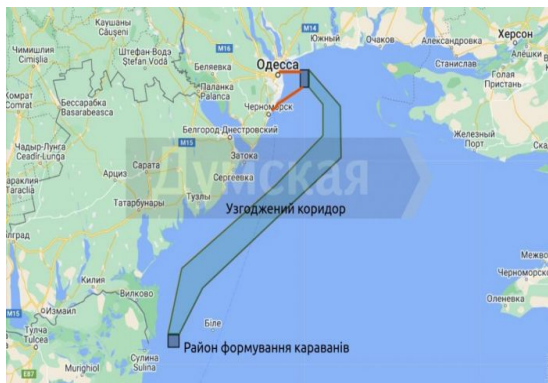
журнали ведення бойових дій, особисті документи військових рф, електронні носії інформації²⁵⁶.

Звільнення острова Зміїний Силами оборони України забезпечило безпечне судноплавство гирлом Бистре у дельті річки Дунай, зокрема й для суден, що перевозять українське зерно у порти Румунії²⁵⁷.

Забезпечуючи безпеку судноплавства, портової діяльності, морських і річкових перевезень у визначених районах, командування ВМС ЗС України спільно з українською дипломатією упродовж липня 2022 р. вжило низку заходів щодо розблокування портів Одещини та створення “коридорів” у Чорному морі для вивезення українського зерна в іноземні порти. Маршрути даних “коридорів” проходять безпосередньо поблизу о. Зміїний. Згідно досягнутих у Стамбулі домовленостей про умови безпечного транспортування зерна та продуктів харчування з українських портів (22 липня 2022 р.), Україна погодилася за можливої участі протимінних кораблів іншої країни частково розмінувати акваторію й облаштувати безпечний прохід за маршрутами, узгодженими з усіма сторонами перемовин.

26 липня для забезпечення “зернового коридору” та супроводу суден із зерном, у Чорне море увійшли фрегати “Явуз” (Yavuz, F-240) та “Їлдірим” (Yıldırım, F-243)²⁵⁸, а також підводний човен ВМС Туреччини²⁵⁹.

Прибережним попередженням №136/22 від 26/07/2022²⁶⁰ Україна офіційно оголосила межі “коридорів” для проходження суден із зерном, які пролягають безпосередньо поблизу о. Зміїний.

Офіційно оголошені коридори для проходження суден із зерном з українських портів²⁶¹

²⁵⁶ На Зміїному острові відбуваються роботи з розмінування території // Interfax. – 2022, 20 липня. – URL: <https://tinyurl.com/4uk2h8wz>

²⁵⁷ Після звільнення острова Зміїний від окупантів Україна дозволила відкрити гирла річки Дунай для проходження цивільних суден // 0512. Сайт міста Миколаєва. – 2022, 10 липня. – URL: <https://tinyurl.com/5aspuza8>.

²⁵⁸ Туреччина відправила у Чорне море військові кораблі // Укрінформ. – 2022, 26 липня. – URL: <https://tinyurl.com/3kzdf8nsh>.

²⁵⁹ У Чорне море разом із двома турецькими фрегатами зайшов і підводний човен // Укрінформ. – 2022, 28 липня. – URL: <https://tinyurl.com/5dzt326y>

²⁶⁰ Україна офіційно оголосила коридори для проходження суден із зерном у Чорному морі // Центр транспортних стратегій. – 2022, 28 липня. – URL: <https://tinyurl.com/mrxbf6d>

²⁶¹ Там само.

Таким чином, силами і засобами ВМС ЗС України спільно з іншими підрозділами Сил оборони у поєднанні із зусиллями української дипломатії було забезпечено відновлення безпеки портів та судноплавства у водах України для вивезення зерна та недопущення світової продовольчої кризи.

Висновки

Боротьба за острів Зміїний, що розпочалась 24 лютого і продовжувалась до початку липня 2022 року, характеризувалась значною інтенсивністю воєнних дій та обумовлювалась військово-стратегічним значенням острова. Відновлення контролю України над Зміїним засвідчило не лише безмежну відвагу і мужність українських захисників, але й значне зростання рівня військового мистецтва та управлінських якостей командного складу ЗС України.

Незважаючи на те, що противник намагався утримати Зміїний за будь-яку ціну й упродовж значного часу нарощував свою військову присутність на острові, підрозділи Сил оборони України методично і послідовно здійснювали ураження сил і засобів противника, яке й змусило російські війська залишити острів. Противник зазнав значних втрат в особовому складі та військовій техніці. Безуспішні спроби противника утримати острів, засвідчили про суттєві промахи військового керівництва рф і стали яскравим прикладом недолугого виконання завдань чорноморським флотом та міжвидовими угрупованнями військ Південного військового округу зс рф.

Незважаючи на значні спроможності противника з протиповітряної оборони острова і ведення ним активних дій у прилеглих морських районах, комплексне застосування сил і засобів різних видів та окремих родів сил ЗС України (особливо новітніх зразків озброєння, зокрема БпАК “Bayraktar TB2”) забезпечили ефективне ураження важливих об’єктів у складі сил противника, що залучались до боротьби за острів Зміїний.

ОСОБЛИВОСТІ ЗАСТОСУВАННЯ ТА ПОРІВНЯЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РАКЕТНИХ І АРТИЛЕРІЙСЬКИХ СИСТЕМ ЗБРОЙНИХ СИЛ УКРАЇНИ ТА РФ

Протягом липня 2022 року під час відсічі повномасштабної агресії РФ проти України, суттєво зростала роль ефективного застосування ракетних і артилерійських систем Силами оборони України.

В рамках дієвої міжнародної матеріально-технічної допомоги, перш за все від країн НАТО, українська сторона у зростаючій кількості отримувала сучасні системи ракетно-артилерійського озброєння зі збільшеною дальністю та точністю вогневого ураження (Таблиця 1).

Проте кількість отриманого від партнерів ракетно-артилерійського озброєння та новітньої зброї вітчизняного виробництва (Таблиця 2), залишалася недостатньою для відмови від бойового застосування Силами оборони України колишніх радянських зразків ракетно-артилерійського озброєння і боєприпасів (Таблиці 3).

Таблиця 1

Ракетні і артилерійські системи ЗС України отримані в рамках міжнародної військової допомоги

CAV

Продовження Таблиці 1

САУ	vz.77 Dana Чехословаччина			29 т
				600 км
				60
				3 пост/ хв.
				155 мм
				80 км/год
				28 км

САУ	ShKH Zuzana II Словаччина			28,5 т
				750 км
				40
				5 пост/ хв.
				155 мм
				80 км/год
				39,6 км

РСЗВ	RM-70 Чехословаччина			25,3 т
				600 км
				40
				40 пост/20с.
				122 мм
				80 км/год
				20 км

ПКР	RGM/ 84Гарпун США			628 кг
				2-5 м
				4
				—
				340 мм
				855 км/год
				278 км
				радіолокаційна голівка наведення

Гаубиця	FH70 Італія Велика Британія Німеччина			9,6 т
				20 км
				4 хв
				6 пост/ хв
				155 мм
				16 км/год
				30 км

Гаубиця	M777 Велика Британія			4,2 т
				—
				2 хв
				2 пост/ хв
				155 мм
				Цифрова система управління вогнем
				40 км

Гаубиця	M109 США			5,6 т
				—
				3 хв
				2 пост/хв
				155 мм
				оптичний
				14,6 км

Гаубиця	L119 Велика Британія			1,8 т
				—
				6-8 пост/хв
				105 мм
				Оптичний та панорамний приціл
				22,5 км

Умовні позначення:

	Загальна вага в бойовому положенні		Калібр		Час підготовки до стрільби
	Запас ходу		Максимальна швидкість		Прилади прицілювання/керування
	Боекомплект/ кількість направляючих		Максимальна дальність ураження		Вага ракети
	Скорострільність		Екіпаж/обслуга		Швидкість ракети

Ракетні і артилерійські системи ЗС України вітчизняного виробництва

Зразки сучасних ракетно-артилерійських систем на озброєнні військових частин і підрозділів Сил оборони, виготовлених на підприємствах оборонно-промислового комплексу України.

РСЗВ 	Вільха-М 			33 т
	Україна			800 км
				12
				12 пост/48с.
				300 мм
				80 км/год
				130 км
				5 осіб
				

САУ 	2С22 Богдана 			28 т
	Україна			800 км
				20
				6 пост/хв.
				155 мм
				80 км/год
				28 км
				5 осіб
				

РСЗВ 	БМ21У Вербі 			20 т
	Україна			1300 км
				40
				20 пост/20с.
				122 мм
				85 км/год
				20 км
				5 осіб
				

РСЗВ 	Буревій 			—
	Україна			600 км
				16
				—
				220 мм
				100 км/год
				65 км
				5 осіб
				

ПКРК 	РК-360МЦ Нептун 			870 кг
	Україна			3-10 м
				4
				3-5 с
				380 мм
				900 км/год
				280 км
				радіолокаційна головка наведення
				

Міномет 	М120-15 Молот 			210 кг
	Україна			—
				3 хв
				12 пост/хв
				120 мм
				оптичний
				7 км
				5 осіб
				

Міномет 	КБА-118 			12,9 кг
	Україна			—
				1 хв
				20 пост/хв
				60 мм
				оптичний
				1,4 км
				2 особи
				

Міномет 	КБА-48М 			48,6 кг
	Україна			—
				1,4 хв
				24 пост/хв
				82 мм
				оптичний
				4 км
				3 особи
				

	Загальна вага в бойовому положенні;		Запас ходу;		Боекомплект/ кількість направляючих;		Калібр;
	Максимальна швидкість;		Час підготовки до стрільби;		Прилад прицілювання/керування;		Скорострільність;
	Екіпаж;		Швидкість ракети;		Вага ракети;		Максимальна дальність ураження;

Ракетні і артилерійські системи ЗС України та рф радянського виробництва

Упродовж відсічі повномасштабної збройної агресії проти України, Силами оборони та військовими формуваннями рф, широко використовувалася значна кількість однотипних ракетно-артилерійських систем радянського виробництва, які мають схожі тактико-технічні характеристики щодо вогневого ураження противника.

ТРК		ОТР-21 Точка У СРСР		2000 кг
				6-26 км
				1
				16 хв
				650 мм
				3960 км/год
				120 км
				Автономна, інерційна, керована на всій траєкторії

САУ		2С5 Гіацинт-С СРСР		27,5 т
				500
				30
				5-6 пост/хв
				152 мм
				63 км/год
				33 км
				5 осіб

САУ		2С7 Піон СРСР		45 т
				675 км
				4
				1,5 пост/хв
				203 мм
				50 км/год
				47,5 км
				5 осіб

САУ		2С19 Мста-С СРСР		42 т
				500 км
				50
				8 пост/хв
				152 мм
				60 км/год
				29 км
				5 осіб

САУ		2С1 Гвоздика СРСР		15,7 т
				500 км
				40
				4-5 пост/хв
				122 мм
				60 км/год
				22 км
				5 осіб

САУ		2С3 Акація СРСР		27,5 т
				500 км
				40
				3 пост/хв
				152 мм
				60 км/год
				24 км
				5 осіб

РСЗВ		БМ-30 Смерч СРСР		43,7 т
				900 км
				12
				12 пост/12 с
				300 мм
				60 км/год
				90 км
				5 осіб

РСЗВ		9К27 Ураган СРСР		20 т
				570 км
				16
				16 пост/20с
				220 мм
				65 км
				35,8 км
				5 осіб

Продовження Таблиці 3

	Самохідний міномет 2С4 Тюльпан СРСР		27,5 т
			500 км
			20
			1 пост/хв
			240 мм
			63 км/год
			19,6 км
			4

	ЗРК С-300 СРСР		1900 кг
			27 км
			4
			5 хв
			519 мм
			2100 км/год
			150 км
			Напіваактивна радіолокаційна головка самонаведення

	САУ 2С9 Нона-С СРСР		8т
			500 км
			40
			6-8 пост/хв
			120 мм
			60 км
			12,8 км
			4

	САУ 2С23 Нона-СВК СРСР		14,5
			600 км
			30
			8-10 пост/хв
			120 мм
			80 км/год
			12,8
			4

	РСЗВ БМ-21 Град СРСР		15,4 т
			400 км
			40
			40 пост/20с
			122 мм
			75 км/год
			42 км
			4

	Гаубиця Д-20 СРСР		5,65 т
			—
			3 хв
			5-6 пост/ хв
			152 мм
			панорамний приціл, оптичний приціл
			24 км
			4

	Міномет 2Б9 Васильок СРСР		632 кг
			—
			1,5 хв
			120 пост/хв
			82 мм
			оптичний
			4,2 км
			4

	ЗРК С-200 СРСР		7100 кг
			до 40 км
			1
			1,5 хв
			860 мм
			3600 км/год
			300 км
			Акт. радіолокаційна головка самонаведення

	Гаубиця Д-30 СРСР		3,2 т
			—
			2,5 хв
			6-8 пост/ хв
			122 мм
			панорамний приціл, телескопічний приціл
			22 км
			4

	Міномет 2Б14 Поднос СРСР		42 кг
			—
			1 хв
			15 пост/хв
			82 мм
			оптичний
			3,9 км
			4

	Загальна вага в бойовому положенні;		Запас ходу;		Боекомплект/ кількість направляючих;		Калібр;
	Максимальна швидкість;		Час підготовки до стрільби;		Прилад прицілювання/керування;		Скорострільність;
	Екіпаж;		Швидкість ракети;		Вага ракети;		Максимальна дальність ураження;

Ракетні і артилерійські системи зс рф

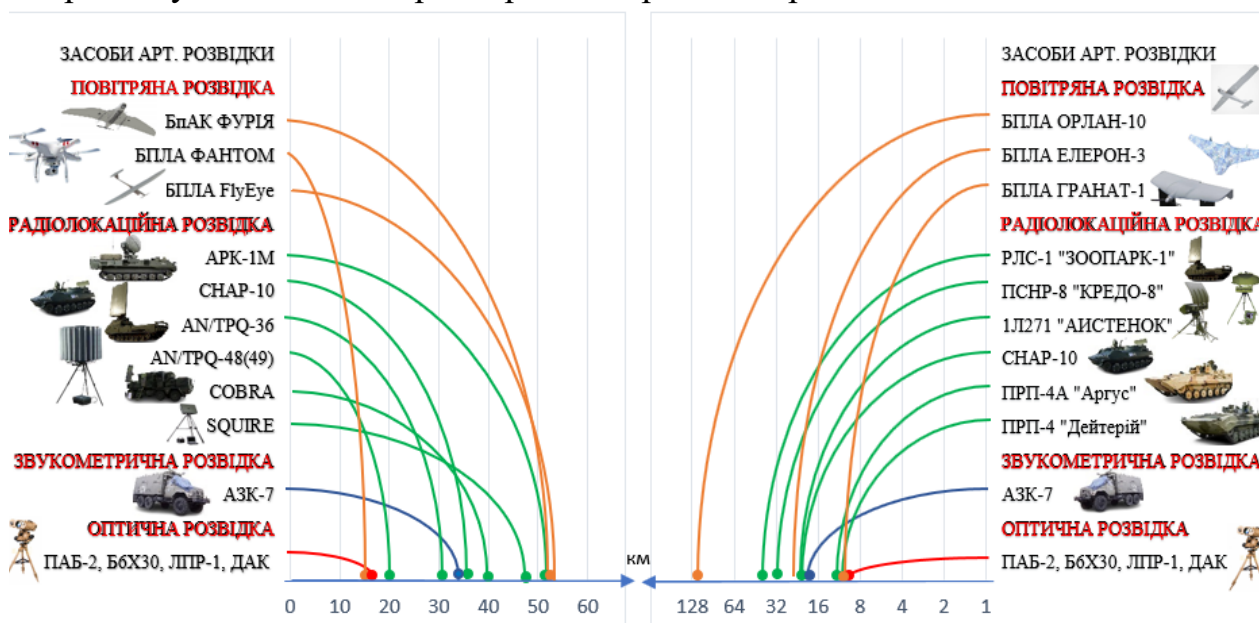
Внаслідок розпаду Радянського Союзу, більша частина озброєння колишньої радянської армії, залишилась на території сучасної росії. Загальна чисельність радянських систем ракетно-артилерійського озброєння та різних типів боєприпасів до них у військових формуваннях рф, суттєво переважає наявність аналогічних ракетних і артилерійських систем у ЗС України.

Разом з тим, для продовження реалізації агресивної зовнішньої політики, в рф розроблялись сучасні ракетні і артилерійські системи з покращеними характеристиками викладеними в Таблиці 4.

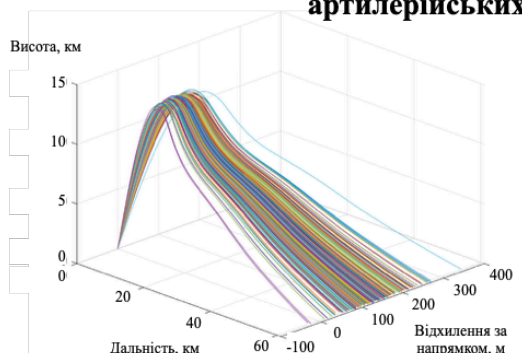
ПКРК БПРК Бал 	 670 кг 3-10 м 8 3 с 420 мм 900 км/год 260 км Акт. радіолокаційна головка самонаведення
БРК К300П Бастіон-П 	 3000 кг 14 км 2 5 хв 700 мм 3600 км/год 450 км Активно-пасивна радіолокаційна головка
ОТРК 9К720 Іскандер 	 3800 кг 50 км 2 1 хв 920 2100 км/год 500 км Інерційна, ГЛОНАС, оптична ДБН
ЗРК С-400 Тріумф 	 1893 кг 30 км 4 3 хв 1000 4284 км/год 380 км Акт. радіолокаційна головка самонаведення
РСЗВ ВВС Сонцепьок 	 46 т 550 км 24 24 пост/6с 220 мм 65 км/год 6 км
САУ 2С34 Хоста 	 16 т 500 км 40 9 пост/хв 120 мм 60 км/год 14 км
РСЗВ 9К512 Ураган-1М 	 44,5 т 1000 км 30/12 220мм-14-60с 300мм-22-40 220/300мм 70 км/год 120 км
САУ 2С31 Вена 	 19 т 600 км 70 8-10 пост/хв 120 мм 70 км/год 14 км

 Загальна вага в бойовому положенні;
  Запас ходу;
  Боєкомплект/ кількість направляючих;
  Калібр;
  Максимальна швидкість;
  Час підготовки до стрільби;
  Прилад прицілювання/керування;
  Скорострільність;
  Екіпаж;
  Швидкість ракети;
  Вага ракети;
  Максимальна дальність ураження;

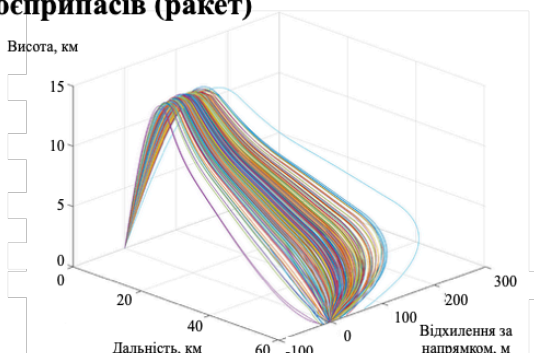
З метою виявлення, застосування ракетних і артилерійських систем та коригування вогню ЗС України та військові формування РФ, використовують системи артилерійської розвідки різних типів та класів.

Підвищення точності ураження при застосуванні керованих артилерійських боєприпасів (ракет)

Траєкторії некоригованих балістичних засобів ураження

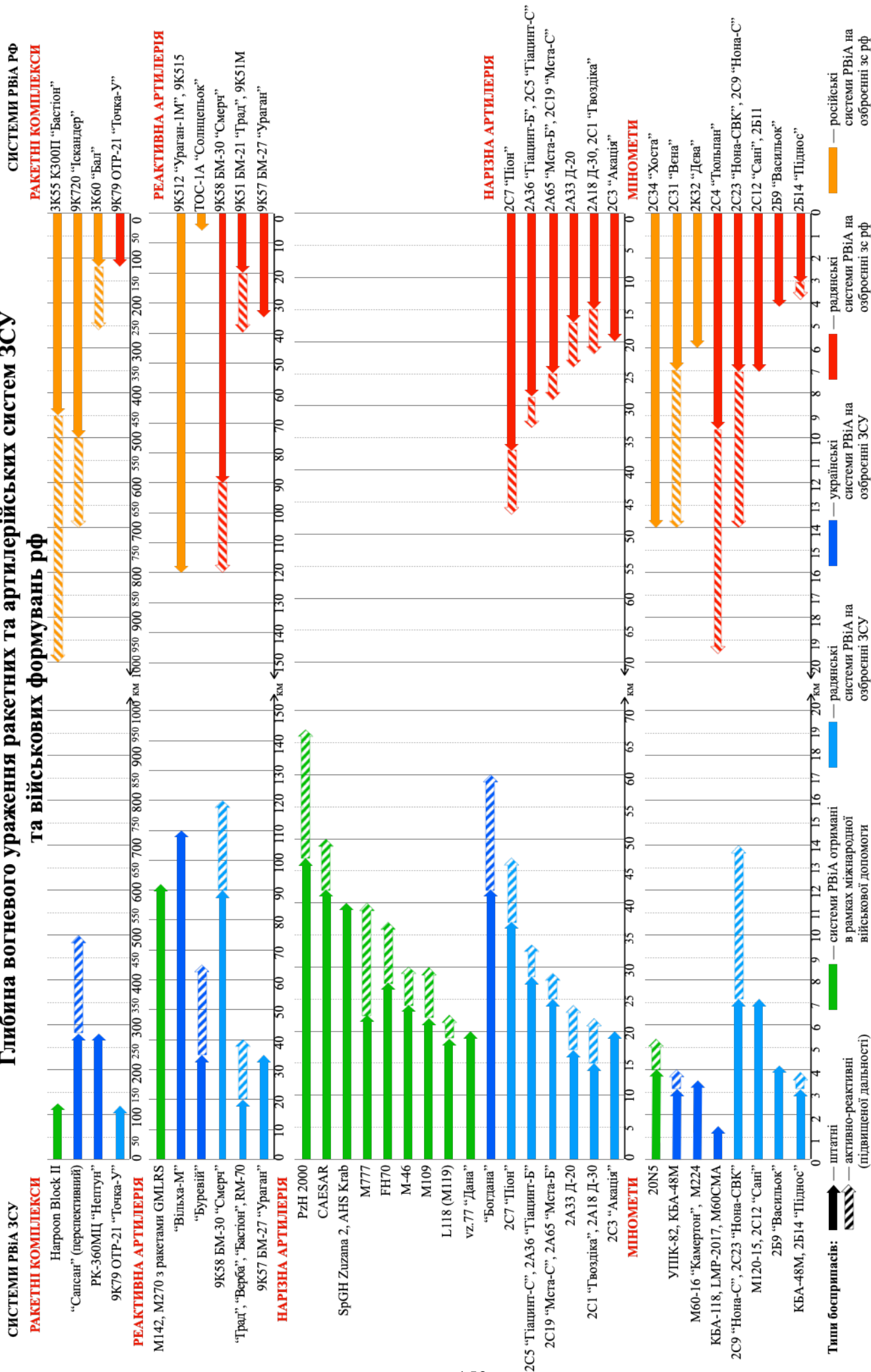
Траєкторії коригованих балістичних засобів ураження

Типи артилерійських боєприпасів

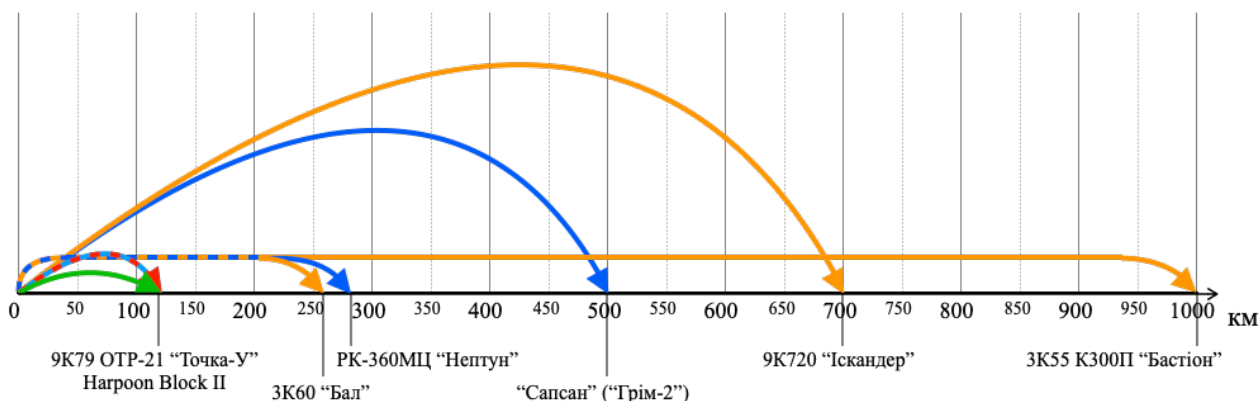
Таблиця 6

Глибина вогневого ураження ракетних та артилерійських систем ЗСУ та військових формувань рф

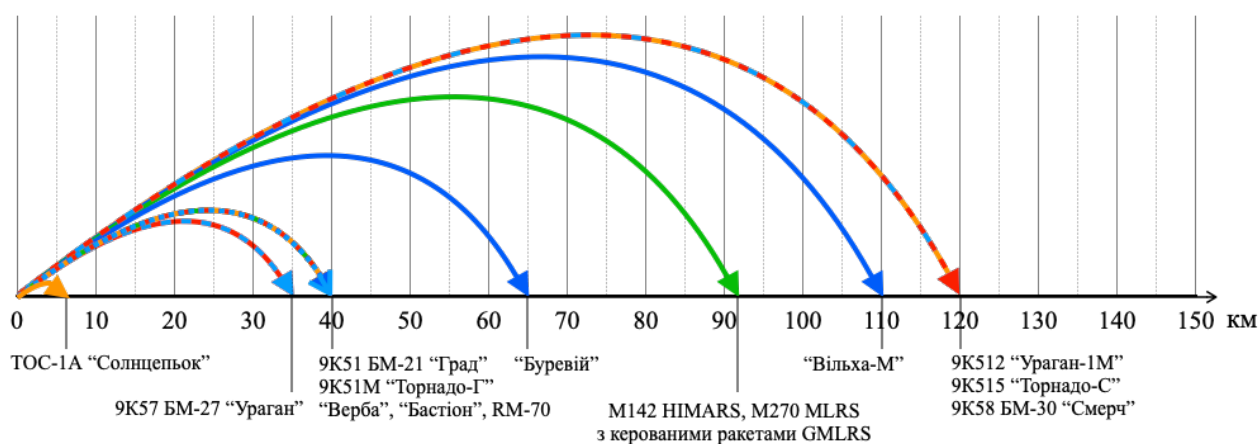

Порівняльна характеристика глибини вогневого ураження ракетних і артилерійських систем ЗС України та рф.

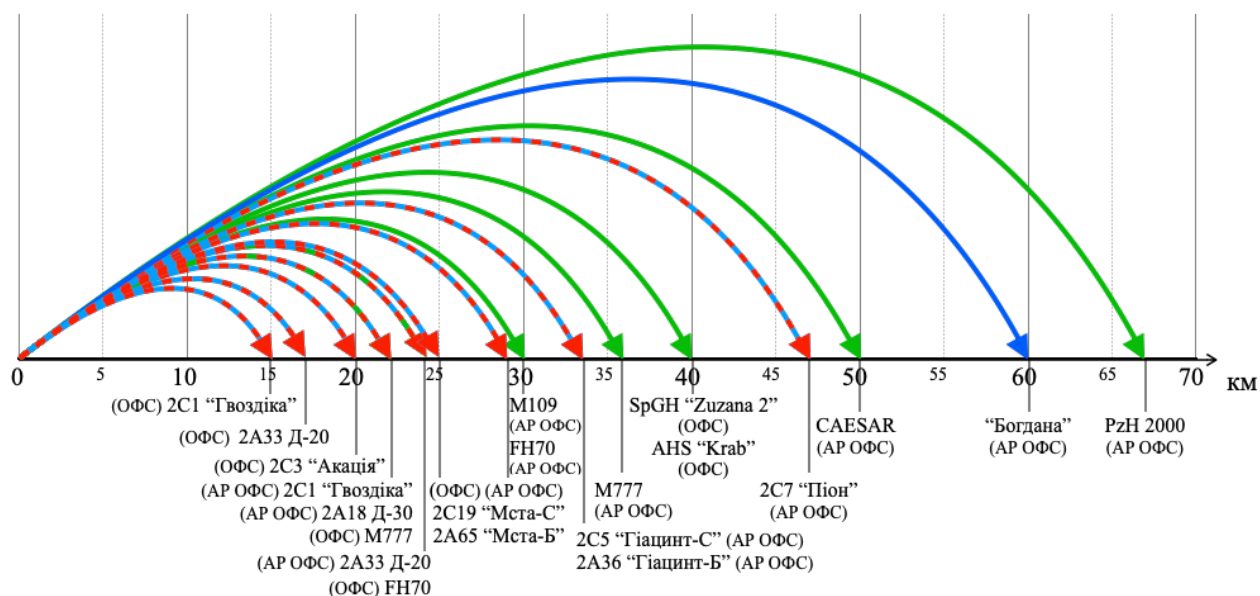
Глибина вогневого ураження ракетних комплексів ЗСУ та зс рф

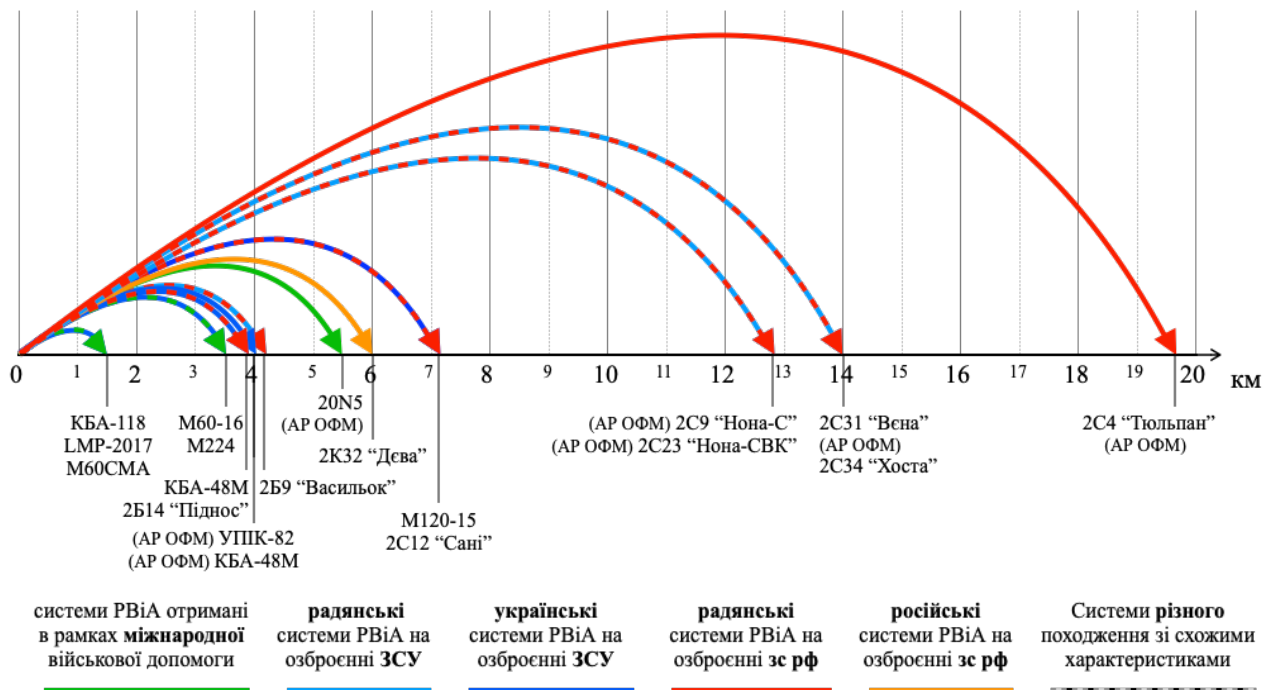
Глибина вогневого ураження реактивної артилерії ЗСУ та зс рф

Глибина вогневого ураження нарізної артилерії ЗСУ та зс рф

Глибина вогневого ураження мінометів ЗСУ та зс рф

*Примітки до додатку 3

AN/TPQ-36	рухома РЛС, де: "AN" – армія (ARMY) і флот (NAVY) — в системі номенклатури JETDS МО США; "Т" — позначає "транспортабельний", але не є невід'ємною частиною транспортного засобу ("V" для встановлених на транспортних засобах); "Р" — позначає радар; "Q" — радар спеціального призначення (контрбатареїної боротьби); "36" — цифровий номер, покоління
COBRA	(англ. COunter Battery RAdar) — європейська радіолокаційна станція контрбатареїної боротьби
GMLRS	(англ. Guided Multiple Launch Rocket System) — сімейство американських високоточних керованих реактивних снарядів калібру 227 мм для РСЗВ M142 HIMARS та M270 MLRS
HIMARS	(англ. HIgh Mobility Artillery Rocket System, M142) — високомобільна РСЗВ що використовує високоточні ракети різної номенклатури у ТПК, уніфіковані для використання M270 MLRS та MARS II
JETDS	(англ. Joint Electronics Type Designation System) — система цифро-літерного позначення зразків електронного обладнання МО США

MARS II	(нім. Mittleres ArtillerieraketenSystem) — європейська модернізація M270 MLRS за участю Німеччини, Італії, Франції
MLRS	(англ. Multiple Launch Rocket System, M270) — РСЗВ на шасі БМП “Бредлі” що використовує спільну з HIMARS номенклатуру засобів ураження
SQUIRE	(англ. Signal Quiet Universal Intruder Recognition Equipment) — переносний радар середньої дальності для спостереження за цілями на поверхні землі (води) та малих висотах

Висновки

Отримання українською стороною у липні 2022 року в зростаючій кількості ракетно-артилерійського озброєння та боєприпасів в рамках міжнародної матеріально-технічної допомоги, перш за все від країн НАТО, дозволило захисникам України практично у всіх операційних зонах, поступово нівелювати перевагу ворога у артилерійських системах та змусило агресора значно знизити інтенсивність вогню артилерії через понесені важкі втрати в особовому складі, військовій техніці, ударів по логістичних центрах та місцях розміщення сил і засобів його військ у всій оперативно-тактичній глибині.

Під впливом постійної загрози та реального здійснення українських розвідувально-вогневих ударів з метою уникнути ураження від ракетно-артилерійського вогню Сил оборони України ворог був змушений нарощувати якісні та кількості спроможності власної системи ППО, переносити в глибину місця дислокації своїх пунктів управління, райони розгортання угруповань живої сили та бойової техніки, здійснювати ешелонування своїх ударних угруповань та резервів на більшій оперативній глибині.

Таким чином, збільшення відстаней до районів розгортання ешелонів логістики угруповань противника та інших елементів оперативної побудови пропорційно збільшило часові показники виходу тактичних груп на рубежі виконання бойових завдань, ускладнило висування його резервів.

Загострювалась потреба оновлення втраченої противником зброї і необхідного майна, постачання боєприпасів та інших видів логістичного забезпечення.

Тактико-технічні характеристики (перш за все збільшена дальність та точність) ракетно-артилерійських систем, отриманих військовими частинами ЗС України в рамках міжнародної матеріально-технічної допомоги, дозволили отримати ряд суттєвих переваг, а саме:

проводити ефективну контрбатарейну боротьбу проти артилерійських систем окупантів, чим суттєво знижали їх бойові можливості, зупиняли ведення агресором вогневого ураження українських підрозділів, зривали атаки ворога та перешкоджали форсуванню ним водних рубежів;

постійно зростаючі санітарні і безповоротні втрати особового складу в підрозділах та наявність значної кількості знищеного озброєння і військової техніки негативно впливали на морально-психологічний стан окупантів, зупиняли або знижували темпи просування тактичних підрозділів та ударних угруповань ворога на напрямках зосередження головних зусиль;

особовий склад окупантів нерідко відмовлявся від участі у бойових діях, зростала кількість військовополонених та бажаючих під різними приводами залишити райони бойових дій;

вогневі удари Сил оборони України по об'єктах оперативного обладнання території (мостам, понтонним переправам, аеродромам, морським причалам, вокзалам і залізничній мережі, шляхопроводам, базам зберігання боєприпасів і ПММ, місцям нічного відпочинку та розташування особового складу) змусили противника постійно посилювати інженерне забезпечення своїх позицій, втрачати час та ресурси на фортифікаційне обладнання тимчасово окупованих територій, здійснювати складний ремонт та відновлення об'єктів інфраструктури, на деяких операційних напрямках відмовитись від проведення наступальних та активних бойових дій.

Новітнє ракетно-артилерійське озброєння, особливо отримання наземного протикорабельного ракетного комплексу "Harpoon", відіграло значну роль у звільненні від сил ворога території острова Зміїний та взятті під вогневий контроль Силами оборони України північно-західної акваторії Чорного моря. Останнє практично звело нанівець можливість висадки масованого морського десанту силами РОВ в чорноморській операційній зоні.

Подальше нарощування постачання обсягів сучасного ракетно-артилерійського озброєння для потреб військових частин і підрозділів ЗС України сформувало передумови перехоплення стратегічної ініціативи українською стороною, остаточного зупинення просування ворога на всіх операційних напрямках, відмови агресора від реалізації його оперативних планів, створення можливості для контрнаступу Сил оборони України з метою поступового звільнення тимчасово окупованих територій держави.

ВОЄННО-ІСТОРИЧНИЙ ОПИС
РОСІЙСЬКО-УКРАЇНСЬКОЇ ВІЙНИ
(липень 2022 року)

Міністерство оборони України, 2022
Генеральний штаб Збройних Сил України, 2022

Надруковано:
Київ, вул. Шолуденка, 27/6
Свідоцтво про реєстрацію № 38 від 29.04.2016 р.
e-mail: v.a.bidnyi@mil.gov.ua; тел.: (044) 271-34-37

Наклад 100 прим.

www.mil.gov.ua